

עמ"י עש"ז

ספר

משולחן רבינו

לקט לשונות רבינו ומוהרנ"ת ז"ל

בסדר פרקים וסעיפים
לפי נושאים, בכל תחומי החיים

לשונות רבנו ז"ל ומוהרנ"ת ז"ל עצמם ללא שינוי
אלא שהם רק לקט מתוך דברים ארוכים

לקט השוה לכל, אנשים, נשים, וצעירים

ומעתה יוכלו בס"ד כל החפץ לגשת אל שולחן מלכים
לשלוח ידו לאכול מעץ החיים וחי לעולם
לקרוא לשון רבינו ומוהרנ"ת ז"ל בעצמם
ולקבל הכוונה ועיצה בכל תחומי החיים

חניכי הישיבות - קרית ספר מודיעין עילית

👉 לתשומת לב הלומדים

**הציונים של המראי מקומות
לפעמים מצויינים בתחילת ענין
והוא גם לכל הסעיפים שאחריו,
ולפעמים בסוף ענין והוא גם לכל
הסעיפים שלפניו.**

הכתובת

לפניות בעניני הספר והשגתו

טלפון, 4153392 - 050

קרית ספר מודיעין עילית

הקדמה

חסדי ה' אזכיר תהילות ה', אודה ה' מאד בפי ובתוך רבים אהללנו, על כל הטובות אשר גומלינו כל הזמן. ועל הקיבוץ הנפלא של אברכים עמלי תורה ויראה עובדי ה' רבים כ"י, בוגרי ישיבות רבות, פוניבז', תפרח, כנסת יצחק חדרה, קול תורה, ושאר ישיבות, אשר מתרבה והולך בחסד ה' החס על החפצים לדבקה בו ולאהבה אותו, ונחשפים לאור הבהיר של עבודת ה' יתברך לאורו של רבינו הננמ"ח זיע"א, ובס"ד יזכו עוד רבים המשתוקקים לעבודת ה' יתברך, לקבל הכוונה זו המאירה לאדם דרכו בתכלית.

וכבר רבים מאד מכל העדות והחוגים, אף שאינם נמנים כלל מחסידות ברסלב, ומרביצי תורה ויראה מכל החוגים והן לומדים ות"ח גדולי תורה, שעוסקים בספרי רבינו, אם כי הרבה מהם בהצנע מאי נעימות כל עוד לא נמחק לגמרי ההתנגדות גם בפרהסיא. אך אדרבא מצוה לפרסם זאת, כדי למנוע מאנשים רבים אי נעימות, ושידע כל אברך ליטאי או אחר, שלומד ספרי רבינו, שאין לו מה להסתיר, כי כמוהו עוד רבים שכל א' לא יודע שגם השני כך ורק שגם השני מסתיר. ולכן, אין מה להסתיר ולהרגיש אי נעימות, כבר כמעט לא נשאר זכר מההתנגדות, שהרי סוף האמת להגלות.

ואין צורך להרחיב בתועלת המרובה לכל חלקי החיים ועבודת השם יתברך שיש בכל ספרי מוהר"ן ומוהרנ"ת זיע"א, לכל אדם באשר הוא, הקטן ביותר והגדול ביותר והבינוני, אנשים ונשים, כל א' כפי שהוא יכול להצליח בתפקידו בעולם עם ספרי מוהר"ן ומוהרנ"ת זיע"א. ומה שאפשר ללמד אחרים מדבריו, ובאיזה נוסח שיכול להועיל, הרי זה מצוה רבה. ומתוך זה עשינו ספר זה בס"ד.

זכות רבינו הקדוש
נחל נובע מקור חכמה
זיע"א
תעמוד להיקרים באדם
מחסידי ברסלב
בעיר התורה מודיעין עילית

הר"ר נתן הי"ו
ונו"ב מנב"ת מרת ברכה תחי'
אשר מסייעים רבות
בעניני ספרי רבינו ז"ל

ומגדולי תמכין דאורייתא
הר"ר נחמן בנשעיה הי"ו
הפועל ומסייע במאד מאד
בכל עניני אורו של רבינו ז"ל

תוכן העניינים

פרק א'

השפעת החברה

□ אחד היה אברהם, עבד את ה' יתברך ע"י שחשב שהוא אדם יחיד בעולם □ כך כל אדם צריך כך לעשות וכך לא יתייחס ללעגם ודעתם □ בני אדם יש להם כח להסית יוצר מאשר יצר הרע □ בני אדם הם מונעים גדולים מאד

פרק ב'

לא להסתכל על אחרים

□ צריך להתחזק כפי מה שהוא □ אם נופל בדעתו מחמת שאחרים מצליחים יותר, זו גאווה גדולה □ אסור להרהר אחרי הקב"ה למה דרגתו היא נמוכה □ כמו שיש מניעות מרשעים, כך יש מניעות מטובים וידידים מחמת שמודד עצמו ביחס אליהם □ התם שהיה שמח בחלקו □ זה גם ברוחניות ולא רק בפרנסה וענייני העולם □ שלא צריך להתבלבל ממעלה והצלחה של אחרים ביחס אליו

פרק ג'

התבודדות

□ התבודדות היא מעלה עליונה על הכל □ שיחה עם ה' בשפה ולשון שלך □ להשיח עם ה' יתברך את כל מה שבלבך □ הנהגה זו היא מעולה מאד מאד □ היא שווה לכל נפש, הקטן ביותר והגדול ביותר □ הדיבור עצמו יש לו כח לעורר את ליבו □ אין לחשוב על זה שרוצה לבוא לבכי בבקשות □ בריבוי השיחה הלב מתעורר □

בכל לילה יודה על העבר ויבקש על להבא □ כשאדם מתבודד השכינה תבקש עבורו לתקנו □ צריך להרבות בגעגועים לה' ועשיית מצוות □ יבטל כל רצונותיו לרצון הקב"ה □ יחשב עם עצמו היכן הוא אוחז □ ורואה כי הבט ימין וראה ואין לי מכיר □ ואז רואה כי אין לו מנוס אלא הקב"ה □ וכל הצדיקים באו למעלתם על ידי ענין זה של התבודדות □ צריך להפציר הרבה בתחינות להיות עקשן גדול בזה □ ריבוי בקשות על רוחניות הוא יקר מאד בעיני הקב"ה □ אדם לא יכול לדעת כאן בעולם אם פעל □ כשאדם בא להתבודד הקב"ה משליך כל עניניו ופונה אליו □ אף אם עדיין לא פעל בהתבודדות לא יעזוב זאת □ אף אם ליבו כאבן סופו להתרכך

פרק ד'

יישוב הדעת

□ הריחוק של אנשים מהקב"ה הוא מחוסר ישוב הדעת □ צריך להתגבר שיהיה לו יישוב הדעת חזק ולזמן ארוך

פרק ה'

התחדשות

□ אין לחשוב על זמן הבא אלא רק על היום שאתה אוחז בו □ לא להזדקן אלא להתחדש תמיד □ עיקר החיים להתחיל מחדש □ כך חי רבינו ז"ל □ רבינו מעולם לא עמד על דרגה אחת □ לפי חידוש מעשה בראשית באמת לא התחלת כלל □ כל הנפילות הם מזיקנה □ הרוב שמתייאשים משום שלא מתחדשים □ בכל יום האדם בריה חדשה כמו שאומרים בברכות השחר □ גם לצדיק גדול אסור להזדקן בעבודה □ גם לרשע אסור להזדקן ברשעתו

אלא יתחיל דף חדש □ העיקר להזהר לקיים זעקת רבינו שזעק
אסור להיות זקן

פרק ו'

לנצל כל זמן כפי מה שהוא

□ שום יום לא הולך לבטלה □ אסור לדחות מיום ליום □ גם
אם נראה לך שהיום הזה אבוד וכבר אי אפשר בו להצליח □ מה
שנדמה לאדם שהיום הזה כבר אבוד הוא שורש הטעויות והבלבולים
□ בכל יום יש טוב רק צריך לשבור את הקליפה □ מה שיוכל
לעשות יעשה □ גם אם לא יכול לעשות מה שרגיל, יעשה משהו טוב
אחר לפחות □ העיקר לא לחשוב שהיום הזה אבוד □ בכל יום
ה' מרמז לאדם רמזים לפי אותו הזמן □ בכל אופן לא שייך לומר
שעכשו אי אפשר לעבוד את ה' יתברך

פרק ז'

המתין

□ גם כשלא מצליח, ימתין לישועת ה' יתברך □ ההכרח להמתין
עד שיגיע למעלתו □ כמו שלגאולה הכללית צריך להמתין כך
לגאולה הפרטית □ היצר אורב לאדם ומראה לו כאילו הוא כבר
לא יכול שהרי הנה הוא לא מתקדם כ"כ □ אך צריך להמתין ולא
להתייאש □ זהו ענין ספירת העומר, שחפצים אך ממתנינים □
ההמתנה להשגת מדרגתו, כמעט העיקר תלוי בזה □ רבים לא יכול
לעמוד בזה והתרשלו מחמת זה

פרק ח'

בטחון ודאגה על פרנסה

□ דאגת הפרנסה הוא מחמת חוסר בטחון בהקב"ה □ אם היה לו
שכל ומאמין בה' יתברך לא היה רץ אחרי פרנסתו □ ה' יתברך יתן

לו פרנסתו בקלות בלי לטרוח הרבה □ כל העסק בפרנסה הוא רק לעשות כלי לקבל שפע אבל אינו עיקר כלל וכלל □ לכן אסור לדחוק את השעה כאילו בטורח שלו תלוי הפרנסה □ אם יש לו שכל וסומך על הקב"ה לא צריך לטרוח ולדאוג סתם □ כשרץ אחרי פרנסה הוא רק מתרחק מהשפע הראוי לו □ הדוחק את השעה, השעה דוחקתו □ אמר רבינו – נאהר בטחון [רק בטחון] □ מי שברא את היום ברא את פרנסתו □ רק מחמת שלא ממתנינים לישועת ה' יתברך רודפים אחרי פרנסה □ ה' יתברך משפיע לכל אי מה שהוא צריך □ מי שלא מסתכל על תכליתו רק חסר לו ולא מספיק לו מה שמקבל □ ככל שיש לו כך הוא כבר מתאוה ליותר וממילא חסר לו עוד □ אין להסתכל אם יהיה לו כסף או לא, בין כך יבלה ימיו בשוה □ היכן הוא כל הכסף שכל השנים אנשים עשו? □ שניהם יחד אין להם קיום, האדם והכסף

פרק ט'

יאוש

□ אין שום ייאוש בעולם כלל גם ממדרגה היותר תחתונה □ מכל מצב יש לו תקוה לשוב לה' יתברך □ אם אתה מאמין שאפשר לקלקל תאמין שאפשר לתקן □ אם כואב לו שקלקל סימן שהוא מאמין וא"כ כל שמאמין יש לו תקוה □ על ידי אמונה יקפוץ על כל המניעות □ היצר מנסה להטעותו שבמדרגה השפלה שלו אין הקב"ה עמו □ אך אינו כן כי בכל מקום הקב"ה אתך □ וזה מה שהצדיקים הגדולים מודיעים לעולם

פרק י'

חוט השערה

□ ע"י חוט השערה שלא נזהר הגיע לקלקולים גדולים □ צריך לשמור עצמו שלא יצא מהקדושה אפילו כחוט השערה □ כמו כן

להיפך כל חוט השערה של טובה יקר מאד מאד □ כל מה שאדם מנתק עצמו מהרע אפילו רק תנועה קלה מאד יקר אצל ה' יתברך □ אלפי עולמות לא שוים כנגד חוט השערה אחד כזה □ כמה נפלו והתרחקו מחמת שהחמירו על עצמם שאין להם תקוה מרוב קלקולים שלהם □ נפילה זו היא הסתה של היצר הרע □ כי אין שום ייאוש בעולם כלל

פרק י"א

עזות דקדושה - ענוה פסולה

□ הבושה מה' יתברך היא דבר גדול מאד □ וע"י זה ניצלים מלחטוא □ אבל אעפ"כ בעבודת ה' יתברך צריך עזות כי אל"כ לא יוכל לעבוד את ה' יתברך מבושה □ ובפרט מי שחטא אם יתבייש מזה ויפול בדעתו לא יעבוד את ה' יתברך בכלל □ זהו מה שאומרים בוידוי 'שאין אנו עזי פנים לומר לפניך' וכי' □ אדרבא מרוב בושה יאזור עוז ויבקש מחילה מהקב"ה

פרק י"ב

הרצון

□ העיקר בעבודת ה' יתברך הוא הרצון החזק להתקרב אליו יתברך □ ובתוך הרצון וכיסופין עושים מצוות ולומדים □ גם אם אדם לא מצליח לעשות ולהתקדש, אבל עצם זה שרוצה ומתייגע זה בחינת מסירת נפש □ שום דבר לא נאבד מזה כלל

פרק י"ג

להודות תמיד לה' יתברך

□ על ידי הודאה לה' יתברך מכירים אותו וקרובים אליו יתברך □ אם היו שומעים לצדיקים להודות לה' יתברך על הכל גם על רע, היה

מתבטל הגלות והיה גאולה שלימה □ צריך להתרגל להודות לה' יתברך על הכל בין טוב בין רע □ גם כשהוא רחוק מהקב"ה יזכור את כל הטובות □ לתת תודה שהוא יהודי ולא גוי □ ומכיון שכן כבר יחטוף כל יום איזה דבר טוב □ ה' יתברך עושה עם כל אי נסים רבים כל יום □ על ידי שמודים להקב"ה אפשר להתפלל □ זה כל ענין ספר תהילים שחיבר דוד המלך ע"ה □ העיקר הוא השמחה בתורה והמצוה כמובא בכתבי האריז"ל □ צריך לשים לב לעצמו בזה □ צריך להתחזק תמיד להודות להקב"ה □ היצר מתגבר נגד זה □ על ידי תודה והודאה מתקרבים להקב"ה מכל מצב □ כל אי יסתכל על עצמו כמה חסדים וטובות הקב"ה עשה עמו עד עתה □ על ידי שמהלל את הקב"ה יכול לבקש ולצעוק אליו □ לכן תהילים נקרא כך לשון תהילה אף שהוא מלא בתחינות וזעקות

פרק י"ד

לא לדחוק את השעה

□ פגם דחיקת השעה נמצא גם אצל צדיקים גדולים □ זה יצר הרע גדול אצל גדולים במעלה, להפקיר הכל בשביל דבר אי שנדמה להם שהוא מצוה □ כל מה שהיה בין צדיקי הדורות הכל היה בזה שכאילו השני פוגם ומצוה לרדוף אותו □ ע"י כעס ומחלוקת אי אפשר לתקן □ צריך להתישב הרבה האם בכלל הוא כמו שנראה או כמו שאמרו לו עליו □ ענין שמעון ולוי בזה נגד יוסף □ הרבה אובדים שעה טובה שלהם מחמת שדוחקים את השעה □ ה' יתברך מתנהג עמו כפי שהוא נוהג □ אין לך אדם שאין לו שעה, אלא צריך להמתין בתמימות

פרק ט"ו

חומרות

- ❑ צריך להתרחק מחומרות וספיקות ❑ זה רק מפיל את האדם
- ❑ על המדקדקים ומחמירים חומרות יתירות נאמר וחי בהם ולא וכו' ❑ תמיד הם במרה שחורה ועצבות

פרק ט"ז

גאולה

- ❑ מה שיש גדולים שאומרים על זמנים מסויימים שראוי שיבוא משיח באותו זמן, אינו נכון ❑ רבינו אמר שבכל זמן שאומרים, דוקא אז לא יבוא משיח בשום אופן ❑ הרבה קלקלו בכל הרמזים הללו ❑ צריך רק להמתין בתמימות ופשיטות שבודאי בא יבוא לא יאחר ❑ אף שממתינים יבוא בהסח הדעת

פרק י"ז

חבלי משיח

- ❑ הולך אפיקורסות גדול על העולם ❑ אשרי מי שיחזיק את עצמו באמונה בזמנים אלו ❑ מלמעלה יבוא אפיקורסות גדול בשביל נסיון ❑ רבינו אמר, אנשים שלי יתחזקו באמונה וישארו קיימים

פרק י"ח

ספיקות ללא עצות

- ❑ לפעמים אדם נופל לספיקות ללא מוצא ❑ יצעק אל ה' יתברך לצאת מהבלבולים ❑ גם על דוד המלך ע"ה עבר כמו שאמר יעד

אנא אשית עצות בנפשיי □ צריכים להתפלל מאד על זה להי
יתברך שיורהו עצה

פרק י"ט

לימוד תורה

□ למה לא תלמד מה תפסיד מזה □ גם הרחוקים מאד, אם
יהיה להם קבע ללימוד תורה יצאו מהרע שלהם □ התורה
מטהרת טמאים □ בכל רמה ודרגה שהוא, יברח כל יום אל התורה
אם מעט ואם הרבה □ שום לכלוך וטומאה לא יכולים לעמוד נגד
התורה □ העיקר שיהיה חזק בזה לברוח כל פעם לתורה □ גם
אם לא יכול הרבה לפחות ילמד כמה שיכול □ על ידי התורה יש חן
לישראל ומתקבלים התפילות □ ראוי ללמוד כל הספרים
הקדושים □ ללמוד פוסקים כל יום ולא יעבור □ להגיע להלכה
מוכרח טרחה ויגיעה וללבו □ חיוב גדול על כל אי מישראל ללמוד
כל יום הלכה □ וגם אם לא יכול הרבה ילמד לפחות סעיף אחד □
שליטתו העצומה של רבינו בכל השו"ע ומפרשיו □ רבינו ידע
בנעוריו כל השו"ע וכל שרשי הדינים בש"ס ועל פי סוד □ אין
להתעכב בלימוד כי כשיחזור שוב ושוב יבין כבר הכל □ אי אפשר
בתחילת הלימוד כבר להבין מיד הכל □ על ידי ריבוי דקדוק
בלימוד רק מפסידים □ אין לערבב כמה לימודים ביחד □
לזכות לתורה אדם צריך להקטין את עצמו □ לפני שמחדש, יחשוב
שוב ושוב על אותו הדבר □ לזכות לביאורי תורה צריך לשפוך
שיח בתפילה □ הפרש בין לומד לעצמו לבין מלמד לאחרים □
לימוד זוה"ק עושה חשק לכל הלימודים □ הלשון של הזוה"ק

מעורר מאד

פרק כ'

הוצאת ספרי קודש

□ מצוה להרבות להדפיס ספרי קודש □ כל הספרים האלו צריכים לעולם □ אסור לקוץ בריבוי ספרי קודש חדשים □ לא כמו אלו שענייהם צרה בספר חדש שיוצא □ מי ימחה בידו ללמוד רק ספרים ישנים ומה אכפת לו שיש ספרים חדשים □ יש כאלו שזה מחיה אותם הספרים החדשים □ גם מי שנפשו חשקה בתורה יש לו פנאי לעיין בספרים הרבה □ כל הספרים עוד לא נגעו בעצם התורה

פרק כ"א

ספרי רבינו

□ המעיין בליקוטי מוהר"ן בעין אמת יהיה בעל תשובה גמור □ מדבורי רבינו יכולים להיות צדיק גמור □ בדברי רבינו יש סודות עמוקים □ דיבורי רבינו הם כגחלי אש

פרק כ"ב

לראות רק הטוב שבזולת

□ אסור להביט על חסרונות של השני □ צריך לדון כל אדם לכף זכות □ ע"י שדנו לכף זכות באמת מעלהו לכף זכות □ צריך ליהרר מאד מלדון את השני □ אין מי שיכול להגיע למקום השני אלא הקב"ה

פרק כ"ג

מחלוקת לשם שמים

□ אף שכוונתו אל האמת צריך מאד לזהר שלא יגיע חורבן כי שנאוי המחלוקת וגדול השלום □ צריך למעט במחלוקת אף

שנדמה לו שחולק לשם שמים □ מכל שכן שצריך לבדוק טוב אם זה כוונתו □ ה' יתברך ברא שדעות בני אדם משונים זה מזה □ צריך להיות חזק בדרכו ודעתו, אבל לא צריך בשביל זה להסתכל על השני ברע □ כל א' הולך כפי שורש נשמתו ומה זה שייך אליך

פרק כ"ד

מחלוקת על צדיקים

□ עכשיו הותרה הרצועה לדבר על צדיקים ויראי ה', וזהו אפיקורסות □ עיקר העיכוב לגאולה הוא מחלוקת שבין ת"ח □ השטן רואה שהגאולה קרובה לכן הוא מתגבר מאד בענין זה שיהיה מחלוקת בין צדיקים ותלמידיהם □ על ידי מחלוקת בין הצדיקים נופל כבוד ישראל ויש לעכו"ם שליטה על ישראל □ היצר מתגבר להסתיר את הצדיק האמיתי שבדור □ כמו שבדורו של האריז"ל לא כולם הסכימו לקבל שיכול להיות כזה בעל דרגה גבוהה □ וכן היה אח"כ בדורו של הבעל שם טוב □ היצר הרע מתגבר בזה בשביל שלא יתקרבו לצדיקים ולכן עושה עליהם קושיות □ וזה ענין המחלוקת על רבינו ז"ל

פרק כ"ה

כח המחשבה

□ המחשבה ביד האדם להטותה אף שהיא נוטה לענין אחר □ המחשבה לא נחה לעולם □ מה שנדמה לאדם שקשה לשבר מחשבות והרהורים, הוא שקר גדול □ למחשבה יש תוקף גדול לפעול

פרק כ"ו

מניעות

- המניעות שבתחילה הם כלי לקבל אח"כ □ ה' יתברך נמצא בתוך ההסתרה □ טעם למה יש מניעות למי שהיה רחוק ומתקרב
- צריך התחזקות גדול נגד כל מיני מניעות □ לזה צריך מדת ארך אפיים שלא יהיה קצר רוח ויתבלבל □ כל הזמן יתחיל מחדש ואף אם זה יקח זמן רב יהיה איך שיהיה

פרק כ"ז

נקודות טובות

- צריך לחפש בעצמו נקודות טובות ועי"ז יבוא לשמחה ויצא מעצבות □ עי"ז באמת יבוא לטובה כמו לגבי שדן אחרים לכף זכות □ רבינו הזהיר מאד ללכת עם ענין זה

פרק כ"ח

עצבות ושמחה

- המחלות באים מקלקול השמחה □ מטבע האדם להמשך לעצבות □ כשאדם עצוב אינו יכול להנהיג את מוחו □ העצבות נותן כח ליצר הרע □ ה' יתברך שונא עצבות □ עצבות היא מחוסר אמונה □ היותר מזיק ויותר קשה לשבור זה העצבות □ ההבדל בין לב נשבר לבין עצבות □ עצבות היא נשיכת הנחש □ היותר כבד לאדם הוא לזכות לשמחה □ מעלת הבכיה כשהיא מתוך שמחה □ גם כשנופל ממדרגתו יעבוד בשמחה □ בכל מצב יש תמיד במה לשמוח □ יהיה בשמחה גם ע"י מילי דשטותא

פרק כ"ט

צדיק

□ לקבל דברי הצדיק בלי התחכמות □ הקב"ה מתאוה לתפילתן של צדיקים □ המקורב לצדיק אמיתי ינצל לעתיד □ ההכרח לשמוע לצדיק □ לראות צדיק הוא מועיל מאד □ טוב לראות כל הצדיקים □ צדיק שנראה פשוט □ מעשיות מצדיקים זה דבר גדול ומלהיב לעבודת ה' יתברך □ כשמאמינים בדברי הצדיק רואים מופתים □ גדולת ענין הנסיעה לצדיק □ הצדיקים מלמדים לדעת את התכלית בעולם □ וזה הסיבה לדבוק בהם ובספריהם

פרק ל'

צרות

□ מה מועיל מה שאנשים כל הזמן צועקים שפעם היו החיים יותר טוב □ אין מה לברוח מהצרות אלא אל ה' יתברך והתורה □ על ידי דיבורים שפעם היה יותר טוב רק מגדיל צערו וטרדתו □ גם פעם העולם היה מלא טרדות וצרות □ כמו שרואים גם בהקדמות מחברי הספרים שמספרים על רוב צרותיהם והקשיים שלהם □ ועם כל זה מי שהיה לו דעת ברח אל עסק התורה □ צריך אדם לבטל רצונו שלא יהיה לו רצון אישי שלו בענייניו □ גם בתוך הצרה ה' יתברך מרחיב לאדם □ המסתכל בתכלית היסורים אינו בצער מהם □ הצער שיש לאדם הוא מחסרון הדעת □ לפי המעשים שלך הוא עוד רחמים גדולים

פרק ל"א

מדות

□ הכעס הוא מחסרון הדעת □ ע"י שאדם כועס מתעוררים עליו קטרוגים □ הכעס מזיק לפרנסתו וממונו □ ע"י כעס לא פועלים

כלום רק מפסידים □ למי יש זמן למחלוקות □ מדת הסבלנות,
אין להכריח את עצמו □ ע"י לחץ על הילדים בלימוד הם לא ידעו
כלום □ מעשה שהיה עם ילד שבא אל רבינו עם אביו □ שלא
להתעקש על דברים

פרק ל"ב

אמונה

□ על ידי דיבורי אמונה באים לאמונה □ אסור לדבר דברי כפירה
אפילו בצחוק □ ע"י אמונה תמיד טוב לו □ מי שמתגבר על
מחשבות רעות יש להקב"ה נחת גדול □ ע"י נפילת האמונה יש
מחלות שלא מועיל להם לא רפואה ולא זכות אבות ולא תפילה

פרק ל"ג

ריקוד ומחיאת כף

□ ריקוד ומחיאת כף בשמחה ממתיק דינים □ ריקודים של
רבינו □ כל מי שראה ריקוד של רבינו היה לו הרהור תשובה □
מחאת כף בתפילה

פרק ל"ד

תוכחה

□ מי שאינו יודע להוכיח ומוכיח, רק מזיק יותר בזה

פרק ל"ה

תפילה

□ ההתחברות להקב"ה הוא ע"י תפילה □ מהותה של תפילה
היא דביקות להקב"ה □ לכן עיקר התפילה היא מהלב □ דיבור

עם ה' יתברך מהלב □ עיקר החיות מקבלים מהתפילה □
התפילה משנה את הטבע □ התפילה היא כפי כמה שאדם יודע
ומאמין שהקב"ה עומד עליו ושומע תפילתו □ אסור להתעקש
שיתמלא בקשתו □ לקשר תפילתו לצדיק הדור □ האדם
בתפילתו קורא לכולם להלל את ה' יתברך □ לפחות יבקש דיבור
אמיתי

פרק ל"ו **תהילים**

□ אמירת תהילים מסוגל לתשובה □ באמירת תהילים ימצא את
השער לתשובה □ לכן בימי אלול ועשרת ימי תשובה עוסקים
בתהילים □ צריך שימצא את עצמו בתחינות שבתהילים □ גם
בדברי שבח שיש שם ימצא את עצמו

משולחן רבינו

פרק א'

השפעת החברה

בו מבואר גודל השפעת החברה על האדם, שבני אדם מונעים מהטוב יותר מאשר היצר הרע. והדרך להצליח היא - שלא להסתכל על אחרים כלל ולחשוב שהוא יחיד בעולם.

א. "אָחַד הָיָה אַבְרָהָם" (יחזקאל ל"ג), שְׁאַבְרָהָם עֶבֶד הַשֵּׁם רק על יְדֵי שְׁהִיָּה אָחַד, שְׁחָשַׁב בְּדַעְתּוֹ שֶׁהוּא רַק יְחִידֵי בְּעוֹלָם, וְלֹא הִסְתַּכֵּל כָּלֵל עַל בְּנֵי הָעוֹלָם שְׁסָרִים מֵאַחֲרֵי ה' וּמוֹנְעִים אוֹתוֹ, וְלֹא עַל אָבִיו וּשְׂאֵר הַמוֹנְעִים, רַק כְּאֵלוֹ הוּא אָחַד בְּעוֹלָם, וְזֶהוּ: "אָחַד הָיָה אַבְרָהָם".

ב. וְכֵן כָּל הַרוֹצֵה לְכַנֵּס בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם, אֵי אֶפְשָׁר לוֹ לְכַנֵּס כִּי אִם עַל יְדֵי בְּחִינָה זו, שְׁיַחֲשַׁב שְׂאִין בְּעוֹלָם כִּי אִם הוּא לְבַדּוֹ יְחִידֵי בְּעוֹלָם, וְלֹא יִסְתַּכֵּל עַל שׁוּם אָדָם הַמוֹנְעוֹ, כְּגוֹן אָבִיו וְאִמּוֹ אוֹ חוֹתָנּוֹ וְאִשְׁתּוֹ וּבָנָיו וְכִיּוֹצֵא, אוֹ הַמְּנִיעוֹת שֶׁיֵּשׁ

משאָר בְּנֵי הָעוֹלָם, הַמְלַעֲיָגִים וּמְסִיתִים וּמוֹנְעִים מֵעֲבוֹדַתוֹ
 יִתְבָּרֵךְ.

וְצָרִיךְ שְׁלֹא יִחוּשׁ וְיִסְתַּכֵּל עֲלֵיהֶם כָּלֵל, רַק יִהְיֶה בְּבַחֲיִנַת:
 "אֲחָד הָיָה אֲבָרְהָם" כְּאֵלוֹ הוּא יְחִיד בְּעוֹלָם כְּנִ"ל. (ליקוטי

מוהר"ן בהקדמה לחלק שני)

ג. בְּנֵי אָדָם יֵשׁ לָהֶם כַּח לְמוֹנֵעַ וּלְהִסִּית אֶת הָאָדָם לְרַחֲקוֹ
 מֵעֲבוֹדַת הַבּוֹרָא וּמִצְדִּיקֵי אֱמֶת יוֹתֵר מִן הַיִּצָּר הָרָע.

כִּי הַיִּצָּר הָרָע אֵין לוֹ יִכְלֹת רַק כְּפִי כָחוֹ כְּפִי בְּחִינַת הַיִּצָּר
 הָרָע מֵאֵיזָה הָעוֹלָם שֶׁהוּא. אֲבָל הָאָדָם הוּא כְּלֵאוֹת, שְׁכָלוֹל
 מִכָּל הָעוֹלָמוֹת וְעַל־כֵּן מְנִיעוֹת שֶׁל בְּנֵי אָדָם הֵם יוֹתֵר
 מִמְּנִיעוֹת הַיִּצָּר הָרָע. (שיחות הר"ן סימן פ')

ד. בְּנֵי אָדָם הֵם מוֹנְעִים גְּדוֹלִים מְאֹד. וְדַע, אִם הָיָה הָאָדָם
 לְבַדּוֹ וְלֹא הָיָה אֶצְלוֹ בְּנֵי אָדָם אַחֲרִים לְמוֹנְעוֹ, אִף עַל פִּי שְׁגָם
 אִזּוֹ הָיוּ בָּאִים עַל הָאָדָם כָּל הַבְּלָבוּלִים וְכָל הַמַּחְשְׁבוֹת
 הַטּוֹרְדוֹת וְכָל הַמְּנִיעוֹת.

אִף עַל פִּי כֵן בּוֹדָאֵי הָיָה מְטָה עֲצָמוֹ לְדַרְךְ הַחַיִּים, כִּי סוּף
 כָּל סוּף הָיָה מְטָה תְּמִיד לְדַרְךְ הָאֱמֶת. וְאֶפְלוֹ אִם הָיָה עוֹבֵר
 עֲבָרָה חֵס וְשְׁלוֹם רַחֲמָנָא לְצַלּוֹ, אִף עַל פִּי כֵן בּוֹדָאֵי הָיָה
 מִתְחַרֵּט תְּחִילָה גְּדוֹלָה מְאֹד בְּכָל פְּעַם וְסוּף כָּל דְּבַר הָיָה
 נִשְׁאָר אֶצְל הָאֱמֶת. (שיחות הר"ן סימן פ"א)

פרק ב' לא להסתכל על אחרים

בו מבואר כי אין לאדם למדוד את עצמו ביחס לאחרים, כמה הם מצליחים יותר ממנו בתורה ויראה, או שאר עניניו, אלא יסתכל על עצמו מה הוא צריך ויכול לעשות. ורק כך יהיה לו טוב ויצליח.

יתחזק כפי מה שהוא עצמו

א. "וּסְפַרְתֶּם לְכֶם", 'לְכֶם' לְעַצְמֵיכֶם. 'לְכֶם' לְעַצְמֵיכֶם דִּיקָא, שְׁכַל אֶחָד צָרִיךְ לְסַפֵּר סְפִירַת הָעֵמֶר, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַתְּחִזְקוֹת הַנִּ"ל לְעַצְמוֹ כְּפִי מַה שֶׁהוּא. וְלֹא יִפְל בְּדַעְתּוֹ מִחֲמַת שְׂנֵדָמָה לוֹ שְׁחַבְרִיּוֹ בְּנֵי גִילוֹ טוֹבִים מִמֶּנּוּ הַרְבֵּה.

ב. כִּי אֵף עַל פִּי שֶׁהוּא מִדָּה טוֹבָה לְהִיּוֹת עָנּוּ וְלְהַחֲזִיק כָּל אָדָם טוֹב מִמֶּנּוּ, אֲבָל אִם יִפְל בְּדַעְתּוֹ עַל יְדֵי זֶה חֵס וְשְׁלוֹם, אֵין זֶה עֲנוּה.

אֲדַרְבָּא, זֶהוּ גְדֻלוֹת גְּדוֹל, שְׁאֵין נֶאֱחָ לוֹ שְׁיַעֲבֹד אֵיזָה עֲבוּדָה לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ וְעַדִּין הוּא רְחוּק כָּל כֶּף וְחַבְרִיּוֹ כְּבָר זְכוֹ לְמַה שֶׁזְּכוּ.

אסור להרהר אחרי הקב"ה במצבו

ג. כי אסור להרהר אחרי המקום, ומי יודע מאיזה מקום הוא ובאיזה מקומות נמשך על ידי מעשיו, כי אין אדם דומה לחברו כלל.

ד. וכן כל אדם שרוצה לצאת מטמאתו וזהמתו, שזה בחינת ספירת העמר כדי שיטהרו וכו', צריך לספר הימים לעצמו דיקא ואל יפיל אותו חברו כלל, חס ושלום. וזהו "וספרתם לכם" 'לכם' לעצמיכם דיקא. והבן היטב.

ה. וכעין שכתב רבנו זכרוננו לברכה על פסוק, "אחד היה אברהם", שעקר התקרבות אברהם אבינו עליו השלום, להשם יתברך היה על ידי שחשב תמיד שהוא רק אחד בעולם ולא הסתכל על שום מונע ומעכב ומבלבל וכו', עין בתחלת הספר לקוטי תנינא עגון זה.

כמו שיש מניעות מרשעים, יש מניעות גם מאוהביו

ו. ובאמת כמו שיש כמה מיני מניעות מהמונעים הרשעים או מתנגדים, הרוצים למנע מהאמת בכמה הסתות ופתויים ודברי ליצנות וחלקלקות וכו', כן יש גם כמה מיני מניעות וחלישות הדעת אפלו מחבריו ואוהביו באמת.

ז. וְכֹל זֶה אֵי אֶפְשָׁר לְבַאֵר בְּכַתְּבִי, רַק כָּל אֶחָד יְבִין בְּעֵצְמוֹ כְּפִי עֲנִינְיוֹ, וְכִנְגָד כָּל מִינֵי מְנִיעוֹת וְחִלְשוֹת הַדַּעַת שֶׁבְּעוֹלָם צָרִיכִין לִילָד בְּדַרְדָּר הַנִּי"ל, בְּבַחֲיַנַּת אֶחָד הֵיךְ אֲבָרְהֶם, לְחַשֵּׁב כְּאֵלוֹ הוּא יְחִידֵי בְּעוֹלָם פְּנִי"ל. וְזֶה בְּחִינַת וּסְפָרְתֶם לָכֶם, 'לָכֶם' לְעֲצָמֵיכֶם פְּנִי"ל.

התם שהיה שמח בחלקו

ח. וְכִמוֹ שְׂמוּבָא בְּהַמְעָשָׂה שֶׁל הַחֲכָם וְהַתָּם. מְבַאֵר שֶׁם שֶׁהַתָּם הֵיךְ רִצְעוֹן וְכוּ' וְלֹא הֵיךְ יָכֹל הַמְּלֹאכָה כְּרֵאוּי וּמְנַעֵל שְׁלוֹ הֵיךְ בְּשִׁלְשָׁה קְצוּוֹת וְכוּ', וְהוּא הֵיךְ מִתְפָּאֵר בּוֹ מְאֹד כְּמָה נָאָה וְיָפָה הַמְּנַעֵל הֵיךְ וְכוּ'.

וְהִתְהַ שׁוֹאֵלֶת לוֹ אֲשֶׁתּוֹ, אִם כּוֹ, מִפְּנֵי מָה שְׂאָרֵי בְּעֲלֵי מְלֹאכּוֹת נוֹטְלִים גַּ' זְהוּבִים בְּעַד זוּג מְנַעֲלִים, וְאַתָּה אֵינְךָ לּוֹקֵחַ כִּי אִם אֶחָד זָהָב וְחֲצִי? הַשִּׁיב לָהּ, מָה לִּי בְּזֶה? זֶה מַעֲשֵׂה שְׁלוֹ וְזֶה מַעֲשֵׂה שְׁלִי.

וְעוֹד, לְמָה לָנוּ לְדַבֵּר מֵאַחֲרֵים, הֲלֹא נִתְחִיל לְחַשֵּׁב כְּמָה וְכַמָּה אֲנִי מְרוֹיַח בְּהַמְּנַעֵל זֶה מִיָּד לְיַד הַעוֹר הוּא בְּכָךְ וְכוּ', (עֵינֵי שֶׁם כָּל זֶה הֵיטֵב).

ט. וְהָבֵן כִּי בַּמְעָשָׂה הַזֹּאת מְבִינִים רַב הַעוֹלָם כְּמָה דְּבָרִים הַנוֹגְעִים לְעִבּוּדַת הַשָּׁם יְתִבְרָךְ, שֶׁצָּרִיכִין לְהִתְנַהֵג בְּדַרְכֵי הַתְּמִימוֹת וְלִהְיוֹת בְּשִׁמְחָה תְּמִיד אֲפֵלוֹ בְּעֲנִיּוֹת וְדַחְקוֹת גְּדוֹל. וְגַם עִבּוּדָתוֹ וְתַפְּלוֹתוֹ אֵינוֹ בְּשִׁלְמוֹת כָּלֵל.

אף על פי כן יהיה בשמחה בחלקו תמיד, ולא יסתכל על העולם כלל שיש להם פרנסה כנגדו בכפלי כפלים ויש להם אכילה ושתיה ומלבושים נאים וכיו' (ואף על פי כן מלאים דאגות תמיד ברבוי חסרונות).

י. וגם בעבודת ה' בתורה ובתפלה הם גדולים ממנו אלפים פעמים, ואף על פי כן אל יפל בדעתו מזה כלל, רק יהיה שמח בחלקו תמיד.

יא. ורבונו זכרונו לברכה רמז בעצמו אחר שספר מעשה זאת, שפונתו לענין תפלה ועבודת ה', כמו שמובא שם בסוף שאמר רבונו זכרונו לברכה, ואם התפלה אינו כראוי היא מנעל בשלשה קצוות והבן, עין שם.

יב. הינו פנ"ל, שצריך להתנהג בתמימות גדול כדרכי התם הנ"ל, וצריך לדקדק בכל המעשה לקח לעצמו מוסר ועצות מדברי התם הנ"ל, ולילך בדרכיו ולהיות בשמחה תמיד.

לא יתבלבל מזה שאחרים מצליחים יותר ברוחניות

יג. ואל יבלבל אותו העולם כלל, ואפלו חבריו שזוכין לתפלה ועבודה הרבה יותר ממנו, אף על פי כן אל יפל בדעתו מזה כלל, רק יהיה בשמחה תמיד בכל נקדה ונקדה

טוֹבָה שְׁמֵרוּיִחַ בְּתַפְלָתוֹ וְעִבּוּדְתוֹ אִיךְ שֶׁהוּא, עֵינַי שָׁם
בְּהַמְעֵשָׂה וְתַבִּין. (ליקוטי הלכות, הלכות פסח הלכה ט')

פרק ג' התבודדות

בו מבואר העיצה של 'התבודדות', שהיא שוה לכל אדם בעולם ללא שום הבדל. לשבת כל יום עם עצמו, לבד, לדבר שיחה מהלב עם ה' יתברך פנים אל פנים, ודוקא בשפה ובמילים שלך, להודות על הכל, לבקש על כל הנצרך לך, לחשב מעשיך ולבקש מחילה על העבר ועזרה להבא. ומה לעשות כשהשיחה נתקעת לך ולא הולך, ועוד עיצות נפלאות על כל ענין זה.

א. ההתבודדות הוא מעלה עליונה וגדולה מן הכל. דהיננו לקבע לו על כל פנים שעה או יותר, להתבודד לבדו באיזה חדר או בשדה, ולפרש שיחתו בינו לבין קונו בטענות ואמתלאות בדברי חן ורצוי ופיוס, לבקש ולהתחנן מלפניו יתברך, שיקרבו אליו לעבודתו באמת.

השיחה עם ה' תהיה דוקא בלשון שלו

ב. ותפלה ושיחה זו יהיה בלשון שמדברים בו, דהיננו בלשון אשכנזי (במדינתנו). כי בלשון הקדש קשה לו לפרש כל שיחתו, וגם אין הלב נמשך אחרי הדבורים, מחמת שאינו מרגל כל כך בהלשון, כי אין דרכנו לדבר בלשון הקדש.

אָבֵל בְּלִשׁוֹן אֲשַׁכְנֶז שְׁמִסְפָּרִים וּמִדְבָּרִים בּוֹ, קֵל וְקָרוֹב יוֹתֵר לְשִׁבְרֵי לִבּוֹ, כִּי הֵלֵב נִמְשָׁךְ וְקָרוֹב יוֹתֵר אֶל לְשׁוֹן אֲשַׁכְנֶז, מִחֲמַת שֶׁהוּא מְרָגֵל בּוֹ. וּבְלִשׁוֹן אֲשַׁכְנֶז יָכוֹל לְפָרֵשׁ כָּל שִׁיחָתוֹ.

ג. וְאֵת כָּל אֲשֶׁר עִם לְבָבוֹ יִשְׁיחַ וְיִסְפֹּר לְפָנָיו יִתְבַּרְךָ, הוּא חֲרָטָה וְתִשׁוּבָה עַל הָעֵבֶר, וְהוּן בְּקִשְׁתֵּי תַחְנוּנִים לְזָכוֹת לְהִתְקָרֵב אֵלָיו יִתְבַּרְךָ מֵהַיּוֹם וְלִהְיֶאֱהָבָה בְּאַמֶּת, וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה כָּל חֵד לְפִיּוֹם דְּרָגָה.

וַיִּזְהַר מְאֹד לְהַרְגִיל עֲצֻמוֹ לְהִתְמַיֵּד בְּזֶה מִדֵּי יוֹם בְּיוֹם שְׁעָה מִיַּחַדָּת כַּנִּל, וְשָׁאָר הַיּוֹם יִהְיֶה בְּשִׁמְחָה כַּנִּל. (ליקוטי מוהר"ן חלק שני סימן כ"ה)

ד. וְהַמְשַׁכֵּיל יִבִּין מְעַצְמוֹ גָּדֵל מְעַלֵּת הַנְּהִיגָה זוֹ, הָעוֹלָה לְמַעְלָה לְמַעְלָה, וְהוּא דְבַר הַשְּׁוֶה לְכָל נֶפֶשׁ מְקַטֵּן וְעַד גְּדוֹל, כִּי כֻלָּם יְכוּלִים לְנַהֵג הַנְּהִיגָה זוֹ, וְעַל יְדֵי זֶה יָבוֹאוּ לְמַעְלָה גְּדוּלָה. אֲשֶׁרֵי שְׂיֵאֲחִז בְּזֶה. (ליקוטי מוהר"ן שם)

הַדִּבּוּר עֲצֻמוֹ יֵשׁ לוֹ כַח וְיַעֲוֹרֵר אוֹתוֹ

ה. אָמַר לְעֲנֵן הַתַּחֲזִיקוֹת בְּהִתְבּוֹדְדוֹת וְתַחֲנוּת וּבְקִשּׁוֹת, כִּי הַדִּבּוּר יֵשׁ לוֹ כַח גְּדוֹל לְעוֹרֵר אֶת הָאָדָם.

אָף עַל פִּי שְׁנֵדָמָה לְהָאָדָם שְׂאִין לוֹ לֵב, אָף עַל פִּי כּוֹ כְּשִׁיבְרֵי הַרְבֵּה דְבָרֵי הַתְּעוֹרְרוֹת וְתַחֲנוּת וּבְקִשּׁוֹת וְכִיּוֹצֵא,

זהו בעצמו שְׁמִדְבָר, הוא בְּחִינַת הַתְּגַלּוּת הַתְּעוֹרְרוֹת לְבוֹ וְנִפְשׁוֹ לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ, בְּבְחִינַת (שִׁיר הַשִּׁירִים ה) "נִפְשִׁי יִצְאָה בְּדַבְּרוֹ", שֶׁהַדְּבֹר בְּעֵצְמוֹ הוּא הַתְּגַלּוּת הַנִּפְשׁ וְהַלֵּב.

וּלְפַעֲמִים עַל יְדֵי שְׁיַדְבַר הַרְבֵּה, אֵף עַל פִּי שְׁיִהְיֶה בְּלֹא לֵב כָּלֵל, אֵף עַל פִּי כֵן יָבוֹא אַחַר כֵּךְ עַל יְדֵי זֶה לְהַתְּעוֹרְרוֹת גְּדוֹל בְּלֵב וְנִפְשׁ. וְהַכֵּלֵל כִּי הַדְּבֹר בְּעֵצְמוֹ יֵשׁ לוֹ כַּח גְּדוֹל. (וּלְקוּטֵי

מוהר"ן חלק שני סימן צ"ח)

אין לחשוב שרוצה לבכות בתחינותיו

ו. לְעַנְן הַתְּבוּדָדוֹת וְשִׁיחָה בֵּינוּ לְבִין קוֹנוֹ וְאַמִּירַת תְּהִלִּים וְתַחֲנִינוֹת וּבִקְשׁוֹת, טוֹב מְאֹד כְּשֶׁזּוֹכִין לְאַמְרָם בְּלֵב שְׁלֵם בְּאַמְתּוֹ, עַד שְׁיִזְכֶּה לְבִכּוֹת לְפָנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּבְּנֵי הַבּוֹכָה לְפָנֵי אָבִיו.

אָבֵל אָמַר, שֶׁכְּשֶׁהָאָדָם אוֹמֵר תַּחֲנוּת וּבִקְשׁוֹת וְחוֹשֵׁב בְּלֵבוֹ וּמִצַּפֶּה שְׁיִבְכֶּה, זֹאת הַמַּחְשְׁבָה אֵינָה טוֹבָה, וְהִיא מְבַלְבֶּלֶת גַּם כֵּן אֶת דַּעְתּוֹ, כִּי מַחְמַת זֶה אֵינוֹ יָכוֹל לוֹמַר הַבִּקְשׁוֹת בְּלֵב שְׁלֵם בְּשִׁלְמוֹת.

כִּי צְרִיכִין בְּשַׁעַת אַמִּירַת תַּחֲנוּת וּבִקְשׁוֹת לְהִרְחִיק מֵעֵצְמוֹ כָּל מֵינֵי מַחְשְׁבוֹת חוּץ שְׁבַעוּלָם, רַק לְכַוֵּן דַּעְתּוֹ אֶל הַדְּבִירִים, שֶׁהוּא מְדַבֵּר לְפָנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כְּאֲשֶׁר יְדַבֵּר אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ, וְאִזּוֹ מִמִּילָא בָּקַל יִתְעוֹרַר לְבוֹ, עַד שְׁיָבוֹא לְבִכְיָה גְּדוֹלָה בְּאַמְתּוֹ.

אָבֵל כְּשָׁחוּשׁב וּמְצַפֶּה עַל זֶה שְׂיִבְכָה, אֲזִי זֶה וְזֶה אֵינִי
 עוֹלָה בְּיָדוֹ, כִּי הָאֲמִירָה בְּעֶצְמָה נִתְּבַלְבְּלָה עַל יְדֵי זֶה כְּפִי"ל.
 כִּי זֶה שָׁחוּשׁב וּמְצַפֶּה שְׂיִבְכָה, הוּא גַם כֹּן בְּחִינַת מַחְשָׁבָה
 זָרָה שְׂמַבְלְבֶלֶת, הַכּוֹנֵנָה, שְׂאִינִי זְכוּל לִשְׁמַע הַיֵּטֵב מֵה שֶׁהוּא
 מְדַבֵּר עַל יְדֵי זֶה.

כִּי הָעֵקֶר לְדַבֵּר הַדְּבֹר בְּאֶמֶת לְפָנֵי הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ בְּלִי שׁוּם
 מַחְשָׁבוֹת אַחֲרוֹת כָּלֵל כְּפִי"ל. וְאִם יִזְכֶּה לִבְכִּיָּה בְּאֶמֶת מֵה
 טוֹב, וְאִם לֹא לֹא, וְלֹא יִבְלַבֵּל אֲמִירָתוֹ בְּשִׁבִיל זֶה כְּפִי"ל.

(ליקוטי מוהר"ן חלק שני סימן צ"ה)

ע"י ריבוי דיבור ואמירה הלב מתעורר

ז. פֶּעַם אַחַת דִּבֵּר רַבֵּנוּ זְכוּרוֹנוֹ לְבִרְכָה שְׁצָרִיכִין לַעֲסֹק הַרְבֵּה
 בְּאֲמִירַת תְּהִלִּים וּתְחִנוֹת וּבִקְשׁוֹת וְהַתְּבַדְּדוֹת וְכוּ'.
 וְשָׂאֵל אוֹתוֹ הָרַב רַבִּי יוֹדֵל זְכוּרוֹנוֹ לְבִרְכָה אֵיךְ לֹקַחִין לֵב
 (רְצוֹנוֹ לֹמַר אֵיךְ זֹכִיךְ שְׂיִהְיוּ הַדְּבִוּרִים בְּהַתְּעוֹרְרוֹת הַלֵּב).
 הַשִּׁיב לוֹ רַבֵּנוּ זְכוּרוֹנוֹ לְבִרְכָה, תֹּאמְרוּ לִי אֶצֶל אֵיזָה צְדִיק
 קִבְּלַתֶּם הַתְּעוֹרְרוֹת הַלֵּב, הָעֵקֶר הוּא הָאֲמִירָה בְּפֶה. רְצוֹנוֹ
 לֹמַר לְהַרְבּוֹת בְּדְבִוּרִים שֶׁל תְּחִנוֹת וּבִקְשׁוֹת בְּפֶה,
 וְהַתְּעוֹרְרוֹת הַלֵּב בָּא מִמִּילָא. (חיי מוהר"ן סימן תמ"א)

בכל לילה יודה על העבר ויבקש להעתיז

ח. שֶׁבְּכָל לַיְלָה קָדָם שְׁיִשְׁכַּב עַל מִטָּתוֹ, יַחֲשַׁב אִיךָ עֶבֶר עָלָיו הַיּוֹם.

אם לָמַד וְהִתְפַּלֵּל כְּרְאוּי בַּיּוֹם זֶה, יוֹדֵה לַהֲשֵׁם יִתְבַּרְךָ וַיֹּאמֶר לוֹ שֶׁבַח וְהוֹדָאָה לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקְּדוֹשׁ עַל שְׂזָכִיתַנִּי לְלַמֵּד וְלִהְתַּפַּלֵּל בַּיּוֹם הָעֶבֶר כְּרְצוֹנְךָ קִצָּת, וּמִתְחַנֵּן אֲנִי לְפָנֶיךָ ה' אֱלוֹקֵי שְׁתַּעֲזָרְנִי בַּיּוֹם הַבֹּא לְמַחֵר לְהוֹסִיף בְּעִבּוֹדְתֶךָ בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה מְרֻבָּה בַּיּוֹתֵר, וּבְכֻנָּה שְׁלֵמָה בַּיּוֹתֵר.

וְאִם חֵס וְשָׁלוֹם לֹא לָמַד וְהִתְפַּלֵּל כְּרְאוּי בַּיּוֹם הָעֶבֶר, יִתְנַדֵּה וַיִּתְחַנֵּן לְפָנָיו יִתְבַּרְךָ וַיֹּאמֶר, רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם יִדְעָתִי כִּי פִשְׁעָתִי בַּיּוֹם הַזֶּה וְלֹא עֲבַדְתִּיךָ כְּרְאוּי לֹא בְּתוֹרָה וְלֹא בְּתְפִלָּה וְכוּ' וְעַתָּה מִבְּקִשׁ וּמִתְחַנֵּן אֲנִי לְפָנֶיךָ וְכוּ' שֶׁתִּמְחַל וְתִסְלַח לִי עַל הָעֶבֶר שֶׁלֹּא עֲבַדְתִּיךָ כְּרְאוּי, וְתַעֲזָרְנִי לְמַחֵר בַּיּוֹם הַבֹּא לְעַבֵּד עִבּוֹדְתֶךָ בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה בְּכֻנָּה וּבְשִׁלְמוֹת הַרְאוּי כְּרְצוֹנְךָ. (חיי מוהר"ן סימן תקפ"ז)

כשאדם מתבודד השכינה תבקש עבורו לתקנו

ט. כְּשֶׁאָדָם מִתְבּוֹדֵד וּמִפְרָשׁ שִׁיחְתּוֹ וְצָעָרוּ לְפָנָיו הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ, וּמִתְנַדֵּה וּמִתְחַרֵּט עַל גְּדַל הַפְּגָמִים שֶׁעָשָׂה, אֲזִי גַם הַשְּׂכִינָה כִּנְגָדוֹ מִפְרָשֶׁת לְפָנָיו שִׁיחְתָּהּ וְצָעָרָה וּמִנְחָמַת אוֹתוֹ. כִּי כָּל פָּגָם וּפְגָם שֶׁפָּגַם בְּנִשְׁמָתוֹ, פָּגַם אֶצְלָהּ גַם כֵּן כְּבִיכּוֹל, וְזֶה בְּחִינַת (דְּבָרִים כ"ו) "אֵת ה' הֵאֱמַרְתָּ וְה'

האמירך" וכו'. והיא מנחמת אותו שתבקש תחבולות לתקן
 כל הפגמים. (ליקוטי מוהר"ן חלק ראשון סימן רנ"ט)

י. אי אפשר לבוא לידי בטול, כי אם על ידי התבודדות. כי
 על ידי שמתבודד ומפרש שיחתו בינו לבין קונו, על ידי זה
 הוא זוכה לבטל כל התאוות והמדות רעות, עד שזוכה
 לבטל כל גשמיותו, ולהכלל בשרשו. (ליקוטי מוהר"ן חלק ראשון
 סימן נ"ב)

צריך להרבות בגעגועים לה' ועשיית מצוות

יא. העקר רק הלב והעשייה של האיברים. שלבו ישתוקק
 ויכסף תמיד לעבודתו יתברך, ויהיה מתגעגע תמיד מתי
 יבוא לעבודתו יתברך כראוי.

והוא דבר גדול מאד ויתפלל על זה תמיד בפרט בלשון
 אשכנז שרגילין לדבר בו, כמבאר במקום אחר. ויתמיד
 הרבה ימים ושנים בהגעגועים והכסופין והתפללות שיקרבו
 השם יתברך לעבודתו. ויעשה עשיות ועבדות כל מה שיוכל,
 ועל ידי זה יתקרב בודאי לעבודתו יתברך. (חיי מוהר"ן סימן
 תקנ"ד)

יבטל כל רצונותיו לרצון השם יתברך

יב. עקר השיחה וההתבודדות צריך להיות עד שיבטל את
 עצמו, שיבטל כל רצונותיו לרצון השם יתברך. וזהו בחינת

'משפט' שְׁנִזְכָּר בְּדַבְּרֵי זְכוּרוֹ לְבָרְכָה בְּכִמָּה מְקוֹמוֹת, שְׁצָרִיף הָאֵדָם לְשֵׁפֶט אֶת עֲצָמוֹ עַל כָּל דָּבָר, אִם כֶּף רָאוּי לוֹ לְבָלוֹת יָמָיו וְכוּ'. (הלכות ברכת השחר הלכה ה')

יג. כִּי זֶה עֶקֶר הַהֲתַבּוּדוֹת, שְׁצָרִיף לְהֲתַבּוּדֵד וְלַחֲשֵׁב עִם עֲצָמוֹ הֵיכָן הוּא בְּעוֹלָם? וְלַהֲיָכֵן נִתְפָּזֵר דַּעְתּוֹ וּמַחֲשֵׁבֵתּוֹ וְרָצוֹנוֹ? וְלַהֲיָכֵן נִשְׁלַף וְנִתְעָה עַל יְדֵי מַעֲשָׂיו וּמַחֲשָׁבוֹתָיו?

יד. עַד שֶׁעַל פִּי רַב רוֹאֶה בְּעֲצָמוֹ שְׂאִין לוֹ מְקוֹם וְרוּחַ מֵאַרְבַּע רוּחוֹת הָעוֹלָם לְבָרַח לְשָׁם וְלַהֲתַחַבֵּא שָׁם מִפְּגְעֵי הָעוֹלָם בְּגַשְׁמִיּוֹת וְרוּחָנִיּוֹת בְּגוֹף וּנְפֶשׁ וּמָמוֹן וּפְרִנְסָה, בְּבַחֲיִנַת אָנָּה אֵלֶּךְ מְרוּחָד וְכוּ'. וּבְבַחֲיִנַת אֲשָׂא עֵינַי אֶל הַהָרִים מֵאִין יְבוֹא עֲזָרִי.

טו. וְכִמּוֹ שֶׁכְּתוּב 'הִבֵּט יָמִין וּרְאָה וְאִין לִי מְכִיר אֲבָד מְנוּס מִמְּנִי', וְכִמּוֹ שְׂאוּמְרִים בְּסַלְיָחוֹת, פְּנִינּוֹ לִימִין וְאִין עוֹזֵר, לְשִׁמְאֵל וְאִין סוּמְד וְכוּ', וְכֵן הִרְבֵּה.

טז. עַד שֶׁרוֹאֶה שְׂאִין לוֹ מְנוּס כִּי אִם אֵלָיו יִתְבָּרַךְ לְבַד, בְּבַחֲיִנַת מִמֶּד נִסְתִּי וְשִׁבְתִּי אֵלֶיךָ, וְכִמּוֹ שֶׁכְּתוּב וּמְנוּס בְּיוֹם צָר לִי.

יז. כִּי בּוֹדָאֵי אֵי אֶפְשֵׁר לְשַׁעַר מַה שֶׁנַּעֲשֶׂה בְּזֶה. וְכָל מִי שְׂזוּכָה לְהִתְחַזֵּק בְּזֶה לְהִיּוֹת רָצוֹנוֹ חֲזָק תְּמִיד אֶל הָאֲמֹת

ולא ירפה את הרצון הטוב אפלו אם יעבר עליו מה, בודאי סוף כל סוף יהיה אחריתו טוב.

יח. שעל זה אמר תמות נפשי מות ישרים הללו, ותהי אחריתי כמהו. כי אמר על עצמו שיזע קלקולו וזהמתו העצומה שאין דגמתו כנ"ל.

אף על פי כן אמר הלואי והייתי זוכה אפלו אנכי לילך בדרך זה, להתחזק מעתה ברצונות טובים ולפרש שיחתי בכל יום לפניו ותברך ולשפט את עצמי בכל עת בבחינה הנ"ל, אז הייתי זוכה גם כן לאחרית טוב בבחינת ותהי אחריתי כמוהו.

יט. וכך זה אמר מחמת ההכרח שעקם השם ותברך את פיו לברך את ישראל ולחזקם ברצונות טובים והתבודדות שיהיו חזקים בזה לעולם. ומזה אנו מבינים מה היה בדעתו להפך לחלק על כל זה ולרחקם חס ושלוש מפל זה על ידי דבוריו וליצנות שלו וכוי הרעים.

כ. וזה בחינת התבודדות ושיחה זו תפלה, שצריך כל אדם לשפך שיחו לפני ה' בכל יום ויום, לבקש על נפשו מה יתברך שיזכהו לקרבו לעבודתו ותברך באמת. וזהו יסוד הפל שכל עבודתו ויהדותו תלוי בזה, כמבאר אצלנו כמה פעמים.

כא. ויותר ממה שכתוב שם שמענו מפיו הקדוש בעל פה כמה וכמה פעמים כמה שיחות נראות בענין זה, שאי אפשר לבאר הכל בכתב. ואמר שכל הצדיקים והקשרים לא זכו לבוא למה שבאו כי אם על ידי זה, על ידי שיחה בינו לבין קונו בלשון אשכנז שמדברים בו, כמבאר בספרים הנדפסים. (ליקוטי הלכות, פקדון הלכה ג')

כב. זהו עקר הדבקות להשם יתברך כמו שאמר רבנו ז"ל שעקר הדבקות הוא תפלה.

צריך להפציר הרבה בתפילה

כג. ועל שם זה נקראין תפלין לשון תפלה, בחינת (בראשית ל') נפתולי אלקים נפתלתי. ועין מה שפרש רש"י שם על זה הפסוק. שהוא לשון עקש ופתלתול, נתעקשתי והפצרתי פצירות ונפתולים הרבה למקום להיות שנה עם אחותי, גם יכלתי שהסכים על ידי, עין שם.

כד. ובחינה זו צריך להרבות בתפלה והתבודדות מאד מאד כל ימי חייו, שזה העקר.

להיות עקשן גדול בזה

כה. וצריך להיות עקשן גדול בזה מאד מאד, שאף על פי שנדמה לו שדבריו אינם מועילים כלל, והוא רחוק מדבריו מאד. כי זה ימים ושנים שעוסק בזה ועדין לא פעל כלל.

אף על פי כן צריך להיות עקשן גדול בזה כמו העקשן ממש שעושה הדבר בלי שום טעם, כן צריכין בעבודת ה', כמו שאמר רבינו ז"ל (בסימן נ"א בלקוטי תנ"א) שצריכין להיות עקשן גדול בעבודת ה'.

כו. ובאמת צריכין עקשנות גדול מאד בכל עבודת ה', בכל עובדא ועובדא ובכל עצה ועצה, אבל עקר העקשנות ביותר צריכין בתפלה ותחנונים.

והעקר בשיחות של ההתבודדות, כמבאר בדברינו כמה פעמים. וכמו שפרש רש"י הנ"ל על נפתולי אלקים נפתלתי, לשון עקש פתלתול, נתעקשתי והפצתי פצירות ונפתולים הרבה למקום וכו'.

כז. והבן הדברים היטב אם תרצה לחיות חיי עולם, כי אי אפשר לבאר הכל בכתב. ותפרש לך בלשון לועזית פרוש המלות של נפתולי אלקים נפתלתי על פי פרוש רש"י הנ"ל. לשון עקש ופתלתול וכו'.

ואז תבין עד היכן, עד היכן צריכין להתחזק בהתבודדות ושיחות בינו לבין קונו, אף על פי שתהיה בדרך עקש ופתלתול כמה פעמים בלי טעם וריח.

כח. כי לא בזה ולא שיקץ ענות עני אף על פי שראוי לבזותו ולשקצו, כי הוא יתברך מלא רחמים בכל עת.

כט. בחינת תפלה לעני שהיא יקרה מכלם, כמו שכתוב בזהר הנ"ל, עין שם באריכות שמפליג מאד במעלת תפלת העני שהוא מאנין תבירין דקדשא בריה הוא דאיהו עביד תדיר קטטה בקודשא בריה הוא. וקודשא בריה הוא אצית ושמע מלוי וכו'.

ריבוי בקשות על רוחניות, יקר מאד בעיני הקב"ה

ל. וכך זה נאמר אפלו בעני סתם שמתפלל על צרכיו, על דחקו ועניותו בגשמיות, מכל שכן וכל שכן כשמתחיל האדם לרחם על עצמו ומרגיש עניותו ודחקו במעשים טובים, וטוען עם השם ותברך ומתקוטט עמו ומתרגע עליו ותברך על שאינו מקרבו אליו ושופך שיחו ולבו לפניו עד שנתעורר בבכייה וכו'.

כמה וכמה יקרה תפלה זו בעיני השם ותברך והיא יקרה מכל התפללות שבעולם, כי באמת זה עקר העניות והדחקות, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (נדרים מא), אין עני אלא מן הדעת. כי חוץ מזה הכל הבל, כי ימינו כצל עובר ואין צרה כצרת הנפש ואין עניות כעניות מתורה ומעשים טובים.

לא. מכל שכן וכל שכן כשהוא בעל חוב גדול ח"ו, שחוב להשם ותברך חובות רבים שחב כנגדו ותברך על ידי חטאיו ופשעיו, ואין לו במה לסלק כלל כי אם בתפלה ותחנונים.

לב. כְּשֶׁזָה הָאָדָם זֹכֶה לְהִתְעוֹרֵר עֲצָמוֹ לְהִרְגִישׁ עֲנִיּוּתוֹ וְדַחְקוֹ וְעוֹמֵד לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ כָּרֶשׁ וְאָבִיוֹ, הַשּׁוֹאֵל עַל הַפְתָּחִים וּמִבְקֵשׁ מִלְפָּנָיו בְּשִׁבְרוֹן לֵב עַל נַפְשׁוֹ לְהַצִּילָה מִנִּי שַׁחַת, לְבַל יֵאָבֵד שְׁנֵי עוֹלָמוֹת חַיִּי, וְכִמוֹ שֶׁאָמַר דָּוִד (תְּהִלִּים ל'), "מָה בָּצַע בְּדַמִּי בְּרִדְתִּי אֶל שַׁחַת וְכוּי' (שֵׁם כ"ב) הַצִּילָה מִחֶרֶב נַפְשִׁי מִיַּד כֶּלֶב יַחֲדַתִּי וְכוּי'". וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה הַרְבֵּה.

לג. שְׁבוּדָאֵי תִפְלָה זֹאת יִקְרָה בְּעֵינֵי הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ מְכַל הַתְּפִלוֹת שֶׁבְּעוֹלָם. וְיִתְדַקְדַּק הַיֵּטֵב בְּכָל דְּבוּר וְדְבוּר שֶׁל דְּבָרֵי הַזֵּהָר הַקְּדוֹשׁ הַנִּי"ל. וְתִבְיִן הַיֵּטֵב כִּמָּה יִקָּר דְּבָרֵי הַתְּבוּדוֹת שֶׁשׁוֹפְכִין שִׁיחָתוֹ לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ.

לד. וְאֵף עַל פִּי שֶׁזָה כִּמָּה שֶׁמִּתְפַּלֵּל וּמִתְבוּדֵד וְנִדְמָה לוֹ שֶׁעֲדִין לֹא פָעַל כָּלָל, אֵף עַל פִּי כֹן כָּל דְּבוּר וְדְבוּר אֵינוֹ נֶאָבֵד רַק כֻּלָּם מְנוּיִם וְסִפּוּרִים וְגִנּוּזִים בְּאוֹצְרוֹתָיו.

אדם לא יכול לדעת כאן עם פעל או לא

לה. וְגַם כִּי אֵי אֶפְשָׁר לְהָאָדָם לֵידַע כָּלָל בְּזֶה הַגּוֹף אִם פָּעַל בְּעִבּוּדַת ה' אִם לֹא, כִּי אֶפְלוֹ אִם לֹא פָעַל כִּי אִם כְּחוּט הַשְּׁעָרָה אַחַת פֵּעַם אַחַת כָּל יְמֵי חַיָּיו, גַּם זֶה יִקָּר מְכַל חַיֵּי עוֹלָם הַזֶּה.

לו. כִּי אֶפְלוֹ כַּשֵּׁנַעֲתָקִים אֵיזָה תִּנּוּעָה לְהִתְקַרֵּב מֵעַט יוֹתֵר לְהַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ אֶפְלוֹ פְחוּת מְחוּט הַשְּׁעָרָה, עַל יְדֵי זֶה רְצִים

והולכים גם כן אלפים ורבות פרסאות בעולמות עליונים, כמו שאמר רבנו ז"ל בהמעשה שספר מהצדיק שפעם אחת נפל עליו עצבות גדול וכו', עין שם.

לז. ועל כן צריכין להתחזק בזה מאד בלי שעור. וכשיהיה חזק כל כך בבחינת נפתולי אלקים נפתלתי הנ"ל, אז סוף כל סוף בודאי יזכה לפעול בקשתו להתקרב להשם יתברך להיות שנה עם אחיו הכשרים והצדיקים.

לח. וכמו שמסיים שם הפסוק, "גם זכלתיו". הסכים על ידי שנתעקשתי כל כך להפציר הרבה למקום אף על פי שנדמה לי כמה פעמים ששוב לא יועילו דברי ח"ו, וכו', אף על פי כן נתעקשתי עצמי בעקשנות גדול בלי שעור וסוף כל סוף גם זכלתי, שהסכים על ידי להיות שנה לאחי להתקרב להשם יתברך באמת, אמן ואמן (ליקוטי הלכות, תפילין הלכה ה' אות מ"ג)

כשאדם בא להתבודד, הקב"ה משליך הכל ופונה אליו לט. כשאחד מישראל רוצה לדבר עם השם יתברך לפרש שיחתו לפניו יתברך, אזי השם יתברך משליך כל עניניו וכל הגזרות שרוצה לגזר חס ושלום, וכל העסקים שלו שהוא יתברך עוסק בהם כבכול, והוא משליך הכל ופונה עצמו רק לזה האיש שרוצה לדבר עמו ולפרש שיחתו לפניו לבקש מאתו שיעזרהו להתקרב אליו יתברך. (שיחות הר"ן סימן ע"י)

אף אם לא פעל בריבוי התבודדות, לא יעזוב את זה מ. שִׁמְעֵתִי בְּשִׁמּוֹ לְעַנְּנֵן הַתְּחִזְקוֹת בְּהַתְּבַדְּדוֹת וְשִׁיחָה בֵּינוּ לְבֵין קוֹנוֹ. אָמַר שְׁאֶפְלוּ אִם עוֹבְרִים יָמִים וְשָׁנִים הַרְּבֵה, וְנִדְמָה לוֹ שֶׁלֹּא פָּעַל עַדִּין בְּשִׁיחָתוֹ וְדַבּוּרָיו כְּלוּם אֵף עַל פִּי כֹן אֵל יִפֹּל מִזֶּה כָּלֵל כִּי בְּאַמֶּת בּוֹדָאֵי עוֹשִׂים הַדְּבֻרִים רָשָׁם.

מא. וְהִבִּיא מְשַׁל כְּמוֹ מִים הַיּוֹרְדִים עַל הָאָבֹן, אֵף עַל פִּי שֶׁנִּדְמָה לָנוּ שְׁאִין לְהַמִּים כַּח כְּנֶגֶד הָאָבֹן הַקָּשָׁה וְאִין נֶכֶר רָשָׁם הַמִּים בְּאָבֹן, אֵף עַל פִּי כֹן כְּשֶׁהַמִּים יוֹרְדִים עַל הָאָבֹן כְּפֹה וְכִמָּה זְמַנִּים רְצוּפִים הֵם עוֹשִׂים נֶקֶב בְּהָאָבֹן כְּנֶרְאָה בְּחוּשׁ.

אף אם לבו כמו אבן, סופו להתרכך מב. כְּמוֹ כֹן, אֶפְלוּ אִם לְבוֹ לֵב הָאָבֹן וְאִין נֶכֶר בּוֹ רָשָׁם דְּבֻרָיו וְתַפְלָתוֹ אֵף עַל פִּי כֹן בְּרִבּוֹת הַיָּמִים וְהַשָּׁנִים יִנְקֹב לְבוֹ הָאָבֹן עַל יְדֵי שִׁיחָתוֹ כְּמוֹ (אִיּוֹב יד'): "אֲבָנִים שֶׁחִקּוּ מִים" כְּנֶזְכֶּר לְעִיל.

וְכִבֵּר מִבְּאֵר הַרְּבֵה מַעֲנֵן הַתְּחִזְקוֹת בְּהַתְּבַדְּדוֹת שֶׁהוּא שִׁיחָה בֵּינוּ לְבֵין קוֹנוֹ בְּסִפְרִים הַנִּדְפָּסִים שֶׁמְכַבֵּר עֵין שָׁם הַיֵּטֵב. וְהַעֲקֹר, שֶׁתִּקְיִם הַדְּבָרִים כְּכֹל הַפְּתוּב שָׁם וְכֹאן לְמַעַן יֵיטֵב לָךְ לְעַד (שיחות הר"ן סימן רל"ד)

פרק ד' יישוב הדעת

בו מבואר ההכרח הגדול שיהיה לאדם יישוב הדעת, ושבלי שיהיה לו יישוב הדעת, האדם בהכרח רחוק מהקב"ה.

הריחוק מהקב"ה הוא מחוסר ישוב הדעת

א. מה שְהֵעוֹלָם רְחוּקִים מֵהַשָּׁם יִתְבַּרֵּךְ וְאֵינָם מִתְקַרְבִּים אֵלָיו יִתְבַּרֵּךְ, הוּא רַק מִחֲמַת שְׂאִין לָהֶם יִשׁוּב הַדַּעַת, וְאֵינָם מִיִּשְׁבִּין עֲצָמוֹ.

ב. וְהֵעָקָר, לְהִשְׁתַּדֵּל לִיִּשָּׁב עֲצָמוֹ הַיָּטֵב, מֵהַתְּכַלִּית מְכַל הַתְּאַוּוֹת וּמְכַל עֲנִינֵי הָעוֹלָם הַזֶּה, הֵן תְּאַוּוֹת הַנִּכְנָסוֹת לַגּוּף, הֵן תְּאַוּוֹת שְׂחוּץ לַגּוּף, כְּגוֹן כְּבוֹד, וְאִזּוּ בְּיָדָאֵי יִשׁוּב אֵל ה'.

(ליקוטי מוהר"ן חלק שני סימן י')

להתגבר שיהיה לו יישוב דעת חזק ולזמן ארוך

ג. צָרִיכִין לְהִתְגַּבֵּר, לְרָאוֹת לִיְחַד לוֹ פְּנָאֵי לִיִּשָּׁב עֲצָמוֹ הַיָּטֵב עַל כָּל מַעֲשָׂיו אֲשֶׁר הוּא עוֹשֶׂה בְּעוֹלָם, אִם כִּף הוּא רָאוֹי לוֹ לְבִלּוֹת יָמָיו בְּמַעֲשִׂים כְּאֵלוֹ.

ד. ומחמת שאין האדם מושב עצמו ואין לו דעת, ואפלו אם יש לו לפעמים איזה ישוב הדעת, אין הדעת המושב מאריך זמן אצלו, ותכף ומיד חולף ועובר הדעת ממנו. וגם אותו המעט הדעת שיש לו אינו חזק ותקיף אצלו.

מחמת זה אין מבינים שטות העולם הזה. אבל אם היה להאדם שכל מושב חזק ותקיף, היה מבין שהכל שטות והבל. (שיחות הר"ן סימן מ"ז)

פרק הי' התחדשות

בו מבואר הצורך להתחדש כל יום מחדש, ולא להזדקן אחרי העבר, אלא תמיד להתחיל מחדש, הן העושה טוב שלא יתרשל ולא יפסיק החשק, והן מי שלא עשה טוב מתחיל תמיד מחדש לעשות טוב.

אין לחשוב אלא רק על אותו יום שאוחז בו

א. 'היום אם בקולו תשמעו' (תהלים צ"ה), זה כָּלֵל גְּדוֹל בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם, שֶׁלֹּא יִשִּׁים לְנֶגְדַּי עֵינָיו כִּי אִם אוֹתוֹ הַיּוֹם, הֵן בַּעֲסֵק פְּרִנְסָה וְהַצְטַרְכוּתוֹ, צְרִיף שֶׁלֹּא יַחֲשֵׁב מִיּוֹם לַחֲבֵרוֹ כַּמּוּבָא בַּסְּפָרִים.

ב. וְכֵן בַּעֲבוֹדַתוֹ יִתְבָּרַךְ, לֹא יִשִּׁים לְנֶגְדַּי עֵינָיו כִּי אִם אוֹתוֹ הַיּוֹם וְאוֹתוֹ הַשְּׁעָה, כִּי כְּשֶׁרוֹצִין לְכַנֵּס בַּעֲבוֹדַת ה', נִדְמָה לְהֶאֱדָם כְּאֵלוֹ הוּא מִשָּׂא כֶּבֶד, וְאֵי אֶפְשָׁר לוֹ לִשָּׂא מִשָּׂא כֶּבֶד כְּזוֹ.

אָבֵל כְּשֶׁיַּחֲשֵׁב שֶׁאֵין לוֹ רַק אוֹתוֹ הַיּוֹם, לֹא יִהְיֶה לוֹ מִשָּׂא כְּלָל.

ג. וגם שלא ידחה את עצמו מיום ליום, לאמר מחר אתחיל, מחר אתפלל בכונה ובכח פראוי, וכיוצא בזה בשאר העבודות, כי אין לאדם בעולמו כי אם אותו היום ואותו השעה שעומד בו, כי יום המחרת הוא עולם אחר לגמרי. היום אם בקולו תשמעו, 'היום' יִדְיָקָא. (ליקוטי מוהר"ן

חלק ראשון סימן רל"ב)

לא להזדקן, אלא רק להתחדש

ד. אין טוב להיות זקן הו' חסיד זקן, הו' צדיק זקן, זקן אינו טוב, כי צריך רק להתחדש בכל יום להתחיל בכל עת מחדש. (שיחות מוהר"ן סימן נ"א)

עיקר החיים – להתחיל מחדש

ה. זה עקר החיים - כשמתחילין לעבד את ה' בכל פעם מחדש כאלו לא התחיל עדין בעבודתו כלל. וכמו שכתוב (דברים ו') "אשר אנכי מצוה היום". ודרשו רבותינו זכרונם לברכה (ספרי שם), בכל יום יהיו בעיניך כחדשים. (הלכות

תפילין, הלכה הי')

כך חי רבינו ז"ל

ו. וכמו שראיתי מרבנו ז"ל פעמים אין מספר, שאף על פי שבשעה הקודמת התפאר עצמו בגדולות ונוראות וגלה תורה נפלאה אשר לא נשמע כזאת, כדרכו.

ואחר כֶּד בַּשָּׁעָה שְׁאַחֲרֶיהָ, רְאִינוּ אוֹתוֹ שְׂרוּי בְּצַעַר גָּדוֹל, וְכַמָּה פְּעָמִים פָּרַשׁ צָעָרוֹ וְשִׁיחַתוֹ לְפָנֵינוּ מֵעֵמֶק הַלֵּב, שֶׁהוּא מְצַטְעֵר מְאֹד אֵיךְ זֹכִינ׳ לְהִיּוֹת יְהוּדִי, כְּמִי שֶׁלֹּא הָרִיחַ מֵעוֹלָם רִיחַ עֲבוֹדַת ה', וְכִי שֶׁלֹּא רָאָה זֹאת אִי אֶפְשָׁר לְצִיר לוֹ בְּכֹתֵב עֵינָיו זֶה.

ז. וְכִבֵּר מְבֹאֵר מְזֶה מְעַט בְּשִׁבְחָיו הַנִּדְפָּסִים, וּבְכָל פַּעַם הָיָה רְגִיל לֹאמֹר שְׁעַכְשָׁיו אֵינוּ יוֹדֵעַ כָּלֵל, כָּלֵל כָּלֵל לֹא וְכוּ' אֵף עַל פִּי שְׁבַשְׁעָה הַקּוֹדֶמֶת גָּלָה מֶה שֶׁגָּלָה וְהַתְּפֹאֵר שֶׁהַשִּׁיג מֶה שֶׁהַשִּׁיג מֶה שְׂאִי אֶפְשָׁר לְגַלוֹת, אֵף עַל פִּי כֹן תִּכְרֹף אַחֵר כֶּד הָיָה אוֹמֵר שְׂאִינוּ יוֹדֵעַ כְּלוּם.

רבינו מעולם לא עמד על דרגה אחת

ח. הַכָּלֵל, שֶׁמֵּעוֹלָם לֹא עָמַד עַל מַדְרָגָה אַחַת, רַק הָיָה הוֹלֵךְ בְּזַרְיּוֹת בְּכָל פַּעַם מַדְרָגָא לְדַרְגָא בְּרוּם מַדְרָגוֹת הָעֲלִיּוֹנוֹת וְהַגְּבוּהוֹת, וְאַפְלוּ כְּשֶׁהִגִּיעַ לְמָה שֶׁהִגִּיעַ וְכוּ', עֲדִין לֹא נִתְקַרְרָה דַּעְתּוֹ בְּזֶה וְכוּ', וְאִין לְהֶאֱרִיךְ בְּזֶה כִּאֵן וְיִתְפֹּאֵר בְּמָקוֹם אַחֵר.

ט. וְזֶה עֶקֶר הַחִיּוֹת בְּאַמְת, כְּשֶׁזֹּכִינ׳ לְהִתְחִיל בְּכָל פַּעַם מִחֲדָשׁ בְּעֲבוֹדַת ה' שֶׁהוּא עֶקֶר הַחִיּוֹם בְּאַמְת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דְּבָרִים ל') "כִּי הוּא חֲיִיד".

אסור להזדקן בעבודת ה' יתברך

י. והעקר עבודת ה', שיהיה עבודתו בכל פעם מחדש, ולא יפל לזקנה של הסטרא אחרא, שלא תזקן עבודתו אצלו ח"ו, וכמו שהזהיר רבנו ז"ל על זה ואמר, שאסור להיות זקן, הו צדיק זקן, הו חסיד זקן, זקן אינו טוב וכו', כמבאר בהשיחות הקדושות שנדפסו אצל הספורי מעשיות.

יא. הינו כי צריכים להתחיל בכל פעם מחדש. וזהו עקר החיים ארפים של הזקן דקדשה שהוא הענר הנ"ל, כי היה זקן מאד ויניק מאד, הינו שכל מה שנזקן ביותר ונכלל בזקנה דקדשה ביותר, שהוא בחינת עתיק דעתיקו, כל מה שנכלל שם יותר היה יניק יותר.

כי השיג בכל פעם שעדן הוא רחוק מאד מהשם יתברך, כי לגדולתו אין חקר, ועל כן כל מה שנכלל בזקנה דקדשה יותר, ראה והשיג שעדן לא התחיל לחיות כלל, עד שזכה לחיים ארפים הנ"ל ששם נכלל הזקנה והינקות יחד שאי אפשר להשיג זאת כלל.

לפי חידוש מעשה בראשית, לא התחיל כלל

יב. באמת אפלו מי שהוא צדיק גדול מאד וטרח ונגע שנים הרבה בעבודתו יתברך, אף על פי כן לפי חידוש מעשה בראשית שבכל יום עדן לא התחיל כלל.

יג. כי השם יתברך עושה חדשות בכל עת, כמו שכתוב "ובטובו מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית". ואין יום דומה לחברו, כי הוא יתברך מחדש נפלאות חדשות בכל עת ובכל שעה, וכמבאר בכתבי האר"י ז"ל שאין יום דומה לחברו ואין שעה דומה לחברתה, ובכל רגע ורגע נשתנים עלית העולמות וסדרן ומעמדן והנהגתם בשנויים נפלאים ונוראים עד אין חקר.

יד. וכל המשכת חיותם הוא כפי עבודת האדם בעולם הזה, שבו תלוי הכל מראש ועד סוף, ועל כן צריך בכל פעם לעבד את השם יתברך מחדש, כפי חדוש מעשה בראשית שבכל העולמות שצריכין עכשיו, וכפי התגלות גדלת הבורא יתברך שצריכין לגלות עכשיו.

טו. כי יום ליום נביע אומר ולילה ללילה יחיה דעת, שבכל יום ובכל לילה ובכל עת ובכל שעה נתגלה גדלתו יתברך בדרך הפכה וידיעה חדשה שלא היה מעולם, ועל כן צריכין להתחיל בכל פעם בעבודתו מחדש, בבחינת בכל יום יהיו בעיניך כחדשים.

טז. וכל הימים אשר הוא חי על פני האדמה, הוא צריך להתחזק להתחיל בכל פעם מחדש, ואל יפל לזקנה דסטרא אחרא כלל.

כל הנפילות הם מזיקנה

יז. כי כל הנפילות שבעולם הם מבחינת זקנה דסטרא אחרא, שנדמה בעיניו שכבר נזקן בחטאיו ובמעשיו שרגיל בהם, עד שאי אפשר לו לצאת מהם בשום אפן ח"ו.

יח. ובאמת הוא צריך לידע ולהאמין שבכל יום ובכל עת ובכל שעה יש כח ביד האדם להתחדש ולהיות נעשה בריה חדשה ממש, כי השם יתברך עושה חדשות בכל עת ואין יום ואין שעה דומה לחברו וכי פנ"ל.

יט. על כן צריך להתחזק בכל פעם מחדש ולהתחיל בכל יום מחדש, ולפעמים גם ביום אחד צריך להתחיל כמה פעמים, כמבאר במקום אחר.

כ. ואפלו אם יהיה כן זמן ארוך, יהיה אידו שיהיה, בכל עת ובכל שעה צריך להזכיר את עצמו בהשם יתברך ולשכח לגמרי כל מה שעבר עד הנה, ולהתחיל מעתה מחדש ממש כל מה שיוכל, ואל יסתכל על שום בלבול וחלישת הדעת כלל.

כא. וכך זה הוא בחינת אריכת אפים, שצריך להאריך רוחו לעבר על כל הבלבולים והמניעות, ולבלי להסתכל על שום דבר ולא יכפת לי שום דבר, ואל ירד לבבו ולא תקצר רוחו מכל מה שעובר עליו, רק יתחזק בהשם יתברך בכל

מה שְׁיוּכַל, כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְלֵא רַחֲמִים בְּכָל עֵת, וְחִסְדֵי ה' לֹא תִמְנֶנּוּ וְלֹא כָלוּ רַחֲמָיו לְעוֹלָם.

הרוב שמתייאשים – משום שלא מתחדשים

כא. וּכְבָר דְּבִרְנוּ מֵעַנְיָן זֶה כַּמָּה פְּעָמִים, אָבֵל עֲנָן כָּזָה צָרִיכִין לְחַזֵּר כַּמָּה פְּעָמִים בְּלִי שְׁעוֹר, כִּי הוּא חַיִּיד, כִּי כָל הַתְּרַחֲקוֹת רַב הָעוֹלָם מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְאוֹבְדִים מֵהַשְּׂאוֹבְדִים, חַיִּים נְצַחִיִּים וְאַמְתִּיִּים - רַבִּם כְּכֹלֵם הוּא רַק מַחֲמַת חֲלִישַׁת הַדַּעַת מֵהַשְּׂנוּפְלִין בְּדַעְתָּם.

כב. מַחֲמַת שְׂרָבִם הַתְּנַסּוּ כַּמָּה פְּעָמִים שֶׁהַתְּחִילוֹ קִצַּת בְּעִבּוּדַת ה', וְאַחַר כֵּן נִפְלוּ לְמָה שֶׁנִּפְלוּ, כָּל אֶחָד לְפִי נִפְּלוּתוֹ רַחֲמָנָא לְצַלוּ, וְעַל יְדֵי זֶה הַתִּיַּאֲשׁוּ עֲצָמוֹ מִלְּהַתְּחִיל עוֹד.

כג. וּקְצַתֶם נִתְעוֹרְרוּ קִצַּת עוֹד הַפַּעַם וְהַתְּחִילוֹ מִחֲדָשׁ אוֹ פְּעָמִים, אָבֵל אַחַר כֵּן כְּשֶׁרָאוּ שְׂאָף עַל פִּי כֵן נִפְלוּ אַחַר כֵּן, עַל כֵּן נִתִּיַּאֲשׁוּ בְּעֲצָמוֹ, מֵאַחַר שֶׁרָאוּ שֶׁזֶה כַּמָּה שְׂרָצוּ לְהַתְּנַסּוֹת וְלִכְנוּס בְּעִבּוּדַת ה' וְנִפְלוּ לְמָה שֶׁנִּפְלוּ, רַחֲמָנָא לְצַלוּ, עַל כֵּן נִדְמָה בְּעֵינֵיהֶם שֶׁנִּשְׁתָּה גְבוּרָתָם לְהַתְּחִיל עוֹד מֵעַתָּה.

כד. אָבֵל בְּאַמְתָּ כָּל זֶה הוּא מַעֲשֵׂה הַבַּעַל דָּבָר בְּעֲצָמוֹ, שֶׁהוּא בַחֲיִנַת זְקוֹן דִּסְטָרָא אַחְרָא, כִּי נִקְרָא מְלֶךְ זְקוֹן וּכְסִיל (קִהְלַת ד') שֶׁהוּא רוּצָה לְהַפִּיל אֶת הָאָדָם לִיְדֵי זְקָנָה וְתִשׁוּת

כח ח"ו, כאלו כבר נזקן בחטאיו ובמעשיו עד שאי אפשר להשתנות עוד.

בכל יום אדם בריה חדשה, כמ"ש בברכות השחר

כה. ובאמת לא כן הוא, כי בכל יום האדם הוא בריה חדשה, וכמו שאנו מברכין בכל יום על נטילת ידיים ושאר הברכות שלא עשני גוי ועבד ואשה וכו', שכתבו הפוסקים הטעם שהוא מחמת שהאדם נעשה בכל יום כבריה חדשה, כמבאר בשלחן ערוך. וכן ברפת הנותן ליגף כח מברכין על התחדשות המחין והחיות בכל יום, כמובא בפונות.

כו. ועל כן האדם צריך לזהר מאד לבלי לפל לזקנה דסטרא אחרא הנ"ל, רק להתחזק להתחדש בכל עת פנ"ל, ויהיה דומה בעיניו בכל יום ובכל שעה כאלו היום נולד, וכאלו היום מקבל התורה מחדש, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה, בכל יום יהיו בעיניך כחדשים פנ"ל.

כז. הכלל, שכל אדם שרוצה לחשב על תכליתו האחרון, צריך לזהר מאד לבלי להיות זקן כלל, דהינו שלא יפל לזקנה דסטרא אחרא ח"ו, הו צדיק הו חסיד הו שאר כל אדם, אפלו הפחות שבפחותים כפי מה שהוא צריך לזהר מלפל לזקנה הנ"ל.

גם לצדיק גדול אסור להזדקן בעבודה

כח. כי אפלו צדיק גדול אסור לו להיות זקן בעבודתו, אף על פי שזכה לעבודה שלמה במדרגה גבה, אף על פי כן צריך להתחזק לעלות מדרגא לדרגא ולהתחיל בכל פעם מחדש.

כט. כי זה עקר הנהגות - להתחזק לעלות בכל פעם מדרגא לדרגא, כמו ששמעתי מפי רבינו ז"ל.

גם לרשע גדול אסור להזדקן ברשותו

ל. וכן להפך, אפלו מי שעשה מה שעשה ועבר מה שעבר, אף על פי כן אסור לו להיות זקן ח"ו, והוא צריך לזהר ביותר ויותר מבחינת זקנה הנ"ל, שלא יבא לידי שום יאוש ח"ו, שלא יאמר בלבו שכבר נזקן ח"ו במעשיו וכו', עד שאי אפשר לו להשתנות ח"ו.

לא. רק יתחזק להתחיל בכל מה דאפשר, ויעשה מה שיוכל דבר קטן או דבר גדול, אפלו אם לא יוכל לומר כי אם דבור אחד ממש בתפלה או בהתבודדות, או ללמד מעט דמעט, על כל פנים יעשה מה שיוכל, ויתחזק ויחיה את עצמו במעט דמעט שזוכה עדין לגע בקדשת ישראל.

לב. כי על כל פנים איך שהוא בודאי הוא עושה כמה מצות בכל יום, כי אפלו פושעי ישראל מלאים מצות כרמון, וצריך למצא בעצמו נקודות טובות ולהחיות את עצמו בכל

פעם, וכמבאר בתורה "אזמרה לאלהי בעודי, (בסימן רפ"ב), כמובא בדברינו כמה פעמים.

לג. ולהתחזק להתחיל בכל פעם מחדש ואל יאבד את עצמו לגמרי ח"ו, וכך אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה, והעקר הוא בחינת אריכת אפים הנ"ל, שיהיה לו אריכות אפים הרבה מאד בלי שעור, שהוא בחינת אריכת הרוח, הינו להאריך רוחו, להמתין ולחלל לישועת ה' ולבלי להסתכל על שום בלבול ומניעה נ"ל.

לד. וזהו בחינת ארך אפים לצדיקים ולרשעים (ב"ק נ') שהצדיקים צריכים למדה זו של ארך אפים, שהוא בחינת זקנה דקדושה, בחינת אריכת ימים ושנים, בחינת חיים ארפים הנ"ל, דהינו שלא לפל לזקנה דסטרך אחרך ח"ו, שלא תהיה עבודתו זקנה וחלושה אצלו, רק לחדש כנשר נעוריו בכל פעם.

לה. ובכל יום יתחיל מחדש בתוספת קדושה ועבודה ולא יעף ולא יגע לעולם, ולא יתבלבל משום דבר, שזהו בחינת אריכת אפים.

לו. כי לפעמים נתיגע העובד את ה', מחמת שכבר סבל כמה יסורים וכ"ו, ועל ידי זה יכול לפל לבחינת זקנה דסטרך אחרך ותשות כח ח"ו, על כן צריך להתחזק מאד

בְּמִדַּת אֶרֶךְ אַפִּים הַנִּי"ל כֹּל יָמֵי חַיָּיו לְהֶאֱרִיךְ אַפּוֹ וְרוּחוֹ עַל
כֹּל הַיְגִיעוֹת וְהַכְּבֹדוֹת וְלְהִתְחִיל בְּכָל פַּעַם מְחַדָּשׁ.

לז. הִזְהַר וְהִזְהַר לְקַיֵּם גַּם מֵה שֶׁהִזְהִיר מְאֹד לְבָלֵי לְהִיּוֹת
זָקֵן חֹסֵס וְשָׁלוֹם. (עלים לתרופה מכתב שלי"ז)

לח. וְהֶעֱקַר שְׂתֵּזְהִירוֹ לְקַיֵּם מֵה שֶׁהִזְהִיר מְאֹד שְׂאָסוֹר
לְהִיּוֹת זָקֵן, וְהַרִים קוּלוֹ הַקְּדוֹשׁ וְקָרָא בְּקוֹל גְּדוֹל וְאָמַר
"אֵלֶּט טָאָר מֵעַן נִיט זַיִין" וְכוּ'. בְּנִדְפָס מִזֶּה קֶצֶת.
וְכָבֵד הִזְהִירוֹ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבָרְכָה עַל זֶה כַּמָּה פְּעָמִים
וְאָמְרוּ בְּכָל יוֹם יְהִיָּה בְּעֵינֵיךָ כְּתוּבִים, וְכֵן אָמְרוּ בְּכָל יוֹם
יְהִיָּה דוֹמָה בְּעֵינֵיךָ כְּאֵלוֹ הַיּוֹם נִכְנָסְתָּ עִמּוֹ בְּבְרִית וְכֵן
הִרְבֵּה. אַךְ בְּיוֹתֵר וְיוֹתֵר הִזְהִיר אֲדוֹנֵנוּ מוֹרְנוּ וְרַבֵּנוּ זְכוֹרֵנוּ
לְבָרְכָה עַל זֶה. (עלים לתרופה מכתב ש"ג)

לט. בְּהֶכְרַח לְהַרְגִיל עֲצֻמוֹ לְקַיֵּם דְּבָרָיו עֲלָיו הַשָּׁלוֹם
שֶׁהִזְהִיר מְאֹד מְאֹד לְבָלֵי לְהִיּוֹת זָקֵן חֹסֵס וְשָׁלוֹם, רַק
לְהִתְחַדָּשׁ בְּכָל שְׁעָה מְכַל שְׁכֹן בְּכָל יוֹם וַיּוֹם. (עלים לתרופה מכתב
תכ"ד)

מ. זֶה הֶעֱקַר שֶׁבְּכָל הֶעֱקָרִים שֶׁהִזְהִירוֹנוּ עַל זֶה בְּפִרְשֵׁת
קְרִיאַת שְׁמַע, אֲשֶׁר אֲנָכִי מְצוּן הַיּוֹם, בְּכָל יוֹם וַיּוֹם יְהִי
בְּעֵינֵיךָ כְּתוּבִים, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבָרְכָה.

וְכֵן בְּתַחֲלֵת מִתֵּן תּוֹרָה כְּתִיב בַּיּוֹם הַזֶּה בָּאוּ מִדְּבַר סִינַי
 וַיִּרְשׁ רַשׁ"י שְׂבָבָל יוֹם יְדֻמָּה כְּאֵלוֹ הַיּוֹם הַזֶּה קִבְּלַת הַתּוֹרָה,
 וְכֵן פִּרְשׁ רַשׁ"י כִּמָּה פְּסוּקִים בַּתּוֹרָה כְּמוֹ הַיּוֹם הַזֶּה נִהְיִית
 לְעַם וְכו' וְכֵן הִרְבֵּה.

וּרְבֵנוּ זְכָרוֹנוּ לְבִרְכָה צָעַק אֵלֵינוּ הַתְּבוּת בְּקוֹל עֵמֶק וְחִזָּק
 "אֲלֹט טָאָר מְעַן נִיט זַיִן". (עלִים לַתְּרוּפָה מִכְּתַב שֵׁנִיא)

פרק ו' לנצל כל זמן כפי מה שהוא

בו מבואר איך לנצל כל יום – וגם כשנראה שהוא יום וזמן אפל ולא מוצלח עבורו, יראה בעצמו מה יכול לעשות באותו יום דבר טוב על כל פנים, ולא בגלל שלא יכול לעשות בו כמו שרגיל ורוצה, אז שילך היום הזה לאיבוד.

שום יום לא הולך לבטלה

א. צְרִיכִין לְדַעַת שְׁיִמֵי הָאֲדָם מְנוּיִים וְסִפּוּרִים בְּמִסְפָּר וּבְמִנְיָן כֹּל יוֹם וְיוֹם וְהָאֲדָם יִצְטָרֵף לִתְּוֹ דִּין וְחֶשְׁבוֹן מִכֹּל יוֹם וְיוֹם, כִּי אֵין שׁוּם יוֹם הוֹלֵךְ לְבִטְלָה חֵס וְשָׁלוֹם. וְאֶפְלוּ שְׁעָה וְרָגַע אַחַת אֵינּוּ הוֹלֵךְ לְבִטְלָה חֵס וְשָׁלוֹם. (הלכות פקדון הלכה ד')

(אות ה')

אסור לדחות מיום ליום

ב. אֲסוּר לְהֶאָדָם לְדַחוּת אֶת עֲצָמוּ מִיּוֹם לְיוֹם, רַק לִידַע הַיֵּטֵב שֶׁזֶה הַיּוֹם לֹא יִהְיֶה לוֹ עוֹד כָּל יְמֵי חַיָּו. כִּי יוֹם הָאֲחֵר הוּא עֲנִין אַחַר לְגַמְרִי, וְהֵלְוֵאִי שְׁיִפְרַע בְּזַמְנוֹ שְׁיִזְכֶּה לְמַחֵר לְצֵאת יְדֵי חוֹבְתוֹ מֵהַ שְׁצָרִיף לְפָרַע לֵה' יִתְבָּרַךְ חוֹבַת הַזְּמַן שֶׁל יוֹם מָחָר בְּעֲצָמוּ. אֲבָל עַל כֹּל פְּנִיִּים חֲלִילָה לְהִטְעוֹת אֶת עֲצָמוּ לְדַחוּת מִיּוֹם לְיוֹם.

ג. וכמו שכתב אדונינו מורנו ורבינו זכרוננו לברכה על פסוק 'היום אם בקלו תשמעו, שעקר העבודה מי שרוצה לשמע בקולו יתברך ולדבקה בו, העקר הוא שיידע שהעקר הוא היום. היום דיקא וכו', כמבאר שם (בסימן ערב עין שם).

גם אם נראה שהיום הזה הוא אבוד ובו כבר אי אפשר
 ד. האדם רוצה לדחות זה היום, עד שעל פי הרב נדמה לו כאלו אין זה היום נמנה ונספר כלל בימי חייו, כאלו היום הזה אי אפשר לעבד את ה' יתברך.

ה. אבל צריכין לידע שאף על פי כן, זה היום הוא יום, ועולה בחשבון, ובנדאי יש בו טוב רק שהחשד מכסה עליו כי הקלפה קודמת לפרי.

וצריכין להתגבר ולהשתדל לשבר הקלפה, שהם כלל כל המניעות והבלבולים והטעויות והדחיות, ולידע ולהאמין שדיקא ביום הזה יכול להתקרב לה' יתברך לפי בחינתו. ואם תדרשנו ימצא לה. ותזכה למצא הטוב שבזה היום דיקא, כי לית יום דלית בה טוב כמו שאיתא בזהר הקדוש.

מה שנדמה שהיום אי אפשר, שורש הטעויות ובלבולים
 ו. צריכים לידע שמה שנדמה להאדם כאלו היום אי אפשר לו להתפלל בכונה וללמד ולעסק בעבודת ה', זה נמשך רק מהחשד שקדם לאור.

ז. ומשם באים כל הטעויות והדחיות של כל אדם שבכל יום, שנדמה לו כאלו היום הזה אינו כלום, כאלו אינו מימי חזיו, כאלו היום אי אפשר להתקרב לה' ותברך כלל.

ח. כל מיני הדחיות והבלבולים שבאין על האדם בכל יום עד שנדמה כאלו זה היום אינו יום מימי חזיו, כי בזה היום יש בו סבה זאת ועכוב זה ובלבול וכו' וכו'.

כי הכל נמשך משנויים הגדולים שיש בין הימים, כי יכול להיות שאף על פי שבימים הקודמים התפלל קצת והיה לו איזה ניחא קצת אבל עכשו קשה ביותר.

ט. באמת צריך להאמין שבדאי גם בזה היום יש בו טוב רק שצריכין לשבר הגדר כפי אותו היום כדי לזכות להטוב שבזה היום דיקא.

מה שיוכל לעשות - יעשה

י. אם לפעמים משתטחים כנגדו מאד מאד עד שאי אפשר לו בשום אופן להתפלל כראוי, אף על פי כן צריך לידע ולהאמין שגם היום הזה הוא יום, והוא מנוי וספור בימי חזיו.

גם אם לא יכול מה שרגיל - יעשה משהו טוב אחר

יא. ואם אי אפשר להתפלל כראוי בשום אופן בזה היום, ישתדל לעשות בו עבודה אחרת, כגון ללמד יותר או לעסק

במצות וגמילות חסד, או לומר שאר תחנות ובקשות ושיחה בינו לבין קונו וכיוצא.

יב. כי ה' יתברך רצה לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצות. וברוך ה' יש לנו במה להחיות את עצמנו בכל יום ויום בכמה מיני למודי התורה הקדושה, ובכמה וכמה מיני מצות וכו'.

העיקר לא לחשוב שהיום הזה אבוד

יג. והעקר שישתדל שלא יטעה חס ושלום, שהיום הזה בטל והולך, כי צריך לחשב בכל יום שאין לו כי אם אותו היום לבד בחינת היום אם בקלו תשמעו וכנ"ל.

יד. מצוי בכמה בני אדם שאומרים, היום אי אפשר להתפלל, היום אי אפשר ללמד ולעסק בעבודת ה', ומדחין עצמן מיום ליום.

טו. ועל זה מזהיר הפסוק 'ביומו תתן שכרו', ביומו דיקא ולא תבא עליו השמש, כי העקר צריכין לזהר לצאת חובת היום בבחינת היום אם בקולו תשמעו, כי לית יום דלית בה טוב וכו' וכמו שמבאר במקום אחר כי בכל יום מאיר אור הגנוז וכו' ונמשך סיוע גדול מלעלא וכו' בבחינת חסדי ה' כי לא תמנו וכו' חדשים לבקרים וכו'. (שכירות פועלים אות ל"א)

בכל יום ה' מרמז לך רמזים לפי המצב ההוא

טז. ה' יתברך מלא רחמים, והוא מסבות מתהפך בתחבולותיו ומצמצם עצמו בכמה צמצומים שונים בכל עת, ומרמז לכל אדם בכל זמן ובכל מקום רמזים שונים להתקרב לעבודתו כפי מעשיו עכשו. (שוכר הלכה ג' אות ח')

יז. כי בודאי ביום אתמול שהיה האדם במדרגה אחרת למעלה מעתה, או למטה מעתה, היה צריך רמזים אחרים, ועכשו כפי מדרגתו עכשו שהטיב מעשיו, או חס ושלום להפך שקלקל ופגם באיזה תאוה או עברה רחמנא לצלן, על כן הוא צריך עכשו רמזים אחרים להתקרב לעבודתו כפי מעשיו עכשו באשר הוא שם עתה.

בכל אופן – לא שייך לומר שכעת אי אפשר

יח. והכלל, שאין שום התנצלות לומר שעכשו באותו העת ובאותו המקום אי אפשר לי לזכר את ה'.

יט. כי אדרבא שם דיקא באותו המקום ובאותו העת דיקא, בודאי יש לך רמזים המיוחדים לך דיקא כפי מדרגתך עכשו דיקא כפי מה שהוא לשבח או לגנאי. ואתה במקומך הזה באותו העת דיקא תוכל עכשו דיקא לזכר את ה' יתברך ולשוב אליו יתברך.

כ. כי ה' יתברך מצמצם עצמו מאין סוף עד אין תכלית מתחלת נקודת הבריאה וכיו, ומרמז רמזים לכל אדם בכל יום ובכל מקום לפי האדם ולפי העת ולפי המקום ודקא וכיו כנ"ל.

כא. והבן היטב דברים אלו למעשה ולהנהגה ועצה טובה ויערב לך מאד בעזר ה'.

כב. כי זה ידוע בדברינו כמה פעמים שאין שום גאוש לעולם כי ה' יתברך מלא רחמים ורחף בתשובתו של כל הרשעים תמיד, והוא חושב מחשבות לבל ידח ממנו נדח. ועל כן כל אדם ואדם לפי מעשיו עכשו שעשה וירד ונתעה למקום שיירד ונתעה, אזי ה' יתברך מצמצם עצמו ומרמז לו רמזים כפי הראוי לו עכשו במקומו ושעתו.

כג. ומי שאין לו שכל להעמיק בזה בדעתו, צריך על כל פנים להאמין בזה באמונה שלמה, ואזי יוכל לזכר את ה' בכל מקום ובכל זמן ובכל המדרגות שבעולם, למעלה או למטה חס ושלום, כי ה' יתברך מצמצם עצמו בכל יום בכל מקום ומרמז רמזים כנ"ל.

כד. צריך האדם לזהר מאד בכל יום ויום לצאת חובת היום בכל מה דאפשר כי צריך לידע שכל ימיו מנויים

וספורים ויצטרף לתן דין וחשבון מכל יום ומכל שעה ואין לו בעולמו כי אם אותו היום.

כה. על כן בודאי הוא צריך להיות זריז גדול בכל יום ויום להתחזק בעבודתו ותברך, בכל אשר תמצא ידו לעשות בלחו.

כו. אף על פי כן צריכין להמתין הרבה עד שיזכה שתהיה עבודתו בשלמות כראוי. בבחינת הבא לטהר מסייעין לו אומרים לו המתן.

כז. וענן זה אי אפשר לבאר היטב בכתב, ויש בזה שיחות קדושות הרבה ששמענו והבנו מפיו הקדוש, ומעט מהם מבארים באיזה מקומות, ועין בסוף הספרי מעשיות המתחיל, אף על פי שהאדם צריך להיות זריז וכו', עין שם. וזה בחינת לא עליך המלאכה לגמר ולא אתה בן חורין להבטל ממנה.

פרק ז'

המתן

ובו מבואר כי כל א' מוכרח להמתין עד שיזכה למה שצריך ויכול לזכות. ואף שצריך לברוח מהרע במהרה, מכל מקום אם רואה שמתעכב ישועתו – ימתין ויצפה עד ישקיף ה' וירא.

גם כשלא מצליח ימתין לישועת ה'

א. אָפְלוּ כְּשֵׁרוֹאָה שְׂאִין עֲבוֹדָתוֹ בְּשִׁלְמוֹת, וְאָפְלוּ אִם לְפַעֲמִים אֵינוֹ יָכוֹל לַעֲשׂוֹת כָּלֵל, אֶף עַל פִּי כֹן יִמְתִּין וַיִּצְפֶּה לְיִשׁוּעַת ה' (פקדון הלכה ד' אות י')

הכרח להמתין עד שיגיע למעלתו

ב. שְׂאֵי אֶפְשָׁר לְזָכוֹת לְקַיִם אֶת כָּל דְּבָרֵי הַתּוֹרָה בְּשִׁלְמוֹת לְדַבֵּק בּוֹ וַתִּבְרָךְ בְּאַמֶּת, כִּי אִם עַל יְדֵי בְּחִינַת שְׂמִיךָ וְהִמְתָּנָה, כִּי צָרִיךְ לְהִמְתִּין הַרְבֵּה עַד שְׂיִזְכֶּה לְמָה שְׂיִזְכֶּה.

ג. כִּי אָפְלוּ מִי שְׂזוֹכָה לַעֲבוֹדַת ה' כְּרֵאוּי וְעוֹסֵק הַרְבֵּה בְּתוֹרָה וַתִּתְפַּלֵּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, צָרִיךְ גַּם כֹּן לְהִמְתִּין הַרְבֵּה עַד שְׂיִזְכֶּה לְשִׁלְמוֹת כְּרֵאוּי.

ד. אֶף עַל פִּי שְׂצָרִיכִין לְמַהֵר מְאֹד לְמַלְט נַפְשׁוֹ מִמָּה שְׂצָרִיךְ לְהִמְלֵט, אֶף עַל פִּי כֹן כְּשֵׁרוֹאָה שְׂמַתְעַכֵּב גְּאֻלְתּוֹ הַרְבֵּה,

צריך להתחזק להמתין הרבה לישועתו עד יִשְׁקִיף וַיֵּרָא ה' משמים.

כמו שגאולה הכללית צריך הרבה להמתין עליה

ה. כמו שהוא בענין הגאולה הכללית של ישראל שבודאי צריכין בכל יום לפל על פניו ולבכות ולהתחנן הרבה לפניו יתברך שימהר גאלתנו תכף ומיד כי ארץ עלינו הגלות וכשל כח הסבל, ואף על פי כן כשרואין שמתארץ הגלות אף על פי כן צריכין להמתין עוד ועוד.

כן הוא בגאולה פרטית של כל א'

ו. כן היא בפרטיות בכל אדם אף על פי שצריך לבכות הרבה לפני ה' יתברך ולהתחנן לפניו על נפשו שיגאלנה מהרה מתאות עולם הזה והבליו. אף על פי כן כשרואה שמתמהמה הדבר הרבה צריך להוחיל ולהמתין הרבה זמנים אחר זמנים.

ז. ואף על פי שהמניעה מצדנו, מחמת שאין אנו הגונים במעשינו כראוי, ואפלו אם הוא כמו שהוא. אף על פי כן כל זמן שתולה עיניו למרום ושומר ומצפה וממתין לישועתו יתברך, על ידי זה בעצמו יחוס ויחמל עליו ה' יתברך ויקרבהו לעבודתו באמת ויתהפך הכל לטובה.

ח. בודאי בתחלה מתגבר הבעל דבר מאד על האדם למנועו לגמרי מדרך החיים חס ושלום. אך כשהאדם מתעורר קצת ורוצה לשוב לה' להתפלל או ללמד וכיוצא הוא מתפשט כנגדו ומנועו בכמה מניעות וחלישות ובלבולים בלי שעור עד שכמה פעמים גם כשמתפלל ולומד אין העבודה בשלמות כראוי.

ט. בפרט שכמה זמנים ועתים מבלבל אותו לגמרי מחמת טרדת הפרנסה וכיוצא.

ולא די לו בזה כי אם עוד אורב עליו כאלו אפס תקוה חס ושלום, כאלו אי אפשר לו עוד להתקרב לה' ותברך כראוי, מאחר שעוברים ימים ושנים ועדין הוא רחוק כמו שהוא רחוק.

י. ובאמת גם זה הוא תחבולות הבעל דבר, וגם זהו בחינת מה שמבאר בהתורה הנ"ל שהבעל דבר מתלבש את עצמו במצות שמכניס בלבו התרשלות וחלישות על ידי המצות והיראה שלו, שהוא מתלבש בהם כאלו הוא רוצה בתקנתו ומוכיח אותו על ידי שהוא רחוק כל כך, ובאמת כוננתו להרע למנועו ולהחלישו גם ממעט עבודתו שרוצה לעסק בה.

יא. כל מי שרוצה לזכור מאד לאחוז בשניהם. בבחינת טוב אשר תאחז בזה וגם מזה אל תנח

יָדָד וְכוּ', דְּהִינּוּ לְהִיּוֹת זָרִיז גְּדוֹל מְאֹד מְאֹד בְּעִבּוּדְתּוֹ וְתִבְרָדָּה וְאֵת כָּל אֲשֶׁר תִּמְצָא יָדָד לַעֲשׂוֹת בְּכַחַד עֲשֵׂה בְּזִרְיוֹת גְּדוֹל דְּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ וְלֹא לְדַחְחוֹת מִיּוֹם לְיוֹם חֶסֶד וְשָׁלוֹם וְכַנְי"ל.

יב. וְאִם עַל פִּי כֹן צָרִיךְ לְהִמָּתִין הַרְבֵּה הַרְבֵּה שְׁאֵפְלוּ כְּשֵׁרוּאָה שְׂאִין עִבּוּדְתּוֹ בְּשִׁלְמוֹת וְאֵפְלוּ אִם לְפַעְמִים אֵינוּ יָכוֹל לַעֲשׂוֹת כָּלֵל, אִם עַל פִּי כֹן יִמָּתִין וְיִצְפֶּה לִישׁוּעַת ה', כְּמוֹ שְׁפָתוֹב, אֵד לְאֵלֶקִים דּוֹמֵי נִפְשֵׁי וְכוּ' אֵד אֵל אֵלֶקִים דְּמִיָּה נִפְשֵׁי וְכוּ'. וְכַתִּיב, טוֹב וְיַחֲלִיל וְדוֹמֵם לְתִשׁוּעַת ה'.

יג. אִם עַל פִּי שְׁבָאֵמֶת צָרִיכִין לָרִזּוּ וְלִמְהַר מְאֹד מְאֹד לְהַמְלִיט עַל נִפְשׁוֹ, וּבִפְרָט מִי שְׁכָבֵר נִכְשָׁל וְנִלְכַד בְּמָה שְׁנִלְכַד רַחֲמָנָא לְצַלּוֹ, אִם עַל פִּי כֹן אֵי אֶפְשֶׁר לְדַחֵק הַשְּׁעָה. וְצָרִיכִין לְהִמָּתִין וְלְהִמָּתִין עַד יִשְׁקִיף וְיִרְאֵה ה' מִשְׁמַיִם. (גזילה הלכה ה')

אות כ"ב)

זהו ענין ספירת העומר, שחפצים - וממתנינים

יד. וְזֶה בְּחִינַת סְפִירָה שֶׁהִיא הִכָּנָה לְקַבְּלַת הַתּוֹרָה, שְׂאִין עוֹשִׂין שׁוּם דְּבַר, רַק סוֹפְרִין הַיָּמִים וְהַשְּׁבוּעוֹת, וּבְזֶה מִמְּשִׁיכִין עַל עֲצָמוֹ קִדְשֵׁת קַבְּלַת הַתּוֹרָה מִחֲדָשׁ בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה.

טו. הִינּוּ בְּחִינָה הַנִּי"ל, שְׂאֵנוּ רוֹצִין וְחַפְצִים לְקַבֵּל אֵת הַתּוֹרָה, וְכַפֵּי רְצוֹנָנוּ וְתִשׁוּקָתָנוּ הַחֲזָקָה הִינּוּ חַפְצִים

לקבלה בזריזות תכף ומיד, אך באמת אי אפשר לדחק את השעה כנ"ל.

טז. ועל כן ברחמינו נתן לנו מצוה הקדושה הזאת למנות ולספר את הימים תכף ממחרת השבת, שהוא יום שניצאנו ממצרים עד יום החמשים הקדוש שהוא קבלת התורה, להורות גדל תשוקתנו ורצוננו החזק לקבל את התורה.

יז. כי רצוננו היה לקבלה מיד, אך אי אפשר בחפזון, כי אסור לדחק את השעה כנ"ל וצריכין להמתין. אבל אף על פי כן אסור לשכח ולהסיח דעתו מזה חס ושלום, על כן סופרים הימים.

כי הספירה מורה על גדל עצם התשוקה והגעגועים כמו מי שמתגעגע וחושק מאד לאיזה דבר אזי סופר הימים עד שישגי תשוקתו, כמו כן אנו סופרין ומונין הימים והשבועות שהוא מורה על עצם התשוקה והרצון החזק לקבל את התורה שאנו מונין הימים כדי שניזכר להתקנה הקדושה הזאת.

המתנה להשגת מדרגתו – כמעט העיקר תלוי בזה

יח. בענין זה של המתנה והשהיה, שצריכין להמתין ולצפות הרבה ולהרבות בתפלה ותחנונים ושיחה הרבה עד שניזכר להמשיך על עצמו בחינת קדשת התורה כנ"ל, יש בזה נסיון גדול, וכמעט עקר הבחירה תלוי בזה.

יט. כי זה ידוע שהכל חפצים ליראה את שמך, ואפלו הגרוע שבגרועים כל זמן שאינו בכלל הפורקי על חס ושלום, בודאי הוא חפץ ומשתוקק הרבה לשוב לה' ותברך אפלו אם נפל ונתרחק כמו שנתרחק.

כ. כמו שכתוב 'כי עזה כמות אהבה וכו' רשפיה רשפי אש שלהבתיה מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה ונהרות לא ישטפוה'. וכמו שפרש רש"י שם, שזה נאמר על האהבה של כל אחד מישראל לאביו שבשמים.

כא. כי עקר העוב הוא מחמת שצריכין להמתין הרבה ולהרבות בתפלה ותחנונים, ולהתחזק עצמו מאד מאד בכל מה שעובר עליו, על כן רבים לא יכלו לעמד בנסיון זה ומתרשלים מלפקח על חיהם הנצחיים, עד שמתרחקים כמו שמתרחקים חס ושלום.

כב. ואפלו כל אלו שה' יתברך בעזרם ונשארים קבועים בקדשתם, ואינם מניחים עצמן לפל ולהתעצל חס ושלום מלהרבות בתחנונים ושופכים בכל יום ובכל מה שעובר עליהם, את לבם כמים וכו'.

גם הם לא היה להם כח להתחזק ולהמתין כי אם בלח התורה הקדושה שכבר קבלנו בכלל בשעת מתן תורה, ומה שאנו מקבלין חדושי תורה אמתיים בכל דור ודור

מהצדיקי אמת בבחינת תקונים הנ"ל, שהם בקדשותם
הגדולה והנוראה ממשיכים תורה ברחמים גדולים כאלה
עד שנמשך גם עלינו מקדשותם שיהיה לנו כח גם כן
להתחזק ולהמתין ולהרבות בתחנונים ושיחה וכו' עד
ישקיף וירא ה' משמים.

פרק חי' בטחון ודאגה על פרנסה

בו מבואר טעות הרודף אחר פרנסתו ויגע בטרחה לפרנסה, ולא מזה ירויח, אלא השפע בא בזמן שלו, ואם בוטח בה' יתברך בא לו השפע בזמן בלי שיטרח ויתאמץ. וכל הטרחה סביב הפרנסה הוא מטעות וחוסר בטחון.

א. באמת עקר עצבות ודאגות הפרנסה, הוא מחמת שאין בטחון בה' יתברך. ועקר פגם וחסרון הבטחון נמשך רק מבחינת הזמן והמקום. (הלכות רבית הלכה ג')

ב. כי באמת ה' יתברך משפיע שפעו הטוב תמיד בלי הפסק רגע, רק כשהשפע באה בזה העולם הגשמי שהוא במקום וזמן, אזי מכרח השפע להתלבש במקום וזמן.

ג. ועל כן אין השפע של פרנסה ועשירות נמשכת כי אם במקום וזמן ידוע, כמו שנראה בחוש שיש זמן שהאדם מרויח, ויש להפך. וכן במקום שבזה המקום מרויחין ובמקום אחר להפך.

ד. ומחמת זה עקר דאגת הפרנסה, מחמת שלפעמים נתעכב שפע פרנסתו, על כן עולה דאגת הפרנסה על לבו ודואג מה לאכל למחר.

ה. ומחמת זה הוא רוֹדף אחר פרנסתו ביגיעות גדולות וסוף כל סוף אינו משיג פרנסתו כי אם כשיבוא עתו וזמנו. ואם היה לו שכל אמתיו והיה מאמין בה' יתברך שהכל ממנו יתברך, רק שצריכין להמתין עד שיבוא זמנו ועתו, לא היה רץ אחר פרנסתו כל כך.

ו. כי ה' יתברך יתן לו פרנסתו בעתו בסבה קלה, כי ההכרח שיעשה האדם איזה עבדא קלה בשביל פרנסה, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה, וברכתיו בכל אשר תעשה, כי אי אפשר להמשיך בזה העולם כי אם על ידי כלים. ועל כן מכרחין לעשות איזה עסק ומשא ומתן, כי על ידי זה עושין כלים וצנורות לקבל השפע.

ז. אבל באמת אין העסק עקר כלל, רק עקר הפרנסה מה' יתברך בהשגחתו לבד, כי אין האדם יודע במה משתכר.

ח. ועל כן אסור להאדם לדחק את השעה ולרדוף אחר פרנסה ביגיעות גדולות כאלו חס ושלום, הפרנסה תלויה

בזה לבד, כי אדרבא, על ידי זה נתמעט פרנסתו, כי כל הדוחק את השעה השעה דוחקתו.

ט. כי אין צורך לעשות משא ומתן ועסק, רק לצאת ידי מצות עשית משא ומתן באמונה, כדי לעשות איזה כלי וצנור לקבל ההשפעה כנ"ל וכך מה שיעשה יוצא בזה. וזהו, "ויברכתיו בכל אשר תעשה", הינו בכל מה שתעשה יהיה מה שיהיה אפילו דבר קל וקטן יברכהו.

י. כאשר נראה בחוש ברב בני אדם, שכמה פעמים שהם רצים ורודפים מאד אחר הפרנסה כמה זמנים ואין עולה בידם שום רוח ומאומה לא ישאו בעמלם. ואחר כך ה' יתברך מרחם עליהם ומזמין להם פרנסה. ולפעמים אפילו עשירות גדול בסבה קלה מאד שהוא כמעט בלי שום דרך הטבע.

וכך העולם מלא ממעשיות כאלה שהם שכתיים מאד בעולם כמעט בכל אחד ואחד שעוסק במשא ומתן.

יא. ואם היה לו שכל והיה סומך עצמו בתחלה על ה' יתברך ולא היה דואג כלל, לא היה צריך כלל ליגיעות האלו שהיו לו בחנם, וכשהיה מגיע הזמן היה מזמין לו ה' יתברך הפרנסה בסבה קלה כנ"ל.

יב. ולא די שאינו מרויח כָּלֵל על ידי דאָגתוֹ וְעֶצְבוֹתוֹ ויגיעות רבות וטרָחוֹת עֲצוּמוֹת שְׁלוֹ, אֲדַרְבָּא, הוא מְפָסִיד שְׁפַע פְּרִנְסָתוֹ הַרְבֵּה, כִּי בְּאֵמֶת עֶקֶר שְׁפַע הַפְּרִנְסָה הוא מְלַמְעֵלָה מִבְּחִינַת לְמַעְלָה מֵהֶזְמֵן וְהַמְקוּם, רק שְׁבִזָּה הָעוֹלָם מְכָרַח הַפְּרִנְסָה לְהַתְלַבֵּשׁ בְּמָקוּם וְזָמַן, אֲשֶׁר מִחֲמַת זֶה צָרִיכִין לַעֲשׂוֹת אֵיזָה עֶסֶק וּמִשָּׂא וּמִתֵּן בְּשָׂבִיל פְּרִנְסָה כְּדִי לַעֲשׂוֹת כָּלִי שְׁתוּכֵל הַשְּׁפַע לְהַתְלַבֵּשׁ בִּזָּה הָעוֹלָם כְּנִ"ל.

יג. ועל כֵּן כִּשְׁהוּא מְאָמִין שֶׁהַכֹּל מְלַמְעֵלָה, נִתְקַשֵּׁר הֶזְמֵן וְהַמְקוּם לְמַעְלָה מֵהֶזְמֵן וְהַמְקוּם, אֲזִי יֵשׁ לוֹ פְּרִנְסָה בְּשְׁפַע, כִּי הוּא מְקַשֵּׁר לְשָׂרֵשׁ הַהִשְׁפָּעוֹת שֶׁנִּמְשָׁד מְלַמְעֵלָה עַל יְדֵי אֲמוּנָתוֹ וּבִטְחוֹנוֹ בֵּה'.

יד. אָבֵל כִּשְׁהוּא רַץ אַחַר פְּרִנְסָתוֹ בִּיגִיעוֹת גְּדוּלוֹת, הוּא נִמְשָׁד וְנִתְקַשֵּׁר בְּיוֹתֵר לְבְּחִינַת הַמְקוּם וְהֶזְמֵן וּמְפָרִיד בֵּין הֶזְמֵן וְהַמְקוּם וּבֵין בְּחִינַת לְמַעְלָה מֵהֶזְמֵן וְהַמְקוּם. וְעַל יְדֵי זֶה נִתְרַחַק מִשָּׂרֵשׁ הַהִשְׁפָּעוֹת. וְעַל כֵּן קָשָׁה לוֹ לְמַצֵּא פְּרִנְסָתוֹ.

טו. וְאִפְלוּ כִּשְׁמַגִּיעַ לוֹ מְעַט פְּרִנְסָתוֹ בְּהִכְרַח שְׁתַּהֲיָה בִּיגִיעָה גְּדוּלָּה וְעֲצוּמָה מְאֹד, כִּי הוּא נִמְשָׁד יוֹתֵר אַחַר הַצְּמִצוּם, אַחַר הַמְקוּם וְהֶזְמֵן עַל יְדֵי פְּרִנְסָתוֹ בִּיגִיעָה בְּיוֹתֵר. וְעַל כֵּן פְּרִנְסָתוֹ בִּיגִיעָה בְּיוֹתֵר שֶׁנִּמְשָׁד מִבְּחִינַת מְקוּם וְזָמַן כְּנִ"ל.

טז. וְזֶהוּ, כָּל הַדּוּחַק אֶת הַשְּׁעָה, הַשְּׁעָה דּוּחַקְתּוּ, וְכָל הַנִּדְחָה מִפְּנֵי הַשְּׁעָה, הַשְּׁעָה נִדְחִית מִפְּנֵיו.

כִּי כָּל מָה שֶׁנִּמְשָׁךְ אַחַר הַזְּמַן בְּיוֹתֵר וְדוּחַק אֶת הַשְּׁעָה, הוּא נִתְאַחַז וְנִתְקַשֵּׁר בְּיוֹתֵר בְּבַחֲיִנַת זְמַן וּמְקוֹם וְנִתְרַחַק יוֹתֵר מִבְּחִינַת לְמַעַלָּה מִהַזְּמַן וְהַמְּקוֹם, וְעַל יְדֵי זֶה נִתְרַחַק מִשְׂרָשׁ הַהִשְׁפָּעוֹת. וְעַל כֵּן הַשְּׁעָה דּוּחַקְתּוּ, 'הַשְּׁעָה' דִּיקָא מַחֲמַת שְׁנִיתִקְשֵׁר בְּיוֹתֵר לְבַחֲיִנַת שְׁעָה וְזְמַן כְּנִ"ל.

וְעַל כֵּן יֵשׁ לוֹ דַּחַק יוֹתֵר, כִּי נִתְרַחַק פְּרָנְסָתוֹ לְזְמַן רְחוֹק וּלְמְקוֹם רְחוֹק בְּיוֹתֵר עַל יְדֵי שְׂרָדֵף בְּמְקוֹם וְזְמַן יוֹתֵר, עַל כֵּן פְּרָנְסָתוֹ בְּמְקוֹם וְזְמַן בְּיוֹתֵר, דְּהֵינּוּ עַל יְדֵי יְגִיעוֹת עֲצוּמוֹת לְמְקוֹמוֹת רְחוֹקִים וּבְהִמְשָׁךְ זְמַן הַרְבֵּה.

יז. אֲבָל הַנִּדְחָה מִפְּנֵי הַשְּׁעָה וּמֵאַמִּין שֶׁהַכֹּל מֵה' יִתְבָּרַךְ וּכְשִׁיבּוֹא זְמַנוֹ יָבוֹא פְּרָנְסָתוֹ מִמֵּילָא בְּסִבָּה קֵלָה, אֲזִי הוּא מִקְשֵׁר בְּיוֹתֵר לְבַחֲיִנַת לְמַעַלָּה מִהַזְּמַן וְהַמְּקוֹם. וְעַל כֵּן הַשְּׁעָה נִדְחִית מִפְּנֵיו.

כִּי זוֹכָה עַל יְדֵי זֶה לְמַעַט הַזְּמַן וְהַמְּקוֹם וְשׁוֹלֵחַ לוֹ ה' יִתְבָּרַךְ פְּרָנְסָתוֹ בְּזְמַן מַעֲט וּבְקִרְוֵב מְקוֹם. כִּי הוּא סָמוּךְ וּמִקְשֵׁר לְבַחֲיִנַת לְמַעַלָּה מִהַמְּקוֹם וְהַזְּמַן, וְעַל כֵּן אֵינּוּ צָרִיךְ יְגִיעוֹת גְּדוּלוֹת בְּשִׁבִיל הַפְּרָנְסָה, כִּי עֶקֶר הַיְגִיעוֹת נִמְשָׁכִין מִבְּחִינַת מְקוֹם וְזְמַן כְּנִ"ל.

יח. ואם הִיָּה לְהֶאָדָם בְּטָחוֹן תְּזַק מְאֹד לֹא הָיָה צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת שׁוּם סִבָּה בְּשִׁבִיל פְּרֻנְסָה, כִּי עֵקֶר מֵה שְׂצָרִיכִין לַעֲשׂוֹת אֵיזָה סִבָּה קִלְהָ עַל כָּל פְּנִים בְּשִׁבִיל פְּרֻנְסָה, הוּא כְּדִי לַעֲשׂוֹת צְנוּר וְכָלִי לְקַבֵּל הַשְּׁפַע הַיּוֹרֵד מִלְּמַעְלָה כְּנִ"ל. וְאִם הָיָה לוֹ בְּטָחוֹן תְּזַק הָיָה עוֹשֶׂה הַכָּלִי וְהַצְנוּר עַל יְדֵי הַבְּטָחוֹן בְּעֲצָמוֹ, כִּי עַל יְדֵי הַבְּטָחוֹן עוֹשֶׂה כָּלִי לְקַבֵּל הַשְּׁפַע, כְּמוֹ שְׂאֵמֶר רַבֵּנוּ, זְכוּרוֹנוֹ לְבִרְכָה, בְּמָקוֹם אַחֵר.

יט. עֵקֶר חֶסְרוֹן הַפְּרֻנְסָה הוּא מַחְמַת חֶסְרוֹן הַדַּעַת כְּנִ"ל, כִּי כְּפִי שְׁלֵמוֹת דַּעַתוֹ כֵּן הוּא מִתְחַזֵּק בְּבְטָחוֹן, כְּמוֹ שְׂמִבְאָר בְּמָקוֹם אַחֵר (סִימָן רַכָּה) שְׁעֵקֶר הַבְּטָחוֹן הוּא עַל יְדֵי הַדַּעַת.

כ. כִּי בְּאֵמֶת אֶפְלוּ עֲכָשׁוּ בְּגִלוּת הַמֵּר הִזָּה וּבְדַחְקוֹת הַפְּרֻנְסָה וּבִפְרֻט עֲצָם הַדַּחְקוֹת שֶׁל הָעֲנִיִּים וְהָאֲבִיּוֹנִים. אִף עַל פִּי כֵּן אֵין עֲצָה וְתַחְבּוּלָה, כִּי אִם בְּטָחוֹן תְּזַק.

כא. וְכֵמוֹ שְׁשִׁמְעֵתִי מִפִּיּו הַקְּדוֹשׁ שְׂאֵמֶר בְּזָה הַלְּשׁוֹן - נֶאֱהָר בְּטָחוֹן.

כב. כִּי גַם עֲתָה בְּעֲצָם הַדַּחְקוֹת, הִ' יִתְבָּרַךְ זֶן וּמְפָרְנִס וּמְכַלְכֵּל אֶת כָּל אֶחָד וְאֶחָד דְּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ. כִּי לֵית יוֹם דְּלֵית בּוֹ טוֹב, וּמָאן דְּבָרָא יוֹמָא בָּרָא מְזוֹנָא. וְכֵמוֹ שְׁכַתּוּב בְּרוּךְ הִ' יוֹם יוֹם יַעֲמֵס לָנוּ הַקֵּל יְשׁוּעָתָנוּ סְלָה (שְׂכִירוֹת פּוֹעֲלִים

עיקר הרדיפה על פרנסה, שלא ממתנינים לישועת ה' כג. עקר הפגם של תאנות ממון מה שרודפים אחר פרנסתם ביגיעות גדולות כל כך עד שיש שבאים לידי גזלה הוא רק מחמת שהם דוחקים את השעה ואינם ממתנינים לישועת ה'.

כד. כי באמת ה' יתברך מפרנס ומכלכל מקרני ראמים ועד ביצי כנים. רק על פי רב אין נותנין להאדם פרנסתו מזמן תכף ומיד, רק צריך להמתין עד יבא עתו וזמנו, כמו שכתוב ואתה נותן להם את אכלם בעתו וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה, בשמך יקראוהו וכו' ומשלהך יתנו לך, אין אדם נוגע וכו'.

כה. וצריך האדם רק להמתין ולצפות לישועתו תמיד, וכמוכא בשיחותיו הקדושות שאמר אם לא היה ממתין וכו'.

כו. כי העקר מה שבני אדם נכשלים בענין הפרנסה בכמה מיני פגמים רחמנא לצלן, הכל רק על ידי שאינם ממתנינים עד יבוא העת והזמן שה' יתברך ישפיע לו הפרנסה בנקל, רק הם דוחקים את השעה ועל ידי זה הם באים לכמה פגמים במשא ומתן, עד שיש שבאים לידי גזלה ממש רחמנא לצלן.

כז. וכך זה נמשך מחמת שנופלים תחת הזמן ואינם משימים אל לב שכל הזמן של זה העולם פורח ושט כהרף עין, ובאמת אין שום זמן כלל, כי עקר הזמן שנדמה שיש זמן הוא רק מחמת חסרון הדעת, כי אם היה זוכה לשלמות הדעת היה יודע שאין שום זמן כלל.

כח. ובודאי אם היה מסתכל היטב על בטול הזמן, לא היה דוחק את השעה, והיה ממתין תמיד על הפרנסה עד יבוא עתו, ולא היה נכשל בשום גזלה ועוולה.

כט. ואפלו בהתר לא היה להוט וטרוד כל כך ביגיעות וסכנות כאלה בשביל הממון, רק היה ממתין לישועת ה'. כי רגע קלה בודאי בקל יכולין להמתין.

ומי שהוא בר דעת אמתני אזי כל הזמן של העולם הוא רק רגע קלה, כי הזמן פורח מאד מאד, כי באמת אין שום זמן כלל וכנ"ל (ליקוטי הלכות, גזילה הלכה ד')

ל. צריך כל אחד ואחד שמקבל איזה ממון ופרנסה משם לזהר מאד שיהיה שמח בחלקו ולא יהיה אף להעשיר, ויתאמץ ויתגבר מאד שלא יתאנה ולא יחמד בכל פעם יותר ויותר. (ליקוטי הלכות, חזקת מטלטלין הלכה ג')

לא. כי באמת דרכי ה' ישירים מאד, אף הם נפלאים מאתנו ואי אפשר לנו להשיגם, כי מי יבין אורחותיו הקדושים, כי

בְּאֵמֶת הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ עוֹשֶׂה צְדָקוֹת עִם כָּל בָּשָׂר וְרוּחַ, וּבִרְחֻמָּיו הוּא נוֹתֵן לָחֵם וּפְרִנְסָה לְכָל אֶחָד בְּעֵתוֹ כְּרָצוֹנוֹ.

לב. לָזֶה הוּא מְשַׁפֵּיעַ לָחֵם בְּדַחֲקוֹ, וְלָזֶה תִּבְשִׁילֶיךָ, וְלָזֶה בְּגָדִים, וְזֶה יֵשׁ לוֹ אֵיזָה סֵךְ מִמּוֹן, וְזֶה יֵשׁ לוֹ יוֹתֵר, וּקְצַת יֵשׁ לָהֶם עֲשִׁירוֹת וּקְצַת יֵשׁ לָהֶם עֲשִׁירוֹת יוֹתֵר, וְיֵשׁ שְׂיֵשׁ לָהֶם עֲשִׁירוֹת גְּדוֹל, וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה חֲלוּקִים רַבִּים בְּעֵנְיֵךְ הַפְּרִנְסָה וְהַעֲשִׁירוֹת שְׁנִמְשָׁךְ לְהַעֲלוֹם מִהָאֶרֶץ הַרְצוֹן הָעֲלִיּוֹן.

לג. וְכָל אֶחָד וְאֶחָד כָּל מִי שְׂאִינוֹ מְסַתְּכַל בְּאֵמֶת עַל הַתְּכֵלִית הָאֲחֵרוֹן הָאֲמֵתִי, לְכֻלָּם חֶסֶר הַרְבֵּה, וְאִין אֶחָד מֵהֶם שְׂיִסְתַּפֵּק בְּמָה שְׁחַנְנוּ ה'.

לד. כְּמוֹ שְׂאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֹנָם לְבִרְכָה, אִין אָדָם מֵת וְחָצִי תַאֲוֹתוֹ בְּיָדוֹ. וְלְכָל אֶחָד וְאֶחָד נִדְמָה שְׁחָסֵר לוֹ בְּאֵמֶת הַרְבֵּה, וְאֵלוֹ הָיָה לוֹ עוֹד כֶּךָ וְכֶךָ הָיָה דִּי לְפָנָיו. וְכִשְׂיֵשׁ לוֹ גַּם זֶה חֶסֶר לוֹ עוֹד הַרְבֵּה יוֹתֵר, כְּמוֹ שְׂאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֹנָם לְבִרְכָה יֵשׁ לוֹ מְנָה מִבְּקֵשׁ מֵאֲתֵים יֵשׁ לוֹ מֵאֲתֵים וְכוּי.

לה. נִמְצָא, שְׁכָל אֶחָד וְאֶחָד קָשָׁה לוֹ קִשְׁיוֹת הַרְבֵּה בְּעֵנְיָנוּ פְּרִנְסָתוֹ, דְּהֵינּוּ מַה שְׁחָסֵר לוֹ בְּכָל פַּעַם וּמִתְאַוֶּה יוֹתֵר, שְׂזָהוּ בְּחִינַת קִשְׁיוֹת שֶׁהוּא חֶסֶרוֹן הַדַּעַת, כִּי הַקִּשְׁיָא הוּא חֶסֶרוֹן הַדַּעַת שְׂאִינוֹ מִבִּין זֶה הָעֵנְיֵן הַיֵּטֵב, שְׂזָהוּ בְּחִינַת כָּל

החסרונות שֶׁנִּמְשָׁכִין מִחֲסָרוֹן הַדַּעַת, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ (נְדָרִים מא) דַּעַת קִנִּיתָ מָה חֲסָרְתָּ, דַּעַת חֲסָרְתָּ מָה קִנִּיתָ. כִּי כָּל הַחֲסָרוֹנוֹת הֵם רַק מִחֲסָרוֹן הַדַּעַת, כְּמוֹבֵא בְּדַבְרֵי רַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה בְּמָקוֹם אַחֵר (סִימָן כ"א).

לו. עַל כֵּן רְאוּי לְאָדָם לְהִיּוֹת שְׂמֵחַ בְּחִלְקוֹ, וְיִסְתַּפֵּק בְּמָה שֵׁישׁ לוֹ בְּמָה שֶׁחֲנָנוּ ה', וְאַף עַל פִּי שֶׁנִּדְמָה לוֹ שֶׁחָסַר לוֹ מֵהַצְּטָרְכוֹתוֹ הַמְּכָרָח לוֹ, אַף עַל פִּי כֵן יִדַע וְיִאֱמִין כִּי הוּא לְטוֹבָתוֹ, כִּי אִם יִתֵּן לוֹ הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ מָה שֶׁחָסַר לוֹ, יִחָסַר לוֹ יוֹתֵר וְיוֹתֵר, וְכֵן לְעוֹלָם.

לז. כָּל אֶחָד וְאֶחָד יֵשׁ לוֹ גְּבוּל בְּעֵינֵי הַמַּמּוֹן וְהַפְּרָנְסָה לְפִי נִשְׁמָתוֹ וְדַעְתּוֹ, וְאֶסוּר לוֹ לְצַאת מִן הַגְּבוּל קִדָּם זְמַנּוֹ, כִּי כָּל הַדוּחַק אֶת הַשְּׁעָה הַשְּׁעָה דוֹחֲקִיתוֹ, וְכָל הַנִּדְחָה מְפַנֵּי הַשְּׁעָה הַשְּׁעָה נִדְחִית מְפַנֵּיו.

לח. הֵינּוּ כִּי אֶסוּר לוֹ לְדַחַק אֶת הַשְּׁעָה לְחַמֵּד וּלְהַתְּאוֹת וּלְדַאֵג עַל חֲסָרוֹנוֹ שֶׁיִּמְלֵא לוֹ הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ מִיָּד מָה שֶׁנִּדְמָה לוֹ שֶׁחָסַר לוֹ, כִּי בְּאֵמֶת מָה שֶׁהִי יִתְבַּרְךָ אֵינּוּ מְמַלֵּא לוֹ חֲסָרוֹנוֹ מִיָּד, הוּא לוֹ לְטוֹבָה גְּדוֹלָה.

כִּי תִכַּף שֶׁיִּמְלֵא הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ חֲסָרוֹנוֹ, תִּכַּף וּמִיָּד יִהְיֶה קֶשֶׁה לוֹ קֶשֶׁה אַחֲרַי יוֹתֵר גְּדוֹלָה שֶׁיִּהְיֶה קֶשֶׁה יוֹתֵר לְתַרְצָה, וְכֵן אִם יִרְצָה אַחֵר כֵּךְ שֶׁיִּתְרַץ לוֹ הִי יִתְבַּרְךָ גַּם

חסרון וקשׂיא זאת וימלא לו חסרונו, תכף ומיד יהיה קשׂה לו עוד קשׂיא אחרת יותר גדולה, כי יחסר לו עוד הרבה יותר ויותר, וכן לעולם.

לט. כמו למשל איש העני והאביון ביותר שאין לו לחם כי אם בדחק גדול, אזי אינו חושב על מלבושים כלל, מכל שכן על מלבושים נאים אינו עולה על דעתו לדאג ולהסתפל עליהם, רק שהוא חושב ודואג שיתן לו ה' יתברך לחם ברוח, ונדמה לו שאלו היה לו לחם ברוח לא היה דואג.

מ. אך תכף כשה' יתברך מזמין לו איזה פרנסה ויש לו לחם ברוח, אזי תכף מתחיל להסתפל שיהיה לו מלבוש, שזה החסרון והקשׂיא יותר גדולה מבתחלה. ותכף שיש לו גם מלבוש הוא מתאנה ומסתפל שיהיו לו מלבושים נאים, ואחר כך מתאנה לדירה נאה ולכלים נאים, ואחר כך לכלי כסף ותכשיטין ואחר כך לתכשיטין יקרים.

מא. ובכל פעם דאגתו וחסרונו יותר גדול, עד שיש שדאגתם על חסרון הפרנסה הוא שצריכין להוציא בכל שבוע עשרים אדומים, וגם צריכין לתן נדון לבניהם לפחות ארבע מאות אדומים ואין הכנסתם מספיק לזה. ויש שחסר להם עוד יותר ויותר בכפלי כפלים עד אין קץ.

מב. על כן מי שרוצה לחיות שיהיה לו חיים בעולם הזה ובעולם הבא, צריך להתחזק באמונה יתרה ולהיות שמח בחלקו, ויזמין כי הכל לטובתו, ויסתפק במה שיש לו. ולא ידחק את השעה, רק ימתין לישועת ה' עד כי יבוא עתו, כי לכל עת וזמן לכל חפץ תחת השמים.

מג. העולם הזה אינו כלום, רק למשך אף התכלית הנצחית.

מד. ואין להסתכל אם יהיה לו מעות אם לאו. כי בין כך ובין כך יבלה ימיו בשוה. כי העולם הזה מטעה אותנו לגמרי, שמראה אף האדם כאלו הוא מרויח בכל פעם ובסוף אינו כלום.

מה. כאשר נראה בחוש ברב בני אדם, שעוסקים ועובדים ימים ושנים בסחורות ומשא ומתן, ולבסוף קשבאין לחשבון אין נשאר בידם כלום, ואם אפלו משיג מעות לוקחין אותן מן המעות.

מו. והכלל, ששניהם אין להם קיום ביחד, דהינו האדם עם המעות, רק או שלוקחין המעות מן האדם, או שלוקחין האדם מהמעות. ומעולם לא נמצא שישאר אחד עם המעות רק כנזכר לעיל.

מז. גם היכן הוא כל המעות שעושין מימות עולם? כי מעולם עושין תמיד מעות, והיכן הוא כל המעות? רק באמת אינו כלום לגמרי. (שיחות הר"ן סימן נ"א)

פרק ט'

יאוש

בו מבואר שאין שום יאוש בעולם כלל, גם מהמצב הכי גרוע ששייך יכול לשוב לגמרי אל ה' יתברך. ואין מה לחשוב שלא שייך לתקן, כי אם אתה מאמין ששייך לקלקל תאמין ששייך לתקן.

אין יאוש בעולם כלל

א. אֶפְלוּ מִי שֶׁהוּא חֵס וְשָׁלוֹם, בְּמִדְרָגָה הַתַּחְתּוֹנָה לְגַמְרֵי, חֵס וְשָׁלוֹם רַחֲמָנָא לְצָלוֹ, אֶפְלוּ אִם מֵנַח בְּשִׂאוֹל תַּחְתּוּיּוֹת, רַחֲמָנָא לְצָלוֹ, אִף עַל פִּי כֹן אֵל יִתְיַאֵשׁ עֲצָמוֹ, וְיִקְיָם "מִבֶּטֶן שִׂאוֹל שְׁוַעֲתֵי" (יוֹנָה ב), וְיִחְזִיק עֲצָמוֹ בְּמָה שְׁיֻכַּל. וְהַעֲקֹר לְחִזְק עֲצָמוֹ בְּכָל מָה שְׁאֶפְשָׁר. כִּי אֵין שׁוֹם יֹאוֹשׁ בְּעוֹלָם כָּלֵל.

ב. וְאָמַר אִזּוּ בְּזָה הַלְשׁוֹן: קִיִּין יֹאוֹשׁ אִזּוּ גָאָר נִיט פֶּאָר הַאֲנִדִּין.

וּמִשָּׁךְ מָאָד אֵלוֹ הַתְּבוֹת קִיִּין יֹאוֹשׁ וְכוּ', וְאֶמְרָם בְּכַח גְּדוֹל וּבְעַמְקוֹת נִפְלָא וְנוֹרָא מָאָד, כְּדִי לְהוֹרוֹת וּלְרַמְזוּ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד לְדוֹרוֹת, שְׁלֵא יִתְיַאֵשׁ בְּשׁוֹם אֶפְן בְּעוֹלָם.

ג. אָפּלוּ אַם יַעֲבֵר עָלָיו מָה, וְאֵיךְ שֶׁהוּא, אָפּלוּ אַם נִפְל לְמָקוֹם שֶׁנִּפְל, רַחֲמָנָא לְצַלּוּ, מֵאַחַר שֶׁמִּתְחַזֵּק עֲצָמוּ בְּמָה שֶׁהוּא, עֲדִין יֵשׁ לוֹ תִּקְוָה לְשׁוּב וּלְחֲזֹר אֵלָיו יִתְבַּרְךָ. (ליקוטי מוהר"ן חלק שני סימן ע"ח)

אם אפשר לקלקל אפשר לתקן

ד. לְעֵנָן הַתְּחִזְקוֹת לְבַל יִפֹּל הָאָדָם בְּדַעְתּוֹ מִחֲמַת רַבּוּי הַפְּגָמִים וְהַקְּלָקוּלִים שֶׁקְּלָקַל עַל יְדֵי מַעֲשָׂיו, עֲנֵה וְאָמַר, אַם אַתָּה מֵאַמִּין, שְׂיִכּוּלִין לְקַלְקַל, תֵּאַמִּין שְׂיִכּוּלִין לְתַקֵּן. (ליקוטי מוהר"ן חלק שני סימן קי"ב)

ה. עֵקֶר הָעֲצָה הוּא אֲמוּנָה, כִּי כִּשְׂמֵאַמִּינִים בְּאַמַּת בַּה' יִתְבַּרְךָ וּבַהֲשֻׁנְחָתוֹ בְּפִרְטוּיֹת בְּוֹדָאֵי לֹא יִפֹּל מִשׁוּם דְּבָר שֶׁבְּעוֹלָם. (הלכות משא ומתן ד')

ו. כִּי אֲדַרְבָּא, עַל יְדֵי הַנִּפְיֵלָה יִתְחַזֵּק יוֹתֵר, כִּי לְמָה נִפְל בְּדַעְתּוֹ, הוּא רַק מִחֲמַת שְׂיִדּוּעַ בְּעֲצָמוּ שֶׁפָּגַם אֵיזָה פָּגַם אוֹ עֵבֶר חֵס וְשָׁלוֹם, אֵיזָה עֲבָרָה גְּמוּרָה.

ז. אַם כֵּן בָּזָה בְּעֲצָמוּ רְאוּי שְׂיִתְחַזֵּק אֶת עֲצָמוֹ, כִּי מֵאַחַר שְׂיִדּוּעַ עַל כָּל פְּנִים שֶׁמְקַלְקְלִין עַל יְדֵי עֲבָרָה וּפּוּגְמִין בְּעוֹלָמוֹת עֲלִיוֹנִים, אַם כֵּן יֵשׁ לוֹ אֲמוּנָה, וְכִשְׂיֵשׁ לוֹ אֲמוּנָה - יֵשׁ לוֹ תִּקְוָה עֲדִין לְעוֹלָם.

ח. כי כל זמן שיש לו אמונה - יש לו תקון לעולם.

ט. וכמו שאמר רבנו זכרוננו לברכה לאחד שנפל בדעתו מאד. ענה ואמר לו, אם אתה מאמין שיכולין לקלקל - תאמין שיכולין לתקן.

י. וכבר מבאר בדברינו אלפים פעמים שאין שום יאוש בעולם כלל.

יא. והעקר הוא האמונה כנ"ל, כי כשיש לו אמונה בהשגחתו ותברך בשלמות, על ידי זה זוכה להגיע לאחרית טוב.

יב. כי על ידי אמונה שלמה ידלג ויקפץ על כל המניעות וההסתות והפתויים והדחיות וחלישות הדעת שהיצר הרע וחילותיו רוצים להפילו כאלו אין לו עוד שום תקוה (עדין).

יג. כי על ידי אמונה עוברים ומדלגים על הכל, כי הוא מאמין שה' תברך ראשון ואחרון אלהי הראשונים והאחרונים. והוא תברך בוחר בעבודת משה רבנו ועבודת האבות וכל הצדיקים הגדולים הנוראים. ואף על פי כן הוא משתעשע ומקבל תענוג גם מעבודה קלה של הפחות שבפחותים שבישראל.

יד. אִפְלוּ רְשָׁעִים וּבְעָלֵי עֲבֵרוֹת וּפּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל כָּל זְמַן שְׁשָׁם יִשְׂרָאֵל נִקְרָא עֲלֵיהֶם, דְּהֵינּוּ שְׂיֵשׁ לָהֶם אֲמוּנָה. עֲדִין הוּא יִתְבָּרַךְ מִקְבֵּל תַּעֲנוּג וְהַתְּפָאֵרוֹת מֵהֶם מְכַל תְּנוּעָה קִלְה בְּעֵלְמָא שְׁעוֹשִׁין לְפַעֲמִים בְּתַפְלָה אוּ בְּאִיזָה מַצּוּה.

טו. שְׁכָל זֶה יָכוֹל לְזַכּוֹת אֶפְלוּ הַקַּל שְׁבִקְלִים וְהַפְחוֹת שְׁבִפְחוֹתִים עַל יְדֵי הַתַּחֲזִיקוֹת הָאֲמוּנָה בַּה' יִתְבָּרַךְ וְהַשְׁגָּחַתוֹ הַשְּׁלֵמָה הַמְּגִיעַ מְרֵאשִׁית וְעַד אַחֲרִית. שְׁעַל יְדֵי זֶה נִכְלָל הָאַחֲרִית בְּרֵאשִׁית כַּנִּ"ל.

טז. זֶה עֵקֶר הַתְּשׁוּבָה, כְּשִׁינְדָעִים וּמֵאֲמִינִים שְׁה' יִתְבָּרַךְ נִמְצָא עִמּוֹ תְּנִמִּיד בְּכָל עֵת וּבְכָל מְקוֹמוֹת שֶׁהוּא, כְּמוֹ שְׁכַתּוֹב, "בְּכָל מְקוֹמוֹת מְמַשְׁלָתוֹ". וְעַל יְדֵי זֶה יִזְכֶּה לִילָד בְּדָרְךְ הַתְּשׁוּבָה שְׁעֲשֵׂה מִשָּׁה. (הַלְכוֹת עֲדוֹת הַלְכָה ה')

טז. כִּי עֵקֶר הַיִּצָר הָרַע וְהַסְטָרָא אַחֲרָא, כָּל כַּחֲסֵם עַל יְדֵי הַשְּׁקָר שֶׁהוּא הָרַע, שֶׁהוּא הַטְּמָאָה, כְּמוֹ שְׁכַתּוֹב בְּהַתּוֹרָה "אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא" (סִימָן נא).

יז. כִּי בְּתַחֲלָה מַחְטִיא אֶת הָאָדָם עַל יְדֵי שְׁקָרוֹ שְׁמַטְעָה אוֹתוֹ בְּכַמְהָ מֵינֵי הַטְּעָאוֹת, וְאַחַר כֵּן כְּשֶׁבָא עַל דַּעְתּוֹ לְשׁוֹב, מַחְלִישׁ דַּעְתּוֹ וּמְכַנִּיס בְּלָבוֹ שְׁכָבֵר נִסְתַּלַּק ה' יִתְבָּרַךְ מִמֶּנּוּ וְהוּא רְחוּק כָּל כֵּן עַד שְׂאֵי אֶפְשָׁר לוֹ לְשׁוֹב.

יח. ובאמת הוא להפך, כי באמת מלכותו בכל משלה אפלו בעשר כתרין דמסאבותא. וכמו שכתוב, "השכן אתם בתוך טמאתם". וכמו שפרש רש"י, אפלו כשהם טמאים שכינה עמהם.

יט. ועל כן צריכין לידע שזה עקר דרך התשובה שעשה משה באלול. והצדיקים אמתיים והכרוכים אחריהם ממשיכים זה הדרך בכל שנה ושנה, שהעקר הוא במה שיודעים ומודיעים בכמה לשונות ואזהרות וכרוזים הרבה בלי מספר, שה' יתברך עדין עמנו עם כל אחד ואחד אפלו עם החוטא הגרוע שבכל העולם כלו.

כ. כי מלכותו בכל משלה, בחינת ואציעה שאול הנדב, וכל זמן שהאדם חוזר זאת בדעתו ולבו ומכניס זאת בלבו באמת, בבחינת וידעת היום והשבת אל לבבך כי ה' הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת וכו' וכנ"ל, אזי בודאי יש לו תקנה גדולה כל ימי חייו לזכות לדרך התשובה באמת.

כא. כי זה עקר דרך התשובה שעשה משה והצדיקים שאחריו וכנ"ל, בחינת הנותן בים דרך ובמים עזים נתיבה, שזה הפסוק הוא סוד כוונות אלול כמובא.

כב. שֶׁהַכּוֹנֵה הַפְּשׁוּטִיּוֹת שְׂיוּצָא מְזָה לְכָל בְּנֵי אָדָם הַפְּשׁוּטִים הוּא, שֶׁה' יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו הוֹדִיעַ לָנוּ עַל יְדֵי צְדִיקָיו הָאֲמִתִּיִּים שֶׁהוּא נוֹתֵן בֵּינֵם דָּרֶךְ וְכוּ'.

כג. דִּהְיֵנוּ שְׂאֵפְלוּ בְּתוֹךְ מְצוּלוֹת יָם הַרְבִּים מְאֹד מְאֹד הַשּׁוֹטְפִים עַל הָאָדָם כְּהִמּוֹן גְּלִי הַיָּם מִמֶּשׁ, בְּבַחֲיִנַת 'כָּל מִשְׁבְּרִיד וְגִלְיָד עָלַי עֲבְרוּ', בַּחֲיִנַת 'וַתִּשְׁלִיכֵנִי מִצּוֹלָה בְּלִבֵּב יָמִים', בַּחֲיִנַת 'שִׁתַּנִּי בְּבוֹר תַּחְתִּיּוֹת בְּמַחְשָׁפִים בְּמַצְלוֹת', וְכֵן בְּפִסּוּקִים הַרְבֵּה.

כד. מִכָּל שֶׁכֵּן כְּמוֹ שִׂיּוּדַע הָאָדָם בְּעֲצָמוֹ מֵה שֶׁעָבַר עָלָיו וְלִהְיוֹת יָרֵד וְנִשְׁלָךְ עַל יְדֵי מַעֲשָׂיו, אֵף עַל פִּי כֵן גַּם שֶׁם יֵשׁ דָּרֶךְ וְנִתִּיב תְּמִיד לְשׁוּב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ.

כה. וְעַקֵּר הַדָּרֶךְ נַעֲשֶׂה עַל יְדֵי בַּחֲיִנַת הַנִּ"ל, עַל יְדֵי שִׂיּוּדַע וּמֵאֲמִין כִּי מַלְכוּתוֹ בְּכָל מְשָׁלָה כַּנִּ"ל, בַּחֲיִנַת 'אִם אֶסֶק שָׁמַיִם שָׁם אֶתָּה וְאַצִּיעָה שְׂאוֹל הַנֶּדֶךְ' שֶׁזֶּהוּ סוּד כְּוִנַת אֱלוֹל, בַּחֲיִנַת הַדָּרֶךְ הַנִּ"ל, שֶׁכָּל אָדָם יָכוֹל לְזַכּוֹת אֵלָיו בְּכָל מְקוֹם שֶׁהוּא, בְּפֶרֶט בְּאֱלוֹל אִם יֵאֲמִין בְּכָל זֶה בְּאֲמֵת וּבְפִשְׁיטוֹת וְכַנִּ"ל.

כו. כָּל הַפְּתָאִים שֶׁבְּעוֹלָם שֶׁהֵם הַמְּתַפְתִּים אַחֲרַי יְצָרָם, חַס וְשָׁלוֹם, יְכוּלִים לְהַתְחַכֵּם, עַל יְדֵי שִׂישִׁימוֹ לְלִבָּם בְּכָל עַת שְׂעִדוֹ ה' אִתָּם, וּבְנֹדָאֵי יֵשׁ לָהֶם דָּרֶךְ וְנִתִּיב אֵיךְ לְשׁוּב אֶל

האמת גם עתה, כי הדרך שעשה משה בחינת הנותן בים
דרך הוא דרך ומסלול ונתיב אמת גם להם.

פרק י' חוט השערה

בו מבואר כמה גדול חוט השערה של פגם, וממנו מתחילים הקלקולים הגדולים. וכל שכן לטובה כמה גדול ויקר מאד כל חוט השערה של משהו של טוב.

כל הפגמים התחילו מחוט השערה שלא נזהר

א. יודע כל אדם בנפשו שעקר קלקולו ופגמיו וחטאיו חס ושלום, כלם התחילו מחוט השערה. על ידי שלא נזהר בתחלה לשמר מחשבתו היטב, ונמשך אחר המסית מעט מעט רחמנא לצלן. (ליקוטי הלכות, נזיקין הלכה ד' אות א)

ב. צריך כל אדם להשפיל על דרכיו בכל יום ובכל עת לשמר את עצמו מאד שלא תתחיל מחשבתו לצאת חוץ מגבול הקדושה חס ושלום, אפלו כחוט השערה. כי על ידי פגם כחוט השערה שנוטה מן הדרך, יכול לתעות הרבה בדרךכים נבוכים חס ושלום.

כן להיפך, כל חוט השערה שעומד נגד הרע – יקר מאד **ג.** ואף על פי כן צריך לידע גם ההפך - שכשמתגברים עליו מאד ונדמה לו שכבר נתעה כל כך שאי אפשר לו לעמד כנגדם, צריך לידע ולהאמין - שכל תנועה ותנועה שינתק

וַיִּמְשִׁיךְ אֶת עֲצָמוֹ מֵהֶם, אֶפְלוֹ כְּחוֹט הַשְּׁעָרָה, הוּא יָקָר מְאֹד מְאֹד בְּלִי שְׁעוֹר.

ד. וְאֵלוֹ הַשְּׁעָרוֹת יִתְלַקְטוּ יַחַד וּבִרְבוּת הַיָּמִים יִגְאָלְהוּ הִי יִתְבָּרֵךְ מֵהֶם וַיִּזְכֶּה עַל יָדָם לְהַשְׁגוֹת אֱלֻקוֹת.

ה. צָרִיךְ כָּל אָדָם לִידַע שְׁחוֹט הַשְּׁעָרָה יָקָר מְאֹד מְאֹד.

ו. יָקָר בְּעֵינָיו יִתְבָּרֵךְ כָּל תְּנוּעָה וְתַנּוּעָה אֶפְלוֹ הִיא כְּשְׁעָרָה מִמָּשׁ, מֵהַ שְׁהָאָדָם מוֹשֵׁךְ אֶת עֲצָמוֹ מֵהַסְטֵרָא אַחֲרָא אֶל הַקְדָּשָׁה.

ז. כַּמָּה וְכַמָּה יָקָר חוֹט הַשְּׁעָרָה וְאֶפְלוֹ פְּחוֹת מִזֶּה, שְׁאֲלָפִים עוֹלָמוֹת אֵינָם כְּדָאֵי נֶגְדַ זֶה.

כמה נפלו והתרחקו מחמת שהתייאשו מרוב עונות

ח. כַּמָּה וְכַמָּה נִפְלו וְנִתְרַחְקוּ מֵהִי יִתְבָּרֵךְ עַל יְדֵי רַבּוּי הַמְשֻׁפָּט וְהַדִּין יוֹתֵר מִדָּאֵי, שְׁהִתְמִירוּ עַל עֲצָמוֹן הַרְבֵּה עַד שְׁאוּמְרִים בְּלָבָם שְׁאָפְסוּ תַקּוּנָתָם מִחֲמַת רַבּוּי עוֹנוֹתֵיהֶם וְקַלְקוּלָם וּפְגָמֵיהֶם הֶעֱצוּמִים וְהַרְבִּים כְּחוֹל יָמִים. (מתנה

הלכה ה' אות לח)

ט. וְאִם כִּי אָמַת שְׁפָגְמוּ וְקַלְקְלוּ הַרְבֵּה, אֵף עַל פִּי כֵן הֵם צָרִיכִין לְבַטַח בְּחַסְדֵי הִי וְצַדִּיקָתוֹ וּבְרַחֲמָיו שְׁאֵינָם כְּלָמִים

לְעוֹלָם, שְׁעֵדוּן עֵדוּן יֵשׁ תִּקְוָה בְּכָל פַּעַם בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת
וּבְכָל שָׁעָה כָּל יְמֵי חַיֵּינוּ אֶפְלוּ אִם הוּא כְּמוֹ שֶׁהוּא כִּי חֲסִדֵי
ה' לֹא תִמְנּוּ וְכוּ'.

נפילה זו של פחד מריבוי עונות – היא הסתת היצר

י. וּכְבָר כְּתַבְנוּ מִזֶּה בְּמָקוֹם אַחֵר, שְׁעָקֹר נִפְלְתוּ מִחַמַּת
רְבוּי הַדִּין וְהַמְשַׁפֵּט הוּא רַק הַסְתַּת הַבַּעַל דָּבָר, שְׁמַבְקֵשׁ לוֹ
תּוֹאָנָה בְּלִבּוֹ לִפְטֹר עֲצָמוֹ מִכָּל חַס וְשָׁלוֹם מֵאַחֵר שְׁרוּאָה
קְלָקוּלֵיו הַרְבִּים.

יא. וּכְבָר דִּבְרַנּוּ בְּזֶה הַרְבֵּה וּשְׁלֵמָה הַמְּלִיךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם צָעַק
עַל זֶה, 'אֵל תִּצְדַּק הַרְבֵּה וְאֵל תִּרְשַׁע הַרְבֵּה', וְכִמוֹ שֶׁאָמְרוּ
רְבוּתֵינוּ זְכוּנוֹם לְבִרְכָה, אִם רְשָׁעֵת מְעַט אֵל תּוֹסִיף
לְהַרְשִׁיעַ.

יב. וְאִם כְּבָר הַרְשִׁיעַ הַרְבֵּה מְאֹד, אֵף עַל פִּי כֵן צָרִיךְ גַּם
הוּא לְקַיֵּם מִקְרָא זֶה שֶׁלֹּא יוֹסִיף וַיִּרְשִׁיעַ עוֹד הַרְבֵּה יוֹתֵר
חַס וְשָׁלוֹם, וְכָל מָה שֶׁמִּמְעַט מְלַהֲרִשִׁיעַ יוֹתֵר וְיוֹתֵר בְּנוֹדָאֵי
הוּא טוֹבָתוֹ לְנִצָּחַת, וְגַם עַל יְדֵי זֶה יוֹכֵל לְזַכּוֹת בְּסוּף לְשׁוֹב
לְה' וְתִבְרַךְ בְּשִׁלְמוֹת.

יג. כִּי אֵין יְאוּשׁ בְּעוֹלָם כָּלֵל, כְּמוֹ שֶׁצָּעַק רַבְּנוּ זְכוּנוֹ לְבִרְכָה
עַל זֶה בְּקוּל גְּדוּל וְעַמֵּק עַמֵּק מְאֹד.

יד. כי כל תנועה והעתקה שמנתק עצמו מרע לטוב, אפלו כחוט השערה אינה נאבדת לעולם, כי מדה טובה מרבה ממדת פרעניות, ומה כשאדם פוגם או עובר עברה חס ושלום ה' יתברך משגיח ומסתכל על כל פרט ופרט, כמו שכתוב אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו וכו'. מפל שכן וכל שכן במדה טובה, שבנדאי אין שום תנועה טובה נאבדת לעולם.

טו. בעניני התאות והרהורים שמתגברים על האדם בכל יום. מי שהוא איש כשר קצת יש לו בנדאי ישורים גדולים מזה, ומתגבר בכל עת נגד המחשבות והרהורים.

טז. וכל תנועה שמנתק עצמו מהם כחוט השערה הוא יקר בעיניו יתברך מאד מאד, כי הוא ידע יצרנו וכו' ויודע איך הוא מתגבר על כל אחד ואחד.

יז. אם האדם עושה את שלו ומתגבר בכל כחו לבער ולגרש המחשבות רעות מקרבו, והם אף על פי כן באים בעל כרחו עליו בכל פעם, על זה אין האדם חייב כלל.

כמו שכתוב בספר הא"ב, שאין האדם חייב על הרהורים הבאים עליו, כי אם כשמרהר וחוזר ומרהר.

פרק יא עזות דקדושה – ענוה פסולה

בו מבואר שהבושה שאדם מתבייש אחרי שחטא, ומחמת זה הוא לא מבקש מחילה מה' יתברך ולא עושה טוב, כאילו מחמת בושה שנכשל, זה בושה של היצר הרע. אלא צריך בושה נכונה שעיי"ז יעיז ויתגבר להתחנן לה' יתברך על מחילה ומחיקת העבר והתחלה טובה כל פעם.

א. נְבָאָר קָצַת מְעַט מְזָה וּמִמִּילָא יָבִין הַמְשָׁכִיל הַשְּׂאָר דְּדָבָר
מִתּוּךְ דְּדָבָר (הלכות הלואה הלכה ג')

ב. כִּי כִנְגָד ה' יִתְבָּרַךְ בְּוִדְאֵי צְרִיךְ שְׁיִהְיֶה לְהָאָדָם בּוֹשָׁה
גְדוֹלָה וְנוֹרָאָה, כִּנְגָד רַב וְשְׁלִיט עֲקָרָא וְשְׂרָשָׁא דְכָל עֲלָמִין.

ג. וְהַבּוֹשָׁה הִיא מַעְלָה גְדוֹלָה מְאֹד שְׁעַל יָדֵי זֶה נְצוּלִין
מִחֲטָאִים מְחַמַּת שְׁמִתְבִּישִׁין מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב
"וּבְעִבּוֹר תִּהְיֶה יִרְאָתוֹ עַל פְּנֵיכֶם לְבִלְתִּי תִחְטְאוּ". וְאָמְרוּ
רַבּוֹתֵינוּ זְכוּרֹנָם לְבָרְכָה, זו הַבּוֹשָׁה. וְכְמוֹ שְׁהַפְּלִיגוּ רַבּוֹתֵינוּ
זְכוּרֹנָם לְבָרְכָה בְּמַעְלַת הַבּוֹשָׁה.

ד. אבל אף על פי כן בהכרח שיהיה להאדם עזות גדול כנגד ה' יתברך, כי לפי גדל הבושה מפניו יתברך לא יוכל להרים ידו לעשות שום דבר שבקדשה, ולא יוכל לפתח פיו כלל להתפלל לפניו על צרכיו מגדל הבושה.

ה. וכמבאר בדברי רבנו זכרוננו לברכה מזה במקום אחר, שבשעת התפלה צריכין לסלק הבושה מעל פניו ולהתגבר בעזות גדול נגדו יתברך, להעז פניו לבקש מלפניו יתברך כל צרכיו, כמו שכתוב "בד בטחו אבותינו וכו' בד בטחו ולא בושו". כמבאר (בסימן למד).

ו. ובפרט מי שנכשל חס ושלום, באיזה פגם שפגם נגדו יתברך, מכל שכן אם חטא חס ושלום חטא גמור, מכל שכן כמו שיש כמה אנשים שמלכלכים בעוונות רבים מאד, ובודאי צריכין להתבייש מאד מפניו יתברך על שחטאו כנגדו יתברך.

ז. אבל צריכין לזהר מאד שלא יפלו בדעתם חס ושלום מחמת הבושה. דהינו שמחמת הבושה שמתבישין להרים פניהם נגדו יתברך, יסתמו פיהם לגמרי חס ושלום, ולא יבקשו מחילה כלל ולא יתודו חטאיהם ועוונותיהם מחמת שמתבישין מפניו יתברך.

ח. כי מזה צריכין לזהר מאד, כי באמת אף על פי שבודאי צריכין להתבייש מאד מפניו יתברך על גדל עוונותיו, אבל אף על פי כן צריכין להתגבר ולהתחזק מאד בעזות גדול דקדושה להעז פניו נגדו יתברך להתודות לפניו עוונותיו, ולבקש כפרה ומחילה מלפניו.

ט. כי זהו רצונו יתברך, כמו שכתוב (משלי כח) "מכסה פשעיו לא יצליח ומודה ועזב ירחם".

י. וזה שאנו אומרים בהודוי, שאין אנו עזי פנים וקשי ערף לומר לפניך ה' אלקינו ואלקי אבותינו צדיקים אנו ואלא חטאנו, אבל אנו חטאנו וכו'.

ולכאורה תמוה הדבר מאד, למה לנו לבאר זאת שאין אנו עזי פנים וכו' לומר צדיקים אנו ואלא חטאנו, אבל וכו', הלא אנו מתודין בפרוש החטאים, ולמה לנו לומר תחלה הלשון שלילה, שאין אנו עזי פנים וכו'.

יא. אך אנו אומרים קדם הודוי התנצלות על גדל העזות מצח שיש לנו נגדו יתברך, לבוא לפניו בחטאינו ולהתודות לפניו ולומר חטאנו וכו', כי איך אנו יכולין להרים פנינו ולפתח פינו לפניו לדבר זאת לפרש חטאינו לפניו, שחטאנו נגד טוב ומיטיב לכל שעשה לנו חסדים וטובות כאלה וכו'.

ולגדלתו אין חקר וכל דרי מעלה ודרי מטה כלם ירעדון
לפניו וכלם עושים רצונו באימה וביראה ובאהבה.

יב. ואיך יתכן שילוד אשה טפה סרוחה ומרה רצונו
הקדוש חס ושלום, והיה ראוי לנו לפל על פנינו ארצה
ולבלי לפתח פינו לפניו כלל להתודות לפניו חטאינו.
ובאמת כך ראוי לכל בר דעת ויותר ויותר.

יג. אבל אף על פי כן אין זה רצונו יתברך שנסתם פינו
לגמרי חס ושלום מחמת הבושה, כי צריך לפרש את
החטא.

יד. ועל כן צריך להתגבר לבוא לעזות גדול מתוך הבושה
הגדולה שיש לו מפניו יתברך, וכמבאר במאמר הנ"ל
שעזות דקדשה נמשך דיקא מבושה דקדשה, דהינו שאף על
פי שיש לו בושה גדולה מפניו יתברך, אף על פי כן יבטח
ברחמיו המרבים בלי שעור וערך ויסלק הבושה מעל פניו
ויעז פניו נגדו יתברך ויתודה לפניו כל חטאיו ויבקש
מחילה, כי כך הוא רצונו יתברך כנ"ל.

טו. כי אם ישאר חס ושלום בבושה, דהינו שייתביש מפניו
יתברך ולא יתודה כלל ולא יבקש מחילה וכפרה כלל
מחמת הבושה אזי, אדרבא, זהו עקר העזות שמעז פניו

לפני ה' יתברך ואינו מודה על האמת לפניו, כמו שכתוב "הנני נשפט אותך על אמריך לא חטאתי".

טז. וגם אם לא יתגבר לבקש מחילה ולהתפלל לפני ה' יתברך שיצילו מחטאיו חס ושלום, יוכל להכשיל להבא בחטאים שהם עקר העזות דסטרא אחרא שמעז פניו בפני ה' יתברך לעשות איזה חטא חס ושלום.

יז. וכמו שמצינו כמה בני אדם שנכשלים בזה שהם מהפכים דברי אלקים חיים, כי בתחלה הוא חוטא נגד ה' יתברך ויש לו עזות כזה לעשות עברה חס ושלום, למרות עיני כבודו חס ושלום. נמצא שיש לו עזות גדול מאד.

יח. ואחר כך אחר שעשה החטא והעוון, הוא נופל בדעתו מאד מאד, ונדמה לו שזהו בכלל בושה שמתבייש מאד לפניו יתברך, עד שאינו יכול אפלו להתפלל כלל ולעשות שום דבר שבקדשה מחמת גדל הנפילה שנפל בדעתו מאד מחמת העוונות שנכשל בהם.

יט. ומזה באים כל הנפילות של כמה וכמה אנשים שנופלים למה שנופלים, רחמנא לצלן, וכך זה הוא מחמת הבושה הגדולה שיש להם אחר החטא, ומחמת זה נופלים

בדעתם ומתבישים לעשות שום דבר שבקדשה, ועל ידי זה יורדין מטה מטה עד שבאים למה שבאים, רחמנא לצלן.

כ. ובאמת הם מהפכים הדרך מהפוך אל הפוך, כי אדרבא, צריכים להתנהג בהפוך ממש, כי בתחלה בודאי צריך שיהיה לו בושה גדולה לפניו יתברך ויהיה מורא שמים עליו כמורא בשר ודם, לבלי לעשות שום חטא ועוון נגדו יתברך.

כא. אבל אם כבר התגבר עליו הפעל דבר ונכשל במה שנכשל, חס ושלום, צריך להתגבר שיהיה לו עזות גדול מאד נגדו יתברך ולהתאמץ בכל עז לבלי לפל בדעתו כלל, רק לבטח ברחמיו המרבים בלי שעור.

כב. ולהתחזק להתחיל בכל עת מחדש, ולא יסתכל כלל על מה שעבר עד הנה, רק ישתטח לפניו יתברך ויבקש מלפניו ויתודה לפניו עוונותיו ויבקש מחילה עליהם. ויתחנן מלפניו יתברך על להבא שיצילהו ה' יתברך ברחמיו המרבים בלי שעור.

כג. כי באמת זה העזות, הוא בושה, כי נמשך מבחינת בשת פנים לגן עדן, שמשם נמשך העזות דקדשה כנ"ל, כי על ידי העזות הזה יזכה להנצל מחטאים להבא ולהיות

כרצונו שְׁזָהוּ בְּחִינַת בּוֹשָׁה שְׂיִתְבַּיֵּשׁ מֵעֲתָה לְפָנָיו לְבָלִי לְעֵבֶר
עַל מַצּוּוֹתָיו יִתְבַּרְךָ בְּחִינַת וּבְעֵבוֹר תִּהְיֶה יְרֵאתוֹ עַל פְּנִיכֶם,
זֶה הַבוֹשָׁה, לְבַלְתִּי תִחַטָּאוּ וְכִנּוּ"ל.

כד. וְלִהְפֹךְ הַבוֹשָׁה דְּסִטְרָא אַחְרָא, שְׂמִתְבַּיֵּשׁ לְדַבֵּר לְפָנָיו
יִתְבַּרְךָ וְלִהְרִים עֲצָמוֹ לְעֵבוֹדָתוֹ יִתְבַּרְךָ מִחֲמַת גְּדֹל עֲוֹנוֹתָיו,
זֶהוּ עֵקֶר הָעֲזוּת דְּסִטְרָא אַחְרָא שְׂנִמְשֵׁךְ מִבוֹשָׁה דְּסִטְרָא
אַחְרָא.

כה. כִּי הֲלֹא עַל יְדֵי בּוֹשָׁה זֶו, אֲדַרְבָּא, הוּא מַעֲזוּ פְּנִיו מֵאֲד
נִגְדוּ יִתְבַּרְךָ וְאֵינוֹ עוֹבְדוֹ כְּלָל וְחַס וְשָׁלוֹם, יָבוֹא לְמָה שְׂיָבוֹא
חֲלִילָה אִם יִפֹּל בְּדַעְתּוֹ, חַס וְשָׁלוֹם, וְכִנּוּ"ל.

פרק י"ב הרצון

בו מבואר כי עצם הרצון וההשתוקקות של האדם להיטיב, הוא היסוד בעבודת השם יתברך. ואת זה בודאי כל אחד יכול לעשות

א. וְלַעֲבַד ה', אֵינִי יוֹדֵעַ מִי הוּא שְׂיֻיכָל לומר שְׂיַעֲבֹד אֶת ה', לְפִי גְדֻלַּת הַבוֹרָא יִתְבָּרַךְ.

ב. מִי שְׂיֻדַּע מַעֲט מְגֻדְלָתוֹ יִתְבָּרַךְ, אֵינִי יוֹדֵעַ אִיךָ יְכוּל לומר שְׂיַעֲבֹד אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ. וְשׁוּם מְלֶאֶךָ וְשָׂרָף אֵינּוּ יְכוּל לְהִתְפָּאֵר עַל זֹאת שְׂיֻיכָל לַעֲבֹד אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ.

ג. רַק הָעֵקֶר הוּא הָרְצוֹן, לְהִיּוֹת רְצוֹנוֹ חֶזֶק וְתִקְיָף תָּמִיד לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ. וְאֵף עַל פִּי שֶׁהַכֹּל חֲפָצִים וְרוֹצִים לַעֲבֹדוֹ, אֵף עַל פִּי כֹן אֵין כָּל הָרְצוֹנוֹת שְׂוִין. וַיֵּשׁ חֲלוּקִים רַבִּים בְּרְצוֹן. אֲפֹלוּ בְּאָדָם אֶחָד בְּעֶצְמוֹ בְּכָל עֵת וּבְכָל רֵגַע יֵשׁ חֲלוּקִים גְּדוּלִים בֵּין הָרְצוֹנוֹת.

ד. וְהַכֹּלֵל, שֶׁעֵקֶר הוּא הָרְצוֹן וְהַכְּסוּפִין, שְׂיִהְיֶה כּוֹסֵף תָּמִיד אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וּבִתּוֹךְ כֶּךָ מִתְפַּלְּלִין וְלוֹמְדִין וְעוֹשִׂין מַצּוֹת.

ה. אלו הרוצים להיות אנשים פשרים ולכנס בעבודת ה', ואזי יש להם בלבולים גדולים ומניעות גדולות, ואינם יכולים לתת עצה לנפשם איך לעשות מחמת גדל הבלבולים והמניעות שיש להם. וכך מה שרוצים לעשות בעבודת ה' קשה להם לעשות כראוי.

ו. דע שזה בעצמו שהם מתנגעים ולהוטים לעשות איזה עבודה או לקדש עצמו באיזה קדשה, אף על פי שאינם יכולים לגמר כראוי, זה בעצמו שהם מתנגעים ולהוטים אחר זה הוא בחינת קרפנות.

ז. על כן על האדם לעשות את שלו תמיד, ליגע עצמו בעבודת ה' בכל מה שיוכל. ואת כל אשר תמצא ידך לעשות - עשה, אף על פי שקשה עליו מאד ונדמה לו שאין מניחין אותו כלל ומרחיקין אותו מאד מאד ואינו זוכה לעשות כראוי שום דבר שבקדשה וכו'. אף על פי כן עליו לעשות מה שיוכל וה' הטוב בעיניו יעשה. (שיחות הר"ן אות י"ב)

ח. כל התנועות וכל המחשבות וכל מיני העבודות שעושין בשביל איזה עבדה שבקדשה, אין שום תנועה ואין שום מחשבה נאבדת כלל. (שיחות הר"ן אות י"א)

פרק י"ג להודות תמיד לה' יתברך

בו מבואר שאדם צריך תמיד להודות לה' יתברך, ולהודות גם על הטוב וגם על מה שנראה לו שאינו טוב, ולהיות רגיל תמיד להודות על הכל. ועל ידי שמודה על כל דבר אז יכול לזעוק ולבקש באמת על להבא.

א. הוֹדָאָה זֶה בְּחִינַת שְׁעֲשׂוּעַ עוֹלָם הַבָּא, כִּי זֶה עֶקֶר שְׁעֲשׂוּעַ עוֹלָם הַבָּא לְהוֹדוֹת וּלְהִלֵּל לְשֵׁמוֹ הַגָּדוֹל יִתְבָּרַךְ וּלְהַכִּיר אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, שְׁעַל יְדֵי זֶה סְמוּכִים וְקְרוּבִים אֵלָיו יִתְבָּרַךְ. כִּי כָּל מַה שְּׂיֻדָּעִין וּמְכִירִין אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּיוֹתֵר, סְמוּכִים אֵלָיו בְּיוֹתֵר, כִּי שְׁאָר כָּל הַדְּבָרִים יִתְבַּטְּלוּ לְעֵתִיד בְּלָם, בְּבְחִינַת: 'כָּל הַקְּרֻבָּנוֹת בְּטִלְיוֹן, חוּץ מִקְרָבָן תּוֹדָה' (מִדְרָשׁ רַבָּה, צוֹ פְרָשָׁה ט, אָמור פְּרָשָׁה כז, עֵין שָׁם), שְׁלֹא יִשְׁאָר לְעֵתִיד, רַק בְּחִינַת תּוֹדָה וְהוֹדָאָה, לְהוֹדוֹת וּלְהִלֵּל וּלְדַעַת אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (יִשְׁעִיָּה י"א): "כִּי מְלֹאָה הָאָרֶץ דָּעָה אֵת ה' כַּמִּים לַיָּם מְכַסִּים", שְׁזֶה כָּל שְׁעֲשׂוּעַ עוֹלָם הַבָּא. (לִיקוּטֵי מוהר"ן חֶלֶק שְׁנֵי סִימָן ב')

ב. בְּאֲמַת אִם הָיוּ הַכָּל שׁוֹמְעִים לְקוֹל הַצְּדִיקֵי אָמַת, לִילָךְ בְּדָרָךְ זֶה, לְהֶאֱמִין תְּמִיד בְּה' יִתְבָּרַךְ שֶׁהַכָּל לְטוֹבָה, וּלְתוֹן

שָׂבַח וְהוֹדִיָּה תָּמִיד לַה' יִתְבָּרַךְ בֵּין בְּטוֹבוֹ בֵּין בְּעָקוֹ, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב, בַּה' אֶהְלֵל דָּבָר בְּאַלְקִים אֶהְלֵל דָּבָר, בְּנִדְאֵי הָיוּ מִתְבַּטְּלִים כָּל הַצָּרוֹת וְכָל הַגְּלִיּוֹת לְגַמְרִי, וּכְבָר הִיְתָה גְּאֻלָּה שְׁלָמָה. (ליקוטי הלכות, פריקה וטעינה הלכה ד')

ג. כָּלֵל הַדְּבָרִים, שֶׁהָאֵדָם צָרִיךְ לְהַרְגִּיל אֶת עַצְמוֹ לְהוֹדוֹת וּלְהֵלֵל לַה' יִתְבָּרַךְ תָּמִיד בְּכָל מָה שֶׁעוֹבֵר עָלָיו, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב בַּה' אֶהְלֵל דָּבָר, בְּאַלְקִים אֶהְלֵל דָּבָר, בֵּין בְּטוֹבוֹ בֵּין בְּעָקוֹ חֵס וְשָׁלוֹם כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנוֹם לְבִרְכָּה. (הלכות אפטרופוס)

גם בעת ריחוק, יזכור כל הטוב

ד. וְזֶהוּ עֲצָה טוֹבָה וְנִפְלְאָה, שֶׁאֶפְלוּ כִּשְׁהָאֵדָם נִתְרַחַק מֵה' יִתְבָּרַךְ כְּמוֹ שֶׁנִּתְרַחַק, וְגַם בְּעֶסְקֵי עוֹלָם הִזָּה צָר לוֹ מְאֹד בְּפִרְנֶסָה וּבְנִים וְכוּ', כַּאֲשֶׁר מְצוּי בְּרַב הָעוֹלָם (כַּמְבָּאָר בְּמָקוֹם אַחֵר). צָרִיךְ אִזּוֹ דִּיקָא לְבַקֵּשׁ וּלְמַצֵּא הַרְחָבָה בְּתוֹךְ מְצוּקוֹת הַצָּרָה וְגַם לְזָכֵר אֶת עַצְמוֹ אֶת כָּל הַטּוֹבוֹת וְנִפְלְאוֹת שֶׁכָּבֵר עָשָׂה ה' יִתְבָּרַךְ עִמּוֹ, וְהֶעֱקָר מֵה שְׁלֵא עֲשָׂנוּ גוֹי וְהַבְּדִילָנוּ מִן הַתּוֹעִים וְכוּ'.

ה. וְלְזָכֵר אֶת עַצְמוֹ שְׁלֵא יִשְׁאַר מִמֶּנּוּ וּמִשׁוּם אָדָם כָּלוּם, רַק מֵה שֶׁחֲטָף בָּזָה הָעוֹלָם אֵיזָה טוֹב מִקִּדְשֵׁי יִשְׂרָאֵל, וְרַק זֶה חֲלָקוֹ מִכָּל עַמְלוֹ.

ו. ועל כן צריך כל אחד אפלו הגרוע שבגרועים לשמח בזה מאד, וימלא פיו תהלתו וכוי כל היום להודות ולהלל ולשבח וכוי את יוצר בראשית שלא עשנו וכוי שלא שם חלקנו בהם וכוי.

ז. ומאחר שיהיה רגיל בזה, בודאי יחטף בכל יום ללמד איזה הלכות התורה שהם דעתו יתברך, שעל ידי זה יודעין אותו יתברך ונכלליו בו יתברך. ועל ידי זה בעצמו יצא מכל הצרות וכנ"ל. ועל ידי זה יתגלה אחדות הפשוט מתוך פעלות משתנות וכוי. ועל ידי זה עקר בטול הצרה וכוי וכן חוזר חלילה לטובה. עד שסוף כל סוף בודאי יזכה לתכליתו הטוב שהוא שעשוע עולם הבא שהוא להודות ולהלל אותו יתברך לעולמי עד ולנצח נצחים.

ח. נלמד להבין גם בפרטיות הנסים והנפלאות שהי' יתברך עושה עמנו בכל דור, עד שגם בפרטי פרטיות עושה הי' יתברך נסים רבים עם כל אחד ואחד בכל יום ויום, שעל זה אנו מודים לו יתברך בכל יום שזהו בחינת תודה וכוי וכוי שעל ידי זה יכול כל אחד להתקרב להי' יתברך כנ"ל. (הלכות

פריקה וטעינה הלכה ד)

ט. ועל כן אומרים בכל יום קדם התפלה של שמונה עשרה, אמת ויציב שחרית, אמת ואמונה ערבית, ששם מספרים

ומודים לו יתברך על הנסים של יציאת מצרים, ועל הנסים ונפלאות שבכל דור ודור. כמו שאומרים עזרת אבותינו אתה וכו' מגן ומושיע להם ולבניהם אחריהם בכל דור ודור.

י. כי על ידי זה דיקא שמודים לו יתברך על כל הנסים וכו' פנ"ל, על ידי זה דיקא יכולים לכנס בתפלה להתפלל ולהתחנן לפניו יתברך וכנ"ל.

יא. ועל כן בשבת מוסיפים 'נשמת', שהוא שבח והודאה נפלאה, כי עקר כלליות הפעלות משתנות באחדות הפשוט הוא על ידי קדשת שבת קדש, שזה זוכים על ידי הודאה פנ"ל, על כן אומרים אז השבח והודאה נפלאה שהוא נשמת כל חי יתברך וכו'.

יב. וזה בחינת כל ספר תהלים שיסד דוד המלך עליו השלום, שהוא בחינת משיח שעל ידו תהיה הגאולה שלמה, שהוא חמשה ספרים כנגד חמשה חמשי תורה. כי עקר קיום התורה הוא על ידי בחינת תהלים שהוא בחינת תודה הודאה שעל ידי זה מתקרבים לה' יתברך ומקיימין התורה וכנ"ל. ועל כן סים משה אשיריך ישראל, ובזה פתח דוד אשירי האיש, כמו שאיתא במדרש רבה פרשת ויחי ופרשת וזאת הברכה.

יג. ועל כן סיים 'אֲשֶׁרִידֶיךָ יִשְׂרָאֵל מִי כְמוֹדֶךָ עִם נוֹשַׁע בְּהוֹי' וכו', להורות להם שצריכין תמיד לשבח ולהודות לה' יתברך על נעימת גורלם, ולומר בכל יום בשמחה אשרינו מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו וכו'.

יד. ובמה שסיים משה פתח דוד ספר תהלים אשרי האיש וכו', ונסד כל מזמורי תהלים על זה, להכניס בנו דרך זה, להתחיל תמיד מבחינת תהלים להודות ולהלל לה' יתברך על כל החסדים וכו' כנ"ל, שעל ידי זה עקר ההתקרבות לה' יתברך שעל ידי זה תבוא הגאולה וכנ"ל.

טו. וזה שכתב אדונינו מורנו ורבינו זכרוננו לברכה שתהלים מסגל לתשובה, דהינו להתקרב לה' יתברך ולתורתו הקדושה, הינו כנ"ל, שעקר ההתקרבות על ידי תודה שזהו בחינת תהלים וכנ"ל.

טז. ועל כן משה סיים באשרי שהוא בחינת תודה שמודים על חלקנו ואומרים אשרינו וכו', כי משה לא היה יכל להתחיל בזה, מחמת שהוא היה הגואל הראשון ולפניו לא קדמה גאולה וכנ"ל, אך אחר שכבר גאל את ישראל ונגע כל ימיו עד שהכניס את התורה בישראל, אז סיים באשרי להורות להם שילכו בדרך זה להודות על חלקם וכו' וכנ"ל.

יז. ועל כן דוד שְׁהִיָּה אַחַר מֹשֶׁה אָמַר אֲנִי אֶתְחִיל בְּזֶה בְּמֵה שְׁסִיִּים מֹשֶׁה, כִּי עֲתָה שְׁכַבְרֵךְ זָכִינוּ לִיצִיאַת מִצְרַיִם וּלְמַתַּן תּוֹרָה עַל יְדֵי מֹשֶׁה עֲתָה כָּל הַתְּחַלְתָּנוּ עַל יְדֵי בְּחִינַת אֲשֶׁרִי שֶׁהוּא בְּחִינַת תּוֹדָה וְכַנִּ"ל.

העיקר הוא השמחה בתורה ומצוות

יח. העֶקֶר הוּא שְׂמִחַת הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת, כְּמוֹבֵא מִזֶּה הֲרַבְּה בְּכַתְּבֵי הָאֲר"י ז"ל, וּבִפְרָט בְּדַבְרֵי אֲדוֹנָנוּ מוֹרְנוּ וְרַבְּנוּ זְכוֹרָנוּ לְבָרְכָה. וְכֵן יִסְדּוּ לָנוּ קַדְמוֹנֵינוּ לומר שְׁלֹשׁ פְּעָמִים אֲשֶׁרִי בְּכָל יוֹם, וְכֵן אוֹמְרִים בְּכָל יוֹם בְּבִקְרֵי אֲשֶׁרִינוּ מֵה טוֹב חֲלַקְנוּ וְכוּ' אֲשֶׁרִינוּ וְכוּ', וְכֵן אוֹמְרִים אַחַר הַתְּפִלָּה בְּרוּךְ אֱלֹהֵינוּ שֶׁבְּרָאָנוּ לְכַבּוֹדוֹ וְהִבְדִּילָנוּ מִן הַתּוֹעִים וְכוּ', וְכֵן הֲרַבְּה.

יט. וְצָרִיךְ כָּל אֶחָד לְשׁוּם לֵב לָזֶה לְשִׂמְחַ עֲצָמוּ בְּזֶה בְּכָל נִקְדָּה וּנְקָדָה טוֹבָה שְׁיֵשׁ בּוֹ מִקְדָּשֵׁת יִשְׂרָאֵל וְכוּ' כִּי זֶה חֵינּוּ כִּי עַל יְדֵי זֶה הַהֲתַקְרְבוּת לַה' יִתְבָּרַךְ וְכַנִּ"ל.

כ. כָּל הַמְרַבֶּה לְסַפֵּר בִּיצִיאַת מִצְרַיִם וְכוּ', הוּא, כִּי כָּל מֵינֵי עֲצוֹת שֶׁהֵאִירוּ לָנוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנִים לְבָרְכָה שְׁיִכּוֹלִין לְחַזֵּק אֶת עֲצָמוּ עַל יְדֵם אוֹרֵב תְּמִיד הַבַּעַל דְּבַר לְדַחוּתוֹ מֵהֶם חֵס וְשְׁלוֹם עַל כֵּן צְרִיכִין עֵקֶשׁנוֹת גָּדוֹל מְאֹד. (ולִיקוּטֵי הַלְכוֹת,

כא. וכן הוא בענין הנ"ל שצריכין להתחזק להודות תמיד לה' יתברך על כל החסדים והנפלאות וכו', אף אם הוא כמו שהוא. כי אף על פי כן כבר גמל עלינו נפלאות עצומות.

כב. אף הבעל דבר מתגבר בכל פעם להשפית ולהסתיר חס ושלוש וכו'. על כן צריך האדם להתגבר להרבות לספר ביציאת מצרים וכו' בבחינה הנ"ל.

כג. וזהו כל המרבה, המרבה דיקא, שצריך להרבות כל כך עד שהוא ירבה הספור של יציאת מצרים על המונע, עד שיירבה עליו ויבטלו, כעין שאמרו רבותינו זכרונם לברכה לענין בטול אסור מרבה עליו ומבטלו.

וזהו וכל המרבה לספר בחסדי ה' וכו' שהוא בחינת יציאת מצרים וכו' כנ"ל שמרבה הספור על המונע עד שמבטלו וכנ"ל הרי זה משבח וכנ"ל.

ע"י תודה והודאה מתקרב לה' מכל מקום

כד. זה הדרך של הודאה ותודה, הוא דרך נפלא מאד להתקרב על ידו לה' יתברך מכל מקום שהוא. (הלכות כלאי

בהמה הלכה ד')

כה. כי העולם הזה מלא צרות ויסורים ויגונות, כמו שכתוב, 'כל ימיו פעס ומכאובות'. וכתוב, 'אדם לעמל יולד

קצר ימים ושבע רגז'. ואין טוב בעולם כי אם התורה כי אין טוב אלא תורה (אבות פ'ק ג).

כו. ומעצם הצרות והיסורין והמניעות שפצה העולם, קשה וכבד על האדם להתקרב לעבודתו יתברך, ואפלו להתפלל ולהתחנן ולפרש צערו לפני ה' יתברך, גם כן קשה מאד, מחמת רבוי המניעות והיסורים שאוטמין את לבו עד שאינו יכול לפתח את פיו, ולא להתקרב לשום עבודה תמה באשר יודע כל אחד ואחד הכבדות שיש עליו בכל פעם ופעם בכל יום ויום וכו'.

כז. ועל כן עצה גדולה לזה, שבכל פעם יזכיר את עצמו את כל הטובות האמתיות והנצחיות שעשה ה' יתברך עם אבותינו ועמנו עם כל אחד ואחד בפ'טיות, והעקר מה שזכה להיות מזרע ישראל בכלל מקבלי התורה והבדילו מן התועים בדרך המחקרים והפילוסופים וכו'.

כח. כי כל אחד ואחד מישראל, אם יסתכל היטב על כל מה שעבר עליו מעודו, יראה ויבין חסדי ה' וטובו ונפלאותיו עליו בלי שעור. כמו שאנו אומרים שלש פעמים בכל יום בהשמונה עשרה, נודה לך ונספר תהלתך על חיינו וכו' ועל נסיד שבכל יום עמנו ועל נפלאותיך וטובותיך

שְׁבַכְל עַת עָרַב וּבִקֵּר וְצָהָרִים וְכוּ'. וְכִמּוֹ שְׂאוּמְרִים בְּנִשְׁמַת,
אֵלוֹ פִּינוּ מְלֵא שִׁירָה פִּיָּם וְכוּ' אִין אָנוּ מְסַפִּיקִין לְהוֹדוֹת לָךְ
ה' וְכוּ' עַל אַחַת מֵאַלְף, אֶלְף אֶלְפֵי אֶלְפִים וְרַבֵּי רַבּוֹת
פְּעָמִים הַטּוֹבוֹת נְסִים וְנִפְלְאוֹת שְׁעָשִׂיתָ עִם אֲבוֹתֵינוּ וְעָמָנוּ.

כט. הַכֹּל, שְׁכַשְׁהָאָדָם רוּאָה גְדֹל צְרוּתֵיו בְּגוּף וְנֶפֶשׁ וּמְמוֹן,
שֶׁהוּא רְחוּק מֵה' יִתְבָּרַךְ מְאֹד כְּמוֹ שֶׁהוּא יוֹדֵעַ בְּעַצְמוֹ, וְגַם
בְּפִרְנֶסָה וּבְגוּף יֵשׁ לוֹ גַם כֵּן יִסּוּרִין, כְּמוֹ שֶׁשְׂכִיחַ בְּרַב
הָעוֹלָם, וְאַפְלוֹ כְּשֶׁבֵּא עָלָיו אֵיזָה צָרָה מִמֶּשׁ חֵס וְשָׁלוֹם.

ל. הוּא צָרִיךְ לְבַל יִתְבַּלְבֵּל לְגַמְרֵי מַחֲמַת הַצְּרוֹת וְהִיִּסּוּרִין
חֵס וְשָׁלוֹם. רַק בְּכֹל עַת וְעַת בְּפִרְט בְּעַת צָרָה חֵס וְשָׁלוֹם יִתֵּן
עֵינֵי לְבוֹ וְדַעְתּוֹ לְהַסְתַּכֵּל וּלְהִתְבַּוֵּן הֵיטֵב עַל חֲסָדֵי ה'
וְטוֹבוֹתָיו שְׁעָשָׂה עִמּוֹ עַד הַנְּהָ.

לא. כִּי כָּל אָדָם כְּמוֹ שֶׁהוּא, מֵאַחַר שֶׁהוּא בְּכֹלל יִשְׂרָאֵל
וּמְנִיחַ טְלִית וְתַפְלִין בְּכֹל יוֹם, וּמִיַּחַד שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ פְּעָמִים
בְּכֹל יוֹם וְיוֹם, רְאוּי לוֹ לִתֵּן הוֹדָאָה וְתוֹדָה לֵה' יִתְבָּרַךְ בְּכֹל
יוֹם וְיוֹם עַל עֲצָם חֲסָדוֹ וְטוֹבוֹ יִתְבָּרַךְ עָלָיו שְׂזָכָה לְהִיּוֹת
בְּכֹלל יִשְׂרָאֵל מְקַבְּלֵי הַתּוֹרָה.

לב. מְכַל שְׁכֹן שְׁכָל אֶחָד יוֹדַע בְּנַפְשׁוֹ כַּמָּה טוֹבוֹת נִפְלְאוֹת בִּפְרָטִיּוֹת שְׁגָמַל ה' יִתְבָּרַךְ עִמּוֹ מֵעוֹדוֹ עַד אוֹתוֹ הַיּוֹם.

לג. וְצָרִיךְ לְהַרְגִיל אֶת עַצְמוֹ לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל לַה' יִתְבָּרַךְ עַל כָּל הַטּוֹבוֹת שֶׁעָשָׂה עִמּוֹ. וְעַל יְדֵי זֶה יִהְיֶה לְבוֹ נֶכּוֹן בְּטוֹת שְׁגַם עִתָּה ה' יִתְבָּרַךְ לֹא יִסִּיר חֶסֶדּוֹ וְטוֹבוֹ מֵאִתּוֹ.

לד. וַיִּחַזַק אֶת לְבוֹ לְצַעֵק וּלְהִתְחַנֵּן לַה' יִתְבָּרַךְ שֶׁיִּצְיִלְהוּ גַם עִתָּה מִכָּל הַצָּרוֹת וְהַיְסוּרִין, כְּמוֹ שֶׁאָמַר דָּוִד, 'מִי לִבְיַלְנֵי עִיר מִבְּצָר מִי נִחְנֵי עַד אֲדוֹם', הֵינּוּ שְׁמִי שֶׁעָזַר לִי עַד הִנָּה וְנִחְנֵי עַד אֲדוֹם, הוּא יוֹבִילֵנוּ עִיר מִבְּצָר גַּם כֵּן.

לה. וְזֶה, 'מִהֲלֵל אֶקְרָא ה'', שֶׁטָּרַם שְׁאֲנֵי קוֹרָא אֱלֹוֹ יִתְבָּרַךְ עַל צָרוֹתַי, אֲנִי מִהֲלָלוֹ וּמִשְׁבָּחוֹ עַל הַטּוֹבוֹת וְהַחֲסָדִים שֶׁעָשָׂה עִמִּי עַד הִנָּה, כִּי דִיְקָא עַל יְדֵי זֶה אֲנִי יְכוֹל לְקָרוֹתוֹ כִּנ"ל.

לו. וְזֶה, 'זָבַח לְאֱלֹקִים תּוֹדָה וְכוּי' וּקְרָאֲנִי בְיוֹם צָרָה, הֵינּוּ שְׁגַם קָדָם שִׁיּוֹצְאִין מִהַצָּרָה שֶׁל עַכְשָׁו וְצָרִיכִין לְקָרוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, צָרִיכִין מִקָּדָם לְהַבִּיא תּוֹדָה עַל הָעֶבֶר כִּנ"ל. וְאִזְ דִּיְקָא 'וּקְרָאֲנִי בְיוֹם צָרָה' כִּנ"ל.

לז. וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה, שצריכין להיות מודה על העבר ומבקש על להבא, כי כשאין מודים על העבר, קשה מאד לקרותו יתברך מגדל אטם הלב שנתאטם מרבוי הצרות פנ"ל, ומעצם רבוי המניעות אין יכולין לפתח פה לפרש שיחתו לפניו יתברך.

לח. על כן צריכין לילך בדרך זה מאד, שבכל פעם בבואו לפרש שיחתו לפני ה' יתברך, או להתקרב לאיזה דבר שבקדשה, יזכיר את עצמו רבוי הטובות והחסדים שעשה ה' יתברך עמו מעודו עד היום הזה.

ועל ידי זה יתחזק לבבו לבטח בה' שישמע תפלתו גם עתה. ועל ידי זה יוכל להתקרב אליו יתברך ולפרש לפניו שיחתו כראוי פנ"ל.

למה נקרא 'תהילים' הרי הוא מלא בקשות

לט. על כן נקרא ספרו בשם 'תהילים' שהוא לשון תהלה והודאה, אף על פי שרב דבריו הם צעקות גדולות ותחנונות ובקשות.

ואף כל צעקותיו ותחנוניו היו דיקא בדרך מזמור והודאה ותהלה ושיר ונגון וכו' בכל העשר לשונות של זמרה, הינו פנ"ל, שבכל הצרות נתן לבו להודות על העבר.

וְאִזְ הָיָה יָכֹל לְצַעֵק לְהִבָּא בְּבַחֲיַנְת מוֹדָה עַל הָעֶבֶר וְצוּעֵק
לְעֵתִיד לְבָא, כְּמוֹ שְׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְכָרוֹנָם לְבִרְכָּה.

פרק י"ד לא לדחוק את השעה

בו מבואר הפגם הגדול של הדוחק את השעה, ושגם צדיקים גדולים נכשלים בו. ואף שהכוונה היא לשם שמים צריך שלא לדחוק את השעה.

א. וַיִּקְרָא יַעֲקֹב אֶל בְּנָיו וַיֹּאמֶר הָאֲסֹפוּ וְאֶגִּידָה לָכֶם אֶת אֲשֶׁר יִקְרָא אֶתְכֶם בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים. וְאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוּרֹנָם לְבִרְכָה שְׂיַעֲקֹב אָבִינוּ בְּקִשׁ לְגִלוֹת אֶת הַקֶּץ וְנִסְתַּלְקָה הַיָּמָנוּ שְׂכִינָה וְכוּ'. וְאָז הִתְחִיל לְדַבֵּר דְּבָרִים אַחֲרַיִם וְקִנְטֵר אֶת הַשְּׂבָטִים רְאוּבוּן וְשִׁמְעוֹן וְכוּ'. (לקוטי הלכות, גזלה הלכה ה')

ב. הֵינּוּ כִּי יַעֲקֹב טָעָה, שֶׁבִּתְחִלָּה סָבַר שֶׁכָּפַר הִגִּיעַ הַעֵת לְגִלוֹת לָהֶם אֶת הַקֶּץ, וְנִסְתַּלְקָה הַיָּמָנוּ שְׂכִינָה, וְעַל כֵּן סָבַר שְׂיֵשׁ בָּהֶם אֵיזָה פְּסוּל כַּנ"ל. כִּינֵן שֶׁאָמְרוּ שְׁמַע יִשְׂרָאֵל וְכוּ' וְרָאָה שֶׁכָּל הַעֵדָה כָּלָם קְדוֹשִׁים וְאָף עַל פִּי כֵן נִסְתַּלְקָה מִמֶּנּוּ שְׂכִינָה עַל שֶׁבִּקֵּשׁ לְגִלוֹת אֶת הַקֶּץ.

ג. שָׂאז הַבֵּין מִיָּד שְׂאֵי אֶפְשֶׁר לְדַחֵק אֶת הַשְּׂעָה בְּשׁוּם דְּבָר וּבִפְרָט בְּעֵנֵינוּ הַקֶּץ הָאֲחֵרוֹן לְשׁוּב לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְשִׁתְּהִיָּה גְאֻלָּה שְׁלֵמָה שְׂאִין אַחֲרֶיהָ גְלוֹת שְׂזָה נַעֲלָם מִכָּל הַצְּדִיקִים

הגדולים, ואפלו הצדיקים היוֹדעים בזה קצת אסור לגלות
 כי לבה לפומיה לא גלי.

ד. ואז הבין גדל הפגם של הדוחק את השעה אפלו צדיקים
 גדולים. ועל כן אז התחיל לקנטר את השלשה שבטים על
 פגמיהם, ועקר הפגם שלהם היה בענין דוחק את השעה,
 בחינת 'פחו כמים אל תותר', הינו שהלך בחפזון ובהלה
 גדולה ובלבל יצועי אביו.

ועקר הפגם היה בבחינת דוחק את השעה בחינת פחו
 כמים, כי ראובן היה בודאי צדיק גדול וכמו שאמרו
 רבותינו זכרונם לברכה, כל האומר ראובן חטא אינו אלא
 טועה. רק שהפגם שלו היה שקנא קנאת אמו, כמו שאמרו
 רבותינו זכרונם לברכה. ובאמת גם זה היה פגם גדול ועקר
 הפגם בבחינת דוחק את השעה.

ה. ובזה פוגמים גם עתה צדיקים וכשרים, וכמו ששמעתי
 והבנתי מפיו הקדוש זכר צדיק לברכה שאמר, שזה יצר
 הרע גדול אצל כמה בני אדם, ובפרט הגדולים במעלה,
 שבשביל דבר אחד שנדמה להם שהוא מצוה, הם מפקירים
 הכל ובאים על ידי זה לידי קלקולים רבים, ובפרט
 כשבאים על ידי זה לידי מחלקת.

ו. וכשתענו בכל המעשיות שהיה בין הצדיקים בכל דור ודור, הפל היה בבחינה זאת, שהבעל דבר הטעה אותם כאלו שפנגדו פוגם הרבה ומצוה למסר נפש לרדפו וכו', ובאמת שגו בזה מאד, כי על ידי המחלקת והכעס אי אפשר לתקן בשום אופן, רק צריכין להתישב הרבה איד להתנהג בזה.

ז. והעקר לבקש מה' יתברך שינחהו בדרך האמת, ולהתישב עצמו הרבה אם יש לו כח לרדפו, ואולי פונתו של השני לשמים רק שאי אפשר להבין דבריו. וגם אמרו עליו הרבה שקרים וכזבים בחינת אשר לא גזלתי אז אשיב. ויש בזה הרבה לדבר.

ח. וזה היה בחינת הפגם של ראובן, שפונתו בודאי לשמים כי קנא קנאת אמו. אף על פי כן פגם בזה מאד עד שאבד על ידי זה הכהנה והמלכות, וכל הפגם היה בבחינת דוחק את השעה בחינת פחז כמים אל תותר וכו' וכנ"ל.

ט. ובפרט שמעון ולוי פגמו בזה הרבה יותר, כי מכרו את יוסף שהפל היה בבחינה הנ"ל שדחקו את השעה. וסברו שיתקנו העולם על ידי מכירת יוסף.

כי ראו שמביא את דבתם רעה אל אביהם, וראו שיצאו ממנו ירבעם ואחאב. על כן לפי דעתם רצו להרגו. וכונתם

הִיָּה בְּשָׁבִיל תַּקוּן הָעוֹלָם שֶׁלֹּא יֵצֵא מִמֶּנּוּ יִרְבְּעוּ וְאַחֲאָב. וְכֵן שְׂאֲרֵי סִבְרוֹת שֶׁל טְעוֹת שֶׁהִיָּה לָהֶם בְּזָה. כִּי בְּנֻדְאֵי הֵיוּ צְדִיקִים גְּדוֹלִים אֲךָ שָׁגוּ הִרְבֵּה וְעָקַר הַפְּגָם הִיָּה בְּבַחֲיַנְתָּ דוֹחֵק הַשְּׁעָה כְּנ"ל.

י. בְּאַמְתֵּי אֵין לָךְ אָדָם שֶׁאֵין לוֹ שְׁעָה. אֲךָ הִרְבֵּה אוֹבְדִים שְׁעָה שְׁלָהֶם שֶׁהֵיוּ יְכוּלִים לְהַצְלִיחַ בָּהּ בְּגַשְׁמִיּוֹת וְרוּחָנִיּוֹת, עַל יְדֵי חֲכָמָתָם שֶׁל הֶבֶל עַל יְדֵי שְׂדוּחְקִים אֶת הַשְּׁעָה, כְּמוֹ שְׂאֲמָרוֹ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבִרְכָה, כָּל הַדוֹחֵק אֶת הַשְּׁעָה שְׁעָה דוֹחֵקת לוֹ. (הַלְכוֹת נַזְיָקִין הַלְכָה ה')

יא. כִּי ה' יִתְבַּרְךָ מְקִיִּים עִם חֲסִיד תִּתְחַסֵּד עִם גִּבֹּר תִּתְמִים תִּתְמָם וְכוּי' וְעַם עֲקֹשׁ תִּתְפַּתֵּל. וּמֵאַחַר שֶׁהוּא עֲקֹשׁ וְרוֹצֵה לְהִתְעַקֵּשׁ שְׁיִמְלֵא לוֹ ה' יִתְבַּרְךָ תִּכְף חֲפָצוֹ, וְכִשְׂאֵין לוֹ מַה שְׁחָפֵץ הוּא אוֹמֵר שְׂאֵי אֶפְשֶׁר בְּזָה הָאֶפֶן לְעַבֵּד אֶת ה' יִתְבַּרְךָ.

נִמְצָא שֶׁהוּא עֲקֹשׁ וּמֵהֲרַהֵר אַחַר מְדוּתָיו יִתְבַּרְךָ כְּאֵלוֹ חֵס וְשָׁלוֹם, ה' יִתְבַּרְךָ בָּא בְּטְרוּנְיָא עִמוֹ שֶׁלֹּא בְּמִשְׁפַּט יִשָּׂר, וְאַזִּי גַם ה' יִתְבַּרְךָ מִתְפַּתֵּל עִמוֹ וְהַשְּׁעָה דוֹחֵקתוֹ.

יב. אֲבָל הַהוֹלֵךְ בְּתַמִּימוֹת בְּאַמְתֵּי, וּמֵאַמִּין בְּאַמְתֵּי כִּי בְּנֻדְאֵי צְדִיק וְיִשָּׂר ה', וּמַה שְּׁשׂוֹבֵל יְסוּרִין וְדַחְקוֹת הַפְּרָנְסָה חֵס

ושלום, וכיוצא בכל לטובה, כי עדין לא הגיע השעה טובה
שלו ומקיים טוב ויחיל ודומם ותשועת ה'.

יג. כי לפעמים אין ה' יתברך נותן לו צרכי ישועתו תכף עד
שירבה בתפלה על זה, כי ה' יתברך מתאנה לתפלתו של
ישראל, וגם בתפלה אסור לדחוק את השעה, כמבאר
במקום אחר (בהלכות גזלה הלכה ה), ולפעמים מטעם
אחר.

יד. על כן צריך לילך בתמימות ולהאמין בישר משפטיו
ולהרבות בתפלה תמיד על כל דבר, ואז בודאי השעה
עומדת לו, כי בודאי גיע השעה של ישועתו, כי אין לך אדם
שאין לו שעה, כי עקר הישועה על ידי בחינת תקון המשפט
שוזכין על ידי תמימות דיקא וכנ"ל.

פרק ט"ו חומרות

בו מבואר הוראת רבינו להתרחק מחומרות וחששות בהלכה, כי זה רק מפיל ומביא לעצבות ועצבים, ולא מרויחים מזה כלום.

א. מחכמות שיש בעבודת השם בעצמו צריך להרחיק מאד. כי כל אלו החכמות של העולם שיש להנכנסין ומתחילין קצת בעבודת השם, אינם חכמות כלל, והם רק דמיונות ושטותים ובלבולים גדולים.

ב. ואלו החכמות מפילין מאד את האדם מעבודת השם. דהינו מה שחושב וחוקר ומדקדק ביותר אם הוא יוצא כראוי במה שעושה. כי בשר ודם אי אפשר לו שיצא ידי חובתו בשלמות, ואין הקדוש ברוך הוא בא בטרוניא וכו' (עבודה זרה ג.), ולא נתנה תורה למלאכי השרת' (קדושין נד).

ג. ועל אלו המדקדקים ומחמירים בחמרות יתרות, עליהם נאמר (ויקרא י"ח) "וחי בהם", ולא שימות בהם, (יומא פה:) כי אין להם שום חיות כלל.

וְתָמִיד הֵם בְּמַרְה שְׁחָרָה, מְחַמֵּת שְׁנֵדָמָה לָהֶם שְׂאִינָם
יּוֹצְאִים יְדֵי חוֹבְתָם בְּהַמְצוּוֹת שְׁעוֹשִׁין, וְאִין לָהֶם שׁוּם תְּחִיּוֹת
מִשׁוּם מַצְנָה מְחַמֵּת הַדְּקָדוּקִים וְהַמְרָה שְׁחָרוֹת שְׁלָהֶם
(וְהוּא בְּעֶצְמוֹ אֵינּוּ מְחַמֵּיר שׁוּם חֲמָרָא כָּלָל). (ליקוטי מוהר"ן

חלק שני סימן מ"ד)

פרק ט"ז גאולה

בו מבואר שכל הרמזים על הקץ שאומרים על כל מיני שנים שבהם יבוא משיח, אינו נכון כלל, וכל שנה שאומרים רמזים, דוקא אז לא יבוא משיח, ורק מקלקלים הרבה בכל זה.

א. לענן הקצים, שיש כמה גדולים שמחשבין קצים ואומרים שראוי שיבוא משיח באותו הקץ שהם אומרים, כמו שארע בזמננו שהיו אומרים על כמה פרטים שאז יבוא משיח, וכן בדורות שלפניו.

ב. ורפנו זכרונו לברכה לא היה מסכים על זה כלל, ואמר שבכל זמן שאומרים איזה קץ, אז בודאי לא יבוא משיח בשום אופן באותו הקץ שהם אומרים.

ג. וכבר מבאר בזהר הקדוש שמקלל מאד כל המחשבי קצין, כי אין בן דוד בא אלא בהסתה הדעת. והנה עכשו אומרים העולם שיבוא משיח בשנת ת"ר לפ"ק, ונדמה להם שיש רמזים בזהר הקדוש על זה.

ד. ובאמת אז בודאי לא יבוא בשום אופן, ויכול להיות שיבוא קדם לשנת ת"ר או לאחרי, אבל בשנת ת"ר לא יבוא בשום אופן, מאחר שהעולם מצפין לאותו הזמן.

ה. והכלל, בכל עת וזמן שנמצאים מחשבי קצים שאומרים שיבוא באותו הזמן, אז דיקא לא יבוא בשום אופן באותו הזמן. רק בוא יבוא לא יאחר במהרה בימינו בהסח הדעת לגמרי, הינו שלא יחשבו כלל על אותו הקץ שיבוא, ופתאום יבוא במהרה בימינו אמן. (חיי מוהר"ן סימן תקכ"ז)

ו. תניא רבי נתן אומר, מקרא זה נוקב ויורד עד התהום, כי עוד חזון למועד ויפית לקץ ולא יכזב. אם יתמהמה חכה לו, כי בוא יבוא לא יאחר, לא כרבתינו שהיו דורשים וכו' ולא כרבי שמעון וכו' ואמר רבי יצחק, תפח עצמן של מחשבי קצין וכו'. (ליקוטי הלכות, מתנה הלכה ה')

ז. והנה אלו המימרות קשה להבין ונראין לכאורה כסותרין זה את זה, כי איך שיך ליאש עצמו מן הגאולה חס ושלום, הלא צריכין לחכות בכל יום שיבוא וכמו שאמרו שם אם יתמהמה חכה לו. אך אם כי דבריהם זכרונם לברכה עמקים מני ים, בפרט בעננו זה שאמרו בעצמם שנוקב ויורד עד התהום.

אף עם כל זה בהכרח צריכין להבין מדבריהם איזה רמזים איך להתנהג בזה באפן שנוזכה להתחזק בתקותנו לקרב ולא לרחק חס ושלום.

ח. והעקר הוא פשיטות ותמימות להאמין שבדאי בוא יבוא לא יאחר, אף אסור לחכות לשום קץ לומר שמהראוי שיבוא בשנה זאת, כמו שטעו הרבה על שנה זאת שנת ת"ר לפרט קטן שאמרו שבשנה זאת יהיה הקץ, וקלקלו הרבה בזה, כי גרמו כמה כפירות וחלול השם כידוע.

ט. וכן בשנים הקודמים אמרו כמה קצים כגון בשנת תקנ"ז ובשנת תק"ס ובשנת תקפ"א וכו' וכן הרבה. ושמעתי שגם על שנת ת"ק אמרו שהוא הקץ.

י. וכלם חטאו בזה הרבה, כמו שקללו אותם רבותינו זכרונם לברכה ואמרו, תפח עצמן של מחשבי קצין שהיו אומרים כיון שהגיע הקץ ולא בא וכו',

יא. אלא אנו צריכין לקוות ולחכות אליו תמיד, ואף על פי כן יהיה בבחינת הסח הדעת כי הוא קץ הפלאות שאי אפשר להבין שום רמז ורמיזא בעולם מתי יבוא, כי לבה לפומה לא גלי, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה.

יב. אַךְ אַף עַל פִּי כֵן בּוֹא יְבוֹא בְּוֹדָאֵי בְּמוֹעֲדוֹ וּבְזִמְנוֹ פְּתָאם
 בְּהֶסֶח הַדַּעַת בְּעֵת שְׁלֵא יַחֲשָׁבוּ עַל אוֹתָהּ הַשָּׁנָה וְעַל אוֹתוֹ
 הַיּוֹם כָּלֵל. כִּי קֶץ הַגְּאֻלָּה נִמְשָׁךְ מִבְּחִינַת דִּרְכֵי ה' שֶׁהֵם
 בְּחִינַת מִשְׁפָּט וְצִדְקָה שְׂאֵי אֶפְשָׁר לְהִבִּין כָּלֵל, כִּי הַגְּאֻלָּה
 תִּהְיֶה רַק בְּצִדְקָה וְחֶסֶד חֲנֻם לְבַד, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב, לְמַעַנִּי
 לְמַעַנִּי אֶעֱשֶׂה וְכוּ', אַךְ אַף עַל פִּי כֵן יִהְיֶה בְּבְחִינַת מִשְׁפָּט.

יג. וְזֶה בְּחִינַת מִימְרָא הַנִּ"ל אִין בְּן דְּוֹד בָּא עַד שְׂתִינְיָאֵשׁוּ מִן
 הַגְּאֻלָּה וְכוּ', הִינּוּ שְׂיַבִּינּוּ שְׁלָפֵי מַעֲשֵׂיהֶם אִין תִּקְוָה חֶסֶד
 וְשָׁלוֹם, וְאַף עַל פִּי כֵן יַחֲזִקוּ עֲצָמוֹ בְּכַח הַצְּדִיקֵי אֲמַת לַחֲטָף
 תּוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים כֹּל מַה שְׂיֻכְלוּ לַחֲטָף וּלְקוּוֹת
 לַחֲסִדֵי ה' שְׂיַעֲשֶׂה צְדָקָה בְּמִשְׁפָּט כְּנִ"ל.

יד. וְזֶהוּ בְּחִינַת הַפְּלִגְתָּא שֶׁהֵבִיא אַחַר כֵּן, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר
 אוֹמֵר, אִם יִשְׂרָאֵל עוֹשִׂין תְּשׁוּבָה נִגְאָלִים וְאִם לֹאוֹ וְכוּ',
 אָמַר לֵה רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְכוּ'.

וְאֵלּוּ וְאֵלּוּ דְּבָרֵי אֱלֻקִּים חַיִּים, כִּי בְּוֹדָאֵי עֲקָר הַגְּאֻלָּה
 תְּבוֹא רַק עַל יְדֵי תְּשׁוּבָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב, וּבָא
 לְצִיּוֹן גָּאֵל וְלִשְׁבֵי פֶשַׁע בְּיַעֲקֹב וְכוּ'. אַךְ אַף עַל פִּי כֵן יִהְיֶה
 הַכֹּל רַק בְּחֶסֶד וּבְצִדְקָה, כִּי הַתְּשׁוּבָה שֶׁל הַשְּׂבִי פֶשַׁע לֹא
 יִהְיֶה בָּהּ כֹּחַ לְהִבִּיא הַגְּאֻלָּה רַק ה' יִתְבַּרֵךְ בְּחֶסֶדּוֹ וְצִדְקָתוֹ
 יִקְרַב הַגְּאֻלָּה לְמַעַנֵנו כְּנִ"ל. אַךְ מִחֲמַת שְׂאֵי אֶפְשָׁר לְהִמְשִׁיךְ

הצדקה וחסד כי אם על ידי בחינת משפט, על כן ההכרח להמתין עד שיעשו קצת תשובה שעל ידי זה יוכל בנפלאותיו להלביש הצדקה במשפט.

טו. וגם מעט התשובה הכל ממנו על ידי בחינת תורת ה' ותפלת ה' שעל ידי זה יכניס בלבם לצעק ולהתפלל תמיד לה' יתברך עד שיכמרו רחמיו, כי יראה כי אזלת יד וכו', ויקבל מעט דמעט תשובתנו ותפלתנו ברצון באפן שילביש בנפלאות נפלאותיו הצדקה במשפט ועל ידי זה תבוא הגאולה. ויקים ציון במשפט תפדה, על ידי, ושביה בצדקה, כי שביה לא יהיה כדאי בתשובתם להביא הגאולה אך על ידי תשובתם המעטה יעוררו צדקתו יתברך שילבישה במשפט עד שיקים ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה במהרה בימינו, אמן.

פרק י"ז חבלי משיח

בו מבואר כי באחרית הימים יהיה נסיון גדול של אפיקורסות משמים. ויהיו מועטים נגד רבים. ואנשי רבינו יחזיקו באמונה וישארו קיימים.

א. ואמר שהולך אפיקורסות גדול על העולם. וכן ספר כמה פעמים שהולך ונמשך אפיקורסות גדול בעוונותינו הרבים בעולם. אשרי מי שיחזיק עצמו באמונה באלו העתים.

ב. ואמר: אף על פי שאינו מועיל כלל מה שהוא מספר זאת, שיהיה אפיקורסות בעולם ושצריכין להתחזק עצמו באמונה, כי אף על פי שהוא אומר זאת אף על פי כן מתגברת האפיקורסות והבלבולים.

כי הלא גם דניאל וכיוצא הודיעו מקדם, שקדם שיבוא משיח, יתבררו ויתלבנו ויצרפו רבים, "והרשיעו רשעים והמשפילים בנינו" וכו' (דניאל י"ב ז). ואם כן מאחר שהודיע מקדם שזה יהיה הנסיון קדם ביאת משיח שיתבררו ויתלבנו ויצרפו רבים באמונה, ומי שיזכה לעמד בנסיון וישאר קים באמונתו - אשרי לו ויזכה לכל טוב המעתד לבוא לנו במהרה בימינו אשר נבאו עליהם כל נביאינו וחכמינו מקדם, ואם כן היה ראוי שכל אחד ישכיל

וַיְחֹס עַל עֲצָמוֹ לְשָׂאֵר קָזִים חֲזָק בְּאַמוֹנָתוֹ, וְלֹא יִהְיֶה לוֹ עוֹד שׁוֹם נְסִיוֹן וְצָרוּף כָּלֵל מֵאַחַר שֶׁכָּבַר הוֹדִיעוּ אֶת מִקְדָּם.

וּבְאַמַּת אֶף עַל פִּי כֹן אֶף עַל פִּי שֶׁהוֹדִיעוּ אֶת מִקְדָּם אֶף עַל פִּי כֹן יִהְיֶה נְסִיוֹן גָּדוֹל. וְרַבִּים יִרְשִׁיעוּ כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב "וְהִרְשִׁיעוּ רְשָׁעִים" (דְּנִיָּאל י"ב י). אֲדָ אֶף עַל פִּי כֹן אֲנִי מוֹדִיעַ אֶת מִקְדָּם בְּשִׁבִיל אוֹתָן מְעַט הַכְּשָׁרִים שֶׁיִּתְחַזְּקוּ עֲצָמוֹן בְּאַמוֹנָתוֹ, וּבְיָדָאֵי יִהְיֶה לָהֶם מְלַחְמוֹת גְּדוּלוֹת בְּדַעְתָּן, לְמַעַן יִהְיֶה לָהֶם לְמַשִּׁיב נֶפֶשׁ וְהַתְחַזְּקוֹת וְהַתְּאַמְצוֹת יוֹתֵר כְּשִׁירָאוֹ שֶׁכָּבַר דְּבָרוֹ מִזֶּה מִקְדָּם. (שיחות הר"ן סימן ל"ה)

ג. פֶּעַם אַחַת אָמַר לְאַחַד: אֲגַלֶּה לְךָ סוֹד, שֶׁיִּהְיֶה אֶפִּיקוֹרְסוֹת גְּדוֹל בְּעוֹלָם. כִּי מְלַמְעָלָה יָבוֹא אֶפִּיקוֹרְסוֹת בְּעוֹלָם בְּשִׁבִיל נְסִיוֹן.

וְאֲנִי יוֹדֵעַ שֶׁאֲנָשִׁים שְׁלִי גַם בְּלֹא זֶה יִתְחַזְּקוּ בְּאַמוֹנָה בְּאַמַּת וַיִּשְׂאָרוּ קִימִים בְּאַמוֹנָתָם, אֲדָ אֲנִי מְגַלֶּה לְךָ אֶת כְּדֵי שֶׁיִּתְחַזְּקוּ יוֹתֵר כְּשִׁירָאוֹ שֶׁדְּבָרוֹ מִזֶּה מִקְדָּם. וְכַדְבָּרִים הָאֵלֶּה נִשְׁמַע מִפִּי הַקְּדוֹשׁ כְּמָה פְּעָמִים. וְהִיא מְתַאַנֵּחַ מְאֹד עַל זֶה וְאָמַר: אוֹי, אֵיךְ יוֹכְלוּ לַעֲמֹד אֲנָשִׁים מְעַטִּים נֶגֶד כָּל הָעוֹלָם.

ד. וְהִנֵּה סְמוּךְ מְאֹד אַחַר הַסְּתַלְקוֹתוֹ זְכוּנוֹ לְבָרְכָה, רְאִינוּ בְּעֵינֵינוּ אֶת, שֶׁתְּכַף הַתְּחִיל לְהַתְּפַשֵּׁט אֶפִּיקוֹרְסִית גְּדוֹל בְּעוֹלָם מֵהַ שְׁלֹא הָיָה כְּזֹאת מִימֵי קֶדֶם. כִּי אֶף עַל פִּי שֶׁכָּבַר

התחיל לצמח נגע המספחת הזאת במדינות רחוקות, האפיקורסים המפרסמים דשם כמפרסם, וחברו חבורים רעים בפרט ספרי המאסף וכו', אבל עדין לא נתפשטה הנגע במדינתנו עד אשר בימינו אחר הסתלקותו זכרוננו לברכה, והסתלקות עוד גדולי הצדיקים הקדושים זכרונם לברכה, פשתה נגע המספחת הרעה הזאת גם במדינתנו.

ה. וכבר צווחו ככרוכיא הצדיקים והכשרים שבדורותינו אלה ואין שומע להם, כי ידם תקפה בעוונותינו הרבים. או לנו מה שהגיע לנו בדורותינו אלה. ועל ידי זה נצמחה הגזרה הרעה בימינו שנמשכה על ידם, אוי מה היה לנו. ונתקיים בעוונותינו הרבים כאשר הודיע אדונינו מורנו ורבינו זכרוננו לברכה, הנורא מקדם ברוח קדשו ועדין הולכים ומתפשטים בכל עת. אוי מי יודע מה יהיה בימים הבאים.

ו. וכבר כתבנו מה שאמר הוא זכרוננו לברכה שעל זה התנבאו כל נביאינו, בפרט דניאל שאמר (דניאל יב י): "יתבררו ויתלבנו ויצרפו רבים" וכו'.

שכל פונתם היה שבאחרית הימים האלה יתנסו ויצטרפו ישראל באמונה. שיעמדו ויקומו רבים שירצו להטעות אותם מהאמונה הקדושה, שהם האפיקורסים והמחקרים שבמינו. ומאחר שכבר הודיע זאת מקדם שזה יהיה הנסיון, היה ראוי לעמד בנסיון בודאי, אף על פי כן

יְהִי נִסְיוֹן גָּדוֹל עַד אֲשֶׁר רַבִּים יְהִיו נִכְשָׁלִים מְאֹד. אַךְ אִם
עַל פִּי כֵן אָנוּ כּוֹתְבִים כָּל זֹאת, לְמַעַן יִדְעוּ הַחֲפָצִים בְּאַמֶּת
וּבְאַמוּנָה הַקְּדוּשָׁה שֶׁכָּבֵר הוֹדִיעַ הוּא זְכוּנוֹ לְבִרְכָה, לָנוּ אֶת
כָּל זֹאת מִקֶּדֶם, לְמַעַן יְהִי לָהֶם לְמִשִּׁיב נֶפֶשׁ לְחִזְק לְבָם
בְּה' וּבִתְנוּחָתוֹ הַקְּדוּשָׁה, בְּאֲשֶׁר קִבְּלָנוּ מִרְבוּתֵינוּ, זְכוּנוֹם
לְבִרְכָה בְּגִמְרָא וּפּוֹסְקִים. (שיחות הר"ן סימן ר"כ)

פרק י"ח ספיקות ללא עצות

בו מבואר כשאדם נמצא בספיקות ועיצות חלוקות ואינו יודע כלל איך להתנהג, מה יעשה בכזה מצב.

א. לפעמים נוכל האדם לספיקות ועצות חלוקות כל כך, עד שאי אפשר לו בשום אופן לידע האמת איך להתנהג, וכך מה שחותר למצא עצה שלמה, מבלבלין עצתו בכמה פעמים.

(ליקוטי הלכות, גיטין הלכה ג' אות כה)

ב. וכמו ששמעתי מפי רבנו זכרוננו לברכה, שיש לפעמים שנדמה להאדם שהוא צריך להתנהג כך וכך, ונגמר בדעתו בסברות חזקות שכן הוא צריך לנהג בודאי.

ואחר כך כשיגמר בדעתו לנהג כך, בתוך כך עולה על דעתו סברא אחרת, עד שנסתרת עצתו הראשונה לגמרי ועולים סברות בדעתו שצריך להתנהג בהפוך ממש ממה שחשב מקדם.

ג. ולפעמים מתגבר חלקת העצה כל כך, עד שאינו יודע בשום אופן להכריע העצה לכאן או לכאן.

ד. וכִּשְׁהָאָדָם רוֹאֵה בְּעַצְמוֹ שֶׁהוּא מֵנַח בְּחֹשֶׁךְ זֶה זְמַן רַב, וְהוּא רוֹצֵה בְּכָל פַּעַם לְחַתֵּר לְמַצָּא עֵצָה לְצִאת מִן הַחֹשֶׁךְ לְאוֹר וְתִהְיֶי תוֹחַלְתּוֹ נִכְזָבָה, וְעוֹדְנוּ לֹא יָשׁוּב מִהַחֹשֶׁךְ שֶׁנִּלְכַּד בּוֹ, עַד שֶׁנִּדְמָה לוֹ שֶׁאֵין לוֹ עֵצָה אִידֵךְ לְצִאת מִמָּה שֶׁצָּרִיךְ לְצִאת וְעַצְתוֹ חִלּוּקָה מְאֹד.

ה. אֲזִי זֶהוּ בְּעַצְמוֹ תִּקְנַתוֹ - שֶׁיִּצְעַק עַל זֶה בְּעַצְמוֹ לְהִשָּׂם יִתְבָּרֵךְ, שֶׁנִּפְלַל כָּל כֶּף עַד שֶׁאֵינוּ יוֹדְעַ הָעֵצָה שְׁלֵמָה אִידֵךְ לְצִאת מִחֹשֶׁךְ לְאוֹר.

ו. כִּי בּוֹדָאֵי אֵין שׁוּם יְאוּשׁ בְּעוֹלָם כָּלֵל, וּבּוֹדָאֵי גַם בְּמִקּוּמוֹ נִמְצְאוּ עֲצוֹת אִידֵךְ לְצִאת מִחֹשֶׁךְ לְאוֹר, מִרַע לְטוֹב, רַק שֶׁבְּעוֹלוֹתֵינוּ נִעְלְמוּ מִמֶּנּוּ הָעֲצוֹת בְּבַחֲיַנַּת (אִיּוֹב לח) 'מִי זֶה מִחֹשֶׁךְ עֵצָה בְּמַלְיָי וְכוּ'.

ז. וְעַל כֵּן תִּקְנַתוֹ שֶׁיִּדְעַ עַל כָּל פְּנִיִם הָאֵמֶת שֶׁנִּפְלַל כָּל כֶּף וְנִתְרַחַק כָּל כֶּף עַד שֶׁאֵינוּ יוֹדְעַ שׁוּם עֵצָה, וְיִצְעַק עַל זֶה בְּעַצְמוֹ לְהִשָּׂם יִתְבָּרֵךְ שִׁיּוּרָהוּ הָעֵצָה וְהִדְרֵךְ אִידֵךְ לְהִתְנַהֵג בְּאֵמֶת.

וְכִמוֹ שֶׁדּוּד הַמְּלֶךְ עָלָיו הַשְּׁלוֹם, צָעַק עַל זֶה הַרְבֵּה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים יג), "עַד אָנֹכָה אֲשִׁית עֲצוֹת בְּנַפְשִׁי וְכוּ'".

ח. כי מי שרוצה לکنס בעבודת ה' באמת צריך להתפלל מאד מאד להשם יתברך שיזכהו לעצה שלמה אמתית, באפן שיזכה לשוב באמת.

ט. כי בכל מקום שהוא, בודאי יש שם עצה איך לצאת משם, רק שצריכין להתפלל הרבה להשם יתברך שיזכה לידע העצה השלמה.

י. כי מקדם צריך שיעברו עליו ספיקות ועצות חלוקות הרבה מאד, כמו שמצינו שאפלו על דוד המלך עליו השלום, עבר ענין זה של חלוקת העצה הרבה מאד, עד שהתפלל "עד אנה אשית עצות בנפשי".

שנראה מדבריו שהיה מספק הרבה מאד בענין העצה, והיה משית עצות בנפשו בכל פעם איך להתנהג, ועדין לא ידע העצה בשלמות עד שצעק להשם יתברך, עד מתי ועד אנה אשית עצות בנפשי.

יא. כי באמת על הצדיקים הגדולים במעלה מאד עוברים עליהם גם כן עצות חלוקות בענייני הנהגת העולם וכו', כמו שהבנתני מפי רבנו זכרוננו לברכה, מכל שכן וכל שכן קטני הערך, מכל שכן הנלכדים במאסר התאוות ובהרהורים וכו' רחמנא לצלו, שצריכין להתפלל מאד להשם יתברך שיורם עצה שלמה איך לשוב אליו.

יב. כי בַּוְדָאֵי בְּכָל מְקוֹם שֶׁהֵם יֵשׁ שָׁם גַּם כֵּן עֲצָה וְתַחֲבוּלָה אֵיךְ לְצֵאת וּלְשׁוּב מִשָּׁם, אֲדָּ שְׂאִין יוֹדְעִין הָעֲצָה וְעֲצָתָם חֲלוּקָה תָּמִיד, עַל כֵּן תִּקְנַתָּם שֶׁיִּדְעוּ הָאֲמֵת שְׂאִין יוֹדְעִין שׁוּם עֲצָה וְיִתְפַּלְלוּ עַל זֶה לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ כַּנִּ"ל שֶׁזֶהוּ בְּחִינַת מַה שֶּׁצָּעַק דָּוִד, "טִבַּעְתִּי בִּינוֹן מִצּוּלָה וְאִין מְעַמָּד בְּאֲתִי בְּמַעֲמָקֵי מַיִם וְכוּ"י.

יג. וְזֶהוּ בְּחִינַת (שָׁם קַמַּב) 'בְּאֲרַח זֹו אֶהְלֵךְ טָמְנוּ פַח לִי, רְשֵׁת הַכִּינוּ לְפַעֲמֵי וְכוּ' (שָׁם נו), הִינּוּ שֶׁדָּוִד הִמְלִיךְ עָלָיו הַשְּׁלוֹם הַתְּפִלָּל עַל כָּלֵל יִשְׂרָאֵל, וְרָאָה שֶׁיֵּשׁ שְׁנוּפְלִים כָּל כָּדָּ עַד שֶׁנִּדְמָה לָהֶם שְׂאִין לָהֶם שׁוּם עֲצָה אֵיךְ לְצֵאת מִן הַחֲשָׁד וְכַנִּ"ל.

כִּי בְּכָל דָּרָךְ וְעֲצָה שְׂרוּצִים לִילָךְ כְּדִי לְזַכּוֹת לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ טוֹמְנִים פְּחִים וְרִשְׁתוֹת הַרְבֵּה עֲלֵיהֶם וּמְקַלְקְלִים עֲצָתָם תָּמִיד.

יד. אַבָּל בְּאֲמֵת כָּל תִּקְנַתָּם הוּא זֶהוּ בְּעֲצָמוֹ, שֶׁיִּצְעֲקוּ כָּדָּ לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ וְיִרְגִּישׁוּ בְּעֲצָמָם זֶה הָאֲמֵת בְּעֲצָמוֹ שְׂאִין יוֹדְעִין שׁוּם עֲצָה, וְיִתְפַּלְלוּ הַרְבֵּה עַל זֶה לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ, וְאִזּוֹ יִזְכּוּ שֶׁתְּהִיָּה הַיְרִידָה תְּכֵלִית הָעֲלִיָּה.

פרק י"ט לימוד תורה

בו מבואר מעלת לימוד התורה, וכי על ידי לימוד התורה אדם יכול להתקרב להקב"ה בחזרה, אפילו ממדרגה הכי רחוקה.

א. הוכיח את אַחַד על התַמְדַת הַלְמוּד וְאָמַר לוֹ: מִדּוּעַ לֹא תִלְמַד? מַה תִּפְסִיד בְּזֶה הַלֹּא תִקְבַּל עוֹלָם הִבָּא עַל הַלְמוּד?!
וְאִין צָרִיךְ לומר כְּשֶׁהַתּוֹרָה מְרָאָה אֶהְבָּה לְאֶחָד, אִזְ אִין רוּצָה כָּלֵל עוֹלָם הִבָּא רַק שְׂרוּצָה אֶת הַתּוֹרָה בְּעֶצְמָהּ. וְהִלֵּא גַם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לומֵד כְּמוֹ שֶׁמִּבְּאֵר בְּדַבְרֵי רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבִרְכָה, סֵדֶר הַיּוֹם שֵׁנִשׁ לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁלֹשׁ שָׁעוֹת עוֹסֵק בַּתּוֹרָה וְכוּ' (עֲבוּדָה זָרָה ג). וּבִדְוֹרוֹת הַלְלוּ בְּעוֹנוֹתֵינוּ הַרְבֵּים נִפְל לְמוּד הַתּוֹרָה מְאֹד. (שיחות הר"ן סימן י"ז)

ב. נִכְסַפְתִּי מְאֹד לְהַמְשִׁיךְ אֶת הָעוֹלָם אֶל עֲשִׂיָה שְׂיִהְיֶה חַיִּיב אֲצֵל כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְלַמּוֹד כֶּךָ וְכָךָ בְּכָל יוֹם וְלֹא יַעֲבֹר וְכִיּוֹצֵא.

גם הרחוקים, ע"י לימוד תורה יצאו מהרע

ג. וְאָמַר: שְׂאֶפְלוּ אוֹתָן הָאֲנָשִׁים הָרְחוּקִים מִן הַקְּדוּשָׁה מְאֹד שְׁנִלְכְּדוּ בְּמִצּוֹדָה רָעָה עַד שֶׁרְגִילִין בְּעִבְרוֹת חַס וְשָׁלוֹם, רַחֲמָנָא לְצַלּוּ רַחֲמָנָא לְשִׁזְבוֹ, אַף עַל פִּי כֵן הִכַּחַת שֶׁל הַתּוֹרָה

גדול כל כך עד שִׁיכֹלֶה לְהוֹצִיא אוֹתָם מִן הָעֲבֵרוֹת שֶׁרָגִילִין בָּהֶם חֵס וְשָׁלוֹם. וְאִם יַעֲשׂוּ לָהֶם חֶק קְבוּעַ וְחַיִּיב חֶזֶק לְלַמֵּד בְּכָל יוֹם וְיוֹם כֶּךָ וְכֶךָ יִהְיֶה אִיךָ שֶׁיִּהְיֶה בְּיָדָי יִזְכּוּ לְצֵאת מִמְצוּדָתָם הָרָעָה עַל יְדֵי הַתּוֹרָה כִּי כַח הַתּוֹרָה גְּדוּל מְאֹד.

(שיחות הר"ן סימן י"ט)

ד. תורת ה' תמימה משיבת נפש, מדרכי מיתה לדרכי חיים, כי התורה מחכימת פתי. (חכירות וקבלנות ב')

ה. ואפלו מי שנפל למקום שנפל, והוא רחוק מאד מה' ותברך על ידי מעשיו הרעים, אף על פי כן - יכול להתקרב לה' ותברך בקל על ידי לימוד התורה הקדושה.

ו. כי התורה הקדושה יורדת אפלו למי שהוא בעמקי הקלפות בשאול תחתיות חס ושלום. ומעוררת אותו ומקרבת אותו לה' ותברך, בבחינת 'אבדון ומנות אמרו באזנינו שמענו שמעה'.

ז. הינו שאפלו מי שהוא בדיוטא התחתונה חס ושלום, במדור הקלפות שהם בחינת אבדון ומנות, גם הם שומעים שמעה של התורה שהיא נותנת לפתאים ערמה, כי אוריתא מכרזת תמיד עד מתי פתיים תאהבו פתי וכו'.

ח. והכלל, שהתורה הקדושה היא יורדת אפלו בעמקי תהום לעורר אפלו את הפחות שבפחותים, לה' ותברך. ועל

ידי עסק התורה יכולין להתקרב לה' ותברך אפלו משאול תחתיות חס ושלום.

ט. וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה אין דברי תורה מקבלין טמאה, ועל כן אפלו הגבין והמצרעים וכו' עוסקין בתורה וכו'.

זה רמז שאפלו אלו שהם בטרא דמסאבותא, גם הם צריכין לעסק בתורה, כי התורה תקרב גם אותם לה' ותברך.

י. כמו שכתוב 'והסתרתני פני וכו' ועתה השירה הזאת לפניו וכו' כי לא תשכח מפי זרעו'. הינו, שאפלו כשישראל הם חוטאים חס ושלום ועל ידי זה היו מתרחקים מה' ותברך, בבחינת הסתרת פנים חס ושלום, אבל התורה תקרב אותם.

יא. אפלו בעת שהם נזופים ורחוקים חס ושלום מצד מעשיהם, אף על פי כן התורה תרד עמהם למקום שהם שם, וממקום שהם תקרב אותם לה' ותברך ותחזירם בתשובה. בבחינת 'וענתה השירה הזאת וכו' כי לא תשכח' וכו'.

יב. וזה שכתוב 'בהתהלךך תנחה אותך בשכבך תשמור עליך' וכו' ודרשו רבותינו זכרונם לברכה: בשכבך בקבר,

הינו, אפלו כשאתה שוכב בסטרא דמותא חס ושלום, גם אז התורה תשמר עליך ותקרב אותך לה' ותברך פני"ל.

יג. וכמבאר כל זה היטב במאמר אני ה' הוא שמי וכו' (סימן יא) שעל ידי דבורי התורה יכולין לצאת ממדרגה פחותה ושפלה למדרגה גבה מאד, כי דבורי התורה מאירין לו כי הם בחינת 'צפרתא דקאי עד קרסלה במיא' בבחינת ותגל מרגלתיו וכו' ורישה מטי וכו' עין שם.

יד. נמצא, שמיום שזכינו בחמלת ה' לקבל את התורה על ידי משה רבנו עליו השלום, מיום ההוא אין שום הרחקה לישראל מהקדוש ברוך הוא לעולם, כי תמיד הם סמוכין לה' ותברך על ידי התורה שיוֹרֶדֶת ועולה עמהם פני"ל.

טו. התורה היא מקור מים חיים שמטהרת מכל הגוללים והטנופים. בחינת מים טהורים, בחינת וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם מכל טמאותיכם ומכל גולליכם. (הלכות

סעודה הלכה ה' אות יג)

טז. וזה צריך כל אדם לידע - שאפלו אם הוא כמו שהוא, אם יברח בכל יום אל התורה, הן הרבה הן מעט, אם אי אפשר לו מחמת הפרנסה או שארי מניעות. על כל פנים כשיקבע עצמו על התורה ללמד בכל יום ויום איך שיהיה

ויעבר עליו מה, אז בודאי סוף כל סוף יהיה נטהר מכל הבגדים הצואים ויתקרב לה' ויתברך באמת.

יז. כי אף על פי שהם נסבכים באדם מאד מאד ומתגברים בכל פעם שמתעורר האדם לה' ויתברך, הם מתגברים ביותר. בפרט כשרוצה לעסק בתורה ותפלה. וכמובא בכתבי האר"י ז"ל. שיש הרבה שהמצולות ים שהם הרהורים רעים ומגננים מתגברים עליהם ביותר, בפרט בעת עסקו בתורה ותפלה.

יח. אבל אף על פי כן אם לא יניח את מקומו יכריח מחשבתו להמשיכה לתוך התורה והתפלה בכל פעם יהיה איד שיהיה. בודאי סוף כל סוף התורה תטהר אותו מכל הנ"ל.

יט. כי התורה הוא בחינת נהר שאינו פוסק וכמען המתגבר שאין שום טמאה ולכלוך יכול להתקיים כנגדה, כי כל הטמאות והגלולים שבעולם היא שוטפת אותם ומבטלת אותם ברגע קלה.

כ. רק שהעקר שיהיה חזק בזה, כי אחר כך הם חוזרים ומתגברים ביותר, וצריך לחזר ולברח אל התורה. וכן בכל פעם. וזהו בחינת קבעת עתים לתורה. 'קבעת' דיקא שיהיה עסק התורה בקביעות גדול.

כא. אָפּלוּ מִי שְׂאִינוּ עוֹסֵק בַּתּוֹרָה כָּל הַיּוֹם, כִּי אִם אֵינָה עֵתִים וְשָׁעוֹת, עַל כָּל פְּנִים צָרִיךְ לָזַהֵר שֶׁיְהִיוּ אֵלּוּ הָעֵתִים וְהַשָּׁעוֹת בְּקִבְיָעוֹת גָּדוֹל בְּכָל יוֹם, חֵק וְלֹא יַעֲבֹר. כְּדִי שְׂיִבְרַח בְּכָל פַּעַם לְמִקּוֹר מִיּוֹם חַיִּים הַמְּטַהְרִים מִכָּל הַטְּמָאוֹת וְהַבְּגָדִים הַצּוֹאִים וְכַנ"ל.

כב. עַל יְדֵי הַתּוֹרָה נִתְקַבְּלִים כָּל הַתְּפִלוֹת וְכָל הַבְּקָשׁוֹת, שְׂאֵנוּ מְבַקְּשִׁים וּמִתְפַּלְּלִים. וְהַחֵן וְהַחֲשִׁיבוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל נִתְעַלָּה וְנִתְרוֹמַם בְּפָנָי כָּל מִי שְׂצָרִיכּוֹ, הֵן בְּרוּחָנֵי הֵן בְּגִשְׁמֵי.

כִּי עֲכָשׁוּ בְּעוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּים חֵן וְחֲשִׁיבוֹת הָאֲמִיתֵי שֶׁל יִשְׂרָאֵל נִפְּל, כִּי עֲכָשׁוּ עֵקֶר הַחֲשִׁיבוֹת וְהַחֵן הוּא אֶצְלָם.
אָבֵל עַל יְדֵי הַתּוֹרָה נִתְעַלָּה הַחֵן וְהַחֲשִׁיבוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל, כִּי הַתּוֹרָה נִקְרָאת (מִשְׁלֵי ה) "אֵילַת אֲהָבִים וְיַעֲלַת חוֹן", שְׂמַעְלָה חֵן עַל לוּמְדִיהָ (עֲרוּבִין נ"ד ע"ב) וְעַל יְדֵי זֶה נִתְקַבְּלִין כָּל הַתְּפִלוֹת וְהַבְּקָשׁוֹת. (לִיקוּטֵי מוהר"ן חֵלֶק רִאשׁוֹן סִימָן א')

כג. בָּא אֶחָד לְפָנָיו בְּקוֹבְלָנָא עַל שְׂאִינוּ יוֹדֵעַ אִם גַּם תְּפִילָתוֹ נִתְקַבַּל אֶצֶל הַשַּׁי"ת, כִּי הוּא רוֹאֶה שְׂאִין לוֹ חֵן וְחֲשִׁיבוֹת אֶצֶל אֲנָשֵׁי עִירוֹ.

אָמַר לוֹ אֲדַמו"ר זל"ה שְׂיִרְאֶה תִּיכֶף אַחַר תְּפִילָתוֹ שְׂיִלְמוֹד אֵיזוֹ לִימוּד מְשֻׁנִּיּוֹת אוֹ גְּמָרָא מַה שְׂיִלְמוֹד, וְיִהְיֶה מוּבָטָח שְׂיִתְקַבַּל תְּפִילָתוֹ וְיִהְיֶה לוֹ חֵן וְחֲשִׁיבוֹת אֶצֶל אֵי וְאֲנָשִׁים. (טוֹבוֹת זְכוּרוֹת, אוֹת א')

ראוי ללמוד כל הספרים

כד. ראוי לאדם שיַעֲבֹר וַיֵּלֶךְ בְּזֶה הָעוֹלָם בְּכָל הַסְּפָרִים הַקְּדוּשִׁים וְלִלְמַד כּוֹלָם כְּדִי שְׂיִהְיֶה בְּכָל מְקוֹם. (שיחות הר"ן אות כ"ח)

ליזהר מאד ללמוד ספרי פוסקים כל יום ולא יעבור

כה. על לימוד הפוסקים הזהיר מאד מאד ביותר מכל הלימודים.

וראוי ללמוד כל הארבעה שולחן ערוך כולם מראשם עד סופם כסדר. אם יכול ללמוד כל הארבעה שולחן ערוך עם כל הפירושים הגדולים מה טוב, ואם לאו, על כל פנים ילמד כל הארבעה שולחן ערוך הקטנים.

ואמר שכל איש ישראל מחוייב ללמוד בכל יום ויום פוסקים ולא יעבור. ואף אם הוא אנוס ואין לו פנאי, ילמד על כל פנים איזה סעיף שולחן ערוך באיזה מקום שהוא אפילו שלא במקומו שהוא עומד עתה בשולחן ערוך.

כי צריך ללמוד איזה דין בשולחן ערוך בכל יום ויום כל ימי חייו. וכשאינו אנוס ילמד כסדר כל הארבעה שולחן ערוך מדי יום ביומו, וכשיגמור ויסיים הארבעה שולחן ערוך יחזור ויתחיל ללמודם כסדר. וכן ינהג כל ימי חייו.

(שיחות הר"ן אות כ"ט)

להגיע להלכה מוכרח יגיעה וטרחה לברר וללבן

כו. בּוֹדְאֵי אֵי אַפְשָׁר לְזָכוֹת לְהִלְכוֹת כִּי אִם עַל יְדֵי יְגִיעָה גְדוֹלָה, כִּי צְרִיכִים לְטָרַח הַרְבֵּה לְבָרֵר וּלְלַבֵּן כָּל הַקְּשִׁיּוֹת לְאַסּוּקֵי שְׂמֵעֵתָא אֲלִיבָא דְהִלְכְתָּא. (ליקוטי הלכות, פסח הלכה ד' אות ג')

כז. בְּעֵנְנֵי לְמוֹד שְׁלַחַן עֲרוּךְ שֶׁהִזְהִיר אֲדַמוּ"ר וְצ"ל, שְׂמֵעֵתִי בְּשֵׁם מוֹרְנוּ מוֹהֲרַנְי"ת וְצ"ל, שְׂאֵף עַל פִּי שְׂדֵי לְלַמֵּד סְעִיף אֶחָד לְבַד בְּכָל מְקוֹם שֶׁהוּא, אֲבָל דִּינְקָא סְעִיף כְּזֶה שֶׁהוּא פְּסַק הִלְכָּה. (כוכבי אור, אנשי מוהר"ן אות י"א)

כח. בְּעֵנְנֵי הַלְמוּד, בּוֹדְאֵי טוֹב לְפַנֵּיךָ בְּכָל הָאֲפָנִים שֶׁתִּתְחִיל כְּסֻדֵּר הָאֲרַח חַיִּים עִם הַמְּגִנֵי אֶרֶץ.

וְתִקְבַּע לָךְ חֶק קָבוּעַ כַּמָּה דְּפִינֵי בְּכָל יוֹם, עַד שֶׁתִּגְמַר בְּעִזְרַת הַשֵּׁם וְתִבְרַךְ כָּל הָאֲרָבָעָה חֻלְקֵי שְׁלַחַן עֲרוּךְ. וְתִחְזַר וְתִתְחִיל וְכוּ' וְכֵן תִּנְהַג כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ, וּבְזֶה יֵיטִיב לָךְ לַעֲד. (עלים לתרופה, מכתבי מוהר"ן מכתב פ"ד)

חיוב לכולם ללמוד לפחות סעיף שו"ע

כט. זֹאת הִיְתָה הַנְּהִיגָה הַכְּלָלִית שֶׁצִּוְּהָ וְהִזְהִיר אֶת כּוֹלָם. דְּהִינּוּ לְלַמֵּד פּוֹסֵק בְּכָל יוֹם. אִפְלוּ בְּיוֹם שְׂאִין לוֹ פְּנְאֵי, יִלְמַד עַל כָּל פְּנִים אֵינְזָה סְעִיף שְׁלַחַן עֲרוּךְ בְּכָל מְקוֹם שֶׁהוּא. וְאָמַר שֶׁהוּא חַיּוּב גְּדוֹל עַל כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל. (שיחות הר"ן אות

ל. ואז היה רצונו הקדוש שאגמר כל הארבעה שלחן ערוך הגדולים בשנה אחת.

וקבע לי שעור ללמד חמשה דפין בכל יום, וכן קימתי כמו חצי שנה, וגמרתי כל הארח חיים עם המגן אברהם וטורי זהב והיורה דעה עד סמוך לסופו.

אחר כך התגברו עלי מאד המניעות והבלבולים ולא יכלתי ללמד בכל יום שעור הנ"ל. ואז צוה עלי ללמד קבלה וכו', ואז נמשך גמר הלמוד של הארבעה שלחן ערוך עוד איזה שנים והיה לי צער מזה. (חיי מוהר"ן אות תל"ה)

שליטתו העצומה של רבינו בכל השו"ע ומפרשיו

לא. וכמה פעמים ספר עם אנשים מכמה דינים מהארבעה שלחן ערוך הגדולים בעל פה, והיה בקי בכל הדינים בבקיאות גדול מאד.

ואפלו מי שלמד אותו הפוסק בסמוך לא היה יכול לעמד נגדו נגד בקיאותו הגדולה, כי תמיד נתבטלו לפניו כל הלומדים שהיה מדבר עמם בבקיאות הארבעה שלחן ערוך הגדולים. (חיי מוהר"ן אות רס"ה)

לב. גם שמעתי בשמו שאמר, אם הייתי אומר פשטים בגמפ"ת [בגמרא פרוש רש"י תוספות], היו כל הלומדים והגדולים מנחים תחת כפות רגלי, אף עדן אין לי חשק לזה.

ועין במקום אחר שאמר שבנגלה קל יותר לחדש וכו'. ומי שמעין היטב בדבריו יוכל להבין מאלו עצם גדלת חכמתו עד אין סוף ואין תכלית. (שם)

רבינו ידע בנעוריו כל השו"ע וכל שורשי הדינים בש"ס וע"פ סוד

לג. שמעתי בשמו מכבר שספר, שלמד כל הארבעה שולחן ערוך שלש פעמים. פעם אחת בפשוטו, ופעם שני למד וגמר אותם והיה יודע בכל דין ודין מארבעה שולחן ערוך השרש שלו בגמרא פרוש רש"י ותוספות, ופעם שלישי למד וגמר אותם וזכה לידע בכל דין ודין סוד הפונה של הדין מפני מה הדין כך על פי סוד.

וכפי הנשמע כל זה היה בימי נעוריו כי אחר כך חזר וגמר אותם עוד כמה פעמים. (שיחות הר"ן אות ע"ו)

אין להתעכב בלימוד, כשיחזור שוב ושוב כבר יבין הכל לד. טוב ללמד במהירות ולבלי לדקדק הרבה בלימודו, רק ללמד בפשיטות בזריזות, ולבלי לבלבל דעתו הרבה בשעת לימודו מענין לענין רק יראה להבין הדבר בפשיטות במקומו.

ואם לפעמים אינו יכול להבין דבר אחד, אל יעמוד הרבה שם, ויניח אותו הענין וילמד יותר להלן. ועל פי הרוב ידע אחר כך ממילא מה שלא היה מבין בתחילה כשילמד כסדר בזריזות להלן יותר. (שם)

לה. לא יבלבל דעתו בתחלת לימודו שיִרצה להבין תיכף, ומחמת זה יקשה לו הרבה תיכף ולא יבין כָּלל, רק יכניס מוחו בהלימוד ויאמר כְּסֵדֶר בְּזָרִיזוֹת וממילא יבין. ואם לא יבין תיכף יבין אחר כך. ואם ישארו איזה דברים שאף על פי כן לא יוכל לעמוד על פונתו, מה בכך?

כי מעלת ריבוי הלימוד עולה על הכל, וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה 'לגמור והדר ליספר, ואף על גב דלא ידע מה קאמר' שְׁנֵאמֵר (תהלים קיט) 'גרסה נפשי לתאבה'. (סו)

לו. כי על ידי ריבוי הלימוד שילמד במהירות ויזכה ללמוד הרבה, על ידי זה יזכה לעבור כמה פעמים אלו הספרים שְׁלוּמֵד, לְגַמְרָם וְלַחְזוֹר לְהַתְחִיל וּלְגַמְרָם פַּעַם אַחֵר פַּעַם. ועל ידי זה ממילא יבין בפעם השני והשלישי כל מה שלא היה מבין בתחילה כל מה שאפשר להבין ולעמוד על דבריהם.

לז. ואי אפשר לבאר דברים אלו בכתב היטב. אבל באמת הוא דרך עצה טובה מאד בענין הלימוד. כי על ידי זה יכולים לזכות ללמוד הרבה מאד לגמור כמה וכמה ספרים.

על ידי ריבוי דקדוקים בלימוד רק מפסידים

לח. וגם יזכה להבין הדברים יותר מאשר היה לומד בדקדוק גדול, כי זה מבלבל מאד מן הלימוד. וכמה בני

אדם פסקו מלימודם לגמרי על ידי ריבוי הדקדוקים שלהם, ומאומה לא נשאר בידם.

אבל כשירגיל עצמו ללמוד במהירות כנזכר לעיל בלי דקדוקים הרבה, התורה תתקיים בידו, ויזכה ללמוד הרבה מאד גמרא ופוסקים כולם, ותנייך ומדרשים וספרי הזוהר וקבלה ושאר ספרים כולם.

אין לערבב כמה לימודים יחד

לט. לא טוב בעיני שכתבת לי שקבעת לך שני שעורים בלמוד פוסקים, בארח חיים הלכות שבת וביורה דעה הלכות מליחה.

הלא היה לך להבין כי לא חפצתי בדרך כזה לפזר דעתו, בעניינים רחוקים כאלה, וכי מה ענין מליחה להלכות שבת.

הלא ידעת כי רצוני בסדר הלמוד הוא ללמד בסדר דיקא (עין שיחות הר"ן עו), דהינו שתגמר הארח חיים עד סופו, ואחר כך תתחיל בעזרת השם יתברך ללמד היורה דעה מהלכות שחיטה מראשו לסופו בסדר דיקא, וכן החשן משפט והאבן העזר.

לא כמו שנוהגין בני הנעורים לחטוף בכל זמן הלכתא מיחדת, לפעמים הלכות בשר בחלב ולפעמים הלכות טוען ונטען, ופתאם מדלגין להלכות נדה וכיוצא בזה, ונשארים קרח מכאן וקרח מכאן, וזה וזה לא עלתה בידם.

ומאומה לא ישאו בעמלם. כי כאשר יגדלו אינם יודעים

שום דין והלכה אפלו במקום אחד. (עלים לתרופה, מכתב ו')

לזכות לתורה צריך להקטין עצמו

מ. אין אדם זוכה לתורה, אלא על ידי שפלות, כמו שאמרו חז"ל (ערובין נד) "וממדבר מתנה", שישבר גאותו מארבע בחינות שפלות.

כי צריך האדם להקטין את עצמו לפני גדולים ממנו, ולפני בני אדם כערכו, ולפני קטנים ממנו, ולפעמים, שהוא בעצמו קטן שבקטנים וצריך להקטין את עצמו כנגד מדרגת עצמו, וידמה בעיניו שהוא למטה ממדרגתו, בבחינת (שמות ט"ז) "שבו איש תחתיו". (ליקוטי מוהר"ן חלק א'

סימן י"ד אות ה')

לפני שמחדש, לחזור ולחשוב שוב ושוב על אותו דבר

מא. כשחושבין תורה צריך להיות חושב הדבר תורה שרוצה לחדש בה לחשוב ולחזור במחשבתו אותו הפסוק או אותו הענין כמה וכמה פעמים הרבה מאד, ולהיות נוקש ודופק על הפתח עד שיפתחו לו. (שיחות הר"ן אות נ"ח)

לזכות לביאורי תורה, צריך לשפוח שיח בתפילה

מב. ומי שרוצה להמשיך באורי התורה, צריך מתחלה להמשיך לעצמו דבורים חמים כגחלי אש כנ"ל. והדבור נמשך מלב העליון, בחינת (תהלים ע"ג) "צור לבבי".

וצריך לשפך שיחו בתפלה לפני השם יתברך, ועל ידי תפלתו נכמרו רחמי השם יתברך עליו, ונפתח לב העליון, כי עקר הרחמים הוא בלב, ונשפע מלב העליון דבורים, ועל

ידי הדבור ממשיך באורי התורה גם כן משם. ולב הנ"ל הוא בחינת סלע, שמשם הדבור, בבחינת (מגלה י"ח) 'מלי בסלע'. וסלע הוא בחינת צור, בבחינת (תהלים ק"ה) "פתח צור ויזובו מים", והוא בחינת לב, בחינת "צור לבבי".

והלב נכמר ברחמים ומשפיע דבורים חמים, בבחינת (שם ל"ט) "חס לבי בקרבי בהגיגי תבער אש דברתי בלשוני", ובלב הזה כתובים כל באורי התורה, בבחינת (משלי ג) "כתבם על לוח לבך".

ומי שרוצה לקח איזה באור, צריך לו לקח מהלב הנ"ל בתפלה, בבקשה כנ"ל.

ובשביל זה צריך כל אחד ממפרשי התורה, קדם שמתחיל לבאר איזה באור, צריך לו מתחלה לשפך תפלתו לפני השם יתברך, כדי לעורר לב העליון להשפיע עליו דבורים כגחלי אש, ואחר כך יתחיל לבאר, כי אחר כך נפתח הצור ויזובו מימיו, הינו באורי התורה. (ליקוטי מוהר"ן חלק ראשון סימן כ"א אות ב')

הפרש בין לומד לעצמו לבין מלמד לאחרים

מג. יש חלוק בין באור שאדם מבאר בינו לבין עצמו לבין באור שאדם מבאר לרבים, כי כשדורש ברבים, וקדם הבאור הוא מקשר את עצמו עם נשמותיהם ושופך שיחו ותפלתו לפני השם יתברך, בודאי 'הן אל כביר לא ימאס'.

אבל תפלת יחיד, אפשר שמואסין בתפלתו. וזה בחינת "ודברת אל הסלע לעיניהם", שתפלתך תהיה בשעה שהצבור מקבצים. וזה "הקהל את העם".

וְזֶהוּ הַחֲלוּק בֵּין הַלּוּמַד מִתּוֹךְ הַסֵּפֶר וּבֵין הַשׁוֹמֵעַ מִפִּי הַחֶכֶם עֲצֻמוֹ, כִּי הַשׁוֹמֵעַ מִפִּי הַחֶכֶם עֲצֻמוֹ, בְּוַדַּאי נִתְקַשֵּׁר נִשְׁמָתוֹ עִם נִשְׁמַת הַחֶכֶם בְּשַׁעַת תִּפְּלָתוֹ כַּנִּיּוֹל, וַיֵּשׁ לָזֶה הָאָדָם חֶלֶק בְּבֵאוֹר הַזֶּה, כִּי עַל יְדֵי הַתְּפִלָּה נִתּוּסָף קִדְשָׁה לְמַעַלָּה, וְכָל תְּפִלָּה הַיּוֹצֵאת מִהֶרְבֵּה נִשְׁמוֹת הִיא מוֹסְפֵת קִדְשָׁה לְמַעַלָּה וּמַעוֹרֶרֶת בְּיוֹתֵר לֵב הָעֲלִיוֹן כַּנִּיּוֹל, וְלֵב הָעֲלִיוֹן שׁוֹפֵךְ מִימֵי הַבֵּאוֹר בְּיוֹתֵר הַכֹּל לְפִי רַב אֲנָשִׁים, כֵּן יוֹתֵר קִדְשָׁתוֹ. (שם אות ג' ד')

לימוד הזוה"ק עושה חשק לכל לימודים

מד. יְדוּעַ שְׁלִימוֹד הַזּוֹהַר מְסוּגָל מְאֹד מְאֹד. וְדַע שֶׁעַל יְדֵי לִימוּד הַזּוֹהַר נַעֲשֶׂה חֶשֶׁק לְכָל מֵינֵי לִימוּדִים שֶׁל הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה. (שיחות הר"ן אות ק"ח)

הלשון של הזוה"ק מעורר מאד

מה. וְהַלְשׁוֹן שֶׁל הַזּוֹהַר מְעוֹרֵר מְאֹד לְעַבּוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, דְּהֵיִינוּ הַלְשׁוֹן הַרְגִּיל בַּזּוֹהַר לומר זַכָּאָה וכו' עַל כָּל מְצָוָה וְעַבּוֹדָה, וְלִהְיֶיךָ, הַצֵּעָקָה שְׂצוּעָק וי וכו' וי לִיה וי לְנִשְׁמָתִיהָ עַל הַסֵּר מְעַבּוֹדַת ה', אֵלוֹ הַלְשׁוֹנוֹת מְעוֹרְרִים מְאֹד אֶת הָאָדָם לְעַבּוֹדָתוֹ יִתְבָּרֵךְ. (שם)

פרק כ' הוצאת ספרי קודש

בו מבואר כי מצוה להרבות להדפיס ספרי קודש כפי האפשר, וטעות המלעיגים על ספרים חדשים היוצאים. וכל הספרים הרבים עוד לא נגעו בעצם התורה.

א. כל הספרים ההולכים בדרך התורה הקדושה בדרך אבותינו, בדרך האמונה הקדושה, בנדאי מצוה גדולה להדפיסם, להרבות ספרים כחול היס. (קידושין הלכה ג' אות כ"א)

ב. כי כל ספר שמדבר מעניני תורה הן בדרך הפשט, או דרוש, או רמז, או סוד, או פרוש, או באור, או ספרי פוסקים ושאלות ותשובות, או ספרי מוסר ואגדות וכיוצא בהם, כלם נכוחים למבין וכלם צריכים להעולם, כלם אהובים, כלם קדושים, כי כלם מדברים מרצונו ותבירן הנעלם בהתורה והמצוות.

ג. ובנדאי אסור לקוץ ברבוי ספרים, כמו שנמצאים קצת אשר עיניהם צרה כשרואים שנתחדש עוד איזה ספר חדש, ועתק יצא מפיהם, כאלו מצטערים על הראשונים שכבר יש הרבה ספרים ולמה לו עוד.

ד. ובאמת לא בדעת ידברו, כי לכל עת וזמן לכל חפץ, כי מי יכריח אותו ללמד זה הספר, ואם לא יהיה לו פנאי ללמד זה הספר החדש רק ובלה זמיו בספרים שיש מכבר, מי ימחה בידו.

ה. ומה אכפת ליה שיש עוד ספרים בעולם, אולי יש בני אדם שמסגל להם זה הספר דיקא, כמו שרואין בחוש שיש בני אדם שיש להם חיות מספר זה, ויש בני אדם שמחיה אותם ספר אחר.

ו. וגם באדם אחד בעצמו יש שנויים בין הזמן, לפעמים מתעורר להשם ותברך על ידי דבר זה שבספר זה, ולפעמים אינו יכול להתעורר כי אם על ידי דברי תורה ומוסר שבספר אחר.

ז. וגם מי שנפשו חשקה בתורה ומבלה זמיו עליה כראוי כי לקך נוצר, יש פנאי בימי האדם אשר הוא חי על פני האדמה לעין ולהביט בספרים הרבה מאד, כמו שראינו כפה גדולים שהיו בקיאים בכמה ספרים הרבה מאד.

ח. ולמה לא נלמד קל וחמר מהעכו"ם, כי לא קבלו את התורה הקדושה וכל עניני חכמתם בעסקי העולם הזה שהוא הבל וריק צל עובר, ואף על פי כן יש להם הרבה ספרים אלקים ורבבות באריכות גדול מאד, ובכל מדינה

ומדינה נתחדשים אצלם ספריהם הרבה מאד בכל שנה וכמעט בכל יום, ואינם קצים ברבוי ספריהם.

ט. ומדוע נבגד אנחנו, חס ושלום, להקפיד, חס ושלום, על רבוי הספרים של התורה הקדושה אשר היא חיינו וארץ ימינו בעולם הזה ובעולם הבא לעולם שכלו ארץ וטוב לעולמי עד ולנצח נצחים.

י. והלא כמה תחבולות עושין וכמה ספרים לאלפים ורבבות מחברים בשביל עסקי עולם הזה, קל וחומר בן בנו של קל וחומר כמה אלפי אלפים ורבי רבבות ספרים עד אין קץ אנו צריכים לחבר ולהדפיס בשביל התכלית האחרון לעולם הבא.

יא. כי אנו צריכין להכין לעצמנו צדה לדרךנו הרחוק מאד מאד, וכבר נלכדו רבים מאד מאד בתאוות עולם הזה והבלי וטעותיו, וכמה תחבולות וכמה ספרים אין מספר אנו צריכין לחדש בכל יום כדי למצא עצה ותחבולה להציל את נפשותינו ונפש בנינו ובנותינו והתלויים בנו, להציל כלם מני שחת ולחיותם על פני האדמה בתיים נצחיים, לקרבם אל התורה ואל העבודה.

יב. וגם כי העולם אומרים בשם הבעל שם טוב זכר צדיק וקדוש לברכה, כי תורת ה' תמימה עדן, כי לא נגעו בה עדן.

נמצא, שכל הספרים הקדושים והנוראים שכבר נמצאים בעולם עדן לא נגעו בעצם התורה, ועתה ראה והבן כמה ספרים צריכים עוד עד שנתחיל לגע בהתורה, מכל שכן וכל שכן לבוא חדריה ולירד לעמקה.

יג. על כן כל הספרים הקדושים שנתחברו עד הנה, עדן אינם חלק מאלף מעצם רבוי הספרים שיתגלו עוד בעת שיתגלו סתרי רזי התורה האמתיים.

יד. על כן צריכין להזהר לבלי להלעיג ולבזות חס ושלום שום ספר ההולך על פי דרכי התורה הקדושה, על פי הגמרא ומדרשים וספרי הזהר וכתבי האר"י ז"ל.

טו. כי כלם צריכין להעולם, וגם כי יש כמה וכמה מדינות ועירות של ישראל ובמקומות אלו מתפשטין אלו הספרים, והם מחיין עצמן בהם, ובמקומות אחרים מחיין עצמן בספרים אחרים דיקא וכנ"ל.

פרק כ"א ספרי רבינו

בו מבואר ממעלת לימוד ספרי רבינו

בעיון ליקוטי מוהר"ן בעין אמת, יהיה בעל תשובה גמור
א. ובה' בַּטַחְנוּ שְׁכַל מִי שֵׁשִׁים עֵינוּ וְלִבּוֹ הֵיטֵב לְדַבְרֵי קִדְּשׁ
הַנְּאֻמְרִין בַּסֵּפֶר הַקְּדוֹשׁ הַזֶּה. יִתְלַהֵב לִבּוֹ וְיִפְתָּחוּ עֵינָיו
וְיִכְסֹף וְיִשְׁתַּקֵּק מְאֹד לְעִבּוֹדְתּוֹ וְתִבְרָךְ. עַד אֲשֶׁר יָשׁוּב אֶל ה'
בְּאֵמֶת. בְּכָל לִבּוֹ וְנִפְשׁוֹ וּמְאֹדוֹ. וְלֵב חֵזֶק כְּצוּר יִזְיֶז
מִמְקוֹמוֹ. אִם אָבֵן הוּא נְמוּחַ. אִם בְּרִזָּל הוּא מִתְפּוֹצֵץ.
כְּאֲשֶׁר שָׁמַעְנוּ מִפִּי הַקְּדוֹשׁ ז"ל. שֶׁאָמַר שְׁמִי שֵׁיִסְתַּכַּל
בַּסֵּפֶר הַזֶּה בְּעֵין הָאֵמֶת, בּוֹדָאֵי יִהְיוּ נִפְתָּחִין אֲצִלוֹ כָּל גִּידֵי
קִשְׁיֹת לִבּוֹ, וְיִהְיֶה נַעֲשֶׂה בְּעַל תְּשׁוּבָה גְּמוּר. (הקדמת מוהרנ"ת
לליקוטי מוהר"ן)

מדיבור רבינו יכולים להיות צדיק גמור

ב. אָמַר רַבְּנוּ זְכָרוֹנוּ לְבִרְכָה בְּפִרוּשׁ, שֶׁבְּכָל שִׁיחָה וְשִׁיחָה
שֶׁהִיא מִשִּׁיחַ וּמְדַבֵּר עִמָּנוּ יְכוּלִים לְהִיּוֹת עַל יְדֵי אִישׁ כְּשֶׁר,
וְאֲפֹלוּ צְדִיק גְּמוּר כָּל יְמֵי חַיָּו כְּמוֹ שֶׁאֲנִי רוֹצֶה (אֲזוּי וּוִיא
אִידִּ מִיִּין אִיִּין גּוֹיטְעֶר יְהוּד) אִם יִרְצֶה לִילָךְ עִמָּה לְקַיֵּם כְּפִי
שִׁיחָתוֹ הַקְּדוּשָׁה.

ומי שזכה לשמע שיחתו הקדושה מפיו הקדוש הוא יודע זאת באמת ובבטחה.

ג. וגם אפלו עכשו כשלומדיו דבריו הקדושים יש להם גם כן כח גדול לעורר להשם יתברך לזכות לדרך ה' באמת, למי שישים לבו היטב לדבריו ולשיחותיו הקדושים הנאמרים בזה הספר, ובשאר ספריו הקדושים.

כי כל שיחה שלו היא התעוררות נפלא ונורא מאד ודרך ישרה ונכונה מאד לעבודת השם יתברך לכל אחד לפי מדרגתו והנה באיזה מדרגה שיהיה. אפלו מי שהוא במדרגה עליונה מאד יכול לקבל דרך ישרה ועצות נפלאות מכל שיחה ושיחה שלו. וכן להפך מי שהוא בתכלית מדרגה התחתונה חס ושלום באיזה מקום שהוא, יכול לקבל דרך ישרה ועצות נכונות מכל שיחה ושיחה שלו למלט נפשו מני שחת, ולשוב אל השם באמת אם יש לבו לדבריו היטב, ויקים אותם באמת ובתמימות בלי שום חכמות. אשרי מי שיאחז בהם. (חיי מוהר"ן סימן שני"ח)

בדברי רבינו יש סודות עמוקים

ד. כל דברי רבינו זכרונו לברכה, ומעשיות שאנו מספרים ממנו, אין בהם דבר שלא יהיה בהם סודות גבוהות ונוראות ועצומות מאד מאד. עמק עמק מי ימצאנו. (חיי

דיבורי רבינו כגחלי אש

ה. לא הִיָּה רָגִיל לומר דְּבָרֵי מוֹסֵר בְּפִרוּשׁ כְּדָרְךָ המוכיחים, אָבֵל אֵף עַל פִּי כֹן כֹּל דְּבָרָיו וְכֹל שִׁיחוּתָיו הִיָּה רַק מַעֲנֵנוּ עֲבוֹדַת ה' . וְכֹל דְּבָרָיו הִיָּה כְּגַחְלֵי אֵשׁ מִמֶּשׁ . וּמִי שֶׁזָּכָה לִשְׁמַע דְּבוּר מִפִּיו הִיָּה נִכְנָס בְּקִרְבוֹ כְּאֵשׁ בּוֹעֶרֶת מִמֶּשׁ .

וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר וּלְצִיר לֹא בִּכְתָב וְלֹא בְּפֶה עֵצִים תִּבְעֶרֶת קִדְשֵׁי דְּבוּרָיו שְׂנֵאָאוּ מִפִּיו הַקְּדוּשׁ וְהַנּוֹרָא בְּקִדְשָׁהּ וּבְטַהֲרָהּ . אֲשֶׁר כֹּל דְּבוּר וְדְבוּר שְׁלוֹ אֶפְלוּ בְּשִׁיחַת חֲלוּן, מִכָּל שָׁכֵן כְּשֶׁהִיָּה מְדַבֵּר בְּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם אוֹ כְּשֶׁהִיָּה אוֹמֵר וּמַגְלָה תּוֹרָה, הִיָּה כֹּל דְּבוּר וְדְבוּר מֵאִיר וּמִזְהִיר וּמִתְּלַהֵב כְּאֵשׁ לוֹהֵט רֶשֶׁפִי רֶשֶׁפִי שְׁלֵהֶבֶת .

וּמִי שֶׁהִיָּה מֵאֲזִין וּמִקְשִׁיב לְדְבָרָיו בְּאַמֶּת וּבִתְמִימוּת הִיָּה כֹּל דְּבוּר וְדְבוּר שְׁלוֹ פוֹרַח וְנִכְנָס בְּקִרְבוֹ כְּלַבֵּת אֵשׁ מִמֶּשׁ עַד שְׁכָל אֶחָד מֵהַשּׁוֹמְעִים הָיוּ נִמְשָׁכִין עַל יְדֵי דְבוּרָיו לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּהַתְקַשְׁרוֹת נִפְלָא וְהַתְּלַהֲבוֹת גְּדוֹלָה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּאַמֶּת . וְעַל פִּי רַב הִיָּה נִדְמָה לָנוּ בְּאוֹתוֹ שְׁעָה שְׁעֵמֶדְנוּ לִפְנֵי הַדְּרַת קִדְשָׁתוֹ הַנּוֹרָא, שְׁבוּדָאֵי לֹא יִהְיֶה לָנוּ עוֹד שׁוּם בְּחִינָה . כִּי בְּוֹדָאֵי בְּהִכְרַח לְהִיּוֹת כְּרָצוֹן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְאִי אֶפְשָׁר לְפָרֵד עוֹד מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ . מִכָּל שָׁכֵן לְשָׁנוֹת רָצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ לְעֵבֶר חֵס וְשְׁלוֹם, אֶפְלוּ אֵיזָה דְּבַר קַל בְּעֵלְמָא . כִּי הֵלֵב הִיָּה נִמְשָׁךְ מְאֹד מְאֹד לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל יְדֵי דְבוּרָיו הַקְּדוּשִׁים אֲשֶׁר אִי אֶפְשָׁר לְשַׁעַר וּלְעָרֵךְ .

גַּם עֲכָשׁוּ כֹּל מִי שֶׁיַּעֲסֹק בְּסִפְרֵי רַבְּנֵי הַקְּדוּשׁ וְהַנּוֹרָא זְכָר

צָדִיק וְקָדוֹשׁ לְבָרָכָה, וַיַּעֲיֵן וַיִּסְתַּכֵּל בָּהֶם בְּאֵמֶת וּבְתַמִּימוֹת
וַדַּאי יִתְלַהֵב לְבוֹ מְאֹד לְהַשִּׁים יִתְפַּרֵּץ כִּי כָּל דְּבָרָיו כְּגִחְלֵי

אֵשׁ. (שיחות הר"ן סימן קכ"ד)

פרק כ"ב לראות רק הטוב שבזולת

בו מבואר שאסור לאדם להסתכל על חסרונות הזולת, אלא רק על הטובות, וכל חסר שראה את זולתו לדון לכף זכות. ועיי'ז באמת יעלה את הזולת לכף זכות.

אסור להביט לחסרונות השני

א. דַּרְךְ הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ לְהַבִּיט עַל הַטּוֹבוֹת שְׁעוֹשִׁין, וְאִף שֶׁנִּמְצָא בָהֶם גַּם כֵּן מֵה שְׂאִינּוֹ טוֹב, אֵינּוֹ מְסַתְּפֵל עַל זֶה. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בַּמִּדְבָּר כ"ג) "לֹא הִבִּיט אֶן בְּיַעֲקֹב".
מִכָּל שֶׁכֵּן שֶׁהָאָדָם אֲסוּר לוֹ לְהַבִּיט עַל חֲבֵרוֹ לְרָעָה, לְמַצָּא בּוֹ דְּוָקָא מֵה שְׂאִינּוֹ טוֹב וּלְחַפֵּשׁ לְמַצָּא פְּגָמִים בְּעַבּוֹדַת חֲבֵרוֹ, רַק אֲדַרְבָּא, מְחַיֵּב לְהַבִּיט רַק עַל הַטּוֹב. (ליקוטי מוהר"ן חלק שני סימן י"ז)

ב. יוֹהֵי דֵן אֶת כָּל הָאָדָם לְכַף זְכוּתוֹ. שְׁצַרִּיךְ לְדוֹן אֶת כָּל אָדָם לְכַף זְכוּתוֹ, כִּי אֵין הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא חָפֵץ בְּחַרְבֵּן הָעוֹלָם, "כִּי לֹא לְתַהוּ בְּרָאָה, לְשֶׁבֶת יְצָרָה". (ליקוטי מוהר"ן חלק ראשון סימן ג')

ג. צָרִיכִין לָהֵר מְאֹד לָדוֹן אֶת כָּל אָדָם לְכַף זְכוּת, וְאַפְלוּ הַחוּלְקִים עָלָיו וּמִבְזִין אוֹתוֹ, צָרִיךְ לְדוֹנָם לְכַף זְכוּת וְלִשְׁתַּק לָהֶם, וְעַל יָדֵי זֶה נַעֲשֶׂה בְּחִינַת כְּתָר.

ד. כְּמוֹבָא בַּמְדַּרְשׁ 'מִשָּׁל לְאַחַד, שְׁמַצָּא אֶת חֲבֵרוֹ שֶׁהוּא עוֹשֶׂה כְּתָר. אָמַר לוֹ בְּשָׁבִיל מִי, אָמַר לוֹ: בְּשָׁבִיל הַמְּלָךְ. אָמַר לוֹ: כִּינּוֹן שֶׁהוּא לְצַרְךָ הַמְּלָךְ, כָּל אֶבֶן טוֹב שֶׁתִּמְצָא, תִּקְבָּעֵנוּ בּוֹ' (וַיִּקְרָא רַבָּה פְּרָשָׁה ב).

כָּךְ כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל הוּא בְּחִינַת כְּתָר לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ, וְצָרִיךְ לְהַכְנִיס בּוֹ כָּל מִין אֲבָנִים טוֹבוֹת שְׁאֵפְשֵׁר לְמִצָּא, דְּהִינּוּ שְׁצָרִיכִין לְהִשְׁתַּדֵּל לְחַפֵּשׂ וּלְבַקֵּשׁ אַחֵר כָּל צַד זְכוּת וְדַבָּר טוֹב שְׁאֵפְשֵׁר לְמִצָּא בְּיִשְׂרָאֵל, וְלָדוֹן אֶת הַכָּל לְכַף זְכוּת, כִּי הֵם בְּחִינַת כְּתָר לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ כַּנֶּזְכָּר לְעֵיל. וְכִמוֹ שְׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זְכוּרֹנָם לְבִרְכָּה: 'הָיוּ דָן אֶת כָּל אָדָם לְכַף זְכוּת'. (ליקוטי מוהר"ן חלק ראשון סימן ו')

ע"י שדן לכף זכות מעלה אותו לזכות

ה. יָדַע כִּי צָרִיךְ לָדוֹן אֶת כָּל אָדָם לְכַף זְכוּת, וְאַפְלוּ מִי שֶׁהוּא רָשָׁע גָּמּוֹר, צָרִיךְ לְחַפֵּשׂ וּלְמִצָּא בּוֹ אֵיזָה מְעַט טוֹב, שְׁבָאוֹתוֹ הַמְּעַט אֵינּוּ רָשָׁע.

וְעַל יָדֵי זֶה שְׂמוּצָא בּוֹ מְעַט טוֹב, וְדָן אוֹתוֹ לְכַף זְכוּת, עַל יָדֵי זֶה מַעֲלָה אוֹתוֹ בְּאֶמֶת לְכַף זְכוּת, וְיוֹכֵל לְהַשִּׁיבּוֹ בְּתִשׁוּבָה.

ו. וְזֶה בְּחִינַת (תְּהִלִּים ל"ז) "וְעוֹד מְעַט וְאִין רְשָׁע וְהִתְבּוֹנְנַת עַל מְקוֹמוֹ וְאִינְנוּ" הִינּוּ שֶׁהַפְּסוּק מְזַהֵר לְדוֹן אֶת הַכֹּל לְכַף זְכוּת, וְאֵף עַל פִּי שְׂאֵתָה רוֹאֶה שֶׁהוּא רְשָׁע גָּמוּר, אֵף עַל פִּי כּוֹ צְרִיף אֶתָּה לְחַפֵּשׁ וּלְבַקֵּשׁ לְמִצָּא בּוֹ מְעַט טוֹב שְׁשָׁם אִינוּ רְשָׁע.

וְזֶהוּ "וְעוֹד מְעַט וְאִין רְשָׁע", שְׂצָרִיף אֶתָּה לְבַקֵּשׁ בּוֹ עוֹד מְעַט טוֹב שְׁיֵשׁ בּוֹ עֲדוּן, שְׁשָׁם אִינוּ רְשָׁע, כִּי אֵף עַל פִּי שֶׁהוּא רְשָׁע, אִיף אֶפְשָׁר שְׁאִין בּוֹ מְעַט טוֹב עֲדוּן, כִּי אִיף אֶפְשָׁר שְׁלֹא עָשָׂה אִיזָה מִצָּנָה אוֹ דְבָר טוֹב מִיָּמָיו.

ז. וְעַל יְדֵי זֶה שְׂאֵתָה מוֹצָא בּוֹ עוֹד מְעַט טוֹב שְׁשָׁם אִינוּ רְשָׁע, וְאֶתָּה דוֹן אוֹתוֹ לְכַף זְכוּת, עַל יְדֵי זֶה אֶתָּה מַעֲלָה אוֹתוֹ בְּאֶמֶת מִכֹּפֵי חוּבָה לְכַף זְכוּת, עַד שְׁיָשׁוּב בְּתְשׁוּבָה עַל יְדֵי זֶה. וְזֶהוּ וְעוֹד מְעַט וְאִין רְשָׁע, עַל יְדֵי שְׁמוֹצָא בְּהַרְשָׁע עוֹד מְעַט טוֹב, שְׁשָׁם אִינוּ רְשָׁע, עַל יְדֵי זֶה וְהִתְבּוֹנְנַת עַל מְקוֹמוֹ וְאִינְנוּ, הִינּוּ כְּשֶׁתְּתַבּוֹנֵן וְתִסְתַּכֵּל עַל מְקוֹמוֹ וּמִדְרַגָּתוֹ, וְאִינְנוּ שָׁם עַל מְקוֹמוֹ הָרֵאשׁוֹן, כִּי עַל יְדֵי שְׁמוֹצָאין בּוֹ עוֹד מְעַט טוֹב, אִיזָה נִקְדָּה טוֹבָה, וְדַנִּין אוֹתוֹ לְכַף זְכוּת, עַל יְדֵי זֶה מוֹצִיאִין אוֹתוֹ בְּאֶמֶת מִכֹּפֵי חוּבָה לְכַף זְכוּת. וְזֶהוּ וְהִתְבּוֹנְנַת עַל מְקוֹמוֹ וְאִינְנוּ כַּפ"ל, וְהֵבֵן. (לִיקוּטֵי מוהר"ן חֵלֶק רֵאשׁוֹן סִימָן רפ"ב)

ח. מזונות של אדם נתמעט כשאין דן את האדם לכף זכות.

(ספר המידות, ממון אות ס"ו)

צריך מאד להזהר מלדון את חבירו

ט. כשאדם יושב לדבר בחברו, זה בחינת ראש השנה, שהוא יומא דדינא, שהוא יושב ודן את חברו. וצריך לזהר מזה מאד, ולהסתכל על עצמו היטב אם הוא ראוי לזה לשפט את חברו, "כי המשפט לאלקים הוא", כי רק הוא יתברך לבדו ראוי לשפט את האדם.

י. כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (אבות פ"ק ב): 'אל תדין את חברך עד שתגיע למקומו' ומי הוא שיכול לידע ולהגיע למקום חברו, כי אם השם יתברך, שהוא מקומו של עולם, ואין העולם מקומו (בראשית רבה, ו"א, פרשת סח, הובא בפירש"י פרשת תשא).

וכל אחד ואחד יש לו מקום אצלו יתברך, ועל כן הוא לבדו יתברך יכול לדון את האדם, כי הוא יתברך בעל הרחמים, ובודאי הוא מקים בנו 'הוי דן את כל האדם לכף זכות' (אבות פ"ק א). (ליקוטי מוהר"ן חלק שני סימן א')

פרק כ"ג מחלוקת לשם שמים

בו מבואר למנוע מחלוקת אפילו שנראה לשם שמים, וגם בשביל להשאר חזק בדרכך אתה לא צריך לחלוק ולהרחיק דרך של הזולת.

א. אִפְלוּ מִי שֶׁנִּרְאָה לוֹ שֶׁכּוֹנְנֵנוּ אֶל הָאֵמֶת שְׂרוּצָה בְּנִצְחוֹן בְּשִׁבִיל לְגִמְרַי אֵיזָה מִצְוָה אוֹ דָבָר שֶׁבִקְדֻשָּׁה, אִף עַל פִּי שֶׁבְּזָה צְרִיכִין לְהִיּוֹת חֲזָק מְאֹד, אִף עַל פִּי כֹן צְרִיךְ לְהִסְתַּכֵּל הֵיטֵב שֶׁלֹּא יִגִּיעַ חֲרָבֹן וְהִרְסָה חֵס וְשָׁלוֹם עַל יְדֵי זֶה, כִּי שְׁנֵאוּי הַמַּחְלָקוֹת וְגִדּוֹל הַשָּׁלוֹם (בְּרִכּוֹת הֵרָאִיָּה הִלְכָה ה')

ב. עַל כֵּן צְרִיכִין לְהִשְׁתַּדֵּל לְמַעַט בְּמַחְלָקוֹת בְּכָל מָה דְאִפְשָׁר, אִף עַל פִּי שֶׁנִּדְמָה לוֹ שֶׁחֹלֵק לְשֵׁם שְׁמַיִם.

ג. מְכַל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁצְרִיךְ לְהִסְתַּכֵּל עַל עֲצֻמוֹ אִם כּוֹנְנֵנוּ לְשְׁמַיִם, כִּי הֵלֵב יוֹדֵעַ אִם לְעַקֵּל אִם לְעַקֵּלְלוֹת.

ד. וְעַל כֵּן כְּשֶׁרוֹאִין אֶת חֲבֵרוֹ שֶׁחָבִיב עָלָיו זֶה יָקָר מְאֹד מְאֹד וְכָל הַתּוֹרָה תְּלוּיָהּ בְּזֶה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב וְאַהֲבַת לְרַעְדָּךְ כְּמוֹד. וְאָמַר רַבֵּי עֲקִיבָא זֶה כָּלֵל גְּדוֹל בַּתּוֹרָה. כִּי כָּל בְּנֵי אָדָם מְשַׁנִּים בְּדַעוֹתֵיהֶם זֶה מִזֶּה כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ

זכרונם לברכה. והכל מחמת בחינה הנ"ל, שה' יתברך ברא הכל בשנויים רבים לאין קץ וכל אדם דעתו משנה מחברו.

ה. ובקדשה צריכים כל הבחינות הנזכרות לעיל שכתבנו לענן התמזגות הארבעה יסודות. פי כל המדות והדעות של כל אדם הוא כפי התגברות היסודות שבו שמהם כל המדות, כמובא שמי שמתגבר בו ביותר יסוד זה הוא חזק באותה המדה ודעתו נוטה לזה. וחברו להפך וכיו'.

ו. ובקדשה מי שפונתו אל האמת צריך בודאי להיות חזק מאד בדעתו ובמדותיו הטובים שפטר לו ובהדרגה הישר שפטר לו, ולבלי להניח את עצמו להתנצח חס ושלום משום אדם.

ז. פי צריכין להיות עז פנמר בעבודתו יתברך פיזוע. אבל אף על פי כן צריכין שלא יהיה הנצחון יותר מדאי שלא יהיה שונא לחברו בשביל שאינו מתנהג בדרכו. ויתנהג עם חברו במזג השנה.

ח. דהינו שאף על פי שצריך להיות חזק מאד בדרכו הטוב, אף על פי כן יסתכל על חברו גם כן בעין טובה, וישתדל למצא בחברו גם כן איזה טוב באפן שיהיה לו אהבה עם חברו ולא יהיה לו עין רעה בחברו חס ושלום.

ט. ואז יכול לקבל רמזים טובים לעבודתו יתברך מכל אדם שבעולם שיפגע בו, בבחינת מכל מלמדי השכלתי וכיו'. כי אינו מתירא שחברו חס ושלום ידיתו מן האמת שבלבו חלילה, כי הוא חזק בדעתו ובדרכו הטוב מאד כראוי.

י. אף אף על פי כן אין עינו רעה בחברו ואוהב את חברו גם כן, אף על פי שאינו הולך בדרכו. כי אולי הוא צריך לילך באותו הדרך שבחר לו, כי אולי לפי שרש נשמתו צריך לילך בדרך זה.

ואפלו אם רואה שחברו אינו הולך בדרך הישר, אף על פי כן הוא דן אותו לכף זכות ומשתדל למצא בו גם כן איזה נקדה טובה. באשר הזהירנו הוא זכרוננו לברכה על זה מאד כמבאר בדבריו הקדושים בכמה מקומות.

יא. ואם אפשר לו לדבר עם חברו באמת ובתמימות בלי נצחון של שקר, להטות חברו אל האמת להשיבו לדרך הישר מה טוב ומה נעים.

יב. ואם לאו, אף על פי כן אינו שונא אותו אדרבה אוהב אותו גם כן, כי משתדל למצא בו גם כן נקדות טובות כדי שיוכל להתמזג עמו ולאהב את עצמו עמו. וזה עקר קיום העולם, כי בהכרח שיהיה נצחון ושנוי דעות, כי אין שני בני אדם שוין וכנ"ל. אבל צריכין שיהיה ביניהם התמזגות

והקָרָעָה לְטוֹבָה שְׁלֵא יִתְּנוּ אַחִיזָה חֵס וְשָׁלוֹם לְהִרְעֵ עֵין
שֶׁמֶפִּיל שְׂכָחָה חֵס וְשָׁלוֹם.

פרק כ"ד מחלוקת על צדיקים

בו מבואר חומר ענין המחלוקת שחולקים על צדיקים, וזה אפיקורסות נגד ה' יתברך בעצמו. וזה המעכב הגדול של ביאת משיח.

א. "שתו בשמים פיהם ולשונם תהלך בארץ" (תהלים עג ט). כי עקשו נתפשט האפיקורסות, שהתרה הרצועה לדבר סרה על כל הצדיקים ועל כל יראי ה'. והוא כמו מי שפושט לשונו נגד כל העולם שאינו משגיח על כל העולם.

ב. ובאמת זה האפיקורסות הוא נגד השם יתברך בעצמו, אך שהם בושים לדבר בפיהם על השם יתברך, על כן הם מהפכין אפיקורסות שלהם לדבר על העולם.

ג. וזהו "שתו בשמים פיהם", שבאמת מה שמדברים בפיהם הוא באמת למעלה בשמים, כי עקר דברייהם נגד השם יתברך כבניכול כנזכר לעיל, אך "לשונם תהלך בארץ", שמחמת שבושם לדבר בפיהם נגדו יתברך, על-כן לשונם תהלך בארץ שפושטין לשונם נגד העולם כנ"ל. אבל באמת "שתו בשמים פיהם" כנ"ל. (שיחות הר"ן סימן ל"ח)

ד. כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה שחרפן בית שני לא היה אלא על שנאת חנם, וכן עכשו בסוף הגלות שהי' תברך מצפה בכל יום להביא את משיח צדקנו, ועקר העכוב הוא על ידי המחלקת שבין התלמידי חכמים

וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה, דור שבן דוד בא קטגוריא בין תלמידי חכמים. (לקוטי הלכות, חובל בחברו הלכה ג')

ה. כי זהו עקר המעכב ביאת המשיח. כי הבעל דבר שם לבו על זה מאד, כי הוא רואה שקרוב לבוא עת משיח, כי סוף כל סוף בוא יבוא לא יאחר, ומחמת שרואה שממשמשין ובאין מות המשיח, על כן הוא מתגבר מאד מאד לעכבו.

כמו שני בני אדם שנלחמין זה עם זה כשרואה האחד שחברו מתגבר עליו וקרוב מאד לנצחו ולתפסו, אזי הוא מתגבר מאד מאד נגד חברו.

ו. כמו כן מחמת שרואה הבעל דבר שקרוב מאד לביאת משיח והגאלה מממשמשת לבוא, על כן הניח עצמו לארכו ולרחבו לעכבה חס ושלום.

ז. ועקר העכוב, על ידי המחלקת הגדול שהכניס עכשו בעולם ביותר, וכל העולם מלא מחלקות. וביותר המחלקת הגדול שבין כל הצדיקים והתלמידי חכמים, עד שאין אחד

יודע היכן האמת, כי עקר אריכת הגלות הוא על ידי המחלקת שבין ישראל בעצמן.

ח. כי עקר שלמות הכבוד דקדושה של ישראל הוא, שכל אחד מישראל יבטל עצמו מאד נגד חברו ויבטל כבודו מפני כבוד חברו.

ט. וזהו עקר שלמות ותקון הכבוד, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (אבות פרק ד), איזהו מכבד המכבד את הרביות, שנאמר כי מכבדי אכבד וכו'. כי כבוד ישראל הוא כבוד המקום ברוך הוא.

י. מפל שפן וכל שכן התלמידי חכמים והצדיקים והקשרים שבדור, בודאי ראוי להם לכבד זה את זה ביותר, מאחר שיש להם חלק יותר בהכבוד דקדושה, כי כל מי שהוא גדול במעלה יותר יש לו חלק גדול יותר בהכבוד דקדושה.

יא. ועל כן כשחס ושלום יש מחלקת בין תלמידי חכמים ואחד פוגם בכבוד חברו חס ושלום, נפגם הכבוד מאד מאד, מאחר שבא הפגם על ידי התלמידי חכמים בעצמן שהם עקר הכבוד שעל ידי זה נפגם הכבוד ביותר.

כי עקר כל הפגמים הוא דיקא על ידי זה האדם שנאחז באותה המדה ביותר, שהוא דיקא יש לו כח לתקן אותה המדה או לקלקלה ביותר.

יב. ועל כן עקר פגם הכבוד הוא על ידי מחלקת שבין ישראל, והעקר על ידי מחלקת שבין תלמידי חכמים, שיש להם חלק בהכבוד ביותר, שעל ידי זה נפגם הכבוד ביותר, עד שנופל הכבוד חס ושלום להעכו"ם שכובשין את ישראל בגלות שזהו בחינת אריכת הגלות.

יג. וזה עקר התגברות היצר הרע שמתגבר בכל דור ודור. להסתיר ולהעלים את הצדיק האמת שבאותו הדור ודיקא.

(ברכת הריח וברכת הודאה הלכה ד')

יד. כמו שאנו רואין בחוש שעקר המחלקת הוא על הצדיק שבאותו הדור, ואחר כך בשכבר הימים הבאים מודים גם בזה הצדיק, ואומרים שזה בודאי היה צדיק, אבל חולקים על זה הצדיק שבזה הדור שאחריו.

טו. כי בימי האר"י ז"ל הייתה מחלקת גדולה על האר"י, ולא רצו להודות שימצא באותו הדור חדוש כזה שיהיה לו רוח הקודש כזה, כמובא בכתבי האר"י ז"ל.

ואחר כך בכמה דורות נתקבל האר"י ז"ל, והכל מודים שהיה חדוש נפלא איש אלוך וכו'. אבל חלקו על צדיקים אחרים שבדורות שאחריו.

טז. עד שִׁסְמוּךְ לְיָמֵינוּ הָיָה הַבַּעַל שֵׁם טוֹב זְכוּרוֹנוֹ לְבָרָכָה שֶׁהָיָה אֹרֶן נִפְלָא וְנוֹרָא מְאֹד, וְהָיָה עָלָיו מִחֻלְקַת גָּדוֹל. וּבְיָמַי הַבַּעַל שֵׁם טוֹב רַב הַמְתַּנְגְּדִים הוֹדוּ בְּהֶאֱרִי"י ז"ל, וְחֻלְקוֹ עַל הַבַּעַל שֵׁם טוֹב זְכוּרוֹנוֹ לְבָרָכָה. וְכֵן הוּא בְּכָל דוֹר וְדוֹר. וְכָבֵר מוֹבָא מְזָה בְּסַפְרִים (וְעַן בְּסוּף סֵפֶר נַעַם אֱלִימֶלֶךְ מְדַבֵּר שֵׁם מְזָה).

יז. וְכֵל זֶה הוּא, מִחֻמַּת שְׁעָקָר בְּרוּר הַמְדַמָּה שֶׁהוּא בְּרוּר הָאֱמוּנָה הוּא דִּיקָא עַל יְדֵי הַצְדִּיקֵי הָאֱמֶת שֶׁבְּזָה הַדּוֹר דִּיקָא, כִּי אֵין לָךְ אֱלָא שׁוֹפֵט שֶׁבִּנְמִידָה, כִּי צְרִיכִין לְבַרֵּר הָאֱמוּנָה בְּכָל יוֹם מִחֻדָּשׁ. כִּפִּי חֲדוּשׁ מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית שֶׁבְּאוֹתוֹ הַיּוֹם כִּנּוּ"ל. שְׁזָה אֵינּוּ מִתְבַּרֵּר כִּי אִם עַל יְדֵי זֶה הַצְדִּיק שֶׁבְּאוֹתוֹ הַדּוֹר דִּיקָא.

וְעַל כֵּן מֵינִיחַ הַבַּעַל דְּבָר עֲצָמוֹ עַל זֶה לְאָרְכוֹ וּלְרַחְבּוֹ לְהַסְתִּיר וּלְהַעֲלִים זֶה הַצְדִּיק וּלְהַרְבּוֹת עָלָיו מִחֻלְקַת וְקִשְׁיוֹת כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְקַרְבוּ אֵלָיו חֵס וְשְׁלוֹם, מִחֻמַּת שְׁעָקָר הָאֱמוּנָה שֶׁהִיא עֶקֶר קִדְשֵׁת יִשְׂרָאֵל תְּלוּיָהּ בְּזֶה הַצְדִּיק דִּיקָא כִּנּוּ"ל.

יח. זֶהוּ בְּחִינַת כָּלֵל הַמִּחֻלְקַת שֶׁבְּכָל דּוֹר עַל הַצְדִּיקִים הַשְּׁלֵמִים הָעוֹסְקִים לְקַבֵּל נִפְשוֹת הַרְחוּקִים לְהַשִּׁיב יְתִבְרָךְ, שְׂרָבִים מְאֹד קָמִים עֲלֵיהֶם, וְגַם רַבִּים מְגֹדְלֵי הַצְדִּיקִים חוֹלְקִים עֲלֵיהֶם מִחֻמַּת שְׁמִדַּת הַדִּין מִתְלַבֵּשׁ בָּהֶם.

ועל ידי זה נכנס בלבם טינא עד שנדמה להם פאלו אינו מתנהג פראוי, וחולקים עליו פאשר פבר הנה לעולמים ברוב הדורות. (הלכות השכמת הבוקר הלכה ד')

יט. ובפרט בימינו בעקבות משיחא שנתרבה הקטגוריא בין התלמידי חכמים מאד. וביותר על רבנו הגדול והנורא זצוק"ל, על אשר מסר נפשו מנגד ועסק כל ימיו לרחם על ישראל על כל הרחוקים לקרבם להשם יתברך.

פרק כ"ה כח המחשבה

בו מבואר כי המחשבה נתונה ביד האדם להטותה כרצונו, והכח ותוקף הגדול שיש למחשבה יכולת לפעול.

המחשבה ביד אדם להטותה

א. המחשבה ביד האדם להטותה כרצונו למקום שהוא רוצה, וכמבאר במקום אחר, שאי אפשר שיהיו שני מחשבות ביחד כלל.

ב. ואפלו אם לפעמים הולכת מחשבתו ופורחת ומשוטטת בדברים אחרים וזרים, הוא ביד האדם לחזור ולהטותה בעל כרחו אל הדרך הישר, לחשב מה שראוי. והוא ממש כמו סוס שפונה מן הדרך וסר לדרך אחר, שתופסין אותו באפסר וכיוצא, ומחזירין אותו בעל כרחו אל הדרך הישר, כמו כן במחשבה ממש, שיכולין לתפסה בעל כרחו להשיבה אל הדרך הראוי (ליקוטי מוהר"ן חלק שני סימן נ')

ג. לענין מה שמבאר בלקוטי תניינא סימן נ' שהמחשבה ביד האדם לתפסה בידו, ולהטותה כרצונו. ואפלו כשנוטה מחשבתו לדברים אחרים, או להרהורים חס ושלום, יכול

לְתַפְסָהּ לְהַחְזִירָהּ לְמַחְשַׁבָּה אַחֲרֵת טוֹבָה כְּרָצוֹנוֹ, כְּמוֹ סוֹס שְׂיוֹצֵא מִן הַדָּרֶךְ שְׂיִכּוֹלִין לְתַפְסּוֹ בְּאַפְסָר לְהַטוֹתוֹ כְּרָצוֹנוֹ לְדָרֶךְ הַטוֹב.

ד. סֵפֶר לִי אִישׁ אֶחָד מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמְנוֹ שֶׁפָּעַם אַחַת דִּבֶּר רַבְּנוֹ זְכָרוֹנוֹ לְבָרְכָה עִמּוֹ מֵעַנְנּוֹ זֶה וְאָז בָּאָר קֶצֶת יוֹתֵר. וְאָמַר שֶׁהַמַּחְשָׁבָה נִבְרָאת שְׁלֵא תִהְיֶה נְחָה לְעוֹלָם, וְהוּא כְּמוֹ הָאִינוֹ נַח שְׁבָאָבֶן הַשְּׁעוֹת (שְׁקוֹרִין אוֹם רוּחַ) [שְׁעוֹן] שְׂאִינוֹ נַח לְעוֹלָם.

וְאַפְלוּ בְּשַׁעַת שְׁנָה הַמַּחְשָׁבָה חוֹשֶׁבֶת לְעוֹלָם, רַק שְׂכֵשֶׁה שְׁנָה חֲזָקָה עַל הָאָדָם אֲזִי הוּא שׁוֹכַח מֵה שֶׁחָשַׁב, אֲבָל בְּאַמֶּת אֵין הַמַּחְשָׁבָה שׁוֹבֶבֶת לְעוֹלָם. וְעַל כֵּן עַל יְדֵי שְׂמַטִּין הַמַּחְשָׁבָה לְמַחְשָׁבָה אַחֲרֵת כְּרָצוֹנוֹ, עַל יְדֵי זֶה יְכוּלִין לְבַטֵּל וּלְהַתְגַּבֵּר עַל כָּל הַמַּחְשָׁבוֹת זְרוֹת וְהַרְהוּרִים וּבְלַבּוּלִים.

ה. וְהַכֵּל, שְׂזָה שְׁנִדְמָה לְהָאָדָם שֶׁקִּשָּׂה לְשַׁבֵּר מַחְשָׁבוֹת וְהַרְהוּרִים וּבְלַבּוּלִים הוּא שֶׁקָר גְּדוּל, כִּי בְּאַמֶּת הַמַּחְשָׁבָה בִּיד הָאָדָם לְהַטוֹתָהּ כְּרָצוֹנוֹ כְּנ"ל. רַק מַחְמַת שֶׁהַמַּחְשָׁבָה מַתְעַנְעֶצֶת וְחוֹשֶׁבֶת תְּמִיד וְאִינָה נְחָה לְעוֹלָם, נִדְמָה לוֹ שְׂאִין בִּידוֹ לְבַטֵּל הַמַּחְשָׁבוֹת רְעוֹת.

אֲבָל בְּאַמֶּת בִּידוֹ לְהַטוֹת הַמַּחְשָׁבָה מִמַּחְשָׁבָה לְמַחְשָׁבָה אַחֲרֵת, כְּרָצוֹנוֹ לְתַפְסָּהּ וּלְהוֹצִיאָהּ מִמַּחְשָׁבוֹת רְעוֹת לְמַחְשָׁבוֹת טוֹבוֹת כְּנ"ל. (חיי מוהר"ן סימן מ"ד)

למחשבה יש תוקף גדול

ו. דע שהמחשבה יש לה תוקף גדול, ואם יחזק ויגבר מחשבתו על איזה דבר שבעולם, יוכל לפעל שיהיה כד, ואפלו אם יחזק מחשבתו מאד שיהיה לו ממון, בודאי יהיה לו, וכו' בכל דבר. רק שהמחשבה תהיה בבוטול כל ההרגשות.

ז. והמחשבה תקיפה כל כד, עד שאפשר למסר נפשו במחשבתו ממש, דהינו שירגיש צער המיתה ממש, על ידי שיקבל על עצמו בדעתו שהוא מרצה למסר נפשו על קדוש השם באיזה מיתה שתהיה.

ואפשר לחזק ולגבר המחשבה כל כד, עד שבשעה שמקבל במחשבתו שהוא מרצה למסר נפשו למות על קדוש השם, אזי ירגיש צער המיתה ממש. (ליקוטי מוהר"ן חלק

ראשון סימן קצ"ג)

פרק כ"ו מניעות

בו מבואר כי המניעות והטורח הגדול שיש לאדם כל פעם כשמתחיל להתקרב להקב"ה, זה לטובתו כי יוצר לו כלי ואפשרות לקבל את השפע אח"כ.

המניעות שבתחילה הם כלי לקבל

א. אמר רבנו זכרוננו לברכה, שכל מי שיש לו יגיעות וטרחות יותר בתחלת ההתקרבות להשם יתברך, דהינו שיש לו מניעות רבות וגדולות, כגון מאביו ואשתו וחותנו או משאר בני אדם שמונעים ומעכבים אותו מאד, ומניעות מחמת ממון ושאר מניעות ועכובים ובלבולים, שמשתטחים לפניו ומונעים אותו מאד, והוא צריך להתנגע ולטרח מאד לשברם.

ב. כל אלו היגיעות והטרחות שיש לו בתחלת ההתקרבות, הם טובה גדולה להאדם, כי על ידי זה זוכה אחר כך לקבל הרבה קדשה וטהרה, כי על ידי היגיעות שבתחלה נעשה הכלי.

וכל מה שיש לו יותר יגיעות וטרחות וכיו"ש לו כלי גדול ביותר לקבל אחר כך בתוכו שפע קדשה וטהרה להתקרב

לְהֵשִׁים יִתְבַּרְךָ, וְזֶה בְּחִינַת "יִרְאָה אֶל אֱלֹקִים בְּצִיּוֹן" כַּנִּ"ל.

(ליקוטי מוהר"ן חלק ראשון סימן קפ"ה)

ה' יתברך נמצא בתוך ההסתרה

ג. מי שהוא הולך בגשמיות כל ימיו, ואחר כך נתלהב ורוצה לילך בדרכי השם יתברך, אזי מדת הדין מקטרג עליו, ואינו מניח אותו לילך בדרכי השם יתברך, ומזמין לו מניעה.

ד. והשם יתברך חפץ חסד הוא, ומסתיר את עצמו כביכול בהמניעה הזאת (עין למטה). ומי שהוא בר דעת, הוא מסתכל בהמניעה, ומוציא שם הבורא ברוך הוא.

כמו דאיתא בירושלמי (תענית פ"א) 'אם יאמר לך אדם היכן אלקיך תאמר לו בכרך גדול שבארס', שנאמר "אלי קרא משעיר".

ומי שאינו בר דעת, כשרואה המניעה חוזר תכף לאחוריו. ומניעה הוא בחינת ענו וערפל, כי ענו וערפל הינו חשך, חשך הוא לשון מניעה, כמו שכתוב (בראשית כ"ב):

"וְלֹא חֹשֶׁכֶת". (ליקוטי מוהר"ן חלק ראשון סימן קט"ו)

טעם למה יש מניעות

ה. עוד שמענו בזה מפיו הקדוש, שהוסיף לבאר הענין הנ"ל מה שהשם יתברך בעצמו מסתיר את עצמו בתוך המניעה

כנ"ל. ואמר, כי השם יתברך אוהב משפט, וגם הוא אוהב ישראל. אך אהבתו שהוא אוהב את ישראל, היא גדולה יותר מהאהבה שהוא אוהב את המשפט.

ועל כן כשהמדת הדיו מקטרג על מי שאינו ראוי להתקרב להשם יתברך, לבלי להניחו לכנס לדרך החיים, להתקרב לצדיק האמת ולדרך האמת. והשם יתברך הוא אוהב משפט, על כן הוא יתברך מכרח כביכול להסכים להזמין לו מניעות למונעו מדרך החיים, כפי הראוי לו לפי מעשיו הרעים, על פי הדיו והמשפט. כי הוא יתברך אינו יכול לדחות את הדיו, כי הוא יתברך אוהב משפט כנ"ל.

אך מאחר שבאמת הוא יתברך אוהב ישראל, ואותה האהבה של ישראל היא גדולה יותר מהאהבה של המשפט כנ"ל, מה עושה השם יתברך, כי הוא מכרח כביכול להסכים על המניעות למונעו מן האמת, מחמת הדיו והמשפט שעליו, כי הוא אוהב משפט כנ"ל. אבל אף על פי כן באמת לאמתו רצונו וחספו יתברך, שאף על פי כן יתקרב האדם אליו יתברך, כי הוא אוהב ישראל יותר מהמשפט כנ"ל. על כן, השם יתברך נותן רשות להזמין לו מניעות, אבל הוא יתברך בעצמו מסתיר את עצמו כביכול בתוך המניעות. ומי שהוא בר דעת, יכול למצא את השם יתברך בתוך המניעות בעצמו.

כי באמת אין שום מניעה בעולם כלל, כי בתקוף המניעות בעצמו נסתר השם יתברך, ועל ידי המניעות בעצמו דיקא

יכולין להתקרב להשם יתברך, כי שם נסתר הוא יתברך
 פנ"ל. וזהו ומשה נגש אל הערפל, שהוא המניעה, כי שם
 האלקים פנ"ל. (ש)

ו. באמת מי שרוצה להיות יהודי באמת, צריך להיות גבור
 חיל ולהיות חזק מאד שיהיה לו עזות דקדשה לעמד כנגד
 כל מיני מונעים ומסיתים ומעכבים. (הלכות תפילין הלכה ו)

ז. הן מניעות מבחוץ מפני אדם אחרים קרובים ורחוקים,
 הן מניעות מצד עצמו מה שמחשבותיו מבלבלין אותו
 הרבה הרבה בכל יום ובכל עת, ומחלישים דעתו הרבה
 ורוצים להפילו בכל עת.

ח. וצריך להיות חזק הרבה לעמד כנגד כלם, על פי
 הדרךים והעצות והתחזקות הנאמרים בספריו הקדושים
 המשיבין את הנפש בשבעה משיבי טעם בכל מיני ירידות
 שבעולם, רחמנא לצלן.

ט. נמצא, שצריכין עזות והתחזקות הרבה לבלי להניח את
 עצמו לפל בשום אפן שום נפילה בעלמא, ואפלו שלא
 להחליש דעתו, רק להיות שמח בכל עת בחסדי ה' וטובו
 וכו', כמבאר במקום אחר הרבה.

י. הפלל, שאדם צריך להתדבק במדותיו של השם יתברך, כמבאר בדברי רבותינו זכרונם לברכה ובכל הספרים, ועל כן צריך לראות שיהיה לו מדת אריכת אפים, דהינו שיאריך אפו על כל דבר ולא יקעס ולא יקפיד על שום דבר ולא יסתכל על שום מניעה ובלבול בעבודתו. (הלכות תפילין

הלכה ה')

יא. הן מניעות ובלבולים ועכובים ויסורים שיש לו מבני העולם, כגון מאביו וחותנו ואשתו וקרוביו או משאר בני העולם, כאשר ידוע ורואין בחוש, שבכל פעם שאיזה אדם כל שהוא רוצה לכנס בעבודת ה' להתחיל להתפלל בכונה וכו' וכיוצא בזה, תכף יש לו מניעות רבות בלי שעור.

יב. וצריך כל אחד להיות עז כנמר וכו' וגבור כארי לעשות רצון אביו שבשמים, להתגבר כנגד כל המניעות ולעבר עליהם, ולבלי להסתכל עליהם כלל, ולהתחזק מאד לעשות את שלו, לעסק בתורה ותפלה בכונה ובכח וכו'.

יג. וזה בחינת אריכת אפים לבל יהיה לו קצר רוח ח"ו, להפסיק עבודתו ח"ו, על ידי המניעות והיסורים שיש לו מהם, רק יחזק עצמו ויאריך אפו על כל דבר, ולא יסתכל על שום מניעה כלל.

יד. וכן אפלו הבלבולים שיש לו מעצמו מה שהתאוות והמחשבות רעות וזרות רודפין אותו בכל עת, ובפרט בשעת התפלגה, ויש לו יסורים גדולים מהם, העקר הוא בחינת אריכת אפים הנ"ל שהוא בחינת אמונה, כמבאר שם שעקר בחינת אריכת אפים זו כין על ידי אמונה.

טו. הינו שיהיה לו אמונה שלמה בהשם יתברך ובצדיקים וכשרים אמתיים, ויתחזק בעבודתו ולא יפל משום דבר ולא יכפת ל"י ולא תקצר רוחו משום בלבול מה שהבעל דבר מכניס בדעתו בלבולים וחלישות הדעת כאלו אפס תקוה ח"ו, מחמת המעשים רעים והפגמים שפגם עד הנה. כי צריך לבלי להסתפל על כל זה כלל, כמבאר בדברי רבנו ז"ל ובדברינו כמה וכמה פעמים בענין זה, עד היכן האדם צריך להתחזק, כי אין שום יאוש בעולם כלל.

טז. ואידך שהוא אף על פי שכבר נפל נפילה זאת בעצמו כמה פעמים בלי שעור, אף על פי כן אין יאוש בעולם כלל, וכל הימים אשר הוא חי על פני האדמה הוא צריך להתחזק להתחיל בכל פעם מחדש. ואל יפל לזקנה דסטרא אחרא כלל, כי כל הנפילות שבעולם הם מבחינת זקנה דסטרא אחרא, שנדמה בעיניו שכבר נזקן בחטאיו ובמעשיו שרגיל בהם, עד שאי אפשר לו לצאת מהם בשום אופן ח"ו.

יז. ובאמת הוא צריך לידע ולהאמין שבכל יום ובכל עת ובכל שעה יש כח ביד האדם להתחדש ולהיות נעשה ברירה חדשה ממש, כי השם יתברך עושה חדשות בכל עת ואין יום ואין שעה דומה לחברו וכו' כנ"ל.

ואפלו אם יהיה כדן זמן ארוך, יהיה אידן שיהיה, בכל עת ובכל שעה צריך להזכיר את עצמו בהשם יתברך ולשכח לגמרי כל מה שעבר עד הנה ולהתחיל מעתה מחדש ממש כל מה שיוכל, ואל יסתכל על שום בלבול וחלישת הדעת כלל.

ולבלי להסתכל על שום דבר ולא יכפת לי שום דבר, ואל ירד לבבו ולא תקצר רוחו מכל מה שעובר עליו, רק יתחזק בהשם יתברך בכל מה שיוכל, כי השם יתברך מלא רחמים בכל עת, וחסדי ה' לא תמנו ולא כלו רחמיו לעולם.

פרק כ"ז נקודות טובות

בו מבואר שאדם צריך להסתכל על נקודות טובות שיש בו, ועל ידי זה יצא מעצבותו וחסרונותיו, ויהיה לו חשק ושמחה לעבוד את ה' יתברך. ועל ידי נקודות טובות באמת מוציא את עצמו מהרע. ואזהרת רבינו ללכת עם הענין הזה.

לחפש תמיד נקודה טובה בעצמו

א. דוּעַ שְׁצַרִּיךָ הָאָדָם לְזַהַר מְאֹד לְהִיּוֹת בְּשִׁמְחָה תָּמִיד, וּלְהִרְחִיק הָעֲצָבוֹת מְאֹד מְאֹד (כַּמְבָּאָר אֶצְלָנוּ כַּמָּה פְּעָמִים).
וְאִפְלוּ כְּשִׁמְתַּחִיל לְהִסְתַּכֵּל בְּעֲצָמוֹ וְרוּאָה שְׂאִין בּוֹ שׁוֹם טוֹב, וְהוּא מְלֵא חֲטָאִים, וְרוּצָה הַבַּעַל דְּבַר לְהַפִּילוֹ עַל יְדֵי זֶה בְּעֲצָבוֹת וּמְרָה שְׁחוּרָה, חֵס וְשָׁלוֹם, אֵף עַל פִּי כֵן אֲסוּר לוֹ לִפְלֵ מְזָה, רַק צַרִּיךָ לְחַפֵּשׂ וּלְמַצֵּא בְּעֲצָמוֹ אֵיזָה מְעַט טוֹב, כִּי אֵיךְ אֶפְשָׁר שְׁלֵא עֲשֵׂה מִיָּמָיו אֵיזָה מִצְוָה אוֹ דְבַר טוֹב.

ב. וְאֵף שְׁכִשְׁמַתַּחִיל לְהִסְתַּכֵּל בְּאוֹתוֹ הַדְּבַר הַטּוֹב, הוּא רוּאָה שֶׁהוּא גַם כֵּן מְלֵא פְּצָעִים וְאִין בּוֹ מְתָם, הִיָּנוּ שְׁרוּאָה שְׁגָם הַמִּצְוָה וְהַדְּבַר שֶׁבִקְדֻשָּׁה שְׁזָכָה לַעֲשׂוֹת, הוּא גַם כֵּן מְלֵא פְּנִיּוֹת וּמַחֲשָׁבוֹת זָרוֹת וּפְגָמִים הַרְבֵּה.

עם כל זה איך אפשר שלא יהיה באותה המצוה והדבר שבקדשה איזה מעט טוב, כי על כל פנים איך שהוא, על כל פנים היה איזה נקדה טובה בהמצוה והדבר טוב שעשה.

ג. כי צריך האדם לחפש ולבקש למצא בעצמו איזה מעט טוב, כדי להחיות את עצמו, ולבוא לידי שמחה כנ"ל.

ד. ועל ידי זה שמחפש ומוצא בעצמו עדין מעט טוב, על ידי זה הוא יוצא באמת מכף חובה לכף זכות ויוכל לשוב בתשובה, בבחינות "ועוד מעט ואין רשע והתבוננת על מקומו ואיננו" כנ"ל.

ה. הינו כמו שצריך לדון אחרים לכף זכות אפלו את הרשעים ולמצא בהם איזה נקדות טובות. ועל ידי זה מוציאים אותם באמת מכף חובה לכף זכות, בבחינת ועוד מעט וכי' והתבוננת וכי' כנ"ל.

כמו כן הוא אצל האדם בעצמו, שצריך לדון את עצמו לכף זכות, ולמצא בעצמו איזה נקדה טובה עדין, כדי לחזק את עצמו שלא יפל לגמרי, חס ושלום, רק אדרבא חיה את עצמו, וישמח את נפשו במעט הטוב שמוצא בעצמו, דהינו מה שזכה לעשות מימיו איזה מצוה או איזה דבר טוב.

ו. וכמו כן צריך לחפש עוד, למצא בעצמו עוד איזה דבר טוב, ואף שגם אותו הדבר הטוב הוא גם כן מערב בפסלת הרבה, עם כל זה יוציא משם גם כן איזה נקדה טובה. (ליקוטי מוהר"ן חלק ראשון סימן רפ"ב)

על ידי נקודות טובות יצא מעצבות

ז. ועל כן, על ידי שאינו מניח להפיל את עצמו ומחיה את עצמו במה שמחפש ומבקש ומוצא בעצמו איזה נקדות טובות ומלקט ומברר אלו הנקדות טובות, מתוך הרע והפסלת שבו וכו' כנ"ל, על ידי זה נעשין נגונים כנ"ל, ואזי הוא יכול להתפלל ולזמר ולהודות לה'.

ח. כי זה ידוע, שכשהאדם נופל בדעתו מחמת גשמיותו ומעשיו הרעים שרואה שהוא רחוק מאד מאד מן הקדשה באמת, אזי על פי רב אינו יכול להתפלל כלל מחמת זה. ואינו יכול לפתח פיו כלל, מחמת גדל העצבות והמרה שחורה והכבדות שנופל עליו, על ידי שרואה גדל עצם רחוקו מהשם יתברך.

אבל כשהוא מחיה את עצמו על פי העצה הנ"ל. דהינו שאף על פי שידע בעצמו שיש לו מעשים רעים וחסאים הרבה מאד, והוא רחוק מאד מאד מהשם יתברך, אף על פי כן הוא מחפש ומבקש ומוצא בעצמו עדין איזה נקדות טובות כנ"ל, ומחיה ומשמח את עצמו בזה.

ט. כי בַּוְדַאי רְאוּי לְהֶאָדָם, לְהַגְדִּיל שְׁמַחְתּוֹ מְאֹד בְּכָל נִקְדָּה וּנְקָדָה טוֹבָה מְקַדְּשֵׁת יִשְׂרָאֵל שְׁמוּצָא בְּעֲצָמוֹ עֲדִין, וְאַזִּי כְּשִׁמְחִיָּה וּמִשְׁמַח אֶת עֲצָמוֹ עַל יְדֵי זֶה כְּנִי"ל אֲזִי הוּא יְכוּל לְהִתְפַּלֵּל וּלְזַמֵּר וּלְהוֹדוֹת לַה'. (ליקוטי מוהר"ן חלק ראשו סימן רפ"ב)

רבינו הזהיר מאד ללכת עם זה

י. וְהִזְהִיר רַבְּנֵי זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה, מְאֹד לִילֵךְ עִם הַתּוֹרָה הַזֹּאת, כִּי הוּא יְסוּד גְּדוֹל לְכָל מִי שֶׁרוֹצֶה לְהִתְקַרֵּב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּלְבַל יֵאבֵד עוֹלָמוֹ לְגַמְרֵי חֵס וְשָׁלוֹם.

יא. כִּי רַב בְּנֵי אָדָם שֶׁרְחוּקִים מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, עֶקֶר רְחוּקִים הוּא מִחֲמַת מֶרֶה שְׁחוּרָה וְעֲצָבוּת, מִחֲמַת שְׁנוּפְלִים בְּדַעְתָּם, מִחֲמַת שְׁרוּאִים בְּעֲצָמָם גְּדֹל קְלָקוּלָם שֶׁקְלָקְלוּ מַעֲשֵׂיהֶם כָּל אֶחָד כְּפִי מֵה שְׂיֹדַע בְּעֲצָמוֹ אֶת נִגְעֵי לְבָבוֹ וּמְכַאוּבֵיו, וּמִחֲמַת זֶה הֵם נוֹפְלִים בְּדַעְתָּם, וְרַבּוֹ מִיֵּאֲשִׁים עֲצָמוֹ לְגַמְרֵי, וְעַל יְדֵי זֶה אֵינָם מִתְפַּלְלִים בְּכוֹנָה כָּלֵל, וְאֵינָם עוֹשִׂים אֲפֵלוֹ מֵה שֶׁהֵיוּ יְכוּלִים לַעֲשׂוֹת עֲדִין.

יב. עַל כֵּן צָרִיךְ הָאָדָם לְהִשְׁכִּיל מְאֹד עַל דְּבַר זֶה, כִּי כָּל הַנְּפִילוֹת שֶׁבְּדַעְתּוֹ, אֵף עַל פִּי שֶׁהוּא מִחֲמַת מַעֲשִׂים רָעִים שֶׁעָשָׂה בְּאַמְתּוֹ, עִם כָּל זֶה, הַנְּפִילָה שֶׁבְּדַעְתּוֹ, וְהַעֲצָבוּת וְהַמֶּרֶה שְׁחוּרָה שְׁנוּפֵל עָלָיו עַל יְדֵי זֶה, הַכֹּל הוּא רַק מַעֲשֵׂי בַעַל דְּבַר, שֶׁמִּחֲלֵישׁ דַּעְתּוֹ כְּדִי לְהַפִּילוֹ לְגַמְרֵי, חֵס וְשָׁלוֹם.

יג. על כן צריכין להתחזק מאד, לילך עם התורה הזאת לחפש ולבקש בעצמו בכל פעם איזה מעט טוב ונקודות טובות וכוי כנ"ל.

ועל ידי זה יחיה וישמח את עצמו, ויצפה לישועה עדין, ויוכל להתפלל ולזמר ולהודות לה', בבחינת אומר לאלקי בעודי כנ"ל, ועל ידי זה יזכה לשוב באמת אל ה' כנ"ל. (שם)

פרק כ"ח עצבות ושמחה

בו מבואר החסרון הגדול של עצבות, ועל ידי זה אדם לא יכול להנהיג מוחו כלל, ועצב זה הדבר היותר מזיק וטבעו של אדם מאד נמשך לעצב. ומאד צריך להתחזק להיות בשמחה.

המחלות באים מקלקול השמחה

א. מצוה גדולה להיות בשמחה תמיד, ולהתגבר להרחיק העצבות והמרה שחרה בכל כחו. וכל החולאת הבאין על האדם, כלם באין רק מקלקול השמחה. (ליקוטי מוהר"ן חלק שני סימן כ"ד)

מטבע האדם להמשך לעצבות

ב. והכלל, שצריך להתגבר מאד בכל הכחות, להיות אף שמח תמיד. כי טבע האדם למשך עצמו למרה שחרה ועצבות מחמת פגעי ומקרי הזמן, וכל אדם מלא יסורים. על כן צריך להכריח את עצמו בלח גדול להיות בשמחה תמיד ולשמח את עצמו בכל אשר יוכל, ואפלו במלי דשטותא. (שם)

כשהאדם בעצב אינו יכול להנהיג את מוחו

ג. על ידי מרה שחורה אי אפשר להנהיג את המוח כרצונו, ועל כן קשה לו לישוב דעתו. רק על ידי השמחה יוכל להנהיג המוח כרצונו, ויוכל לישוב דעתו.

כי שמחה הוא עולם החרות, בבחינת (ישעיה נ"ה) "כי בשמחה תצאו", שעל ידי שמחה נעשין בן חורין ויוצאין מן הגלות. ועל כן כשמקשר שמחה אל המוח, אזי מוח ודעתו בן חורין, ואינו בבחינת גלות, ואזי יוכל להנהיג את מוחו כרצונו ולישוב דעתו, מאחר שמחו בחרות ואינו בגלות.

כי על ידי גלות אין הדעת מישוב, כמו שדרשו רבותינו זכרונם לברכה (מגילה יב:) על בני עמון ומואב, דמיתבא דעתיהו מחמת שלא הלכו בגלות, שנאמר (ירמיה מ"ח) "שאנן מואב מנעוריו וכו', ובגולה לא הלך, על כן עמד טעמו בו" וכו'.

ד. ולבוא לשמחה, הוא על ידי מה שמוצא בעצמו איזה נקדה טובה על כל פנים, כמבאר על פסוק "אזמרה לאלקי בעודי" (בלקוטי הראשון, בסימן רפב), עין שם.

ועל כל פנים יש לו לשמח במה שזכה להיות מזרע ישראל, שלא עשני גוי, וכמו שאנו אומרים 'ברוך אלקינו שבראנו לכבודו, והבדילנו וכו' ונתן לנו תורת אמת' וכו'. מפל זה וכיוצא בזה ראוי לו לקח לו שמחה לשמח דעתו

כנ"ל. (ליקוטי מוהר"ן חלק שני סימן י')

העצבות נותן כח ליצר הרע

ה. עצבות הוא מִזִּיק מְאֹד, וְנוֹתֵן כֹּחַ לְזֵה הַיֵּצֶר הָרָע הָעֵבֶר הַגִּשְׁמִי. (ליקוטי מוהר"ן חלק ראשון סימן ע"ב)

ה' שונא עצבות

ו. וְדַע, שֶׁתִּכְף כְּשֶׁאָדָם רוֹצֵה לְכַנֵּס בְּעִבּוּדָתוֹ יִתְבַּרֵךְ, אֲזִי תִכְף הִיא עֲבֵרָה גְדוֹלָה כְּשֵׁישׁ לוֹ עֲצָבוֹת, חֶסֶד וְשָׁלוֹם, כִּי יַעֲצָבוֹת הִיא סִטְרָא אַחְרָא (זֶהֱרֵ נַח דָּף עֵא), וְהַשֵּׁם יִתְבַּרֵךְ שׁוֹנֵא אוֹתָהּ'. (ליקוטי מוהר"ן חלק שני סימן מ"ח)

עצבות היא מחוסר אמונה

ז. עֲצָבוֹת הוּא מְדָה רָעָה מְאֹד. וּמָה שֶׁהָאָדָם אֵינוֹ נוֹסֵעַ לְהַצְדִּיק, הוּא מְחַמֵּת עֲצָבוֹת וְכִבְדוֹת. וְכֵן מָה שֶׁאֵינוֹ מִתְפַּלֵּל כְּרְאוּי, הוּא מְחַמֵּת עֲצָבוֹת וְעֲצָלוּת.

הֵינוּ מְחַמֵּת חֶסְרוֹן אֱמוּנָה, כִּי בְּנֹדָאֵי אִם הָיָה לוֹ אֱמוּנָה שְׁלֵמָה, וְהָיָה מֵאֲמִין שֶׁהַשֵּׁם יִתְבַּרֵךְ עוֹמֵד עָלָיו, וְשׁוֹמֵעַ כָּל דְּבוּר וְדְבוּר שִׁיּוּצָא מִפִּיּוֹ, וּמֵאֲזִין לְקוֹל תְּפִלָּתוֹ, בְּנֹדָאֵי לֹא הָיָה לוֹ שׁוּם עֲצָבוֹת וְעֲצָלוּת וְכִבְדוֹת בְּתִפְלָתוֹ, וּבְנֹדָאֵי הָיָה מִתְפַּלֵּל כְּרְאוּי. אֲדָּ עֵקֶר בְּלִבּוֹל הַתְּפִלָּה, הוּא בָּא מְחַמֵּת חֶסְרוֹן אֱמוּנָה. וְעַל כֵּן נוֹפֵל עָלָיו עֲצָלוּת וְעֲצָבוֹת, וּמִבְּלִבֵּל אֶת תְּפִלָּתוֹ.

כִּי עֵקֶר הָעֲצָבוֹת וְהָעֲצָלוּת, הוּא מְחַמֵּת חֶסְרוֹן אֱמוּנָה.

(ליקוטי מוהר"ן חלק ראשון סימן קנ"ה)

ח. על ידי עצבות חושבים עליו למעלה לרע לו (ספר המידות,

המתקת דין אות נ')

ט. על ידי עצבות מעורר הדין. (שם אות ט)

י. מי שיש לו עצבות, יסתכל על הצדיקים, ויבא לו שמחה

בלבו. (ספר המדות, עצבות אות ו)

יא. מי שיש לו עצבות, מביא על עצמו יסורין. (ספר המדות,

עצבות אות לג)

היותר מזיק וקשה לשבור – עצבות

יב. המרה שחורה והעצבות מתגבר על האדם יותר מן

הכל, וקשה לשברה יותר מכל המדות, ומציקת להאדם

מאד יותר מהכל. וכל עקר התרחקות כל אדם מהשם

יתברך היא רק מחמת עצבות ומרה שחורה. (חיי מוהר"ן סימן

תקצ"ג)

ההבדל בין עצבות ללב נשבר

יג. עצבות הוא כמו מי שהוא בכעס וברגז כמו שמתרעם

ומתלונן עליו יתברך חס ושלום, על שאינו עושה לו רצונו.

אבל לב נשבר הוא כבו המתחטא לפני אביו כתינוק שקובל

ובוכה לפני אביו על שנתרחק ממנו. (שיחות הר"ן סימן מ"ג)

עצבות היא נשיכת הנחש

יד. צריך לזהר מאד מעצבות ועצלות, כי עקר נשיכת הנחש הוא עצבות ועצלות בבחינת (ישעיה ס"ה) "ונחש עפר לחמו", עפר היא בחינת עצבות ועצלות שהם באים מיסוד העפר כמובא בספרים. (ליקוטי מוהר"ן חלק ראשון סימן קפ"ט)

היותר כבד לאדם הוא לזכות לשמחה

טו. ואמר כי לזכות לשמחה זה קשה וכבד להאדם לזכות לזה יותר משאר כל העבודות. ענה ואמר: כפי הנראה שאי אפשר לבוא לשמחה כי אם על ידי ענייני שטות, לעשות עצמו כשוטה ולעשות ענייני צחוק ושטות וכו' כמבאר במקום אחר ורק על ידי זה באין לשמחה. (שיחות הר"ן סימן כ')

מעלת הבכיה - כשהיא מתוך שמחה

טז. עקר מעלת הבכיה הוא כשהיא מחמת שמחה וחדנה. ואפלו החרטה טוב מאד שתהיה מחמת שמחה, שמרב שמחתו בהשם יתברך, הוא מתחרט ומתגעגע מאד על שמרד נגדו בימים הראשונים, ומתעורר לו בכיה מחמת רב השמחה, וזה עקר מעלת הבכיה, שתהיה מחמת שמחה.

וזה 'בכיה' הוא ראשי תבות **ב'שמך יגילון כ'ל היום** (תהלים פ"ט) שעקר הבכיה שתהיה מחמת שמחה בשמו יתברך. (ליקוטי מוהר"ן חלק ראשון סימן קע"ה)

גם כשנופל ממדרגתו יעבוד בשמחה

יז. צריך להיות תמיד בשמחה ולעבד ה' בשמחה. ואפלו אם לפעמים נופל ממדרגתו, צריך לתזק עצמו בימים הקודמים שהיה מזריח לו איזה הארה קצת.

כמו שאנו רואים, שכמה סומים מתזיקים עצמן באיש אחד שאינו סומא ומאמינים בו והולכים אחריו, וגם הסומא מאמין למקלו שהולך אחר מקלו, אף שאינו רואה כלל.

מכל שכן שראוי לילך אחר עצמו, דהינו מאחר שבמים הקודמים הזריח לו קצת והיה מתחזק ומתעורר לבו להשם ותברך, אף שעכשו נפל מזה ונסתמו עיניו ולבו, עם כל זה ראוי שיאחז בימים הקודמים וילך אחריהם, דהינו כמו שאז היה מתעורר לבו להתחזק בעבודתו ותברך. כן גם עכשו יחזק לבו מאד, וילך אחר ההתעוררות והזריחה שהיה לו אז, אף שעכשו נפל מזה כנ"ל, עד אשר בקצת ימים יעזרו ה' ויחזר ויזרח לו אורו ותברך אמן. (נליקוטי

מוהר"ן חלק ראשון סימן רכ"ב)

בכל מצב יש במה לשמוח

יח. אתם צריכים להיות בשמחה תמיד. כלומר, שאם נחוש בכל עת אפלו כשהשם ותברך מרויח לנו קצת, לחשב תמיד על חסרון הישועה המכרחת לנו עוד, אם כן תתגבר חס ושלום המרה שחורה והעצבות ביותר.

אֲשֶׁר זֹאת הַמִּדָּה שֶׁל עֲצָבוֹת מְזַקֶּת לָנוּ לְעִבּוּדָתוֹ? תִּבְרָךְ
 יוֹתֵר מֵהַכֹּל, וְצָרִיךְ כָּל אֶחָד לְהִתְחַזֵּק לְהִיּוֹת בְּשִׂמְחָה תָּמִיד
 אֵיךְ שֶׁהוּא.

יט. עַל כֵּן אֶפְלוּ בָּעֵת הַצַּעַר וְהַרְחוּק מֵעִבּוּדָתוֹ צָרִיכִין
 לְהִתְחַזֵּק לְהִיּוֹת אֵיךְ שִׂמְחַת תָּמִיד, וּלְשִׂמְחַת אֶת עֲצָמוֹ בְּכֹל מָה
 דְּאֶפְשָׁר בְּמָה שֶׁמוּצֵא בְּעֲצָמוֹ אֵיזָה נִקְדָּה טוֹבָה עֲדוּן, וּבְמָה
 שֶׁזָּכָה שֶׁלֹּא עָשָׂאוֹ גּוֹי וְכִיּוֹצֵא בָּזֶה, וְלִהְפֹּךְ כָּל הַיְגוֹן וְאַנְחָה
 וְהַצַּעַר וְיִסּוּרִין לְשִׂמְחָה.

לוֹמֵר, אֵף עַל פִּי שֶׁאֲנִי כְּמוֹ שֶׁאֲנִי, אֵף עַל פִּי כֵן זְכִיתִי
 לְהִיּוֹת מְזַרְעֵי יִשְׂרָאֵל, וּלְקַיֵּם כְּמָה מְצוּוֹת בְּכֹל יוֹם צִיצִית
 וּתְפִלִּין וְקִרְיַאת שְׁמַע וְצִדְקָה וְכִיּוֹצֵא.

כ. וְאֵף עַל פִּי שֶׁעָשִׂיתִי הַמְצוּוֹת הֵם כְּמוֹ שֶׁהֵם, אֵף עַל פִּי כֵן
 עַל כָּל פְּנִים יֵשׁ בָּהֶם נִקְדוּת טוֹבוֹת מְאֹד שֶׁנַּעֲשֶׂה מֵהֶם
 שֶׁעֲשׂוּעִים גְּדוּלִים לְמַעֲלָה.

וְאֶפְלוּ עַל יְדֵי הַמְצוּוֹת שֶׁנַּעֲשִׂין עַל יְדֵי פּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל, כִּי
 כָּל זְמַן שֶׁשֵׁם יִשְׂרָאֵל נִקְרָא עָלָיו מִתְפָּאֵר בּוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ
 הַרְבֵּה בְּבַחֲיִנַת יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בָּךְ אֶתְפָּאֵר. וְכַמְבָּאָר בְּדַבְרֵינוּ
 בְּעִנְיָן זֶה תִּלְיֵי תִלְיֵי שֶׁל הַלְכוּת, כְּמָה וְכַמָּה דַּרְכֵי עֲצוֹת אֵיךְ
 לְשִׂמְחַת אֶת עֲצָמוֹ תָּמִיד? הֵיךְ אֵיךְ שִׂיְהִיָּה. אֲשֶׁרִי שִׂיְאֲחֹז

בְּהֶם. (חיי מוהר"ן סימן תקצ"ג)

יהיה בשמחה גם ע"י דברי שטות

כא. ועל פי רב צריכין לשמח את עצמו במלי דשטותא, לעשות עניני צחוק ומלתא דבדיחותא כדי לשמח את עצמו במה דאפשר.

ועל פי רב אי אפשר לשמח את עצמו כי אם על ידי זה, כי המרה שחורה והעצבות מתגבר על האדם יותר מן הכל, וקשה לשברה יותר מכל המדות, ומזקת להאדם מאד יותר מהכל.

כב. וכל עקר התרחקות כל אדם מהשם יתברך היא רק מחמת עצבות ומרה שחורה.

על כן צריכין לראות לשמח את עצמו בכל הכחות בכל מה דאפשר אפלו בעת שצר להאדם ודחוק לו מאד בגשמיות וברוחניות, הן בפרנסת הנפש הן בפרנסת הגוף אף על פי כן צריך לראות לבטח בה' תמיד שסוף כל סוף לא יעזב ה' אותנו לנצח חלילה, ולשמח את עצמו בכל מה דאפשר. מכל שכן כשהשם יתברך מרחיב לו בעת צרתו ודחקו קצת, ויש לו איזה נחת בעלמא, בודאי צריך להיות בשמחה תמיד ולהגדיל השמחה ביותר. (חיי מוהר"ן שם)

פרק כ"ט צדיק

בו מבואר ההכרח לקבל דברי צדיקים בשלימות,
והמעלה להיות קרובים לצדיקים.

לקבל דברי הצדיק בלי התחכמות

א. העקר והיסוד שהכל תלוי בו, לקשר עצמו להצדיק שבדור, ולקבל דבריו על כל אשר יאמר כי הוא זה, דבר קטן ודבר גדול. ולבלי לנטות, חס ושלוש, מדבריו זמין ושמאל.

כמו שאמרו רבותינו, זכרונם לברכה (ספרי פ' רשת שופטים) 'אפלו אומר לך על זמין שמאל' וכו'. ולהשליך מאתו כל החכמות, ולסלק דעתו כאלו אין לו שום שכל, בלעדי אשר יקבל מהצדיק והרב שבדור. וכך זמן שנשא אצלו שום שכל עצמו, אינו בשלמות, ואינו מקשר להצדיק.

(ליקוטי מוהר"ן חלק ראשון סימן קכ"ג)

הקב"ה מתאוה לתפילתם של צדיקים

ב. יש בעלי גאון, שאינם רוצים שילכו לצדיקים, ואומרים שהן בעצמם יכולים להתפלל, ומונעים גם אחרים כשיש להם צער או חולה לילך לצדיקים.

אלו הבעלי גאווה מעכבים תאנותו של השם יתברך ואינם מבקשים מצדיקים שיתפללו עליהם, כי חושבים שהתענו וסגפו את עצמם, ובזה הם צדיקים. אבל האמת אינו כן, כי כל התעניתים שהתענו, אין זה אלא כמו שק שיש בו חורים הרבה, וכשמריקים את השק אף על פי כן נשארו בו החורים. (ליקוטי מוהר"ן חלק ראשון סימן י')

המקורב לצדיק אמיתי ינצל לעתיד

ג. טוב מאד מי שזוכה להיות מקרב לצדיק אמיתי כי לעתיד לבוא כתיב (איוב ל"ח, י"ג): "לאחזי בכנפות הארץ וינערו רשעים ממנה", שיאחזי בכנפות הארץ וינער את הרשעים. אבל מי שהוא מקרב לצדיק אמיתי אזי יחזיק ויאחזי עצמו בהצדיק ויהיה נשאר קים ולא יהיה ננער עם הרשעים מאחר שיחזיק ויאחזי עצמו בהצדיק. (שיחות הר"ן סימן כ"ב)

ההכרח לשמוע לצדיק

ד. מי שאינו שומע ומצית לדברי חכמים אמתיים הוא יכול להשתגע. כי עקר שגעון של כל המשגעים הוא רק מחמת שהוא אינו מצית ושומע לדברי הבעלי שכל. כי המשגע אם היה שומע וצית לדברי אחרים שהם הבעלי שכל בודאי לא היה משגע כלל.

כי אף על פי שֶלְפִי רוּחַ שְׁטוּת וְשִׁגְעוֹן שְׁלוֹ נִדְמָה לוֹ בְּבִרְרוֹר גָּמוּר שֶׁהוּא צָרִיךְ לִילָךְ קְרוֹעַ וּלְהִתְגַּלְגַּל בְּאִשְׁפָּה וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה מִדְרָכֵי הַשְׁטוּת וְשִׁגְעוֹן, אֵף עַל פִּי כֵן מֵאַחַר שֶׁהַגְּדוֹל מִמֶּנּוּ אוֹמֵר לוֹ שְׂאִינוֹ צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת כֵּן אִם הִיָּה מְבִטֵּל דַּעְתּוֹ נֶגְדַּד דַּעַת הַגְּדוֹל מִמֶּנּוּ בְּחֻכְמָה בְּנִדְאֵי הִיָּה מִתְבַּטֵּל כָּל הַשִּׁגְעוֹן שְׁלוֹ. נִמְצָא שֶׁעֵקֶר הַשִּׁגְעוֹן הוּא רַק מִחֻמַּת שֶׁהוּא אֵינוֹ רוֹצֵה לִשְׁמַע וּלְצִיַּת לְדַבְּרֵי חֻכְמִים. (שיחות הר"ן סימן ס"ז)

ראית הצדיק מועילה מאד

ה. דַּע, שֶׁלְרְאוֹת אֶת עֲצֻמוֹ עִם הַצְּדִיק הַאֲמֵת הוּא גַם כֵּן דָּבָר גָּדוֹל מְאֹד. בְּנִדְאֵי כְּשִׁזְכִּין לִשְׁמַע מִפִּי תוֹרָה הוּא מַעֲלָה יִתְרָה, אֲבָל גַּם כְּשִׁאִין שׁוֹמְעִין תוֹרָה, הִרְאִיָּה לְבַד, שִׁזְכִּין לְרְאוֹת אֶת עֲצֻמוֹ עִם הַצְּדִיק, הוּא גַם כֵּן טוֹב מְאֹד. כִּי עַל יְדֵי שְׁרוֹאִין אֶת עֲצֻמוֹ עִם הַצְּדִיק, עַל יְדֵי זֶה מְקַבְּלִין גְּדֻלָּה. (ליקוטי מוהר"ן חלק שני סימן ע"ב)

טוב לראות כל הצדיקים

ו. אָמַר, טוֹב מְאֹד לְרְאוֹת פְּנֵי כָּל הַצְּדִיקִים שֶׁבְּדוֹר, כִּי צְדִיקָא אֲנָפִי שְׂכִינְתָּא (זֶהֱרַק הַקְּדוֹשׁ שְׁמוֹת קַס"ג ע"ב). (חיי מוהר"ן סימן תקמ"ב)

צדיק שנראה פשוט

ז. דַּע שֶׁיֵּשׁ צְדִיק גָּדוֹל מְאֹד, שְׂאִין הָעוֹלָם יָכוֹל לְסַבֵּל קִדְשׁוֹ, עַל כֵּן הוּא מִתְעַלֵּם מְאֹד, וְאִין רוֹאִים מִמֶּנּוּ שׁוֹם

קִדְשָׁה וּפְרִישוֹת יִתְרָה, זֶה מַחֲמַת גְּדֹל קִדְשָׁתוֹ מְאֹד. (ליקוטי מוהר"ן חלק ראשון סימן רמ"ג)

מעשיות מצדיקים דבר גדול ומלהיב

ח. דַּע שְׁסֹפְרֵי מַעֲשֵׂיּוֹת מְצַדִּיקִים, הוּא דְבַר גְּדוֹל מְאֹד, כִּי עַל יְדֵי סֹפְרִים מְצַדִּיקִים נִתְעוֹרַר וְנִתְלַהֵב הַלֵּב בְּהִתְעוֹרְרוֹת גְּדוֹל לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ בְּחֶשֶׁק נִמְרָץ מְאֹד, כִּי הִרְשִׁימוּ שְׁעָשָׂה אוֹתוֹ הַצַּדִּיק שְׁמִסְפְּרִין מִמֶּנּוּ, עַל יְדֵי עֲבוֹדָתוֹ אֶת הֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ, זֹאת הִרְשִׁימוּ נִתְעוֹרְרָת בְּעֵת שְׁמִסְפְּרִין מֵהַצַּדִּיק, וְהִיא מְעוֹרְרָת לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ בְּהִתְעוֹרְרוֹת גְּדוֹל. (ליקוטי מוהר"ן חלק ראשון סימן רמ"ח)

כשמאמינים בדברי הצדיק רואים מופתים

ט. מֵה שְׁמִסְפְּרִין מוֹפְתִים מֵהַצַּדִּיקִים שְׁבַמְדִּינוֹת קִיר"ה (דו"ן), הוּא מַחֲמַת שְׁאֲנָשִׂיהֶם הֵם אֲנָשִׁים כְּשָׂרִים וּמֵאֲמִינִים בְּהַצַּדִּיקִים.

כִּי עַל יְדֵי אֱמוּנָה שֶׁהֵם מֵאֲמִינִים בְּדַבְּרֵי הַצַּדִּיק, עַל יְדֵי זֶה נִתְגַּלִּין מוֹפְתִים, כִּי בְּאֶמֶת הַצַּדִּיק בְּוַדַּאי מְלֵא מוֹפְתִים, וְכִשְׁהוּא מֵאֲמִין בְּהַצַּדִּיק וְנוֹתֵן עֵינָיו וְלִבּוֹ עַל דְּבַרֵי הַצַּדִּיק עַל כָּל דְּבוּר וְדְבוּר, כִּי מֵאֲמִין שְׁכָל דְּבָרָיו אֶמֶת וְצַדִּיק וּבְכּוֹנֵה מְכוֹנֵת, אֲזִי אַחַר כֵּן כְּשֶׁבֵּא לְבֵיתוֹ, כָּל מֵה שְׁיִאָרַע אוֹתוֹ, הוּא מְסַתְּפֵל הֵיטֵב עַל כָּל דְּבַר שְׁיִאָרַע לוֹ, וּמִבֵּין

למפרע בדברי הצדיק שדבר עמו בהיותו אצלו, שזה היתה
כונת הצדיק שרמז לו בתוך דברים שדבר עמו.

וכן כל דבר ודבר שיזדמן לו, הוא מוצא הכל בדברי
הצדיק למפרע, שרמז לו שיהיה כן. נמצא שנעשה ונתגלה
המופתים על ידי זה.

וכן מצינו אצל הנביאים שבעת שאמר הנביא הנבואה
היתה ברמז, ולא היו מבינים נבואתו בפרוש על מה מרמז,
ואחר כך כשנתקיים דברי הנביא, היו יודעין למפרע
שנתקיים דברי הנביא שהתנבא ורמז על זה מקדם, והבינו
דברי הנביא למפרע שהתכוון על זה. (ליקוטי מוהר"ן חלק ראשון

סימן קפ"ו)

גדולת ענין הנסיעה לצדיק

י. ואמר שבכל פסיעה ופסיעה שלהם כשנסעו אליו נברא
מלאך מכל פסיעה ופסיעה.

ואמרו לו הלא גם כמה יגיעות יש לנו וכמה פסיעות אנו
הולכין קדם ששוכרין העגלה לנסע. השיב בודאי גם זה
בכלל כי גם מאלו הפסיעות נברא מלאך מכל פסיעה
ופסיעה.

ובערב ראש השנה האחרון באומין דבר מזה ואמר בזה
הלשון. (איך ווינטש מיר אז איך זאל זוכה זיין צו זעהן
דאס לעכטיקייט פון דיא וועגין וואס איר פארט אויף זייא

צו מיר). אַחלי שְׂאָזְכָּה לְרֵאוֹת אור בְּהִירוֹת הַדֶּרֶךְ שְׂאֲתָם
נוֹסְעִים עָלָיו אֲלִי. (חיי מוהר"ן סימן רצ"א)

יא. בְּאֲמַת ה' יִתְבָּרַךְ בְּכֹל מְקוֹם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר "וְאֵתָה
מְחִיָּה אֶת כָּלִים". רק כֹּל מֵה שֶׁהַמְדַרְגָּה נְמוּכָה יוֹתֵר, שֶׁם
אֶלְקוּתוֹ נִתְעַלֵּם וְנִתְכַסֶּה יוֹתֵר. (כְּמוֹ שֶׁמִּבְּאֵר בְּהַתּוֹרָה מִי
הָאִישׁ הַחֲפֵץ חַיִּים, בְּסִימָן לֵג, לְקוּטֵי חֶלֶק א.)

וְכֹל עֲבוֹדַת הָאֱדָם הוּא לְהַעֲלוֹת וּלְהוֹצִיא מִהָעֵלֶם אֶל
הַגְּלוּי, לְגַלוֹת אֶלְקוּתוֹ וּמַלְכוּתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּעוֹלָם עַד שְׂיִתְקַיֵּם
"וַיֵּדַע כֹּל פְּעוּל כִּי אֵתָה פְּעַלְתּוֹ וְכוּ'". אֵד צְרִיכִין לָזֶה יְגִיעָה
גְּדוּלָּה וְעֲבוֹדוֹת הַרְבֵּה לְגַלוֹת הַהַעֲלָמָה, כִּי זֶה כֹּל עֲבוֹדַת
הָאֱדָם בְּזֶה הָעוֹלָם. (הַלְכוֹת שְׁחִיטָה הַלְכוֹת ה')

יב. וּמִגְדֹּל וְעֵצִים הַהַעֲלָמָה לָאוּ כֹּל אֱדָם זוֹכָה לָזֶה, לְגַלוֹת
הַהַעֲלָמָה, כִּי אִם גְּדוּלֵי הַצְּדִיקִים הַחֲכָמִים הָאֲמִתִּיִּים.

יג. שֶׁבְּחֻמְתָּם הַעֲמִקָּה מְאֹד מְאֹד, הֵם מִמְּשִׁיכִים שְׁכֻלֵּיִם
נִפְלְאִים מְאֹד, שֶׁעַל יָדָם הֵם מְגַלִּים הַהַעֲלָמָה וּמוֹדִיעִים
אֶלְקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּעוֹלָם, וּמְגַלִּין הָאֲמִתּוֹת שֶׁכֹּל הָעוֹלָם הֶבֶל
הֶבְלִים, צֵל עוֹבֵר, הֶבֶל נֶדְף.

וְנוֹתְנִים עֲצוֹת וְדַרְכִּים יִשְׂרָיִם לְכֹל אֶחָד וְאֶחָד לְפִי
מְדַרְגָּתוֹ, בְּאִפְּן שְׂיֻכַּל לְהַצִּיל נַפְשׁוֹ מִטְּעוֹת הָעוֹלָם, שֶׁבָּא עַל

ידי גדל ההעלמה שבעולם. ושישתדל כל ימיו על האחרית והסוף שינצל משאול תחתיות, ויזכה לחיים נצחיים להכיר אותו יתברך, שזהו עקר התכלית.

יד. ואף על פי שהכל יודעין זאת שהעולם הזה הבל וריק, אף על פי כן ההעלמה גדולה כל כך, שרצין הכל אחר העולם הזה ואין משגיחין על התכלית, כמו שנאמר "זה דרךם כסל למו ואחריהם בפיהם ירצו סלה", כמו שפרשו רבותינו זכרונם לברכה, ואפלו אם זוכרין לפעמים ואומרים מה יעשו בסוף, אינם יודעים שום עצה מה לעשות להציל נפשם.

טו. על כן העקר הוא אמונת חכמים אמתיים, כי רק הם יודעים בחקמתם הגדולה איך לגלות ההעלמה הזאת ולתן עצות נפלאות לכל אחד לפי ערכו ומדרגתו.

טז. ועל כן כשהתחיל דוד לדבר מגדל הבל העולם (במזמור מט), התחיל תחלה, "פי ידבר חכמות והגות לבי תבונות אטה למשל אזני וכוי". ואחר כך מדבר מגדל שטות העולם והבליו, כמו שנאמר שם, "הבוטחים על חילם וכוי, ועזבו לאחרים חילם קרבם בתימו לעולם וכוי, זה דרךם כסל למו" וכוי. ולכאורה תמונה מה זו חכמה ותבונה שגלה

במזמור הזה, שצועק שהעולם הבל וריק ולא במותו קח הכל וכוי, וכי מי לא ידע בכל אלה?! הלא אפלו אנשים הגסים ועמי הארץ יודעים זאת, ואומרים בפיהם שאין אדם לוקח עמו כלום מעשרו לקברו ושהעולם צל עובר וכוי. ולמה הקדים במזמור זה דיקא לומר פי ידבר חכמות וכוי פאלו הוא מגלה פאן חכמה ותבונה גדולה?!

יז. אד, באמת אף על פי שהכל יודעין זאת, אף על פי כן הוא חכמה ותבונה גדולה לדבר בזה בכל פעם ולצעק ולגלות העלמה זאת.

יח. וכמו שמצינו שכל הצדיקים גדולי החכמים האמתיים צועקים זאת הרבה, כמו כל ספר קהלת שמלא מזה, וכן דוד המלך עליו השלום בכמה מזמורים. וכן בשאר ספרי קדש.

כי הצדיקים אמתיים מדברים מזה בצרופים קדושים כאלה ובחכמה עמקה כזאת, עד שעל ידי זה מעוררין בני אדם ומגליו בכל פעם ההעלמה הזאת באפן שאף על פי כן יתעוררו בני אדם משנתם וטעותם ויזכרו באמת עצם שטות העולם וישובו אל ה'.

כי זה עקר החכמה הגדולה מכל החכמות להסתפל על התכלית האחרון. וכמבאר אצלנו כמה פעמים, שעקר

החכמה הוא פְּשִׁיזוּכִין לְהַצְלִיחַ עַל יְדֵי חֲכָמָתוֹ לְנֹצֵחַ. וְעַל כֵּן
הִתְחִיל בְּמִזְמוֹר זֶה, "פִּי יְדַבֵּר חֲכָמוֹת וְכוּ'", כִּי בְּאֵמֶת זֶה
עָקַר הַחֲכָמָה אֲמִתִּית מֵה שֶׁמְּגַלֶּה שְׁטוֹת הָעוֹלָם וְהַבְּלִיּוֹ, כִּי
הוּא מְגַלֶּה בְּחֲכָמָה כִּזְאת בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ כִּזְהוּ, עַד שֶׁיִּפְעַל
בְּדַבְּרֵי לְהַכְנִיס הָאֵמֶת בְּעוֹלָם, לְגִלוֹת לְעַם הַהֶעֱלָמָה.

פרק ל' צרות

בו מבואר טעות האנשים שבוכים על מצב העולם ומדברים שהיום העולם מלא מצרות יותר מפעם. וכל הדיבורים הללו הם רק יצר הרע להדית את האדם מעבודת ה' יתברך.

וכן מבואר שכל הצרות של האדם הם רק כשאין לו אמונה, אבל כשיש לו אמונה אין לו צער מכלום.

א. מאי נפקא מנה [מה יוצא מזה], מה שצוּעֵקִים בְּכָל פְּעַם שֶׁהֵימִים הָרֵאשׁוֹנִים הָיוּ טוֹבִים מֵאֵלֶּה. וּכְבָר צָנַח שְׁלֵמָה עַל זֶה וְסִתֵּר דְּבַרְיָהֶם. וְאָמַר (קִהְלֵת ז י) "אֵל תֹּאמַר שֶׁהֵימִים הָרֵאשׁוֹנִים הָיוּ טוֹבִים מֵאֵלֶּה, כִּי לֹא מִחֻכְמָה שֶׁאֵלֶּת עַל זֶה".

ב. וְאֵף עַל פִּי שְׁרַשְׁיִי פִּרְשׁ שֵׁם כִּי הִכַּל לְפִי זְכוּת הַדּוֹרוֹת, אֵף עַל פִּי כֵן הִרְבֵּה פָּנִים לַתּוֹרָה, וְאִין מִקָּרָא יוֹצֵא מִדִּי פְּשׁוּטוֹ.

כִּי שְׁלֵמָה הִמְלִיךְ עָלָיו הַשְּׁלוֹם, שֶׁהֵיָה חָכֵם גָּדוֹל מְכַל אָדָם אָמַר בְּחֻכְמָתוֹ וְרוּחַ קִדְשׁוֹ שֶׁזֶה שְׁטוּת גָּדוֹל מֵהַשְּׂאוּמְרִים שֶׁהֵימִים הָרֵאשׁוֹנִים הָיוּ טוֹבִים מֵאֵלֶּה.

ג. כי בכל פעם אומרים כך. ובאמת אנו רואים שבכל פעם העולם נתעשר יותר, ומתנהג העולם בגדולות ובהוצאה מרבה יותר משנים קדמוניות.

ד. ובאמת מאי נפקא מנה בזה? אדרבא, אם עכשו העולם בדחקות יותר צריכים לברח להשם? תברך ולעסק בתורה ועבודה.

ה. כי אין מקום לברח מצרות ויסורי עולם הזה רק אל השם? תברך ואל התורה. כי "אדם לעמל יולד" (איוב ה ז) וכמו שכתוב במדרש (סנהדרין צט): "אדם לעמל יולד, אשרי מי שעמלו בתורה".

פרוש, מאחר שאיך שיהיה אם יהיה עשיר או עני וכי' אף על פי כן בודאי יהיה לו עמל וכעס כל ימיו, כי צרות ויסורי כל אדם רבים מאד, וכמו שכתוב "גם כל ימיו פעס ומכאובות" וכי' (קהלת ב כג). וכמובא בשל"ה בלשון חרוז "אין רגע בלא פגע אין שעה וכי' אין יום וכי'".

ו. על כן בודאי אשרי מי שבורח מזה העמל של פגעי העולם הזה אל עמל התורה, ואז בודאי אשרי וטוב לו בעולם הזה ובעולם הבא.

ז. אבל בזה שאומר שהימים הראשונים היה טובים

מאלה, ובגדל דאגתו וטרדתו וצערו על פרנסתו וממון בכל פעם יותר ויותר, בזה לא יפעל כלום, רק מבלה ימיו בצער ודאגה וכעס ומכאובות ומבטל עצמו מהתורה ותפלה וכו' מחמת דאגות ושיחות ושטותים כאלו.

ולבסוף (קהלת ה יד) "מאומה לא ישא בעמלו". כי (קהלת ו ד) "בהבל בא ובחשך ילך" וכו'.

ח. כי באמת מי שיש לו עינים לראות ולב להבין האמת לאמתו, יבין בשכל ויראה שגם בימים הראשונים הנה העולם מלא דאגות וטרדות הפרנסה..

וכמו שאנו רואים בכל הספרים שנתחברו לפני מאות שנים שרבים ככלם כותבים בהקדמותיהם שהיה להם צרות רבות בימיהם וחסרון כיס ודחקות הפרנסה הקשה מכלם, ואף על פי כן חברו ספרים קדושים הרבה. כי (קהלת א ט): "מה שהיה הוא שיהיה" וכו'.

ט. והכלל, שגם בימים הראשונים הנה העולם מלא דאגות פרנסה כמו שכתב שלמה המלך, עליו השלום (קהלת ב כג) "גם כל ימיו כעס ומכאובות" וכו'. וכתוב "אדם לעמל יולד קצר ימים ושבע רגז" וכו'. וכיוצא כאלה פסוקים הרבה. וגם אז נדמה לכל אחד שבצוק העתים כאלה צריכים לדאג רק על הפרנסה, ועל ידי זה אבדו מייהם והלכו מן העולם בלא חמדה.

י. ואף על פי כן נמצא בכל דור צדיקים ויראים וכשרים שלא השגיחו על זה וברחו מן העמל של עולם הזה לעמל התורה ועבודה וזכו להם ולדורותיהם וכו' אשרי להם.

יא. וכן עכשו בודאי הבחירה הפשית, ובודאי יש פח עתה גם עתה לכל אחד ואחד לברח מדאגות ושיחות של צער כאלה, לברח מהם ולבטח בה' ולקבל על עצמו עמל התורה תחת עמל המר של דאגת העולם הזה. ובודאי יפרנסו השם יתברך.

יב. כי השם יתברך מפרנס העולם תמיד כאז כן עתה. אדרבא, השם יתברך מנהיג העולם בכל פעם יפה יותר.

יג. הכלל, שהעולם הזה מלא דאגות ויגונות וצער ויסורים תמיד כמו אז כמו עתה וכמו שנגזר מחטא אדם הראשון (בראשית ג יז) "בעצבון תאכלנה" (בראשית ג יט) "בזעת אפך תאכל לחם".

יד. ואין מקום לברח מהעצבון והדאגות האלו המקצרים ומכלים ימי האדם, אין מקום לברח מהם כי אם אל השם יתברך ואל התורה וכןזכר לעיל. (חיי ומהר"ן סימן ש"ח)

צריך שלא יהיה לאדם רצון אישי שלו

טו. צריך האדם לבטל רצונו לגמרי נגד רצון השם יתברך, שלא יהיה לו שום רצון אחר, רק כמו שרוצה השם יתברך,

הו שִׁיהִיָּה לוּ מָמוֹן וּבְנִים, הוּן לָאוּ חֵס וְשָׁלוֹם, וְהוּן כָּל שְׂאָר
הַרְצוֹנוֹת לֹא יִרְצָה שׁוֹם רְצוֹן אַחֵר רַק כְּמוֹ שְׂרוּצָה הַשֵּׁם
יִתְבָּרַךְ. (ליקוטי מוהר"ן חלק ראשון סימן קע"ז)

גם בתוך הצרה ה' מרחיב לאדם

טז. 'בַּצָּר הִרְחַבְתָּ לִּי' (תְּהִלִּים ד), הִינּוּ שְׁגָם אֶפְלוּ בְּהִצָּרָה
בְּעֲצָמָה, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מֵרְחִיב לָנוּ, כִּי אִם יִסְתַּכֵּל הָאָדָם עַל
חֲסָדֵי ה'. יִרְאֶה, שְׂאֶפְלוּ בְּעַת שְׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מֵצָר לוֹ, גַּם
בְּהִצָּרָה בְּעֲצָמָה, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מֵרְחִיב לוֹ, וּמְגַדִּיל חֲסָדוֹ עִמּוֹ.
וְזֶה "בַּצָּר הִרְחַבְתָּ לִּי", הִינּוּ אֶפְלוּ בְּתוֹךְ הִצָּרָה בְּעֲצָמָה, נִתְּנָה
לִי הִרְחַבָּה בְּתוֹכָהּ, מִלְּבַד מֶה שְׂאֵנוּ מֵצַפִּים שְׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ
יוֹשִׁיעֵנוּ בְּקָרוֹב מִכָּל הַצָּרוֹת, וַיִּיטִיב עִמָּנוּ מְאֹד, אֵךְ אֶפְלוּ גַם
בְּהִצָּרָה בְּעֲצָמָה מֵרְחִיב לָנוּ. (ליקוטי מוהר"ן חלק ראשון סימן קצ"ה)

המסתכל בתכלית היסורים, אינו בצער

יז. אֶפְלוּ כָּל הַצָּרוֹת וְהִיסוּרֵין וְהַרְעוֹת הָעוֹבְרֵין עַל הָאָדָם
חֵס וְשָׁלוֹם, אִם יִסְתַּכֵּל עַל הַתְּכֵלִית, בּוֹדָאֵי אֵינָם רְעוֹת כָּלֵל,
רַק טוֹבוֹת גְּדוּלוֹת. כִּי בּוֹדָאֵי כָּל הִיסוּרֵין בָּאִים בְּכּוֹנֵה
מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְטוֹבָתוֹ, אִם לְהַזְכִּירוֹ שְׁיִשׁוּב בְּתִשׁוּבָה, אִם
לְמַרְק עֲווֹנוֹתָיו. וְאִם כֵּן הִיסוּרֵין הֵם טוֹבוֹת גְּדוּלוֹת, כִּי
כּוֹנֵת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הוּא בּוֹדָאֵי רַק לְטוֹבָה.

יח. נמצא, שבכל הרעות והיסורין שיש לאדם, חס ושלוש, אם יסתכל על התכלית, הינו פונת השם יתברך, לא יהיה לו יסורין כלל. רק אדרבא יתמלא שמחה, מגדל רב הטובה שישתכל בתכלית היסורין הללו. כי התכלית הוא פלו טוב. ובאמת אין שום רע בעולם רק פלו טוב. (ליקוטי מוהר"ן חלק

ראשון סימן ס"ה)

הצער שיש לאדם הוא מחסרון הדעת

יט. עקר הצער שיש לאדם מהיסורין שעוברים עליו, חס ושלוש. הוא רק מחמת שלוקחין מהאדם הדעת, עד שאין יכול להסתכל על התכלית, שהוא פלו טוב, ואז מרגיש צער וכאב היסורין. כי כשיש לו דעת, ומסתכל על התכלית, אינו מרגיש כלל הצער של היסורין כנ"ל. (ליקוטי מוהר"ן שם)

כ. כל הצרות והיסורים והגלות אינו אלא לפי ערך חסרון הדעת, וכשנשלים הדעת, אזי נשלים כל החסרונות, בבחינת (נדרים מ"א) 'אם דעת קניית מה חסרתי', וכתיב (ישעיהו ה) "לכן גלה עמי מבלי דעת".

ועקר החיים נצחיים יהיה לעתיד מחמת הדעת, שירבה הדעת, שידעו הכל את ה', ועל ידי הדעת יכללו באחדותו, ואז יחיו חיים נצחיים כמוהו, כי על ידי הידיעה נכללים בו, כמאמר החכם: 'אלו ידעתי, הייתי'.

ועקר הידיעה יהיה לעתיד, כמו שכתוב (שם י"א) "כי
מלאה הארץ דעה", ומחמת הדעת לא יחסר כל טוב, ויהיה
כלו טוב. (ליקוטי מוהר"ן חלק ראשון סימן כ"א)

לפי המעשים שלך הוא עוד ברחמים גדולים

כא. שתקבל באהבה, כל הרעות והיסורין הבאים עליך, כי
ראוי שתדע, שלפי מעשיך אחר כל היסורים והרעות שיש
לך, עדן הוא מתנהג עמך ברחמים, כי היה מגיע לך יותר
ויותר, חס ושלום, לפי מעשיך. (ליקוטי מוהר"ן חלק ראשון סימן

קס"ח)

פרק ל"א מדות

בו מבואר גנות מדת הכעס, וההפסד הגדול שעל ידה, ומדת הסבלנות.

כעס הוא מחסרון דעת

א. כַּעַס וְאַכְזָרִיּוֹת הוּא מַחְסָרוֹן הַדַּעַת, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (קִהְלֶת ז') "כַּעַס בְּחִיק כְּסִילִים יְנוּחַ". וְעַל כֵּן הַחוֹלָה הוּא כַּעֲסוֹ, מַחֲמַת שְׂאֵז הוּא בְּדִינִים, כִּי דִינִים שׁוֹרִים עָלָיו, וְדִינִים הֵם מַחִין דְּקִטְנוֹת, וְעַל כֵּן הוּא בְּכַעַס.

ב. וְלַעֲתִיד לָבוֹא יִתְגַּלֶּה הַדַּעַת וְהַכֹּל יִדְעוּ אֶת ה', כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (יִשְׁעִיָּהוּ י"א): "כִּי מְלֹאָה הָאָרֶץ דַּעַה אֶת ה'", וְעַל כֵּן אִזּוֹ יִתְבַּטֵּל הַכַּעַס, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (שִׁם): "וְגַר זָאֵב עִם כֶּבֶשׂ וְנֹמֵר עִם גְּדִי וְכוּי' וּפְרָה וְדָב וְכוּי', לֹא יִרְעוּ וְלֹא יִשְׁחִיתוּ וְכוּי' כִּי מְלֹאָה הָאָרֶץ דַּעַה אֶת ה'" וְכוּי', כִּי עֲכָשׂוּ אִי אֶפְשָׁר לָהֶם לָגוֹר יַחַד זָאֵב עִם כֶּבֶשׂ וְכוּי' מַחֲמַת מֵדַת הַכַּעַס, אֲבָל לַעֲתִיד יִוָּכְלוּ לָדוֹר יַחַד, מַחֲמַת שֶׁיִּתְבַּטֵּל הַכַּעַס עַל יְדֵי הַדַּעַת שֶׁיִּתְגַּלֶּה אָז. (לִיקוּטֵי מוהר"ן חֶלֶק רֵאשׁוֹן סִימָן כ"א)

ע"י כעס מתעורר עליו קטרוגים

ג. עַל יְדֵי הַכַּעַס הַבָּא מֵהַכְּבֵד, בְּחִינַת: 'כְּבֵד כּוֹעֵס' (בְּרָכוֹת ס"א:), נִתְעוֹרֵר הַמְּקַטְרֵג הַגָּדוֹל, שֶׁהוּא עֲשׂוֹ, "הוּא אֱדוּם".

שְׁאֲחִיזְתוּ בְּכַבֵּד (זֶהָר פִּינְחָס רל"ד וְתִקּוּן כ"א). וְהוּא
 אֲדַמּוּנִי. שֶׁהוּא בְּחִינַת כָּבֵד, שֶׁהוּא מָלֵא דָם.
 וּמִן הַמְקַטְרֵג הָעֲלִיוֹן נִתְעוֹרְרִים וְנִשְׁתַּלְשְׁלִים מְקַטְרָגִים
 וְצָרִים לְמַטָּה עַל אָדָם הַכּוֹעֵס, וְשׁוֹלְטִים עָלָיו, וְאֵינָם רְאִים
 מִלְּפָנָיו.

ד. כִּי עַל יְדֵי הַכַּעַס נִדְמָה לָהֶם כְּבִהְמָה, בְּבַחֲינַת (תְּהִלִּים
 מ"ט): "נִמְשַׁל כְּבִהְמוֹת נְדָמוּ". כִּי עֶקֶר הַמּוֹרָא שְׁמֵתִירָאִין
 מִן הָאָדָם, בְּבַחֲינַת (בְּרֵאשִׁית ט): "וּמּוֹרָאֲכֶם וְחִתְּכֶם", אֵינוֹ
 אֶלָּא עַל יְדֵי הַצֵּלֶם אֱלֹקִים שֶׁבְּפָנֵי הָאָדָם.

וְעַל יְדֵי הַצֵּלֶם, הָאָדָם הוּא אָדָם. וְכַשְּׁסָר צֵלֶם, אֲזִי יוֹצֵא
 מִגֶּדֶר אָדָם לְגֶדֶר בְּהֵמָה, וְאִזְ סָר מוֹרָאוֹ. וְעֶקֶר הַצֵּלֶם
 הַמְּאִיר בְּפָנֵי הָאָדָם, הִיא חֻכְמוֹת הַבּוֹרָא, שֶׁנִּתְּנוּ לְאָדָם
 יִתְרוֹן עַל הַבְּהֵמָה, הִיא הַמְּאִירָה בְּפָנֵי אָדָם, בְּבַחֲינַת:
 "חֻכְמַת אָדָם תִּאִיר פָּנָיו" (קֹהֶלֶת ח).

וְעַל יְדֵי הַכַּעַס, אִם חָכֵם הוּא חֻכְמָתוֹ מִסְתַּלְקֶת (פְּסָחִים
 דף ס"ו:). וְאִזְ צֵלוֹ סָר, וּפָנָיו נוֹפְלִים, בְּבַחֲינַת (בְּרֵאשִׁית ד):
 "לָמָּה תָּרַח לָךְ וְלָמָּה נָפְלוּ פָּנֶיךָ". וְכַשְּׁאִין לוֹ פָּנֵי אָדָם, אֲזִי
 מוֹרָאוֹ סָר, כִּי נִמְשַׁל כְּבִהְמוֹת, וְצָרָיו מְצָרִים לוֹ. (לִיקוּטֵי מוהר"ן

חלק ראשון סימן נ"ז)

הכעס מזיק לפרנסתו וממונו

ה. הַכַּעַס מְזִיק לְעִשְׂרֵירוֹת. וְכַשְׁהַיֵּצֵר מִסִּית לְאָדָם שֶׁיִּכְעֹס,
 יֵדַע שֶׁבְּזֹאת הַשְּׁעָה יִשְׁפִּיעוּ לוֹ מִלְּמַעְלָה אֵיזָה סֵדָּה מְמוֹן,

והיֵצֵר רוֹצֵה לְקַלְקֵל זֹאת הַהִשְׁפָּעָה. (ליקוטי מוהר"ן חלק ראשון

סימן נ"ט)

ו. וְדַע, שְׂרָאוּי שְׂכַל יִשְׂרָאֵל יְהִי לְהֵם מְמוֹן, אִךְ יֵשׁ מְדָה אַחַת שְׂמִפְסָדַת וּמֵאֲבָדַת מֵהֵם הַמְמוֹן. וְהִיא מְדָה רְעָה מְגִנָּה, שְׂקֻשָּׁה מְאֹד לְהִנְצֵל מִמֶּנָּה. וְאִפְלוּ אִם יִרְצֶה אֶחָד לְהִנְצֵל מִמֶּנָּה. וּבִפְרָט בְּשִׁבִיל תַּאֲוֹת הַמְמוֹן, כְּדִי שְׂלֵא תִפְסִיד לוֹ אֶת הַמְמוֹן, עִם כָּל זֶה הַמְדָה רְעָה הַזֹּאת מִתְגַּבֶּרֶת עָלָיו בְּיַלְדוּתוֹ וּבִקְטָנוּתוֹ, וְעַל יְדֵי זֶה מִפְסָדַת מִמֶּנּוּ הַמְמוֹן שְׂהִיָּה רְאוּי שְׂיִהְיֶה לוֹ.

ז. וְהַמְדָה רְעָה הַזֹּאת הִיא הַמְדַת הַפְעֵס, שְׂעַל יְדֵי זֶה מִפְסִיד וּמֵאֲבָד הַמְמוֹן הִרְאוּי לוֹ. כִּי בְּבַחֲיִנַת שְׂרֵשׁ הַהִשְׁתַּלְשְׁלוֹת שְׂמִשְׁתַּלְשֵׁל הַמְמוֹן, מִמְקוֹם שְׂמִשְׁתַּלְשֵׁל מִשָּׁם, הוּא בְּחִינָה אַחַת עִם הַפְעֵס מִמֶּשׁ. וְעַל כֵּן הַפְעַל דָּבָר כְּשִׂרְוָאָה שְׂמִשְׁתַּלְשֵׁל וְיִוֶּרֶד שְׂפַע לְאֲדָם שְׂיִהְיֶה לוֹ מְמוֹן, אֲזִי יוֹרֵד וּמִזְמִין לוֹ פְעֵס, וְעוֹשֶׂה לוֹ מִבְּחִינַת הַהִשְׁפָּעָה וְהַשְׁתַּלְשְׁלוֹת שְׂיִוֶּרֶד אֵלָיו שְׂיִהְיֶה לוֹ מְמוֹן, עוֹשֶׂה לוֹ מִמֶּנּוּ פְעֵס. (ליקוטי

מוהר"ן חלק ראשון סימן ס"ח)

ע"י כעס לא פועלים כלום רק מזיקים

ח. שְׂיִזְהַר לְמַעַן הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ וְיִרְחַם עַל עַצְמוֹ וְעַלֵי וְעַל כָּל בְּנֵי בֵיתוֹ וְלֹא יִהְיֶה פְעֵסוֹ וְרִגְזוֹ וְלֹא יִהְיֶה קִפְדוֹ כָּלֵל. רַק

אֲדַרְבָּא מֵאַחַר שְׁטַבְעוּ לְהַקְפִּיד וּלְהַתְרַגֵּז חַס וְשָׁלוֹם יִתְגַבֵּר
 לְהַפְּיֵךְ הַדְּבָר. וּבְרַגְזוֹ רַחֵם תִּזְכֹּר וַיִּהְיֶה הַפְּעַס לְרַחֲמָנוֹת וְאִז
 יִהְיֶה טוֹב לוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא.

וְגַם אַתָּה תִּקְרֵים כָּל זֶה, כִּי הַפְּעַס וְהַקְפָּדוֹת מִזִּיקִים מְאֹד
 מְאֹד רַחֲמָנָא לְצִלּוֹ, וַיִּתְחַזְּקוּ בְּתוֹרַת ה' לְקַבֵּעַ עֵתִים לַתּוֹרָה
 עַל כָּל פְּנִיִּים וַתִּבְטְחוּ בַּה' וַתִּצְפּוּ לִישׁוּעָתוֹ בְּכָל עֵת כִּי עַל יְדֵי
 פְּעַס אֵין פּוֹעֲלִים כָּלוּם רַק מִזִּיקִים הִרְבֵּה, רַחֲמָנָא לְצִלּוֹ, כִּי
 רַגְזוֹ לֹא עֲלָתָה בְּיָדוֹ אֶלָּא רַגְזוֹנוֹתוֹ, וְכָל מַה שְׁיִכּוֹלִים לַפְּעַל,
 פּוֹעֲלִים בְּדַבְּרֵי נַחַת יוֹתֵר וְיוֹתֵר. כִּי דַבְּרֵי חֲכָמִים בְּנַחַת
 נִשְׁמָעִים. (עלִים לַתְּרוּפָה, מִכְּתָב תַּי"ז)

למי יש זמן למחלוקות

ט. כָּל הָעוֹלָם מְלֵא מִחִלּוּקוֹת. הֵן בֵּין אַמּוֹת הָעוֹלָם וְכֵן בְּכָל
 עִיר וְעִיר. וְכֵן בְּכָל בַּיִת וּבֵית בֵּין הַשְּׂכָנִים וּבֵין כָּל אֶחָד עִם
 אֶשְׁתּוֹ וּבְנֵי בֵיתוֹ וּמִשְׁרֵתָיו וּבְנָיו. וְאֵין מִי שְׁיִשִּׁים עַל לְבֹו
 הַתְּכַלִּית שֶׁבְּכָל יוֹם וַיּוֹם הָאָדָם מֵת כִּי הַיּוֹם שֶׁעָבַר לֹא יִהְיֶה
 עוֹד וּבְכָל יוֹם הוּא מִתְקַרֵּב לְמִיתָה. (שִׁיחוֹת הַר"ן סִימָן ע"ז)

מדת הסבלנות, אין להכריח את עצמו

י. מִי שְׁרוּצָה לִישׁוֹן וְאֵינוֹ יָכוֹל לִישׁוֹן, הַעֲצָה לָזֶה לְבַל
 לְהַכְרִיחַ עַצְמוֹ כָּל כַּךְ לִישׁוֹן. כִּי כָּל מַה שְׁמַכְרִיחַ עַצְמוֹ יוֹתֵר
 לִישׁוֹן, מִתְגַּבֵּר עָלָיו בְּיוֹתֵר מְנִיעוֹת הַשָּׁנָה.

יא. וענין זה גם בכל הדברים שבעולם לבלי להכריח עצמו ביותר. כי כל מה שמכריחין עצמו ביותר לאיזה דבר, מתגבר עליו ביותר ההפך דיקא.

יב. ואפלו בעבודת השם צריכין לפעמים זאת לבלי להכריח עצמו יותר מדי, אף על פי שבאמת צריכין להיות זריז גדול מאד לקדש עצמו כראוי, ולזכות לעבודת השם בשלמות במהירות גדול, ואסור להניח מיום לחברו כלל, כי אין העולם עומד כלל אפלו כהרף עין, ועל כן כל מה שיכולין להתגבר לעשות איזה דבר בעבודת ה' צריכין לעשותו מיד דיקא בלי אחור ועפוב כלל, אפלו רגע אחת כי מי יודע כמה מניעות ועפובים והרהורים יהיה לו בשעה האחרת, כי אין להאדם בעולמו כי אם אותה השעה ואותה הרגע בלבד.

אף על פי כן לפעמים פשוט אין שמתגברין ומכריחין עצמו לאיזה דבר ואינו עולה בידו. צריכין לפעמים להמתין ולבלי לפל בדעתו מזה, ולבלי לבלבל דעתו כלל במה שאינו זוכה לאותו הדבר. וימתין קצת עד שתבוא עתו. ואי אפשר לבאר דבר זה בכתב כלל. (חיי מוהר"ן סימן תל"א)

ע"י לחץ הילדים לא ידעו כלום

יג. אמר שמה שהמלמדים דוחקים את התינוק ביותר, על ידי זה אינו יודע התינוק כלל, רק צריכין להיות אמן גדול

בְּזֶה לְלַמֵּד אֶת הַתִּינוּק בְּהַדְרָגָה בְּלִי אֵיוֹם הַרְבֵּה וּבְלִי דַחַק יוֹתֵר, וְעַל יְדֵי זֶה יִתְפָּס יוֹתֵר בְּנִקְל.

כִּי אָמַר, שֶׁהַמְלַמֵּד חוֹזֵר עִם הַתִּינוּק וְאוֹמֵר לוֹ זָכַר זָכַר, בְּלִשׁוֹן אֲשֶׁכֵּנִי גִידְעֵנִק זְעֵ גִידְעֵנִק זְעֵ. וְאִם הָיָה חוֹזֵר עִמוּ מְעַט בְּנִקְל, בְּוֹדָאֵי הָיָה תוֹפֵס הַדְּבָר הַיָּטִב וְהָיָה זוֹכְרוֹ, אַךְ אַחֵר כִּךְ חוֹזֵר עִמוּ כָּל כִּךְ וְאוֹמֵר לוֹ כִּמָּה פְּעָמִים זָכַר זָכַר, עַד שֶׁאַחֵר כִּךְ כְּשִׁשׁוּאֲלֵין הַתִּינוּק הַפְּרוּשׁ שֶׁל אוֹתוֹ הַמְקַרָּא יוֹכֵל לְהִיּוֹת שְׂשִׁיב הַתִּינוּק שֶׁפְּרוּשׁוֹ גִידְעֵנִק זְעֵ. כִּי הַתִּינוּק סוֹבֵר שֶׁאֵלוֹ הַתְּבוֹת הֵם הַלְעֵז שֶׁל הַמְקַרָּא. כִּי בְּזֶה שְׂדוּחְקִין אֶת הַתִּינוּק הַרְבֵּה, בְּזֶה מְבַלְבְּלִין אוֹתוֹ לְגַמְרִי.

וְאִי אֶפְשֵׁר לְבָאֵר הַדְּבָר הַזֶּה וְהוּא בְּרוּר לְמִשְׁפִּיל, וְנִצְרָךְ מְאֹד לְמַלְמָדִים וְכוּן לְכַמָּה עֲנִינִים. כִּי זֶה הוּא כָּלֵל גְּדוֹל שֶׁלֹּא לְדַחַק עֲצָמוֹ בְּיוֹתֵר עַל שׁוּם דְּבָר, רַק בְּהַדְרָגָה וּבְמִתּוֹן וְאִי אֶפְשֵׁר לְבָאֵר כָּל זֶה כָּלֵל. (חיי מוהר"ן אות תלב)

מעשה שהיה עם ילד שבא לרבינו

יד. וּמַעֲשֵׂה שֶׁהָיָה כִּךְ הָיָה, שֶׁתִּינוּק אֶחָד הוֹלִיכּוֹ אָבִיו לְרַבֵּנוּ זְכוּרוֹנוֹ לְבָרְכָה וְלַמֵּד אוֹתוֹ בְּכָל הַדְּרָךְ שֶׁכַּאֲשֶׁר יִתְּנוּ לוֹ מִשְׁקָה לְשִׁתּוֹת שֶׁיֵּאמֵר סְבָרִי מְרַנֵּן וְרַבֵּנֵן וְכוּי וְחֹזֵר עִמוּ הַרְבֵּה הַרְבֵּה מְאֹד לְמַעַן יִזְכֹּר הַיָּטִב וְלֹא יִתְבַלְבֵּל.

אַחֵר כִּךְ כְּשֶׁבָּא הַתִּינוּק לְרַבֵּנוּ זְכוּרוֹנוֹ לְבָרְכָה וְהַתְּחִיל לומר סְבָרִי לֹא הָיָה יָכוֹל לומר כָּלֵל וְנִתְבַלְבֵּל מְאֹד. עָנָה רַבֵּנוּ זְכוּרוֹנוֹ לְבָרְכָה וְאָמַר לְאָבִיו אַתָּם בְּוֹדָאֵי לְמַדְתֶּם עִמוּ

הרבה והכבדתם עליו מאד שיזכר לומר סברי וכוי פסדר, ובשביל זה אינו יכול עקשו לומר פלום, אם לא הייתם חוזרים כל כך, בודאי היה יכול לומר פראוי. ואז אמר רבנו זכרונו לברכה ענין השיחה הנ"ל.

לא להתעקש על דברים

טו. אין צריכין לעמד על שום דבר שיהיה דיקא כן כמו שרוצה, אף על פי שרוצה דבר שבקדשה באמת. רק אם יכול לעשות תכף ומיד מה טוב לעשות דיקא תכף, כי דבר שבקדשה אסור לדחות אפלו רגע אחת, רק לזרז עצמו לעשות בזריזות גדול תכף ומיד דיקא.

אך אם אף על פי כן לא יכל לעשות תכף, אל יבהלוהו רעיוניו וישקט וינחם ויצפה לישועות ד', ויתלה עיניו למרום אולי יזכה לזה. ועל פי רב יעזרהו השם ותברך אחר כך לגמר בנקל מה שרוצה. ויש בענין זה שיחות קדושות הרבה, אך אי אפשר לבאר זאת בכתב היטב. (חיי מוהר"ן סימן

(תל"ג)

פרק ל"ב אמונה

בו מבואר איך מגיעים לאמונה, וכן שאדם המאמין בכל מצב טוב לו, ושגם כשעושים השתדלות לא לעשות ממנה עיקר כלל, ועוד עצות יקרות באמונה.

על ידי דיבורי אמונה מגיעים לאמונה

א. האמונה תולה בפה של אדם, בבחינת: "אודיע אמונתך בפיי" (תהלים פ"ט). הינו על ידי שמדברין האמונה בפה זהו בעצמו אמונה, וגם על ידי זה באים לאמונה. ומחמת זה צריך לזהר מאד מדבורים של כפירה ואפיקורסות, אף על פי שאינו אומרם מלבדו, הינו שהוא בעצמו מאמין ואינו כופר חס ושלום, רק שהוא חוזר ואומר דברי אפיקורסות ששמע בשם אחרים שהם אפיקורסים, והוא מתלוצץ מהם, אף על פי כן גם מזה צריך לזהר מאד. כי הדבור הזה של כפירה מזיק לאמונה. גם הוא אסור גמור, כי על השם יתברך ברוך הוא, אסור לומר דברי הלצות אפלו בדרך שחוק. (וליקוטי מוהר"ן חלק שני

ע"י אמונה תמיד טוב לו, בכל מצב

ב. מי שַׁיֵּשׁ לוֹ אֱמוּנָה חֲזֵיוֹ חַיִּים, וְהוּא מְבַלָּה יְמֵי חַזְיוֹ בְּטוֹב תְּמִיד.

כִּי כְּשֶׁהוֹלֵךְ לוֹ כְּרֵאוּי וַיֵּשׁ לוֹ טוֹב בְּוֹדָאֵי טוֹב לוֹ. וְאֶפְלוּ כְּשֶׁאֵינּוּ כֶּדָּ (דְּהֵינּוּ שְׂאִין מִתְנַהֵּג לוֹ כְּסֹדֵר וַיֵּשׁ לוֹ יְסוּרִין חֶסֶס וְשְׁלוֹם) גַּם כֵּן טוֹב, כִּי הוּא בְּטוֹחַ שְׂאֵף עַל פִּי כֵּן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִרְחַם עָלָיו לְהַבִּיא וַיִּיטִיב אַחֲרֵיתוֹ. כִּי מֵאַחַר שֶׁהִכֵּל מֵאֲתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּוֹדָאֵי הַכֹּל לְטוֹבָה.

אֲבָל מִי שְׂאִין לוֹ אֱמוּנָה חֶסֶס וְשְׁלוֹם, חֲזֵיוֹ אֵינֶם חַיִּים כָּלֵל, כִּי תִכְףּ כְּשֶׁעוֹבֵר עָלָיו אֵיזָה רָעָה, שׁוֹב אֵין לוֹ שׁוֹם חִיוֹת, כִּי אֵין לוֹ בְּמָה לְנַחֵם עֲצָמוֹ כָּלֵל, מֵאַחַר שְׂאִין לוֹ אֱמוּנָה כָּלֵל, וְאֵין לוֹ שׁוֹם חִיוֹת וְשׁוֹם טוֹב מֵאַחַר שֶׁהוֹלֵךְ בְּלֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּבְלֵי הַשְּׁגָחָה רַחֲמָנָא לְצַלָּן. אֲבָל עַל־יְדֵי אֱמוּנָה מֵה טוֹב וַיִּכָּה הַחִיוֹת שְׁלוֹ כְּנ"ל. (שיחות הר"ן סימן נ"ג)

בענין הנ"ל

ג. אִישׁ כְּשֶׁר, מֵאַחַר שֶׁמֵּאֲמִין בְּהֶאֱמַת, וְעַקֵּר תִּקְוֹתוֹ הוּא לְעוֹלָם הַבָּא, עַל־כֵּן חֲזֵיוֹ טוֹבִים מְאֹד.

כִּי כֹל מֵה שֶׁעוֹבֵר עָלָיו הוּא מֵאֲמִין שֶׁהִכֵּל לְטוֹבָה, כִּדִּי לְהִזְכִּירוֹ שֶׁיָּשׁוּב מֵעוֹנוֹתָיו אוֹ בְּשִׁבִיל כְּפָרָה עַל עוֹנוֹתָיו כִּדִּי שְׂיִזְכָּה לְחַיֵּי עוֹלָם הַבָּא לְטוֹב הַנִּצְחִי וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה.

וְאֶפְלוּ הַיְסוּרִין שֶׁיֵּשׁ לְאִישׁ כְּשֶׁר מִחֲמַת הַצַּעַר שֶׁל הַחֲרָטָה כְּשֶׁנִּזְדַּמְּן לוֹ אֵיזָה פָּגָם אוֹ אֵיזָה עֲבָרָה חֶסֶס וְשְׁלוֹם, אֶפְלוּ אִם

חס ושלום עבר עברה ממש רחמנא לצלן, אחר־כך פשוטה להתחרט עליו, אף על פי שיש לו צער גדול מאד ויסורים גדולים על שפא לידי מכשול או לידי עברה רחמנא לצלן. אף על פי כן גם אלו היסורין אינם יסורין כלל כי זה הצער והיסורין שיש לו על שעבר עברה חס ושלום, אלו היסורין הם מוסיפים חיים להאדם בבחינת (משלי י כז): "יראת ה' תוסיף ימים". (שיחות הר"ן סימן ק"ב)

ד. ותדע כלל זה, כי כל היראות וכל היסורים שיש לאדם הם מקצרים ומכלים ימי חייו. ועל־כן אלו הקלי עולם העוסקים בחקירות חיייהם אינם חיים כלל, כי היסורים והדאגות שלהם מכלים חיייהם כפ"ל. אבל כל היראות וכל היסורין שיש לאדם מחמת יראת ה' הם מוסיפים ימים וחיים בבחינת "יראת ה' תוסיף ימים". וגם אלו היסורין שיש לאדם מחמת שעבר איזה פגם או עברה חס ושלום, ומתחרט על זה ויש לו צער גדול מזה, אלו היסורים הם בחינת "יראת ה' תוסיף ימים" כי היסורין שלו הם מחמת שמתגרא מהשם יתברך, הן מחמת רוממותו יתברך או מחמת יראת הענש. ואיך שהוא על כל פנים הוא בכלל יראת ה' כי הכל מיראתו יתברך ועל־כן היא מוספת ימים.

ה. רבים נכשלים ועושים את הסבות אמצעי בינם לבין השם יתברך. הינו שמאמינים בהשם יתברך, אבל מאמינים גם כן באמצעי, ואומרים שצריך לסבות.

הינו שמאמינים למשל בהסבה של פרנסה, שהוא המשא ומתן, ואומרים הסבה של משא ומתן עקר. כאלו חס ושלום בלא הסבה של משא ומתן אין יכלת ביד השם יתברך לתן להם פרנסה.

ובהסבה של הרפואה, שהוא סמים, עושים מהם עקר, כאלו חס ושלום בלי הסמים אין יכלת ביד השם יתברך לרפא.

ואין הדבר כן, כי הקדוש ברוך הוא סבת כל הסבות ועלת כל העלות, ואין צריך לשום סבה. ועסקנו באלו הסבות, צריך להאמין בהשם יתברך לבד ולא לעשות מהסבות עקר. (ליקוטי מוהר"ן חלק ראשון סימן ס"ב)

המתגבר על מחשבות רעות עושה נחת להקב"ה

ו. כשמתגברים על האדם מחשבות רעות והרהורים, והוא מתחזק ומתגבר עליהם ומנצח אותם, יש להקדוש ברוך הוא תענוג גדול מזה. והוא יקר מאד בעיני השם יתברך.

(ליקוטי מוהר"ן חלק א' סימן רלג)

ז. העקר הוא האמונה, וצריך כל אחד לחפש את עצמו ולחזק את עצמו באמונה.

ע"י נפילת אמונה יש חולאים שאין להם רפואה

ח. כי יש סובלי חלאים, שיש להם מכות מפלאות, והם סובלים החלאים רק בשביל נפילת האמונה. בבחינת (דברים כ"ח) "והפלא ה' את מכתך מכות גדלת ונאמנות וחלים רעים ונאמנים". 'ונאמנים' דיקא, כי הם באים על ידי פגם אמונה.

כי על ידי נפילת האמונה באים מכות מפלאות, שאין מועיל להם לא רפואות ולא תפלה ולא זכות אבות. (ליקוטי

מוהר"ן חלק שני סימן ה')

פרק ל"ג ריקוד ומחיא"ב כף

בו מבואר כי ריקוד ומחית כף בשמחה, ממתיק דינים. ונפלאות ענין רבינו בזה.

ריקוד ומחיא"ב כף ממתיק דינים

א. כְּשֵׁיט חס וְשְׁלוֹם דִּינִים עַל יִשְׂרָאֵל, עַל יְדֵי רִקוּדִים וְהַמְחִיאַת כָּף אֶל כָּף נַעֲשֶׂה הַמְתַקֶּת הַדִּינִים. (ליקוטי מוהר"ן חלק ראשון סימן י')

ב. שְׁמַעְתִּי שְׁאָמַר רַבֵּנוּ זְכוֹרוֹנוּ לְבִרְכָה, אֲנַחְנוּ כְּבִשְׁנוּ אֶת עִיר בְּרִסְלָב בְּהַמְחִיאַת כָּף וְרִקוּדִין.
כִּי בְּאֵמַת בְּתַחֲלַת כְּנִיסָתוֹ לְבִרְסְלָב דָּבַר תַּכְף מְמַחֶאֱת כְּפִים בְּתַפְלָה, שְׁעַל יְדֵי זֶה מְגַרְשִׁין הָאָוִיר שֶׁל חוּץ לְאֶרֶץ וּמְמַשִּׁיכִין אָוִירָא דְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, כְּמַבְאָר בְּמַאֲמַר אַתָּם נֶאֱצְבִים וְכוּ'.

וְכַן בְּשִׁנָּה זֹו רָקַד הַרְבֵּה אוֹדוֹת לְבִטֵּל הַפּוֹנְקִטִין [הַגְזִירָה לְקַחַת יְהוּדִים לְצָבָא]. וּבַחֲרָף זֶה אָמַר מַאֲמַר וְאַלְהַ הַמְשַׁפְּטִים סִימָן י' הַמְדַבֵּר מֵרִקוּדִין וְהַמְחִיאַת כָּף. (חיי מוהר"ן סימן קט"ו)

ריקודים של רבינו

ג. ואחר שגמר אמירת התורה היה מרקד הרבה מאד עם בתו הכלה וכו'. ומי שלא ראה ריקודין שלו לא ראה טוב ממינו, כי אף על פי שברוך השם זכינו לראות כמה צדיקים שהיו מרקדים לפני הכלה, אבל ריקודין שלו לא נראה כזאת.

מי שראה ריקוד רבינו התעורר לתשובה

ד. וכך מי שעמד שם בנדאי היה לו הרהור תשובה אמתי על כל פשעיו. וגדל ההתעוררות וההתלהבות של כל האנשים שעמדו שם בשעת ריקודין אי אפשר לבאר ולצייר זאת בכתב בשום אופן.

וכבר גלה כמה תורות גבוהות מאד על ענין ריקודין והמחאת כף. וגם בהתורה לשמש הנ"ל מבאר מענין ריקודין, אבל לא היה שכיח שיעשה ריקודין כי אם בעתים רחוקות מאד, אך באותה השנה הנ"ל היה מרקד כמה פעמים. הינו בשמחת תורה, ואחר כך בשבת חנכה אחר אמירת התורה המתחלת ראיתי מנורת זהב בלקוטי א' סימן ח, ואחר כך בפורים במעדן ועדין וקע, ואחר כך על החתנה הנ"ל.

ואמר בעצמו, בזאת השנה רקדתי הרבה, וזה היה מחמת שבאותו השנה נשמעו הגזרות שקורין פינקטין,

שְׁהִיו רוֹצִים אֲזֵ לְגֹזֵר עַל יִשְׂרָאֵל חֵס וְשְׁלוֹם, וּמַחְמַת זֶה רָקֵד בְּמָה פְּעָמִים כִּי עַל יְדֵי רִקוּדֵינָּה מְמַתִּיקִין הַדִּינִים וּמַבְטְלִין הַגְּזֵרוֹת כְּמַבְאָר בְּהַתּוֹרָה וְאַלֶּה הַמְשַׁפְּטִים סִימָן י" בְּלִקוּטֵי א' הַמַּתְחַלֵּת עַל יְדֵי רִקוּדֵינָּה וְהַמְחַאֵת כִּפּוּ מְמַתִּיקִין הַדִּינִים. וְגַם זֹאת הַתּוֹרָה נֶאֱמָרָה בְּאוֹתוֹ הַחֲרָף בְּטִירָאוּיָצֵעַ.

(חיי מוהר"ן סימן קט"ז)

ה. וְאַחַר כֵּן נַעֲשֶׂה שֵׁם שְׁמִחָה גְּדוּלָּה בְּקוֹל רַעַשׁ גְּדוּל שֶׁל שִׁיר וְשְׁמִחָה. וְאֲזֵ רָקֵד רַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָּה בְּעֲצָמוֹ הַרְבֵּה מְאֹד, מִן אֵינָה זְמַן קִדְּם הַלְּלָה עַד אֵינָה שְׁעוֹת בְּתוֹךְ הַלְּלָה שֶׁל שְׁמִחַת תּוֹרָה. וּכְבָר יְדוּעַ גְּדֹל נִפְלְאוֹת עֲרֻבוֹת נַעֲיֻמוֹת קִדְּשַׁת הַרְקוּד שְׁלוֹ, כִּי מִי שֶׁלֹּא רָאָה זֹאת לֹא רָאָה טוֹב מִיָּמָיו.

וּכְבָר מְבֹאָר בְּמִקּוֹם אַחַר שֶׁבְּאוֹתָהּ הַשְּׁנָה רָקֵד רַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָּה הַרְבֵּה. הֵינּוּ בְּשִׁמְיָנִי עֲצָרַת הַנִּי"ל וּבְשִׁבְתַּת חֲנֻכָּה בְּהַסְעָדָה שְׁלִישִׁית אַחַר שֶׁאָמַר הַתּוֹרָה הַנוֹרָאָה רְאִיתִי מְנוֹרַת זֶהָב בְּלִקוּטֵי א' סִימָן ח', וּבְפוּרִים.

וְאַחַר כֵּן בְּרֵאשׁ חֲדָשׁ נִיסוֹן הֵיטָה הַחֲתֻנָּה שֶׁל בֵּיתוֹ שָׂרָה, וְרָקֵד הַרְבֵּה עִם בֵּיתוֹ הַכֶּלֶה בְּהַסְעָדָה שְׁלִישִׁית שֶׁל הַשְּׁבִיבַת חֲתֻנָּה, אַחַר שֶׁאָמַר הַתּוֹרָה הַנוֹרָאָה וְהוּא כְּחֻתָּן יֵצֵא מִחֻפְתּוֹ (בְּלִקוּטֵי א' סִימָן מ"ט).

ואחר שאמר התורה הנ"ל רקד הרבה עם בתו אשרי עין
 ראתה זאת. ושמעתי מפיו הקדוש שאמר בעצמו בשנה
 הזאת רקדתי הרבה מחמת שנשמע אז שיוצאין גזרות
 (שקורין פונקטון) על ישראל, כי על ידי רקודין והמחאות
 כף ממתיקין הדינים ומבטלין הגזרות כמבאר בהתורה
 ואלה המשפטים בסימן י' לקוטי א' שנאמר לענין זה
 כנרשם במקום אחר. (חיי מוהר"ן סימן רס"ג)

מחאת כף בתפילה

ו. בתחלת כניסתו לפה עמד פעם אחת על פתח בית
 המדרש שבביתו והוכיח את העולם על אודות התפלה
 שאינם מתפללים כראוי. וענה ואמר שאין שומעין משום
 אחד מהמתפללין שום המחאת כף.

ומזה הבנו מיד שהוא רוצה להחזיר העטרה לישנה
 שיחזרו להתעורר להתפלל בכונה והתלהבות ובכלל גדול
 כמו החסידים הראשונים שהיו בימי הבעל שם טוב זכרוננו
 לברכה ותלמידיו הקדושים שהיו בדורות שלפנינו.

כי בתחלת ימי רבנו זכרוננו לברכה כבר התחילו
 החסידים להתקרב וכ"ו והוא זכרוננו לברכה יגע וטרח
 הרבה לתקן כל זה להחזיר העטרה לישנה.

גם בעת ההיא קדם השבת שלפני ראש השנה הנ"ל היו
 אצלו שני חסידים מהחשובים קצת וסעדו אצלו זכרוננו

לְבָרְכָהּ, וּבְתוֹךְ שִׁחְתָּן עָמוּ הָיוּ מִתְלוֹצְצִים מֵאֶחָד בְּנַעֲמָרִיב
שֶׁדָּרְכוּ לְהִרְבּוֹת בְּמַחִיאת כַּפַּיִם בְּשַׁעַת הַתְּפִלָּה, וְהַקְפִּיד
רַבֵּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבָרְכָהּ עַל זֶה וְדָבַר אֲתָם קְשׁוֹת וְאָמַר לָהֶם וְכִי
אֲתָם יוֹדְעִים מֵהוּ מַחִיאת כַּפַּיִם בְּתְפִלָּה וְכָל הָעֲנִינִים שֶׁיֵּשׁ
בָּזֶה עַד שֶׁאֲתָם מִתְלוֹצְצִים מִזֶּה הָאִישׁ הַנִּיֵּל שֶׁלֹּא נִתְקַבַּל
אֲצִלְכֶם מַחִיאת כַּפַּיִם שְׁלוֹ. (חיי מוהר"ן סימן ע"ח)

פרק ל"ד תוכחה

בו מבואר כי צריך לדעת איך להוכיח אחרים, ומי שאינו יודע להוכיח רק מזיק יותר על ידי תוכחתו.

מי שאינו יודע להוכיח, ומוכיח, רק מזיק יותר

. אף על פי שתוכחה הוא דבר גדול, ומטל על כל אחד מישראל להוכיח את חברו, כפרוזה בו שאינו מתנהג כשורה, כמו שכתוב (ויקרא י"ט) "הוכח תוכיח את עמיתך", אף על פי כן לאו כל אדם ראוי להוכיח. כמו שאמר רבי עקיבא (ערכין טז): 'תמה אני אם יש בדור הזה מי שיכול להוכיח'. ואם רבי עקיבא אמר זאת בדורו, כל שכן בדור הזה של עכשו.

ב. כי כשהמוכיח אינו ראוי להוכיח, אזי לא די שאינו מועיל בתוכחתו, אף גם הוא מבאיש ריח של הנשמות השומעים תוכחתו. כי על ידי תוכחתו הוא מעורר הרע של המעשים רעים ומדות רעות של האנשים שהוא מוכיחם. כמו כשמנח איזה דבר שיש לו ריח שאינו טוב, כל זמן שאין מזיזין אותו הדבר, אין מרגישים הרע, אבל כשמחילין להזיז אותו הדבר, אזי מעוררין הרע.

כְּמוֹ כֵּן עַל יְדֵי תוֹכְחָה שֶׁל מִי שֶׁאֵינוֹ רְאוּי לְהוֹכִיחַ, עַל יְדֵי
זֶה מְזִיזִין וּמְעוֹרְרִין הָרִיחַ רַע שֶׁל הַמַּעֲשִׂים רָעִים וּמַדּוֹת
רָעוֹת שֶׁל הָאֲנָשִׁים שְׂמוּכֵיחַם, וְעַל כֵּן הוּא מְבַאֵשׁ רִיחָם,
וְעַל יְדֵי זֶה הוּא מַחְלִישׁ אֶת הַנְּשָׁמוֹת שֶׁלָּהֶם, וְעַל יְדֵי זֶה
נִפְסָק הַשִּׁפְעַת מְכַל הַעוֹלָמוֹת, הַתְּלוּיִים בְּאֵלוֹ הַנְּשָׁמוֹת. (ליקוטי

מוהר"ן חלק שני סימן חי)

פרק ל"ה תפילה

בו מבואר ענין התפילה שהוא החיבור עם הקב"ה
ושממנה עיקר החיות, וכחה הגדול לשנות את
הטבע.

א. דע, שְׁעַקֵּר הַתְּחַבְּרוֹת וְדַבְּקוֹת לְהֵשֶׁם יִתְבַּרְךָ הוּא עַל יְדֵי
הַתְּפִלָּה. כִּי הַתְּפִלָּה הוּא שְׁעַר, שְׁדָרְךָ שָׁם נִכְנָסִין לְהֵשֶׁם
יִתְבַּרְךָ. (ליקוטי מוהר"ן חלק שני סימן פ"ד)

מהות התפילה - היא דביקות להקב"ה

ב. עֵקֶר הַתְּפִלָּה הִיא דַבְּקוֹת לְהֵשֶׁם יִתְבַּרְךָ, וְהִיא טוֹב יוֹתֵר
לְהַתְּפַלֵּל בְּלִשׁוֹן לְעֹז, שְׁמֵדְבָרִים בּוֹ, כִּי כְּשֶׁמְתַפְּלִים בְּלִשׁוֹן,
שְׁמֵדְבָרִים בּוֹ, אֲזִי הַלֵּב סָמוּךְ וְדְבוּק מְאֹד בְּדַבּוּרֵי הַתְּפִלָּה,
וְיִכּוּל לְדַבֵּק עֲצָמוֹ בְּיוֹתֵר לְהֵשֶׁם יִתְבַּרְךָ.

אִךְ כָּבֵד תִּתְּנֵנוּ לָנוּ אֲנָשֵׁי כְּנֶסֶת הַגְּדוּלָּה סֵדֵר הַתְּפִלָּה
(מִחֲמַת שְׁלָאוּ כָּל אָדָם יְכוּל לְסַדֵּר סֵדֵר הַתְּפִלָּה לְעֲצָמוֹ,
כְּמוֹבָא), עַל כֵּן אָנוּ חַיִּבִים לְהַתְּפַלֵּל בְּלִשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ כְּמוֹ
שֶׁסִּדְרוּ לָנוּ, אֲבָל הָעֵקֶר הוּא רַק לְכוּן פְּרוּשׁ הַמְּלוֹת כְּפִשׁוּטוֹ,
שֶׁזֶהוּ עֵקֶר הַתְּפִלָּה, שְׁמֵתַפְּלִין לִפְנֵי הֵשֶׁם יִתְבַּרְךָ עַל כָּל דְּבָר
וְדָבָר, וְעַל יְדֵי זֶה מֵתְקַרְבִּין וּמֵתַדְבְּקִין בּוֹ יִתְבַּרְךָ. (ליקוטי

מוהר"ן חלק שני סימן ק"כ)

דיבור עם השם מהלב

ג. 'לב טהור בָּרָא לִי וכו' (תהלים נ"א). כי מה שְּׁמַדְבָּרִים בינו לְבִין קוֹנוֹ, הוא בְּחִינַת רוּחַ הַקֹּדֶשׁ. וְדוּד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשְּׁלוֹם שֶׁהִיא מַעֲלָתוֹ גְּדוֹלָה מְאֹד, יִסַּד מִזֶּה סֵפֶר תְּהִלִּים. וְכֵן כָּל אֶחָד לְפִי בְּחִינָתוֹ הוּא בְּחִינַת רוּחַ הַקֹּדֶשׁ, כְּמוֹ שְׁכַתוֹב (תהלים כ"ז) "לֵךְ אָמַר לְבִי", כְּמוֹ שֶׁפָּרַשׁ רַש"י 'לֵךְ בְּשִׁבְלֵךְ וּבְשִׁלְחוֹתֶיךָ', "אָמַר לִי לְבִי". שֶׁכָּל הַדְּבָרִים שֶׁהֵלַב אֹמֵר, הֵם דְּבָרֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִמֶּשׁ, וְהוּא בְּחִינַת רוּחַ הַקֹּדֶשׁ. וְצָרִיךְ לְחַדֵּשׁ תְּמִיד, לְבַקֵּשׁ בְּכָל פַּעַם בְּתַחֲנוּנִים וְדְבָרֵי רְצוּיִים חֲדָשִׁים. (ליקוטי מוהר"ן חלק ראשון סימן קנ"ו)

עיקר החיות מקבלים מהתפילה

ד. עֵקֶר הַחַיּוֹת מְקַבְּלִין מֵהַתְּפִלָּה, כְּמוֹ שְׁכַתוֹב (תהלים מ"ב) "תִּתְפַּלֶּה לְאֵל חַיִּי". וּבְשִׁבְלֵךְ זֶה צָרִיךְ לְהַתְּפַלֵּל בְּכָל כָּחוֹ, כִּי כְּשֶׁמִּתְפַּלֵּל בְּכָל כָּחוֹ וּמְכַנִּיס כָּחוֹ בְּאוֹתִיּוֹת הַתְּפִלָּה, אֲזִי נִתְחַדֵּשׁ כָּחוֹ שָׁם, (ליקוטי מוהר"ן חלק ראשון סימן ט')

התפילה משנה את הטבע

ה. הַתְּפִלָּה לְמַעַלָּה מֵהַטָּבַע, כִּי הַטָּבַע מְחַיֵּב כּוֹ, וְהַתְּפִלָּה מְשַׁנֶּה הַטָּבַע, וְזֶה דְּבַר נֶס. וְלָזֶה צָרִיךְ אֲמוּנָה, שֶׁיֵּאֱמִין שֶׁיֵּשׁ מְחַדֵּשׁ וּבִגְדוֹ לְחַדֵּשׁ דְּבַר כְּרָצוֹנוֹ. (ליקוטי מוהר"ן חלק ראשון סי' ז')

. אֲנַחֲנוּ עַל יְדֵי תַפְלוּתֵינוּ אָנוּ מְבַטְלִים הַטֵּבַע, כִּי הַטֵּבַע מַחֲיֵב כָּךְ, וְעַל יְדֵי הַתַּפְלָה נִשְׁתַּנֶּה הַטֵּבַע. (ליקוטי מוהר"ן חלק ראשון סימן רט"ז)

ו. תַּפְלָה הוּא בְּחִינַת הַשְּׁגָחָה לְמַעַלָּה מֵהַטֵּבַע, כִּי הַטֵּבַע מַחֲיֵב כָּךְ, וְתַפְלָה מְשַׁנָּה הַטֵּבַע.

כִּי זֶה גְדֻלַּתֵנוּ, שֶׁהַשָּׁם יִתְבָּרַךְ שׁוֹמֵעַ תַּפְלַתֵנוּ וּמְשַׁנָּה הַטֵּבַע עַל יְדֵי הַשְּׁגָחָתוֹ יִתְבָּרַךְ. וְכִמוֹ שֶׁכָּתוּב (מְלָכִים ח') "סִפְרָה נָא לִי אֶת הַגְּדוּלוֹת אֲשֶׁר עָשָׂה אֱלֹהִים עִי", וְכִמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבָרְכָה (מְגִלָּה כז): 'וְאֱלֹהִים דַּעְבַּד בְּרַחֲמֵי הוּא דַּעְבַּד', נִמְצָא שֶׁתַּפְלָה שֶׁהִיא בְּחִינַת נְסִים וְהַשְּׁגָחָה הַפָּךְ הַטֵּבַע, הִיא בְּחִינַת גְּדוּלָה. (ליקוטי מוהר"ן חלק ראשון סימן ר"ג)

הַתַּפִּילָה הִיא כְּפִי יְדִיעַת הָאָדָם שֶׁה' שׁוֹמֵעַ אוֹתוֹ

ז. בְּאֵמַת אִם הָיָה יוֹדֵעַ הָאָדָם יְדִיעָה בְּלֵב שְׁלָם 'שְׁמַלְא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ' (יִשְׁעֵיָה ו), וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹמֵד בְּשַׁעַת הַתַּפְלָה, וְשׁוֹמֵעַ הַתַּפְלָה, וְדָאִי הָיָה מִתַּפְלֵל בְּהַתְלַהּבוֹת גְּדוּלָה, וְהָיָה מְדַקְדֵּק מְאֹד לְכוֹן אֶת דְּבָרָיו.

ח. וּבְשִׁבִיל שֶׁהָאָדָם אֵינוֹ יוֹדֵעַ זֹאת יְדִיעָה בְּלֵב שְׁלָם, בְּשִׁבִיל זֶה אֵינוֹ מִתְלַהֵב כָּל כָּךְ, וְאֵינוֹ מְדַקְדֵּק כָּל כָּךְ. וְכָל אֶחָד לְפִי

מעוט שְׁכָלו וידיעתו, כֵּן התלהבותו וְדִקְדּוּקוֹ. (ליקוטי מוהר"ן חלק ראשון סימן ס"ב)

ט. מה שאינו מתפלל כְּרָאוּי, הוא מחמת עצבות ועצלות. הינו מחמת חסרון אמונה. כי בודאי אם היה לו אמונה שלמה והיה מאמין שהשם יתברך עומד עליו, ושומע כל דבור ודבור שיוצא מפיו ומאזין לקול תפלתו, בודאי לא היה לו שום עצבות ועצלות וכבדות בתפלתו, ובודאי היה מתפלל כְּרָאוּי.

אך עקר בלבול התפלה, הוא בא מחמת חסרון אמונה. ועל כן נופל עליו עצלות ועצבות, ומבלבל את תפלתו. (ליקוטי מוהר"ן חלק ראשון סימן קנ"ה)

י. טוב מאד מי שיכול לשפך שיחו לפני השם יתברך ברחמים ותחנונים כבן המתחטא לפני אביו. כי הלא השם יתברך כבר קראנו בנים כמו שכתוב: "בנים אתם לה' אלקיכם" (דברים י"ד א).

יא. על כן טוב מאד לפרש שיחתו וצערו לפניו יתברך כבן שקובל לפני אביו בתנועות של חן ורחמים. ואף אם נדמה להאדם שלפי מעשיו אינו כבן לפניו יתברך עם כל זה הלא השם יתברך קראנו בנים כנ"ל (כי בין כך ובין כך קרויים לך בנים). ואם עתה הוא מגרש אותי חס ושלום, מבחינת

בן, הטוב בעיניו יעשה. עלי לעשות את שלי לעשות עצמי
 כבן כנ"ל. ומה טוב כשאיכול לעורר לבו בתחנונים עד שיבכה
 ויוריד דמעות כבן לפני אביו. (שיחות הר"ן סימן ו')

אסור להתעקש שיתמלא בקשתו

יב. אסור לאדם לעמד עצמו על שום דבר, הינו שאסור
 להתעקש בתפלתו שהקדוש ברוך הוא יעשה לו דוקא את
 בקשתו, כי זה הוא כמו לוקח דבר בתזקה בגזלה.
 רק צריך להתפלל ולהתחנן לפני השם ותברך ברחמים
 ותחנונים, אם יתן השם ותברך יתן ואם לאו לאו. (ליקוטי
 מוהר"ן חלק ראשון סימן קצ"ו)

לקשר תפלתו לצדיק הדור

יג. צריך כל אדם לקשר את תפלתו לצדיק הדור. והצדיק
 יודע לכוון השערים ולהעלות כל תפלה ותפלה לשער השין.
 (ליקוטי מוהר"ן חלק ראשון סימן ט')

יד. כשאדם עומד להתפלל ומדבר דבורי התפלה, אזי הוא
 מלקט ציצים ופרחים ושושנים נאים. כאדם ההולך בשדה,
 ומלקט שושנים ופרחים נאים אחת לאחת, עד שעושה
 אגדה אחת. ואחר כך מלקט עוד אחת לאחת ועושה אגדה
 אחרת ומתברר יחד, וכן הולך ומלקט ומקבץ כמה וכמה
 אגדות יפים ונאים.

כמו כן הוא הולך בתפלה מאות לאות, עד שמתחברים כמה אותיות, ונעשה מהם דבור. וכן עושה בתבות שלמות, ואחר כך נתחברין שתי התבות. ואחר כך הולך ומלקט יותר, עד שגומר ברכה אחת. ואחר כך מלקט יותר ויותר, והולך מאבות לגבירות, ומגבירות לקדשות, וכן הולך להלן יותר. מי יפאר גדל פאר הלקוטים והקבוצים, שאדם מלקט ומקבץ בדבורי התפלה. (ליקוטי מוהר"ן חלק ראשון סימן

ס"ה)

האדם קורא לכולם להלל לה'

טו. בשעה שאומר: "הללו את ה' מן השמים וכו' הללוהו כל מלאכיו הללוהו כל צבאיו" וכו'. אזי האדם קורא לכלם ומצוה לכלם שיהללו את ה'.

ומזה ראוי לאדם להתעורר לתפלה בכונת הלב, מאחר שבתפלתו קורא לכל העולמות להללו ולשבחו יתברך.

(ליקוטי מוהר"ן חלק ראשון סימן רל"ב)

לפחות יבקש דיבור אמיתי

טז. בתפלתו ותחנתו ובקשתו, אף על פי שאי אפשר לו לדבר שום דבור בתפלה ותחנונים, מגדל החשך והבלבול המסבב אותו מאד מאד מכל צד, אף על פי כן על כל פנים יראה לדבר הדבור באמת, באיזה מדרגה נמוכה שהוא.

כגון למשל, שיאמר: "ה' הושיעה", באמת. אף על פי שאינו יכול לדבר בהתלהבות והתעוררות כראוי, אף על פי כן יאמר הדבור באמת, כפי מה שהוא. ועל ידי הדבור האמת, יזכה לראות הפתחים שבתוך החשך, ועל ידי זה יזכה לצאת מחשך לאור, ולהתפלל כראוי. (ליקוטי מוהר"ן חלק

ראשון סימן קי"ב)

יז. ואמר לי אז, שעל ידי עצה זאת יכולין להיות איש כשר באמת כל ימי חייו. כי תמיד איך שהוא יכולין להחיות את עצמו ולהחזיק את עצמו על ידי זה, על ידי האמת שהוא אור השם יתברך בעצמו, אשר "גם כל חשך לא יחשיך ממנו".

כי אין שום טמאה וסטרוא אחרא בעולם, שלא יהיה שם פתחים לצאת משם. רק שאין רואין אותן מחמת גודל החשכות שיש שם. אבל על ידי האמת, מאיר לו השם יתברך בעצמו, ויזכה לראות ולמצא פתח תקוה גם בעמק נפילתו, לצאת מאפלה לאורה ולהתקרב אליו יתברך באמת תמיד. אמן ואמן. (שם)

פרק ל"ו תהילים

בו מבואר מעלת אמירת תהילים, ושצריך למצוא את עצמו בבקשות והתחינות הללו.

אמירת תהילים מסוגל לתשובה

א. מי שרוצה לזכות לתשובה, יהיה רגיל באמירת תהילים, כי אמירת תהילים מסוגל לתשובה. (ליקוטי מוהר"ן חלק שני סימן ע"ג)

באמירת תהילים ימצא השער לתשובה

ב. על ידי אמירת תהילים, אפלו מי שאין לו שום התעוררות לתשובה, הוא מתעורר לעשות תשובה, וגם זוכה על ידי תהילים להגיע אל השער ואות השגך לו ולפתח השער. נמצא שזוכה על ידי תהילים לעשות תשובה. (שם)

לכן באלול ועשי"ת עוסקים בתהילים

ג. וזה שאנו רואין, שבמי תשובה, דהינו באלול ועשרת ימי תשובה, כל ישראל עוסקין אז באמירת תהילים, כי אמירת תהילים מסוגל לתשובה כנ"ל. ועל כן הוא דבר גדול מאד לעסק תמיד באמירת תהילים, כי תהילים הוא

התעוררות גדול מאד מאד להשם יתברך, אשרי שיאחז בו.

(שם)

צריך שימצא עצמו בתחינות שבתהילים

ד. וכן אמירת תהלים וכיוצא צריך לראות שימצא את עצמו בתוך כל מזמורי תהלים ובתוך כל התחנות ובקשות וסליחות וכיוצא. ובקל בפשיטות בלי חכמות יכולין למצא את עצמו בתוך כל התחנות ובקשות, ובפרט בתהלים, שנקאמר בשביל כלל ישראל, בשביל כל אחד ואחד בפרט.

וכל אדם כל מלחמות היצר שיש עליו וכל מה שנעשה עמו, הכל מבאר ומפרש בתהלים, כי עקרו נאמר על מלחמות היצר הרע וחילותיו, שהם עקר האויבים והשונאים של האדם, שרוצים למנעו מדרך החיים ולהורידו לשאול תחתיית, חס ושלום, אם לא ישמר עצמו מהם. ורק על ענין מלחמה זאת נתיסד כל ספר תהלים.

(ליקוטי מוהר"ן חלק שני סימן ק"יא)

גם בדברי שבח ימצא את עצמו

ה. מענין אמירת תהלים דבר עם אחד ואמר לו, שעקר אמירת תהלים לומר כל מזמורי תהלים על עצמו, למצא את עצמו בתוך כל מזמור ומזמור. ושאל אותו זכרונו לברכה אידך.

וּפְרַשׁ לוֹ רַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה קָצֵת, כִּי כָּל הַמְלַחְמוֹת
שֶׁבִקֵּשׁ דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשְּׁלוֹם שֶׁיִצְלִיחוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מֵהֶם,
הַכֹּל צָרִיכִין לְפָרֵשׁ לְעִצְמוֹ עַל מְלַחְמַת הַיָּצָר הָרַע וְחִילוּתָיו,
וְכִיּוֹצֵא בָּזֶה בְּשָׂאֵר הַמְזֻמּוּרִים (וְכִמְבֹאֵר מְזֵה לְעִיל בְּסִימָן
קא).

וְשָׂאֵל אוֹתוֹ אֵיךְ יִפְרֹשׁ לְעִצְמוֹ מֵהַפְּסוּקִים, שֶׁדָּוִד הַמֶּלֶךְ
עָלָיו הַשְּׁלוֹם, מְשַׁבַּח אֶת עִצְמוֹ, כְּגוֹן "שְׁמֶרָה נַפְשִׁי כִּי חֲסִיד
אֲנִי" (תְּהִלִּים פ"ו) וְכִיּוֹצֵא בָּזֶה.

הַשִּׁיב לוֹ, גַּם זֶה צָרִיכִין לְפָרֵשׁ עַל עִצְמוֹ, כִּי צָרִיכִין לְדוֹן
אֶת עִצְמוֹ לְכַף זְכוּת, וְלִמְצֹא בְּעִצְמוֹ אֵיזָה זְכוּת וּנְקֻדָּה
טוֹבָה, אֲשֶׁר בְּבַחֲיִנַת הַנְּקֻדָּה טוֹבָה הַזֹּאת הוּא בְּחִינַת חֲסִיד,
וְכִיּוֹצֵא.

וְאָמַר לוֹ רַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה, הֲלֹא אֶצֶל יְהוֹשֻׁפֵט כְּתִיב
(דְּבָרֵי הַיָּמִים ב יז) "וַיִּגְבַּה לְבוֹ בְּדַרְכֵי ה'", שֶׁבְּדַרְכֵי ה'
וְעִבּוּדָתוֹ יִתְבָּרַךְ הַגְּבִיחַ לְבוֹ קָצֵת. (וּלְיוֹטֵי מוֹהַר"ן חֶלֶק שְׁנֵי סִימָן

קכ"ה)

מענין התקשרות עם צדיקים

נדרשנו לאשר שאלונו, בפרט רבים אברכים יקרים מעולם הישיבות הליטאי המתוודעים לאור בהירות דרך הקודש של ספרי רבינו ז"ל, אשר אף שהם עצמם סומכים במאה אחוז על כל דברי רבינו ז"ל כפי שהם, בראותם כמה הוא מתברר ומדריך בדרך הישר. אך חפצים המה להסיר מהם לזות שפתיים, ודע מה שתשיב, שלא יבלבלו אותם הלומדים שאינם יודעים מהענין הזה, מחמת הענין הזה שלא מוכר להם, והם תמהים עליו ומרחיקים אותו מאד.

וזה אשר יש להם לדעת, כי ראשית כל אין להתווכח עם אלו שלא יודעים, ואף שהם לומדים חשובים ואף שיהיו מרביצי תורה, כי אין עליהם אשמה, באשר לא יודעים ולא לומדים המה מענינים אלו.

אך להחפצים לדעת, בקצרה, הענין פתוח ומפורש ומבואר הרבה מאד בכתבי האריז"ל, שאדם יכול להתקשר במחשבתו או על ידי יחודים וכוונות, עם נשמות צדיקי הדורות, שע"י אותם צדיקים מסייעים אותם מאד, הן ע"י שנשמת אותו צדיק מתעברת באדם, או דרכים אחרות. והדבר פשוט ופתוח הרבה בכתבי האריז"ל בשער רוח הקודש ושער הייחודים.

ואחד הדברים הברורים מאד בזה, הנה כתב רבינו חיים ויטאל ז"ל בשער הגלגולים (הקדמה ל"ח) שאמרו לו רבו האריז"ל על ההשגה שלו (של ר' חיים): "כל זה שאני עתיד להשיג, הוא מחמת חשקי בו, ושנשמתו היא מסייעתני מאד, ושאתדבק עמו תמיד במחשבתי ויועיל לי מאד". עכ"ל. ע"ש.

ועוד כתב שם ר' חיים ויטאל ז"ל, שאמר לו האריז"ל, שיזכיר לפני כל התפילות ביום לפני כל תפילה, את שמו של רבי עקיבא י' פעמים, ואז "על ידי זה יתעבר בי ויסייעני מאד". עכ"ל.

וכן הנוסח שמתבטאים שמקבלים מרבינו מתנות, הוא מפורש בהדיא שם בשער הגלגולים הנ"ל שכתב שם רבינו חיים ויטאל ז"ל: "אמר לי מורי [האריז"ל] ז"ל, שראה לבן עזאי שהיה נותן לי ב'

מתנות טובות, וכו', לפי שבאותו הלילה של ליל שבת **עלה בדעתי פתאום וקריתי משנה אחת של בן עזאי ג' או ד' פעמים, שלכך הוא נתן לי אותם ב' מתנות**". ע"כ.

ובזה די והותר להניח בריות דעתם של כל האברכים היקרים המתקרבים להקב"ה מספריו הקדושים של רבינו ז"ל, ומקיום עצותיו ודרכיו הקדושים.

וכל נוסחאות קדושות אלו, לא מוכרים לציבור האברכים הליטאי ואף לא ללומדים החשובים שבהם, כי גדולי עולם התורה הליטאי לא דיברו ברבים בעניני כתבי האריז"ל, גם אלה שעסקו בזה. ועל כן אין הדברים ידועים אצל תלמידי עולם הישיבות והכוללים הליטאי. אך תלמידי הבעש"ט ז"ל ומהם רבינו ז"ל שהוא נכדו, דיברו הרבה ומאד הכניסו לאורח החיים את נוסחאות ודברי האריז"ל ושאר מקובלים. ומחמת זה היו כאלו שחשבו שגדולי עולם הליטאי כמו ר' חיים ולאזינר או כיו"ב, כתבו ודיברו נגד ענין זה, ולא מיניה ולא מקצתיה לא היו דברים מעולם, מאחר והם דברים ברורים באופן היותר ברור בדברי האריז"ל ור' חיים ויטאל ז"ל. וכל מחשבה אחרת מזה היא בודאי רק חוסר ידיעה.

ומי שחפץ ליישב מילים ונוסחאות שנמצאו בדברי גדולי ליטא שיש כאלו שנראה להם שזה נגד זה, ינסה ליישב ולפלפל בעצמו, אך אנו אין לנו שום צורך בכך, כי פשוט וברור שלא כתבו נגד האריז"ל בידועם והכירם דברי האריז"ל וגודלו. ואיך שלא יהיה, גם אם לרוב גודלם וקדושתם חלקו על דברים של האריז"ל [הגם כי לא מסתבר שעשו כן], אנו עושים כדברים הברורים מהאריז"ל, וכמו שהועיל לנו ולימדנו רבינו ז"ל את הסוד והענין הזה כמה אדם יכול לקבל תועלת עצומה דרך זה. ואיך היא דרך הקודש אשר הניח הקב"ה בעולמו להחפצים לדבקה בו ולהתקרב אליו מאהבתו אותנו עמו הקדוש. יודו לה' חסדו ונפלאותיו לבני אדם.

